ШАЛУЋУ ДЕТИЊСТВА

РАДЕ ОБРЕНОВИЋ

ЧИТАНКА И РАЗГЛЕДАНКА
ЗМАЈЕВИХ ДЕЧЈИХ ИГАРА

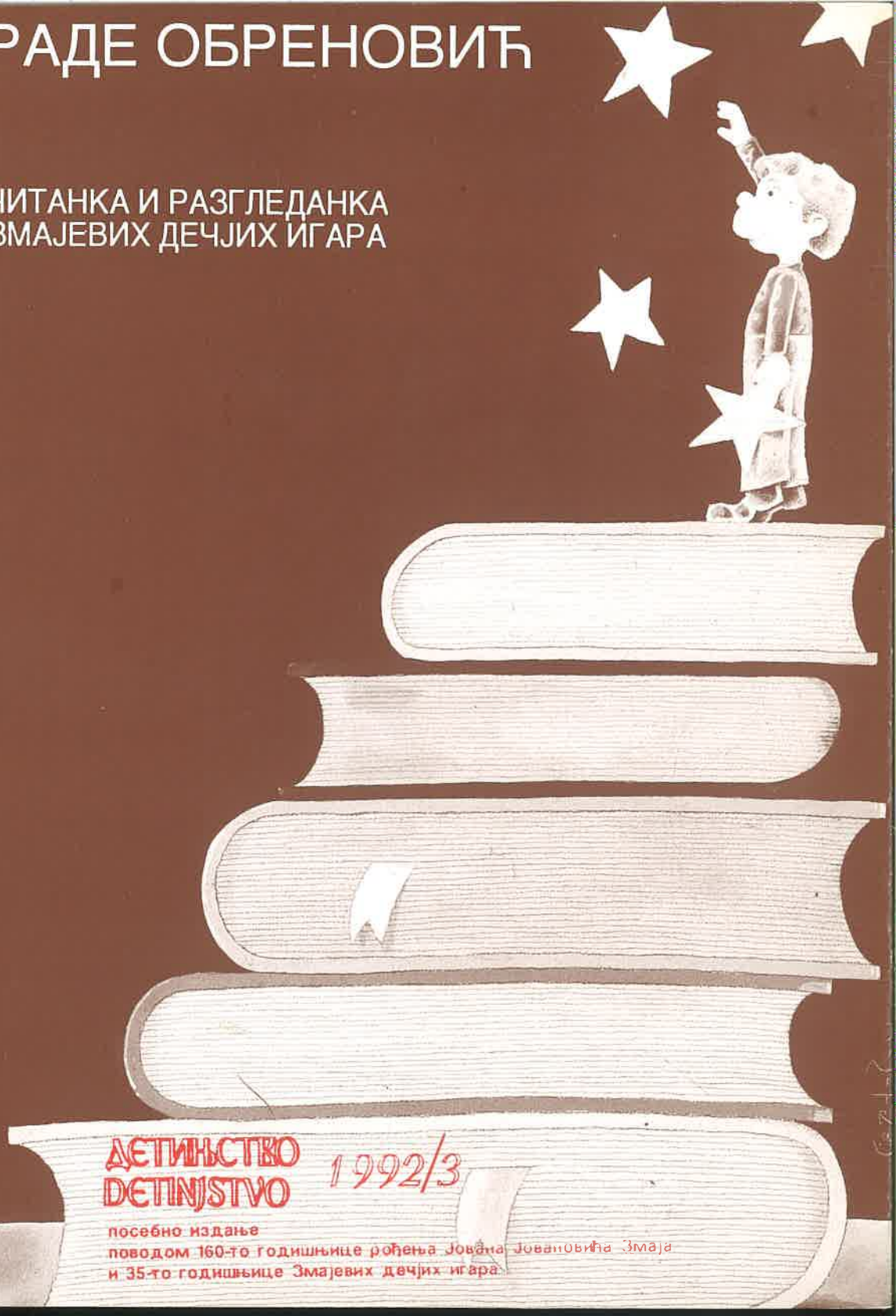

ДЕТИЊСТВО
DETINJSTVO
1992/3

посебно издање
поводом 160-то годишњице рођења Јована Јовановића Змаја
и 35-то годишњице Змајевих дечјих игара

РАДЕ ОБРЕНОВИЋ

ЧИТАНКА И РАЗГЛЕДАНКА ЗМАЈЕВИХ ДЕЧЈИХ ИГАРА

НОВИ САД
1993.

ПЧЕЛИЦА ДЕЧЈИНСКА

ШАПУЋУ ДЕТИЊСТВА, читанка и разгледанка Змајевих дечјих игара, излази у 160. години детињства Јована Јовановића Змаја. Унесрећен, посебно дечјим несрећама, ову књигу посвећујем многим, прекинутим детињствима нашег невремена.

Раде ОБРЕНОВИЋ

Раде ОБРЕНОВИЋ

ЗМАЈЕВЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ, БИСТРА РЕКА ДЕТИЊСТВА

Читанка и *разгледанка Змајевих дечјих игара?* Како вам годи, како вам у ком тренутку прија.
А може и заједно...
У још увек чистој реци детињства, *Змајевим дечјим играма,* многи су се освежили, раздрагали, разгалили. Притом се и присетили својих детињих дана! Морали су, хтели то или не, да признају како стварати за децу значи бити, бар за нијансу, узвишенији од иних.
Ова књига је њихово дело.
Писали су је и исликали многи.
Стварана је тридесет и пет лета!
Мало по мало. Стих по стих, мисао на мисао. Једно писмо Игрима данас, друго сутра. Књига је расла, дебљала се из године у годину. И, ево, данас, постаде овећа *читанка* и *разгледанка*, састављена од лепих прилога препуних маште.
Приређивачево је било само да упорно трага и одабира понајбоље стихове и прозне умотворине, најлепше илустрације, најуспелије фотосе који су настали за протекла, тек истекла, три и по десетлећа. Ишчитане су све књиге које Игре потписују као издавач или суиздавач. Пажљиво су, такође наново, прелиставане, прочитаване странице, скоро две деценије, часописа *Детињство.* Завирило се добрано у документацију Игара. А она, нити је мала, а још мање безначајна. Речју, сваки, или скоро сваки папир из пребогате документације био је предмет приређивачеве љубопитности и пажње.
И ту је, шта је!
Антологија свакако није, томе се није ни хитало.
Наравно, избор је могао бити и друкчији. Свако има право на своје ишчитавање, сагледавање свега што је *у, око и поводом Змајевих дечјих игара* смишљено, сањано и досањано, али и другима остављено да преузму и наставе лепу игру: *дете – човек – детињство...*
За веровати је да ће ове странице подстаћи поновна читања књига са знаком Игара. Изостављена су, иначе, изузетно значајна критичарско – есејистичка тумачења књижевности за децу, посебно она на *Трибинама* Игара и страницама *Детињства.* Учињено је то намерно, јер она по својим вредностима и дометима нужно захтевају посебну књигу. Нормално, и друкчији приступ у избору, односно презентовању. Ускоро ће и таква књига бити урађена у *Змајевим дечјим играма.* Уверен сам да ће се са странице које следе боље сагледати, упознати, приближити једна друга, неупоредиво мање видљива и чујна делатност Игара. Она неестрадна. Она која је исписивана у стотинак посебних издања или на више хиљада страница часописа *Детињство* и *Догласница.*
Од настанка, 1958. године, *Змајеве дечје игре* су непрекидно међу књигама. Било да их саме публикују, или уз помоћ многих зналаца представљају и тумаче. Од свега тога добар део је и на страницама које следе.
Ово је *читанка* и *разгледанка* која ће се, верујем, још задуго читати и прелиставати. У међувремену, збираће се нови стихови, нове умотворине стваралаца за најмлађе. Књига ће расти. Надопуњаваће саму себе. Једном, у неком будућем времену и простору, неко ће укоричити нову. Друкчију. Нека зато ова, као почетна, буде *за први разред детињства.* Свих. И деце и одраслих. Јер, бити на почетку лепше је и изазовније него приближити се крају.
Тим пре, а реч је о Играма и стваралоцима за децу, краја засигурно и нема.
И тим пре што су Змајеве дечје игре *ватре догласнице, једног духа разних доба...*
Пријатно вам читање и гледање.

1992.

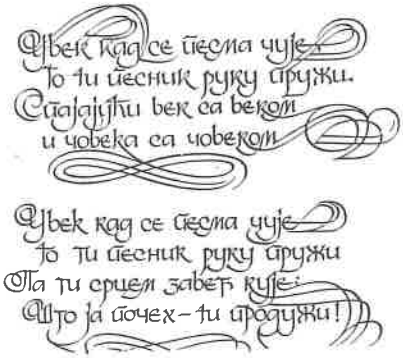

СВЕЧАНА ПЕСМА
Калиграфија: Атлан ЈАГОДИНСКИ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА, 1985)

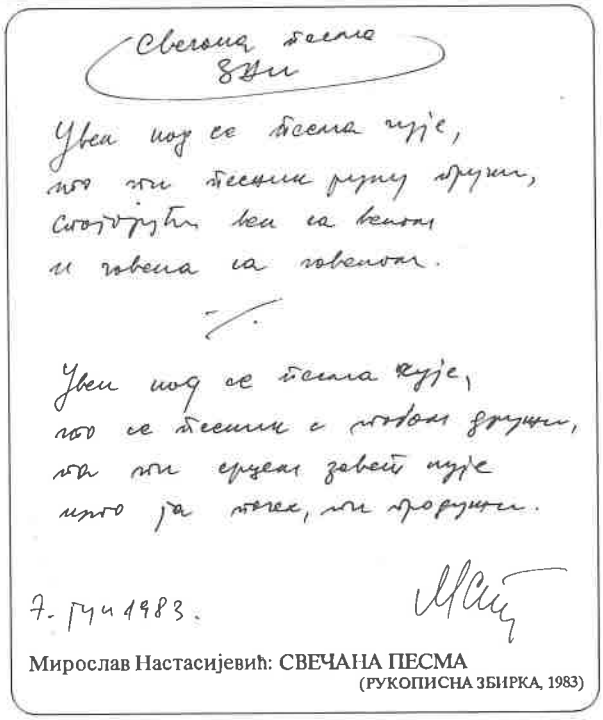

Мирослав Настасијевић: СВЕЧАНА ПЕСМА
(РУКОПИСНА ЗБИРКА, 1983)

СВЕЧАНА ПЕСМА ЗМАЈЕВИХ ДЕЧЈИХ ИГАРА

Текст
Јован Јовановић Змај
Мирослав Настасијевић

Музика
Зафир Хаџиманов

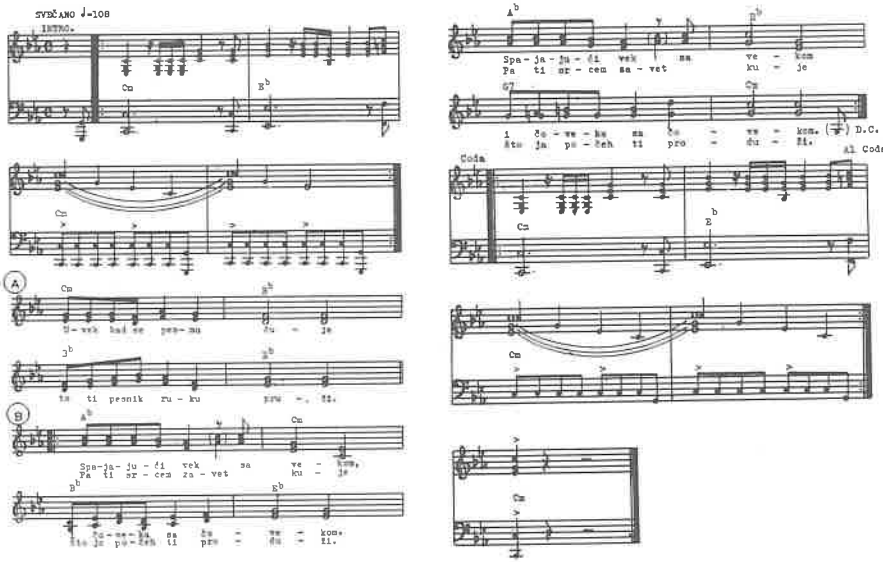

Душан РАДОВИЋ

ЗМАЈОВА

Змајова је био као дете.
Гледао је као дете, слушао је као дете, био је радостан као дете.

Чудио се као дете.
Све што се са дететом дешава, Змајова је и сам доживео.
Био је као дете, познавао је децу.
Само тако могао је написати толико истинитих и лепих песама о деци и доживљајима деце.

Змајова је био као сунце.
Сијао је и грејао као сунце.
Нико децу није волео тако лепо и једноставно као Змајова.
Његове песме препуне су љубави, доброте и нежности.
Љубав је досадна а Змајова је волео децу необично и занимљиво, на много добрих начина.

Змајова је био као учитељ.
Учио је децу да се радују свом матерњем језику.
Наш језик постао је много лепши кад је Змајова проговорио и пропевао.
Имали смо среће, имали смо Змајову, који је мислио и певао лако, паметно и ведро.

Змајова је био као јутро.
Лепо, младо јутро нашег мишљења и језика.
Још траје тај велики и плави дан који је отворио Змајова својим песмама.
Мислимо лепо, певамо лепо, говоримо лепо, лепо смо расположени, лепо учимо и радимо.
Све нам је лепо – јер нам је Змајова био на почетку.

(Јован Јовановић Змај: ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ
Избор: Душан Радовић – Заједничко издање:
ЗДИ, ЋИРПАНОВ, ДНЕВНИК НОВИ САД И НАРОДНА КЊИГА (Београд, 1983)

Душан Петричић: ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ
(ПЛАКАТ ЗДИ, 1977)

Милић од Мачве: ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ

(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1983)

Мерсад Бербер: ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ

(Ј. Јовановић Змај: ДА ЧУДНЕ РАДОСТИ. Избор: Х. Тахмишчић. – ЗДИ, ДЕЧЈЕ НОВИНЕ, Нови Сад – Горњи Милановац, 1977)

Тајна детињства, тајна песништва

Змајеве дечје игре, као издавач, потписују многе и различите књиге. Све је зачето _Трагом дечје песме_ (1969), а никако се не завршава збиром лепих размишљања о поезији Мирослава Антића _Двадесет и пет година Плавог чуперка_ (1992). Међу књигама је небројено песничких и прозних мудролија, те есејистичких и критичких тумачења књижевности за децу, посебно на страницама часописа _Детињство_.

Илустрација: Душан ДИМИТРОВ

(ПЛАКАТ, ЗДИ, 1992)

ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ
/1833 – 1904/

МАЛИ КОЊАНИК

Ђиха, ђиха, четир' ноге,
Све четири круте! –
Ђиха, ђиха, ми идемо
На далеке путе!

Седло ми је од мараме,
Узда од канапа,
А бич ми је од очина
Пребијена штапа.

Раго једна, баш си лена,
Зар те није срам!
Ал' кад нећеш ти да скачеш,
Ја ћу цупкат сам.

(1880)

(ДЕТИЊСТВО, бр. 1 –2, 1983)

Душан Петричић:
ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ
(ДОГЛАСНИЦЕ, 1987)

ЗМАЈ У НАШЕМ ПАМЋЕЊУ

"Свако се детињство, и дечаштво, изнова упознаје са *Змајем*; то упознавање одвија се само од себе. *Змајева* песма улази у нас независно од имена песника који ју је написао, као да он и не постоји, или је толико неважан јер се на њ не обраћа пажња (...) *Змај* је песник преко кога нам долазе први ритмови, прва сазвучја нашег језика (...) У *Змајеву* се поезију улази напоредо са описмењавањем, неосетно и лако, да се никада из ње не изађе (...)"

Милован ДАНОЈЛИЋ
(Милован Данојлић: ОНДЕ ПОТОК, ОНДЕ ЦВЕТ – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1973)

ЗМАЈ је непролазан.
ЗМАЈ је реалан.
ЗМАЈ је маштовит.
ЗМАЈ је стваран.
ЗМАЈ је свеопшти.
ЗМАЈ је генијалан.
ЗМАЈ је топао као жар земље.
ЗМАЈ је комплетан.
ЗМАЈ је поступан.
ЗМАЈ је живототворан.
ЗМАЈ је лековит.

Драгољуб ЈЕКНИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3, 1980)

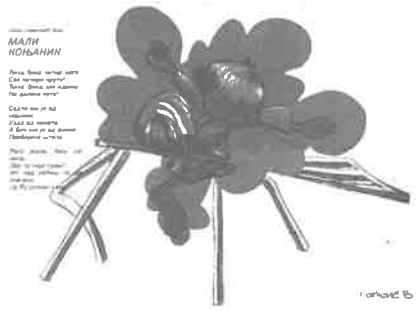

Јован Јовановић Змај – Богданка Марковић:
МАЛИ КОЊАНИК
(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1989)

ЗМАЈ У СВЕТУ ДЕЦЕ

" (...) Зато што се одлучио, зато што је изабрао, зато што се радикално окренуо према свету деце, *Змај* је хтео, природом своје интуиције, да његова песма за децу буде све. Али не само за децу да буде све, него и за њега самог. Бити дете значи сав бити дете. Оно што човека кљашти, разбија и обезглављује дете као у малом свагда је нешто изванъско. Усаглашеност материјалне, психичке и духовне егзистенције затичемо још увек само у свету деце, у необезглављеном свету деце. Бити све дете само је начин ословљавања те и такве усаглашености."

Хусеин ТАХМИШЧИЋ
(ТРИБИНА ЗДИ, 1964)

"Велика је Змајева задужбина. Још је топла она жишка коју су Змајеви потомци у детињству добили на дар. Она греје и осветљава и наше успомене и наше садашње покушаје да мислимо."

Душан РАДОВИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3, 1980)

"Једноставни као ваздух – али и као попут каквог херметичког текста примани више на чула и готово кроз потсвест – *Змајеви* стихови из **Малог коњаника** биће да су и први поетски доживљај неизмерног броја појединаца у нашем народу већ читаву стотину година.

За многе, ово је била и остала можда и једина спона са поезијом."

Стеван РАИЧКОВИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 1-2, 1983)

Сава Бабић

КАКО ПРЕВОДИТИ ЗМАЈА

После двадесет пет година делатности *Змајеве дечје игре*, у сарадњи са Секцијом преводилаца Друштва књижевника Војводине, узимају први пут за тему преводилаштво. И до сада су се на *Змајевим играма* чули сви језици народа и народности Југославије па и многи други језици света, читали су се и преводи песама за децу, стизале су информације о дечјој поезији и њеном развоју у различитим језичким и културним срединама, али сада се први пут преводилаштво, јавља као тема разговора, којом желимо да дубље осмислимо практичну делатност која је до сада била жива и ефикасна.

У међувремену, паралелно са ЗМАЈЕВИМ ДЕЧЈИМ ИГРАМА, развијала се и код нас млада дисциплина – теорија превода (...)

Дакле, прва тема о превођењу јесте: како преводити ЗМАЈА? Чини ми се да нема никакве потребе разјашњавати што баш ЗМАЈА. Змајеве дечје игре и ЗМАЈЕВА поезија за децу, њена непресушна животност, довољни су разлози. А ради практичности морали смо свести ЗМАЈЕВУ поезију на две песме о којима ће бити речи. Ја сам бирао песме и одабрао сам *Малог брату и Напомену матери*. Требало је да буду две кратке песме које се лако могу обухватити погледом; требало је да буду целовите, заокружене песме; требало је да буду песме за које се унапред може претпоставити да ће у свим језицима изазвати сличне недоумице приликом превођења.

(одломак)

(КАКО ПРЕВОДИТИ ЗМАЈА.
Приредио: Сава Бабић – ЗДИ, 1985)

КАКО ПРЕВОДИТИ ЗМАЈА
Ликовно решење корица: Оскар Штефан

МАЛИ БРАТА

Дочепо се мали Брата
Очевога сата;
А сат је од злата,
Па има и врата.
Ала је то лепо!

А на уво кад га мете;
Тад се чује нека звека
Сат говори: Тика–така!
Брата мисли: 'Оће млека.
Ала је то мудро!

Залио га слатким млеком
Неколико пути,
Брата мисли: Сат се нај'о,
Па сад зато ћути.
Ал' се разумемо!

Сад су пуни обадвоје,
И сатић и Брата,
Обадвоје сада ћуте:
А кад дође тата,
Ал' ће бити гужве!

1880.

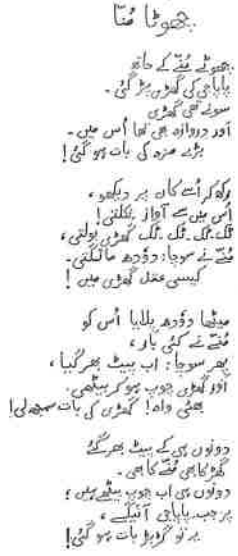

Препев: Сјорац СИНГ ЦЕН
С.С. ЈАИН

Јован Јовановић Змај:
МАЛИ БРАТА, урду језик

(КАКО ПРЕВОДИТИ ЗМАЈА,
ЗДИ, 1985)

НАПОМЕНА МАТЕРИ

Наша мала Луца
Са столице муца:
"Мати, мати, мати,
Знас кол'ко је сати?
Здлаво млого куца,
Тлеба да се луца:
Гладна сам вец и ја,
Гладна је и куца,
Па и птица пева
И њој клце цева."
1882.

Јован Јовановић Змај – Предраг Јолер: НАПОМЕНА МАТЕРИ
(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1989)

Јован Јовановић Змај: МАЛИ БРАТА
Илустрација: Марија ЛУЦИЈА СТУПИЦА
(Ј. Јовановић Змај: ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ
Избор: Душан Радовић – Заједничко издање, 1983)

মা-র কাছে নালিশ

ছোট্ট মুখী নালিতুলি
তোতলাতে তোতলাতে বলছে চুলি :
"মা---মা----মা----মা.....মা.
দাদো গলিতে কাদে কতা ?
ডব্, ডব্, কলে বেদে গলি
বলছে, সেঁদোনে, কাবান কেলি!
আস্তান বিষন খেয়েছে কিদে,
সিমিয়ন চুকুরেও চুক কিদে,
পাকিতাত দান বলছে চুহে
ওলত চোপত দুদে কলি ভরে।"

১৮৮২

অনুবাদ : অমিয়কান্তি ভট্টাচার্য

Препев: Амијаканти БАТАЧАРЈА
Јован Јовановић Змај: НАПОМЕНА МАТЕРИ, бенгалски језик
(КАКО ПРЕВОДИТИ ЗМАЈА, ЗДИ, 1985)

妈妈的小儿娃，
以模仿妈妈说话自己：
"妈妈，妈妈，妈妈！
你知现在是几点吗？
那钱走得特别准。
说是吃午饭的时间啦；
我已经饿了，想吃饭，
钱也饿得肚子呼唤咩咩叫，
鸟儿歌唱别有意，
之也饿得肚肠直响眼发花。"

郑恩波 译

J. Јовановић Змај: НАПОМЕНА МАТЕРИ, кинески језик
(КАКО ПРЕВОДИТИ ЗМАЈА, ЗДИ, 1985)

ВЕЛИКИ ПОСМАТРАЧ ДЕТИЊСТВА

"Толико бирано, вредновано и преиспитивано, песништво за децу Јована ЈОВАНОВИЋА ЗМАЈА, најстарија је, најтрајнија, најзначајнија и најнепосреднија установа нашег детињства, установљена пре више од века. Скоро да нема српског детињства, у сто протеклих година, које није (било) трајним нитима везано за песништво за децу овог песника, надахнуто рече, да је у овом народу морао у исто време да буде и песник и лекар, и васпитач, и хигијеничар... ЗМАЈ је у наше детињство доносио мишљење, писменост и игру. Добар део чудесности и поетичности нашег детињства дугујемо ЗМАЈУ и неретко се слика из детињства и времена њиховог збивања сећамо по његовим песмама. Змај је велики оријентир у нашем сећању (...)"

Милован ВИТЕЗОВИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1983)

"Певао је ЗМАЈ за људе свих узраста: за оне који су тек освајали и усвајали чуда и чаролије живота, као и за оне друге, већ урођене у његове вртлоге и вртљавине. Оно што је било упућено деци, осветљавало је свима животне стазе..."

Бошко НОВАКОВИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1983)

У *Змајевим дечјим играма* се годинама и увелико исписује најобимнија књига песама посвећених једном песнику – Јовану ЈОВАНОВИЋУ, нашем ЗМАЈУ.
Ево неких...

Ранко Симовић

ПЕСНИК ЧИКА – ЈОВА

У тишини ноћи,
миру Каменице,
низао је песме
као огрлице
од речи и трава,
од росе и снова,
уз жубор Дунава,
стари чика – Јова.

Смишљао је песме
идући испод стреха,
од речи и граје
и од дечјег смеха,
и беше му мило
као брижном оцу
да мисли на Анку
или Пура Моцу.

Слао је песме,
ко папирне лађе,
да их неко дете
крај Дунава нађе,
поред обале
ил даље од воде,
у пределима
игре и слободе.

Данас деца расту
с ликом чика–Јове,
он им и сад прави
свирале од зове,
речима их прати
по шуми и долу
и сачекује их
кад пођу у школу.

(ДОГЛАСНИЦЕ, ЗДИ, 1992)

Душко Трифуновић

СРЕМСКА КАМЕНИЦА – СКАМЕНИЦА

Кад песник умре
све на њега личи

све речи које успео је рећи
и оне које стиже да заусти
и оно што је живео у срећи
и оно што је било санак пусти

Кад песник умре
све на њега личи

сви његови јунаци и дела
потреси који прате величине
и градови где је живео и села
и велики део отаџбине

Кад песник умре
све на њега личи

Кад је Змај умро
била је тишина

Није било крика сажаљења
јецао је само Дунав из дубина
уз велику песму покољења
које има чиме да се дичи

кад песник умре
све на њега личи

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1989)

Мића Узелац:
Јован ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1983)

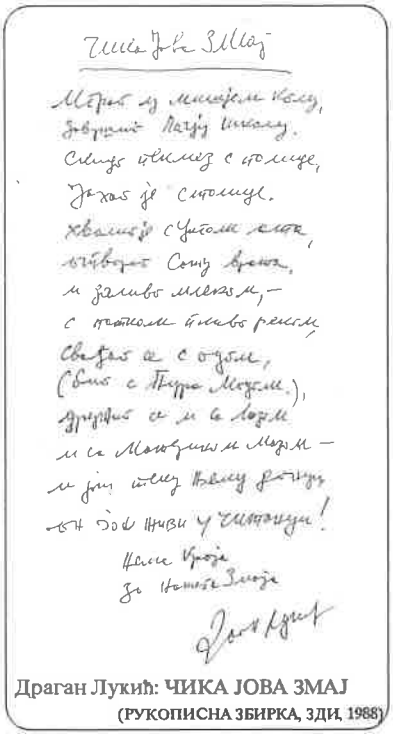

Драган Лукић: ЧИКА ЈОВА ЗМАЈ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА, ЗДИ, 1988)

ЧИКА ЈОВИНА СТРАНКА

Ма каква киндер-јаја,
грисини, кока коле;
уз Чика Јову Змаја
растемо ко тополе

Ма какви кикирики,
пасуљи и бораније,
стижемо оволики
из Змајеве певаније.

Па ђиха-ђиха-ђихамо
све до Кумове сламе;
и владу дивца чикамо
да нам дотакне раме.

И родитељи наши
знали су „начије школе",
ал' све ме нешто плаши-
не знају да се воле.

Реците Марку, Јанку
и свима јер је битно:
ЧИКА ЈОВИНУ СТРАНКУ
оснивамо под хитно!

Мошо Одаловић

Мошо Одаловић:
ЧИКА ЈОВИНА СТРАНКА
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1990)

Ранко Павловић
ЗМАЈЕВА ПЈЕСМА

Ријеч до ријечи – процвале у клас
што једрим зрневљем срца осваја.
Док је Змајеве пјесме биће и нас,
док је нас – биће и Змаја.

Све стих до стиха – за јуче, за данас,
за све што с будућношћу спаја.
Док је Змајеве пјесме биће и нас,
а док је нас – биће и Змаја.

Строфа до строфе, и у један глас –
тако настаје пјесма без краја.
Док је Змајеве пјесме биће и нас,
а док је нас – биће и Змаја.

Пјесма до пјесме, као иконостас,
препун блиставог, светачког сјаја.
Док је Змајеве пјесме биће и нас,
а док је Игара – биће и Змаја.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1992)

Иван Антолчић: НАШ ЗМАЈ
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1986)

Мића Михајловић:
ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1983)

Слободан Станишић
ЗМАЈУ

Говорим данас из срца Каменице Сремске
где фрушкогорски ветар мирисна крила свија,
полетео је одавде, пре једног века, Змај,
ка небу лепоте где, као вечита светиљка, сија.

Господине Јоване Јовановићу, докторе драги,
противник љути били сте свему људима мрском,
као прави човек највише децу волели Ви сте,
и ткали путеве свете своме народу Српском.

Овде сте, докторе драги, недрили љубав за Ружу,
ево нас где се дубоко клањамо Вашој сени,
Ви, прави Балканац, нисте се стидели зато што
песме и књиге, целога себе, дајете својој жени.

Господине Јоване Јовановићу, песниче драги,
деца смо Ваша, међ' нама поруке светле још трају,
у почаст Чика – Јови дечје почињу Игре,
словом о песми, лепоти, љубави и нашем Змају.

Поздрављам Вас одавде, из срца Каменице Сремске
где река током благим ка Новом Саду свија,
запловио је одавде, пре једног века, Змај,
таласом песме своје ка небу лепоте, где као вечита светиљка сија.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1992)

Исмет Бекрић

ЗМАЈ

У Змајевом свијету,
усред моћног слова,
цвијету и дјетету
има безброј снова.

И у дну тешком,
и у дну тихом,
лакше је са смијешком,
љепше је са стихом.

Окити се цвијетом,
закуни се мајком,
трчи – за дјететом
и његовом бајком...

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1990)

Слободан Станишић

ЗМАЈИЗМИ

Наш велики Чика – Јова
и по сунцу и по месецу,
учио нас важна слова
ДА ВОЛИМО ДЕЦУ

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1992)

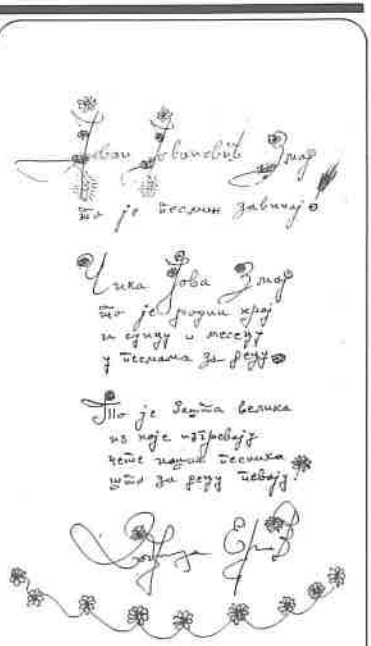

Добрица Ерић:
ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1987)

Драган Радуловић: ЧИКА ЈОВИ ЗМАЈУ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1990)

Павел Поп: ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1983)

РЕВИЈА МАСЛАЧАК, ОСИЈЕК.
У ЦЕЛИНИ ПОСВЕЋЕНА
ЗМАЈЕВИМ ДЕЧЈИМ ИГРАМА, 1983.
Ликовно решење насловне стране:
Оскар ШТЕФАН

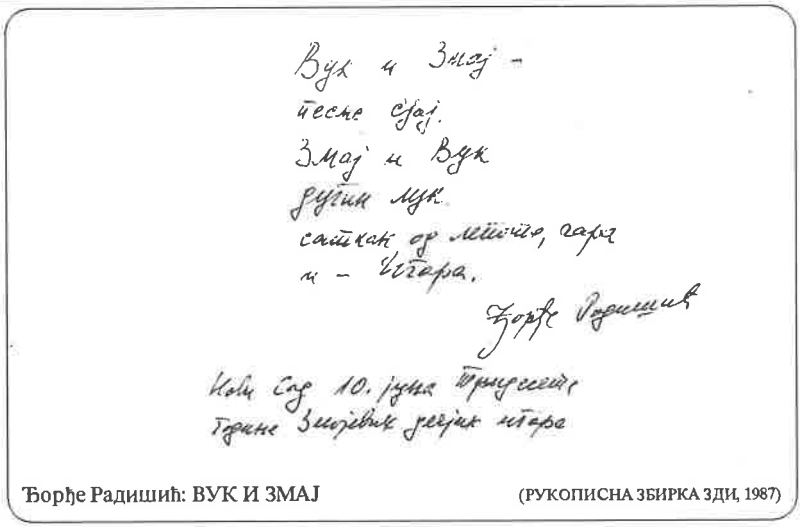
Вук и Змај –
песме сјај.
Змај и Вук
дуги лук
саткан од мисли, гаја
и – гитара.

Ђорђе Радишић

Нови Сад 10. јуна тридесетог
године Змајевог рођења штаре

Ђорђе Радишић: ВУК И ЗМАЈ (РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1987)

Драган Радуловић
ЗМАЈЕВ СПОМЕНИК

И док Игре, тако, трају,
дјеца пјесмом порумене,
и споменик Чика Змају
ко да би да некуд крене...

Смјеше му се већ брчићи,
лице Змају пјесмом цвјета,
ко с' постоља да ће сићи
– са дјечицом да прошета.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1990)

Борислав Станковић: ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ
(МАСЛАЧАК, бр. 5, Осијек, 1983 – главни уредник овог броја: ЗДИ)

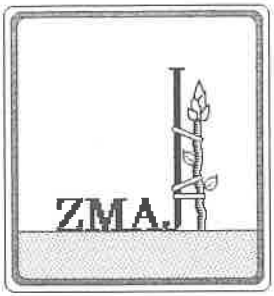

Влада Стојиљковић: ЗМАЈ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1992)

Драган Радуловић
ЗМАЈЕВ ШТАП

Загонетка, ево, нова
што мудрости тражи кап
да ли је наш Чика Јова
и чаробни имо штап?!

Питањем се очи сјаје,
ето, баш ми је на уму:
мора да је, мора да је
– јер чаробне пјесме су му!

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1990)

ИВО АНДРИЋ
/1892 – 1975/

Иво Андрић

ДЕТИЊСТВО

Мали људи, које ми зовемо "деца", имају своје велике болове и патње, које после, као мудри и одрасли људи, заборављају. Управо, губе из вида. А кад бисмо могли да се спустимо натраг у детињство, као у клупу основне школе из које смо давно изишли, ми бисмо је опет угледали. Тамо доле, под тим углом, ти болови и те патње живе и даље и постоје као свака стварност.

ДЕЦА

Ко је крив за снове који муче невину децу?

ПАНОРАМА

Жудње дечачких година тако су моћне да траже по сваку цену своје задовољење, па ма и фиктивно.

БИБЛИОТЕКА НАША НАСУШНА

Целог века се лечимо од несрећног детињства.

ПРОЗОР

Од свога порекла и детињства не може се лако побећи.

ТРАВНИЧКА ХРОНИКА

Муке и незгоде, дечачких година и тешке су и многобројне, и лако се подносе и не трају дуго.

ПАНОРАМА

Дечја машта се брзо засити.

СМРТ У СИНАНОВОЈ ТЕКИЈИ

Деца су често безобзирна у изражавању како одрасли могу да буду само у мислима.

ГОСПОЂИЦА

(ДЕТИЊСТВО, бр. 3, 1975.)

Градимир Смуђа: ИВО АНДРИЋ
Снимио: Гаврило Грујић
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1988)

Драшко Ређеп
ПУТУЈУЋИ, С АНДРИЋЕМ

Детињство, несрећно и сиромашно, као једна од битних праслика, похађало је Андрића дуги један живот, не престајући да га подстиче да – у просторима паланачке, негдашње панораме – сагледава, као у маленом, скривеном зрцалу, многобројна своја лица, тајне и патње, једнако. *Андрићев азбучник,* панорама Слободана ГЛУМЦА, тако налик на самерљиве и скромне исказе о себи самог Андирћа, подсетио је, међу многобројнима а опет и те како пробраним натукницама својим, на тај феномен дискретно али веома аргументовано. Исписујући под том натукницом реченице из *Деце, Панораме, Библиотеке наше насушне, Прозора, Травничке хронике, Смрти у Синановој текији, Госпођице,* сублимисане до изрека, афористичне и једноставне, ГЛУМАЦ је заправо отворио врата оним интересовањима која, у недрима АНДРИЋЕВОГ опуса, трагају за детињством, али и за разрешењем. Путује се тако тим АНДРИЋЕВИМ реченицама, нимало барокним, а свакако децидирано одмереним и чистим, до предузимљивих подвига промућурних дечака, до несрећног детињства, до клупе основне школе, као и до мука и незгода дечачких година, свакојаких. "Детињство се покадшто учини као воштана плоча, у коју се лако урезују први утисци, доживљаји и узбуђења, што човјека заокупљају читава живота, те се сјећање на њих у каснијим, зрелим годинама *чудно и неочекивано* јавља у ноћним сновима, као што се у овим АНДРИЋЕВИМ *причама из давнине* јавља сјећање на прве сусрете с књигама из скормног излога мале књижаре у Сарајеву (ГУСТАВ КРКЛЕЦ). Тако је КРКЛЕЦ, поводом једног избора такозваних дечјих тема АНДРИЋЕВЕ литературе, пре више година (Иво Андрић, *Приче из детињства,* Наша дјеца, Загреб, 1976), о фантастичним преображајима оних давних дана АНДРИЋА, када је књига била *велика страст и велика мука наших младих година,* говорио као о доживљају детињства. Сад је то пред нама антологијски, смирени, безмало као у смерном писму саопштени низ опсервација које трају на дну једне друкчије, пресудније збиље.

За мене бар, *Андрићев азбучник* почиње исповестима о детињству. Или бар афоризмима о деци, о детињству од кога се, као и од порекла, *не може лако побећи.*

(одломак)
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3, 1975)

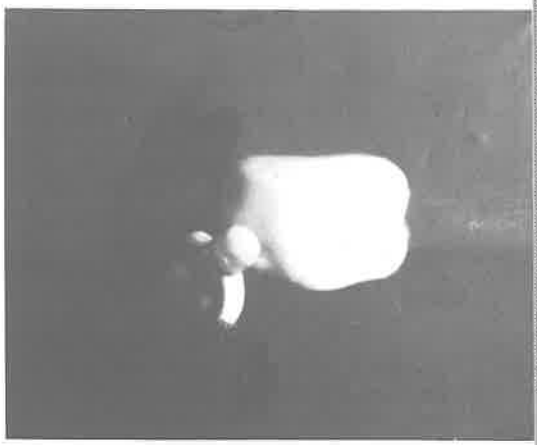

Миљенко Станчић: БАКА И УНУЧЕ, уље
Снимио: Бора Војновић
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1971)

АЛЕКСАНДАР ВУЧО
/1897 – 1986/

АЛЕКСАНДАР ВУЧО
Цртеж: Душан ПЕТРИЧИЋ
(М. Пражић: ПЛАВИ ЗЕЦ – ЗДИ, Ћирпанов, Нови Сад, 1972)

Зборишта као што су *Змајеве дечје игре* могу се упоредити са острвима – оазама у данашњем стравично узбурканом свету...
Александар ВУЧО, академик

ВЕСЕЛИ СПОЈЕВИ РЕЧИ
Разговор са Александром Вучом

– Када и како сте почели да пишете за децу?

– За децу сам почео да пишем 1930. године. Писао сам стихове, инспирисан дечјим играма, али не у циљу да те стихове објавим, већ да их прочитам својој рођеној деци и њиховим малим друговима и другарицама. Нисам онда веровао да ће од тих малих песама постати дугачке песме *Сан и јава храброг Коче и Подвизи дружине Пет петлића*.

– Зашто сте почели да пишете за децу?

– Поезији за децу привукли су ме елементи фантазије код деце, спонтана поетичност, способност деце да схвате ствари које изгледају немогуће одраслима, слободна игра маштања, неприлагођавања моралистичким утицајима, укратко, све оно што изражава још недеформисана, изворна нагонска жеља детета. Треба досећи управо до оне поезије која дух детета ставља у покрет и помаже деци да што дуже сачувају своје толико позитивне особине детињства.

Детињство се пробија кроз стеге и решетке психичке цензуре и уобличава се у сну, хумору и у поезији. Спонтаност те поезије, по мом мишљењу, јесте у томе што она поучава на тај начин што ништа не поучава. Јер ако поезија за децу иде на то да дејствује на изграђивање тзв. савести код детета, онда она у самом детету, и у његовој психи, постаје савезник друштвене репресије, ствара сама себи цензуру. Али та поезија може да делује и на изграђивање свести; у том случају она може да буде позитивна у најреволуционарнијем смислу те речи.

Детињство је најпостојаније раздобље људског живота. Године га не могу избрисати. И данас се оно одједном расцвета у мени. Весели спојеви речи избијају тада као варнице из иначе не много веселог живота. У тим тренуцима пишем за децу слободније и уверљивије него за одрасле.

(одломак разговора који су водили студенти књижевности)

(ДЕТИЊСТВО, бр. 3, 1975)

Змајеве дечје игре **заслужују да буду назване маштовитим скупом стваралаца за децу. Оне су парламент писаца и деце...**

Александар ВУЧО, академик

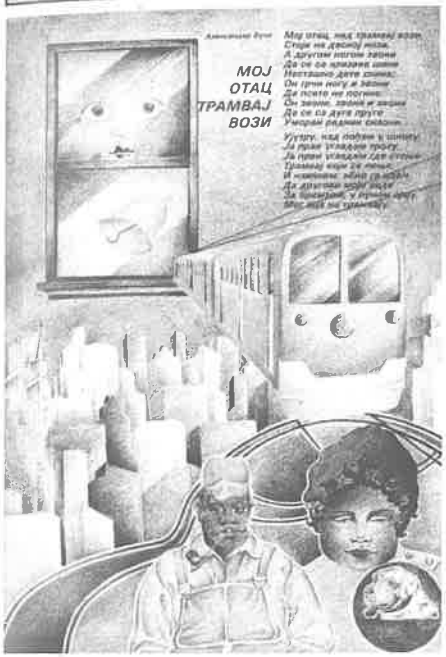

Александар Вучо – Георги Јосифов: МОЈ ОТАЦ ТРАМВАЈ ВОЗИ
(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1984)

"Игра, неконвенционалне речи и нагонски подухват да се младо људско биће спасе уза које муте радост детињства, којима се одликује поема *Подвизи дружине Пет петлића* Александра ВУЧА, толико потцртавана – с разлогом, јер заиста представља почетак наше модерне књижевности (...)"

Слободан Ж. МАРКОВИЋ
(ТРАГОМ ДЕЧЈЕ ПЕСМЕ, ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1969)

"Појава поезије Александра ВУЧА шокира. У наглашеном презиру према "лепом" и "допадљивом" она емитује опорост, која ће увек бити индиферентна према допадању, и исијава самосвојну лепоту слободе, нереда и игривости (...)"

Хусеин ТАХМИШЧИЋ
(Хусеин Тахмишчић: БИТИ НА ПУТУ, ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1971)

МОЈ ОТАЦ ТРАМВАЈ ВОЗИ

Мој отац, кад трамвај вози,
Стоји на десној нози,
А другом ногом звони
Да се са клизаве шине
Несташно дете скине;
Он грчи ногу и звони
Да псето не погине;
Он звони, звони и звони
Да се са дуге пруге
Уморан радник склони.

Ујутру, кад пођем у школу,
Ја први угледам тролу,
Ја први угледам где стење
Трамвај који се пење;
И кликнем: "Ено га иде!"
Да другови моји виде
За брмезом, у пуном сјају,
Мог оца на трамвају.

Али кад стигну смене
И отац кући крене,
Ја знам да га боле вене
На тромој, окорелој нози
На којој трамвај вози.
Ноћу, кад трамваји замру,
И помру суморне мисли,
Не спава отекла нога
Коју су болови стисли.

Мој отац, кад трамвај вози,
На болесној стоји нози,
Па ипак он вози и вози...
Стотине људи дневно
Путује и ноге одмара,
Стотине људи дневно
На ручак стигне брже,
Стотине људи дневно
Новине мирно отвара,
Прстом на прозору шара,
Смеје се и разговара...

Мој отац вози и вози,
Стотине људи дневно
Он вози, вози и вози
На својој болесној нози.

(Милан Пражић: ПЛАВИ ЗЕЦ, антологија нове српске дечје поезије – ЗДИ, Ћирпанов, Нови Сад, 1975)

ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ
/1898 – 1993/

ПОЉУБАЦ ЗА ДЕСАНКУ...
Фотографија: Љубиша САВИЋ

(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1980)

Змајеве дечје игре подстичу људе на стваралаштво и дају им могућност да га прикажу...

Десанка МАКСИМОВИЋ

ЗИМА НА ВИРУ ВОДЕНОГ ЦВЕТА

Пао је снег по шумарцима око вира где је Кратковечна умируħи положила јаја. Тамо где је вода под ледом најтоплија, водене струје хиљадама својих руку љуљушкају колевчице у којима расте потомство Кратковечне и Воденог Цвета. То је сада безброј бебица у повоју које ħе једног летњег дана добити крила и излетети под сунце да тамо као и њихови родитељи проведу можда само неколико часова.

Око школьки стоје сребрни велики белуци и испод њих свет ракова помаља понекад своје румене тврде машице и турове налик на лепезу. Само они притом ништа не говоре да не би пробудили мала бића у колевци. Рибе около владају и такоħе ħуте, и ако би се која преварила да пусти глас, друге је неким знаком, као ми стављањем прста на усне, опомену да треба ħутати. Жабе понекад од дуга времена под ледом обузме жеља да развуку своје хармонике, али чим се сете беба у повоју, наставе ħутке да дремају. Због дебљине леда ни из света над водом није се чуло ништа, ни вечно грактање гладних гаврана, ни кевтање лисица. Није се чуло како веверице често искоче из дупље и разгрħу снег, и како вране куцају кљуном у ледени прозор. Залутао би само разгрнути сноп мутне светлости па би школьке и белуци засветлуцали, а жабе се пренуле из дремежа.

А обалом су свуд биле колибе које су саградили мраз и зима затрпавши снегом жбуње павити и оборивши грање старог дрвеħа земљи. Унутра, у гнездима од сувог мирисна лишħа, зверчице се играју зимских собних игара. Зечеви чуље уши и ослушкују падање суварака, жубор воде под ледом и разговоре птица. Веверице на душечичу сачињеном од сопственог репа дремкају. И како која заспи, усни како су цели облаци белих пахуљица, Кратковечнини сватови, дошли на вир и затрпали и њега и околне шумарке и њиве.

И Зараван је под снегом. Нема кукаца, нема паука. Само сунце понекад између сребрног грања исплете мреже налик на Ткачеве и простре дуге по замрзнутом делцу. И понекад ти се учини од удаљеног хромог на снегу гаврана да Рачунција огрнут црном кабаницом хода и мисли на своју штиħеницу.

(Десанка Максимовиħ: БАЈКА О КРАТКОВЕЧНОЈ, ЗДИ и РАДОСНО ДЕТИЊСТВО, Нови Сад, 1989)

Играли смо се поново дечјих игара, поново били у Пачјој школи, лечили лутке, разговарали с баком, пуштали птице из кавеза, куповали коња од *Циганина* – дивили се лепоти света. Били смо неколико часака срећни...

Десанка МАКСИМОВИЋ
(1983)

Десанка Максимовић – Георги Јосифов: КО ХОЋЕ ДА ДОЖИВИ ЧУДО

(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1984)

ПРИРОДА – ЖИВОТ

"У поезији Десанке МАКСИМОВИЋ уопште, па и у њеној поезији за децу, природа је миље у којем се одвијају бројне манифестације живота. У њу се одлази на гозбу, у њој се отвара духовни свет деце и могућност њиховог саживљавања са феноменима њених предмета и појава. Осећајући се интимним привржеником и поклоником природе и духовним рођаком њеног света, Десанка МАКСИМОВИЋ налази задовољење у ужитку који јој природа пружа микрокосмичким разноврсјем фауне и флоре, живе и неживе материје. Поверавање природи подразумева присан однос: човек се, а и дете, у њој осећа заштићеним од грубости живота урбане средине, многољудних насеља и заједница. Радујући се задовољствима ситних бића природе, песникиња их види као умножену радост живота."

Драгутин ОГЊАНОВИЋ

(ДЕТИЊСТВО, бр. 2, 1979)

НАЂИМО ВРЕМЕНА ЗА ТРАВЕ

"Десанка Максимовић има ухо за шум ветра у трави, за пад јесењег листа на земљу, за поветарац лептировог крила, за глас мрава, за говор бубамаре. Има око за живот буба, за срце руже, за раст трава, за колено зеца, за бубамарине пеге, за скок великог коњица...

Нађимо времена за траве...

Траве нас враћају времену и трајању. Нађите времена за шетње, за застајкивање, за мале одморе, за радозналост, за љубопитљив поглед, за изненађења, за уздах, за седење, за лежање на трави, за посматрање, за уочавање, за мале неме разговоре са природом. Тада човек осећа да је и стабло и цвет и извор, да шуми лишћем, да говори изворoм...

Поезија Десанке Максимовић је путопис кроз траве. Много је малих невидљивих коначишта на томе путу и много доживљаја.

Кад позове мај "све бубе на чај", пођите и ви – позивнице су свима одавно разаслане."

Драган ЛУКИЋ

(ДЕТИЊСТВО, бр. 3,4, 1985)

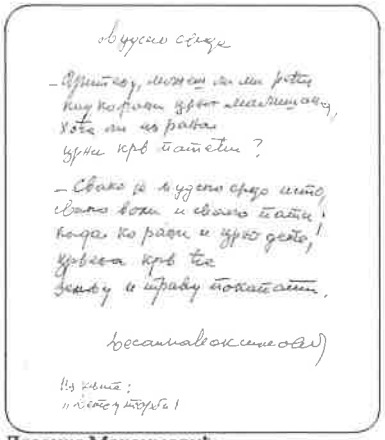

Десанка Максимовић: ЉУДСКО СРЦЕ

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1989)

КО ХОЋЕ ДА ДОЖИВИ ЧУДО

Ко хоће да доживи чудо
мора имати срце невино
као млеко,
јер такву створу
доживети чудо је тешко.

Ко хоће детињу радост да нађе
мора умети да опрости
оном ко му подмеће клопке и
замке,
и оне ће се претворити
у кочије и лађе
и у санке.

Ко хоће да доживи чудо
мора се радовати као ласте,
мора му бити дато
да може заплакати обилато
и кад до дечака већ одрасте.

Ко хоће да доживи чуда
мора поверовати да она постоје
у свету свуда,
да покрај звезда што их видимо
и невидљиве звезде се роје.

Мора веровати међ гласовима
који допиру до нашег уха
у тихо вече
да их још исто толико има,
да и песма за коју немамо слуха
сваки час украј нас протече.

Ко хоће да доживи чудо
не сме згазити на стази ни
мрава,
не сме каменом птице да туче,
јер од дворaца где чудо спава
та нежна бића чувају кључе.

(ДЕТИЊСТВО, бр. 2. 1979)

ГВИДО ТАРТАЉА
/1899 – 1984/

У ПЕСНИКОВОМ СТАНУ, 1978
Гвидо Тартаља, Раде Обреновић и Живан Милисавац
Фотографија: Јон МАРКОВИЋАН
(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1978)

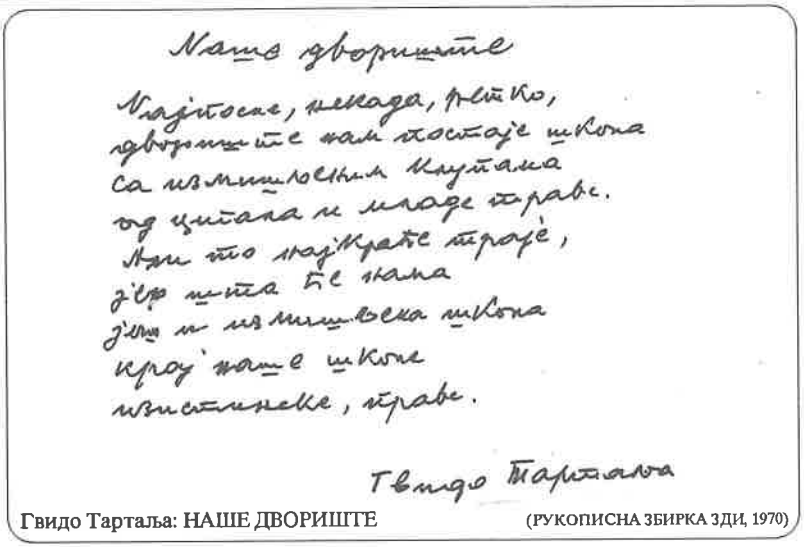
Наше двориште

Најтоплије, некада, рекло,
двориште нам постаје школа
са изнијансираним боја
од цвијећа и младе траве.
Као што најкраће трајеш,
једно вријеме је наша
једна изнијанска школа
кроз наше школе
изнијанске, траве.

Гвидо Тартаља

Гвидо Тартаља: НАШЕ ДВОРИШТЕ (РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1970)

ДЕДИН ШЕШИР И ВЕТАР

Ветар дува. Ветар свира.
Оста деда без шешира.

Дедин шешир нов
одлете на кров.

Ал на крову седи мачe,
па удари шапом јаче.

Врати шешир деди
и оста да седи.

Изишао је рано деда
па у небо дуго гледа.
Иде он у лов.

Ал се ветар опет шали,
па он деди с главе свали
његов шешир нов.

Скочи деда. Лице грчи.
За шеширом трчи, трчи,
и још виче: "Стој!"

(Владимир Миларић: ЗЕЛЕНИ БРЕГОВИ ДЕТИЊСТВА, антологија српске поезије за децу – ЗДИ, Ћирпанов, Нови Сад, 1975)

ДЕДИН ШЕШИР И ВЕТАР
Илустрација: Михал КИРАЉ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1989)

"Тартаљина пјесма за дјецу управо је таква: стара, али његова. Тартаља није мијењао поетике, он је тој својој старој, у смислу давно започетој, пјесми додавао нове смислове, нова изненађења, нове елементе збиље и шале, хумора и виталистичког односа према животу, нове гроздове дјечје радозналости и испољавања дјетињства, и све то стоји чврсто уграђено и чини један сигуран стуб српске поезије за дјецу (...)"

Драгољуб ЈЕКНИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1989)

ГУСТАВ КРКЛЕЦ
/1899 – 1977/

Густав Крклец –

ТЕЛЕГРАФСКЕ БАСНЕ

СУСРЕТ НА МОРУ

Лијепа Бока. Красан Херцег–Нови.
Над пучином мали лептир плови.
Мене кући тегли тешки мотор,
а он лети безбрижно у Котор.

ПРИЧА ИЗ ДАВНИНЕ

Усред нашег малог, птичјег среза
поставили гаврана за кнеза...
– "А шта кос и славуј веле на то?"
– "Они веле: "Шутјети је – злато!"

ИМА ДАНА

Послао сам по куриру зецу
младом јарцу пјесмицу за дјецу.
– Баш ти хвала! – поручи ми јарац –
читат ћу их када будем стàрац.

СУДБИНА ЦАРЕВА

Тужио се стари лав:
– Звијери моје, нисам здрав!
А на ове ријечи лавље
приредиле звијери славље...

(Далибор Цвитан: ВЈЕЧНОТРАЖ, антологија хрватског пјесништва за дјецу, ЗДИ, ЋИРПАНОВ, 1975)

"Крклечева дечја песма са елементима давне али вечне осећајности, интонирана често сентиментално и понекад старомодно и понегде школски утилитарно, та песма носталгична али ведра, са старинским светом и сетним погледом у тај свет, али песма спонтана и ведра, полетна и затечена (...)"

Илустрација: Босиок ДОРУ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 2, 1986)

"Код Густава КРКЛЕЦА налазимо песме у којима се исписују *спасоносна сећања* јер се сјај детињства приказује тек *након* искуства (...)"

Владимир МИЛАРИЋ
(ТРАГОМ ДЕЧЈЕ ПЕСМЕ, ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1969)

Густав Крклец – Ивица Антолчић: ПРАЗНИК ЉЕТА
(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1986)

ОТОН ЖУПАНЧИЧ
/1878 – 1949/
ЦИЦИБАН ЗАСПИ

Цицибан
је поспан.
Прострите му фину,
меку маховину
и покријте дете
јабуком у цвету.
Ветар с горе брише,
јабуку зањише,
грана се савије,
Цицибана скрије,
лишће на њег слеће,
обаспе га цвеће.

Препев: Десанка МАКСИМОВИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 4, 1978)

НИКОЛА ДРЕНОВАЦ
/1907 – /

Никола Дреновац:
НИКО НЕ ТРЕБА ДА ЗНА
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1977)

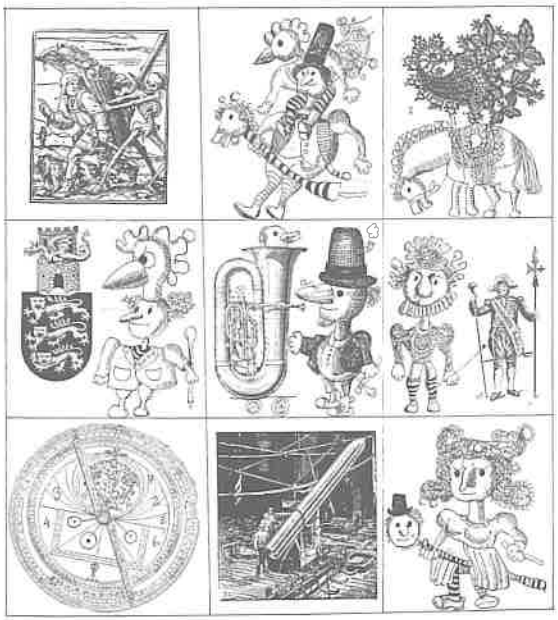

Јован Јовановић Змај: ДА ЧУДНЕ РАДОСТИ
Илустрације: Мерсад БЕРБЕР
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1977)

ЛАСЛО ГАЛ
/1902 – 1975/
ИГРА I

ја сам ја ти си ти
ко је већи ја ил ти
ја сам ја ти си ти

бејах вера ти невера
ја невера ти си вера
ко је већи

ја сиромах а ти богат
сиромах сам ал богато
ти си богат али танко
ко је већи

пођох с маглом – сунце сину
ти под сунцем – у маглину
ко је већи

човек човек моја вера
ја то тако
човек човек твоја мера
ти полако
ко је већи

ја се пео ал се не допео
ти заспао неко те понео
ко је већи

што веровах то и лагах
сумњу важеш добро лажеш
ко је већи

Препев: Јудита ШАЛГО
(ДЕТИЊСТВО, бр. 2, 1975)

МОМЧИЛО ТЕШИЋ
/1911 – 1992/

КОС

Звиждуће, звиждуће
више наше куће
у зеленом жбуну.

Скакуће, проноси
по јутарњој роси
сламчицу у кљуну.

Звиждуће, скакуће
више наше куће
кос гарави, млади.

Усред ниског жбуна
птица жутокљуна
гнездо ново гради.

Ликовно решење насловне стране: Иво КУШАНИЋ

Момчило Тешић: ДОБРО ЈУТРО, ДОБАР ДАН, ДОБРО ВЕЧЕ, ЗДИ – ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1973)

Са Змајевих игара увек сам носио најлепше успомене у своје село.
Додељена ми је 1979. године Плакета *Змајевих дечјих игара*. Она ми је драга као *Вукова награда* и *Плакета Младо поколење*.

Момчило ТЕШИЋ

Из мог живота

Има људи који мисле да сам ја завршио неке велике школе. Или да сам, у најмању руку, учитељ или наставник. Тако ми упућују писма, чак и у штампи пишу. Не верују да сам сељак. Да радим све послове као и моји суседи, земљорадници: орем земљу, окопавам кукурузе, жањем пшеницу, сечем дрва, гајим стоку...

Са зебњом погледам у тешко, наоблачено небо, у страху да градоносни облак не сруби бујну летину.

(М. Тешић: ДОБРО ЈУТРО, ДОБАР ДАН, ДОБРО ВЕЧЕ – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1973)

Поезија првих слика

То је поезија првих слика, првих утисака и првих речи. Великог чуђења и радости. Треба бити чедан као дете па волети толико обичних и незанимљивих ствари: најпре их приметити, па им се обрадовати, па их опевати.

И Тешић је ту, на правом месту, где почиње поезија: не у вештини и у рутини, не у писању, већ одмах иза очију и ушију – у непосредном додиру и доживљају.

И зато је он прави дечји песник, драгоцене и незамењиве искрености и непосредности. То је и објашњење значајног и часног места које он заузима у првим дечјим књигама.

Душан РАДОВИЋ

(Момчило Тешић: ДОБРО ЈУТРО, ДОБАР ДАН, ДОБРО ВЕЧЕ, – ЗДИ – ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1973)

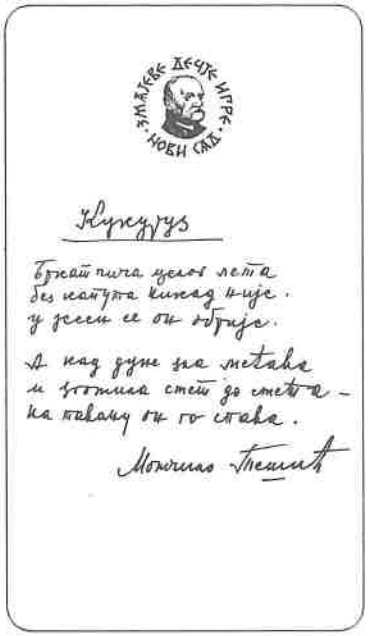

Момчило Тешић: КУКУРУЗ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1978)

"Праву песничку егзотику и своју златну жицу, оно чиме је у нашој књижевности за децу јединствен и по чему ће остати, ТЕШИЋ је нашао у мало познатом, живописном свету села и сеоског детета. Ту су дошле до правог изражаја његове велике врлине које иду од крајње једноставности до богате маштовитости, од топлог хумора до оног срећног, лепршавог ритма игре који прожима толике његове песме."

Драгиша ВИТОШЕВИЋ

(КРИТИКА КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ДЕЦУ, – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

ГРИГОР ВИТЕЗ
/1911 – 1966/

ШЕВИНА ЈУТАРЊА ПЈЕСМА

Увис!
Увис ћу се дићи!
До сунца
Да га будим
Ићи
Ићи
Ићи...

Понијет ћу
Тамбурицу
Тамбурицу
Сипат ћу звонца доље
Зеленим
Жутим
И модрим
Бескрајним пољем.

Гдје ми је гнијездо?
Гдје су ми птићи?
Морат ћу
Сићи
Сићи
Сићи
Птиће обићи...
Онда ћу опет
До сунца
Ићи
Ићи
Ићи...

Илустрација:
Јован Лукић

(Далибор Цвитан: ВЈЕЧНОТРАЖ, антологија хрватског пјесништва за дјецу, ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1975)

ИГРА СЕ НАСТАВЉА

У пределима дечје поезије дело Григора ВИТЕЗА заузима посебно место. Маштовите и разноврсне, ослобођене педагошког баласта, његове песме су одавно стекле неподељене симпатије најмлађих. Мелодични и сликовити стихови Григора Витеза, пуни неочекиваних асоцијација и непредвидљивих веза, разбијају ограде између одраслих и најмлађих читалаца. Ова литература није намењена уже ограниченом узрасту. То је поезија за децу, и поезија детињства (...)

Иван ШОП

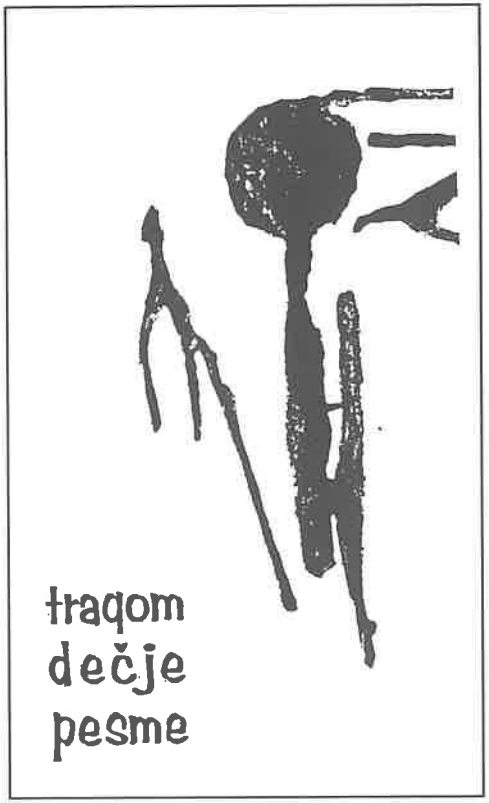

Прво у низу издања Игара: ТРАГОМ ДЕЧЈЕ ПЕСМЕ
Ликовно решење корица: Љиљана ПОПОВИЋ
(ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1969)

БРАНКО ЋОПИЋ
/1915 – 1984/

Бранко Ћопић

БОЛЕСНИК НА ТРИ СПРАТА

Нашега старог доктора Јана
телефон зове с Калемегдана:

"Докторе драги, хитно је врло,
Имамо госта, боли га грло!"

"Имате госта?
Да није странац?"

"Право сте рекли. Јест' Африканац!"

"Дођи ћу брзо, за један сат.
Кажите само: на који спрат?"

"На ком спрату? Тешко је рећи,
боли га читав – други и трећи."

Чудом се чуди наш доктор Јан:
"Какав болесник? Јел' троспратан?!"

"Докторе, јесте, то није варка,
зовемо, знате, из зоопарка.

Жирафу једну боли нам врат,
а то је – други и трећи спрат."

(Владимир Миларић: ЗЕЛЕНИ БРЕГОВИ ДЕТИЊСТВА,
антологија српске поезије за децу,
ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1975)

БРАНКО ЋОПИЋ
Цртеж: Душан ПЕТРИЧИЋ
Репродукција: Гаврило Грујић

(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1982)

"Када је у питању дечја литература више нико не може заобићи *Змајеве дечје игре...*"
Бранко ЋОПИЋ, академик

"Круг Ћопићеве литературе се ни случајно не затвара у свету коме је одан по типику своје биографије и своје природе. Баш обрнуто, у детињству, у завичају десило се, и дешава се, по Ћопићу, све што је достојно енциклопедије живота..."

Драшко РЕЂЕП
(ДЕТИЊСТВО, бр. 1, 1975)

Веома се радујем што су *Змајеве дечје игре* у свој широки програм интегрисале све што је најлепше у литератури за децу...

Бранко ЋОПИЋ, академик

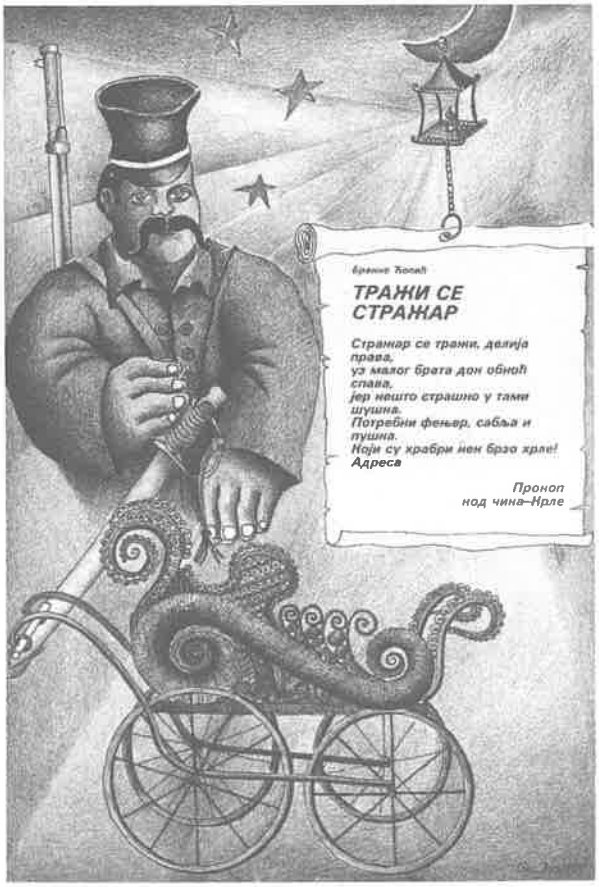

Бранко Ћопић – Георги Јосифов: ТРАЖИ СЕ СТРАЖАР
(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1984)

Драган Лукић

НЕЋЕШ МИ ВЕРОВАТИ, ЗНАО САМ БРАНКА ЋОПИЋА

Познавао сам Бранка ЋОПИЋА, био сам му у кући, био сам му у књигама, причали и смејали се заједно, држао сам у руци његову руку која је много написала.

Бранко је био отворен човек.

Човек без зидова, без ограде око куће. Сав је напољу. Усред живота. И сав је у својим књигама, заједно са свима осталим које је срео у животу. Чаробњак је смеха, смехословац, смехотрес, смешник, смехмајстор, смехација, смехоца, смехоловац. ЋОПИЋЕВЕ бајке живота су његова најтоплија лирика, тај смехотресац у бајкама је тих и нежан путник месец. ЋОПИЋ је као некакав добри дух сваке куће.

(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1985)

"Детињство је за ЋОПИЋА далеки свет сјаја и доброте који, што се више удаљује од нас, бива све чудеснији и лепши. Он га увек гледа кроз маглу година: алхемичарска моћ успомена и сазнање о неповратности једног доба дају му вредност и драгоценост. Сва искуства са светом, са животом, са природом, са људима, кроз ту су призму пропуштена..."

Милован ДАНОЈЛИЋ

(Милован Данојлић: ОНДЕ ПОТОК, ОНДЕ ЦВЕТ, ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1973)

СЛАВКО ЈАНЕВСКИ
/1920 – /

Славко Јаневски

КОНЦЕРТ

Вечерас је на те–ве екранима
програм посвећен гавранима.
– Грак, и – грак,
и опет то,
па само то – грак.

Вечерас од гаврана
скупљених са свих страна,
од врана са екрана
једина је одбрана
да покријеш уши с оба длана.

Чујте,
вечерас ће много екрана да прсне и оде...
јер гаврани
о нотама рачуна не воде.

(Г. Арсовски: СРЕБРНИ ПОТОЦИ,
антологија македонске поезије за децу –
ЗДИ, ЋИРПАНОВ МИСЛА, Нови Сад–Скопље, 1975)

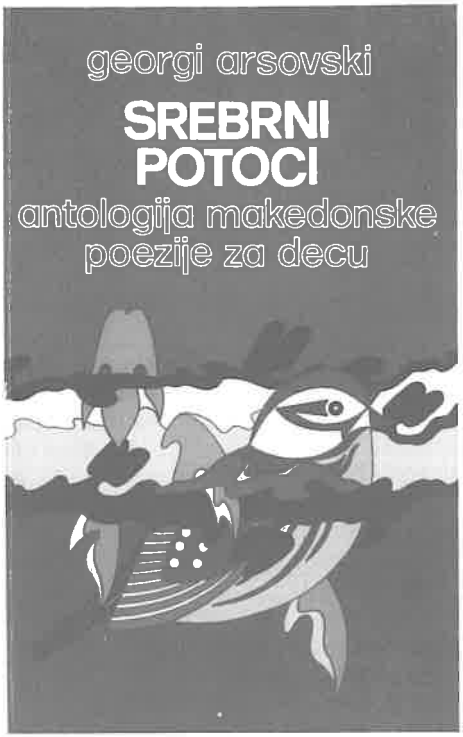

Ликовно решење насловне стране:
Владимир НИКОЛИЋ

Славко Јаневски – Душан Димитров:
ИДЕ ЈЕДНА КАМИЛА,
ИДЕ ДРУГА КАМИЛА
(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1986)

ДУШАН РАДОВИЋ
/1922 – 1984/

ДУШАН РАДОВИЋ
Цртеж: Градимир СМУЂА
(Позив за изложбу Г. Смуђе: ПОРТРЕТИ ПИСАЦА ЗА ДЕЦУ, Галерија Матице српске – ЗДИ, 1988)

ТУЖНА ПЕСМА

Живела једна госпођа Клара
чудна и стара, врло стара...
и није имала ни маму, ни тету,
никога, никог свог на свету.

Госпођа Клара је шест мачака чувала
на јастуцима од жуте свиле.
Машне им је кројила,млеко кувала
па су сите и срећне биле –
белих мачака шест.

А кад је умрла госпођа Клара,
чудна и стара, врло стара,
– јастуке од жуте свиле нико није прао
на доручак нико није звао,
а ловити мишеве нико није знао!

Тужне су, тужне и гладне биле,
заспале су на јастуцима од жуте свиле
и никада се
ах, никада се више нису пробудиле –
белих мачака шест.

(Милан ПРАЖИЋ: ПЛАВИ ЗЕЦ, антологија нове српске дечје поезије – ЗДИ, ЂИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

Змајеве дечје игре **сматрам једним друштвеним и литерарним покретом који треба да нам сачува Змаја и најлепше змајевске традиције...**

Душан РАДОВИЋ

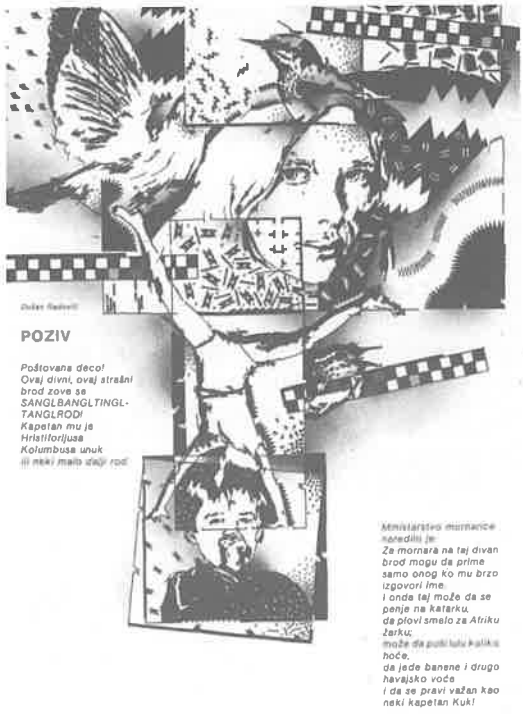

Душан Радовић – Бранислав Добановачки: ПОЗИВ
(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1987)

"Трезвен, прозукао, шкрт, неповерљив према тзв. Лепој Књижевности, РАДОВИЋ је донео афирмацију једног опоријег, рационалнијег односа према поетском чину. У средини у којој је јевтини романтизам одувек разводњавао најбоље енергије, РАДОВИЋЕВ поступак има значај духовне хигијене..."

Милован ДАНОЈЛИЋ
(Милован Данојлић: ОНДЕ ПОТОК, ОНДЕ ЦВЕТ, ЗДИ ЂИРПАНОВ, Нови Сад, 1973)

Ш

Ала је велика и разна
та Тора фрушка!
Ту увек у шуми или у Руми
понешто шуми
и увек у шикари и шибљу
што-шта шушка.
(А шта их кошта да у Шокинцима
запраши и пушка?)
Тешко зеку-Срећку
кад нешто шушне!
Да му је да се негде тушне!
Ах тде да се тушне,
кад и ту где се тушне
увек штогод шушне!

Душан Радовић

Душан Радовић: НА СЛОВО НА СЛОВО
(РУКОПИСНА ЗБИРКА, ЗДИ, 1971)

"Поезија Душана РАДОВИЋА није наивна нити једнострана. Ако је свет у тој поезији сазнат превасходно као игра, то значи да су занемарене компликације и сложености живота. Јесте, свет је игра, и васиона је игра, поручује ова поезија, али није свака игра весела, има таквих које су мрачне и тужне, које се не могу волети и које се не могу објаснити. Има чак појава које уопште нису игра. Међутим, тим сазнањима није пољуљана вредност игре; напротив, игра је, суочена са разним непријатностима које постоје у животу, само добила у вредности".

Милан ПРАЖИЋ
(ТРАГОМ ДЕЧЈЕ ПЕСМЕ, ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1969)

"Његово песничко дело није обимом велико: цело стане у једну књижицу невеликог формата. Али је зато формат његових песама онај прави, двоструко скројен по мери детета: и оног вечитог, непромењивог малог човека, и савременог данашњег детета наших улица(...)"

Борислав МИХАЈЛОВИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3, 1980)

О ДЕЦИ

Нема ничег узбудљивијег од дечјег поверења. И ничег одговорнијег од одговорности за судбину детета и деце.

Дакле, хоћемо ли да нам деца буду ведра? Будимо и ми сами такви.

Хоћемо ли да буду паметна, али и пенушава? Маштајмо са њима и будимо паметни.

Треба ли да буду јака и здрава?

Импонујмо деци.

Будимо кобајаги наивни, кобајаги неспретни, кобајаги смешни.

Нећемо их преварити, али она то воле. Кобајаги будимо снисходљиви, слатко их лажимо, ведро их варајмо, али као велики људи.

Детињство баш и није толико срећно доба као што се учинило неким педагозима и агитаторима. Деца су обесправљена, инфериорна, ограничена. Никад се више не жели а мање може него у детињству. Најслађе тренутке детињства, игру и сан, прекидали су други.

То отприлике тако некако и мора да буде.

Деца међутим желе да што пре порасту, да имају своје ствари, своје мишљење и своје мере.

Дечје игре и дечје књиге и слике, то је један исти тренутак слободе, једна радосна и потребна илузија.

Душан РАДОВИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3, 1980)

Деса Керечки: ЗЛАТНА ДЕЦА, уље
Снимио: Бора Војновић
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1976)

АРСЕН ДИКЛИЋ
/1922 – /

ПЛАВИ КИТ

У плићаку, у врбаку,
где је тиха, мирна вода,
где дежурна рода хода,
где се чапља важно шетка,
где је шевар густ ко четка,
где се вуку барске змије,
где се многа тајна крије,
где шумори Дунав плав
–мене чека скривен сплав.

Једне тихе топле ноћи,
ја ћу сплавом на пут поћи.

Чујем да су поред Крита
увредили плавог кита.

Он је мирно поред риве,
поред једне троме лађе,
гледао како људи живе,
како му се деца диве,
и, како се увек нађе,
поред једне такве риве,
морнар неки страшно пијан,
морнар неки необријан,
морнар који пљује, псује,
морнар који узвикује:

"Хопа–цуп! Кит је глуп!
Глуп је кит! Глуп, па квит!"

На ту шалу неукусну
један делфин репом пљусну.
На те речи неваспитне
магарац се један ритне.
На те речи неучтиве
згрануо се свет са риве,
згрануо се читав Крит,
згрануо се и сам кит.
(одломак)

(Владимир Миларић: ЗЕЛЕНИ БРЕГОВИ ДЕТИЊСТВА, антологија српске поезије за децу, ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1975)

АРСЕН ДИКЛИЋ
Цртеж: Атлан ЈАГОДИНСКИ
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1992)

Арсен Диклић – Александар Педовић: КУДА ПЛОВЕ ЛАЂЕ
(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1988)

"Шта мали читаоци мисле о дечјим писцима? На пример, о Арсену ДИКЛИЋУ? Данас се ретко ко сети да постави то питање, мада је још СКЕРЛИЋ (у складу с АРИСТОТЕЛОМ) истицао способности широке публике да оцењује највишу поезију и уметност. Али, чак и непитана, ова публика налази начина да огласи свој суд. У београдској библиотеци *Ђорђе Јовановић*, у дечјој читаоници, неко дете је забележило свој суд на једном примерку ДИКЛИЋЕВОГ романа *Салаш у Малом риту*. На последњој страници романа оно је исписало римовану поруку будућим читаоцима: "Ко прочита ову књигу – нек је не поцепа – јер је врло лепа".

Уколико та читалачка импресија захтева да се допуни критичком анализом, најпре би ваљало претпоставити да је непознати читалац узео лепоту за синоним вредности(...)"

Радојица ТАУТОВИЋ
(ТРИБИНА ЗДИ, 1988)

Илустрација: Градимир СМУЂА
(Ликовна збирка ЗДИ, 1988)

ВЕСНА ПАРУН
/1922 – /

ПРОЗОР

Кад отворим прозор, не припадам више
зидовима собе, увелом цвијећу
у жутој вази на столу. И дани
који ме у кристал претворише
попут јата суморно одлијећу
ван, у простор што се небом храни.

Прозор и ја смо тада душа једна
и исто лишћем обложено око.
Загрлим облак. На њему забрује
свих давних зора и олуја струне.
И тад се сјетим да сам била соко,
имала крила што се вјетром пуне.

И груди мућом сажгане, и жедна
уста, бунар звијезда, сачнуле кише.
Кад отворим прозор, недогледна
распростре се пустош сјаја, сјене.
Најбоље да га не отварам више.
У мир да крочим, са цвијећем што вене.

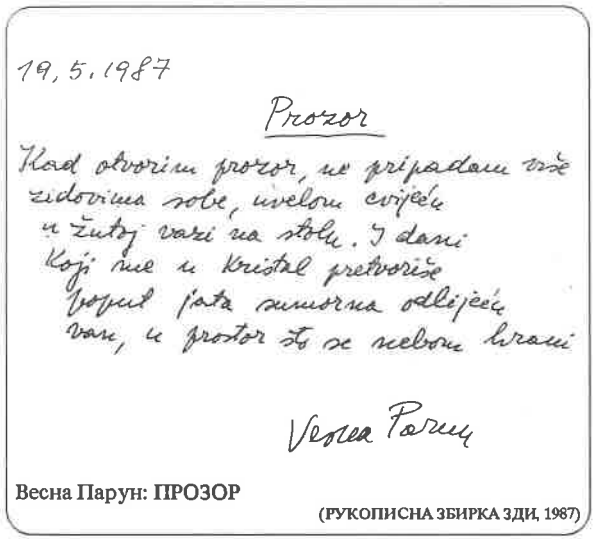
19, 5. 1987

Prozor

Kad otvorim prozor, ne pripadam više
zidovima sobe, uvelom cvijeću
u žutoj vazi na stolu. I dani
koji me u kristal pretvoriše
poput jata sumorno odlijeću
van, u prostor što se nebom hrani.

Vesna Parun

Весна Парун: ПРОЗОР
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1987)

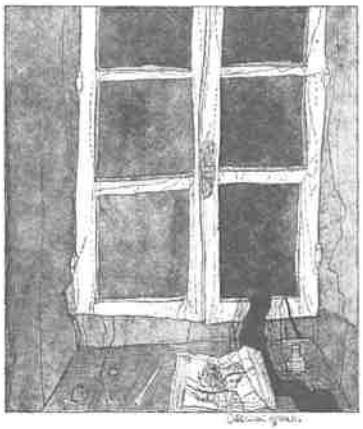

Илустрација: Ференц МАУРИЧ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1984)

ЗАШТО ПИШЕМ

"Пишем за дјецу зато што их волим, јер их разумијем, јер их немам, јер ми је дјетињство било – уза све бајке и свјетле тренутке – углавном мучно и пуно траума, као и зато јер би данас мој свијет био празнији, а мој доживљај свијета мање спонтан, узбудљив и искрен, кад не бих – пишући за дјецу – изоштравала непрестано своја чула у правцу конкретног, своју машту у правцу наслућеног, а свој дух упућивала на безазлене изворе љепоте и истине који нам подмлађују суровим животом искуствима осакаћену људскост (...)"

Весна ПАРУН
(ТРИБИНА ЗДИ, ДЕТИЊСТВО, бр. 3, 1975)

"Чудно се нешто догађа с нама који се већ три десетљећа окупљамо око Змајева имена ту на његову тлу: догађа се то да вријеме достојанствено одмиче, али нити старимо ми ходочастећи ЗМАЈУ, нити старе ове његове Игре, нити стари овај његов град – као да је све стало зачарано оног тренутка када је ово сунчано гнијездо дјетињства почело дисати и живјети. Умјесто да старимо, ми се сви окупљањем на овом мјесту подмлађујемо, пунећи се вољом и енергијом да устрајемо (...)"

Весна ПАРУН
(ВЈЕСНИК, Загреб, 12. 6. 1987)

МИРА АЛЕЧКОВИЋ
/1924 – /

РАВНИЦОМ МОЈОМ ЗАСИПА СНЕГ

Равницом мојом засипа снег,
снег бели
бије у лице,
и нигде бељи није снег
него сред моје равнице.
Пођите са мном кроз белине
по путевима Војводине.

А јури ветар, север љути,
и морем белим
витла у пени,
све мислим, сад ће ме замрзнути,
а не да топло срце у мени:
ту где с пролећа жита шуморе
пружа се бескрајно бело море.

Бело је дрво, њива и грм,
и видик сав је бео,
само је један гавран црн
с белине полетео.
Снег сећања се топи у мени,
сви путеви одлеђени.

Ко жеље детињства чист је снег
и бело јутро у даљини.
Снови се младости дали у бег,
па летим с њима, све ми се чини.
Пођите са мном кроз белине
по путевима Војводине.

(Владимир Миларић: ЗЕЛЕНИ БРЕГОВИ ДЕТИЊСТВА, антологија српске поезије за децу – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1975)

Јесте Мира, ал је и Немира.

У Мириним песмама, причама, бајкама, романима је сав човек: од рођења до деде или баке. Кад се све њене песме, приче, бајке и романи сакупе, јесу једна човекова историја.

Драган ЛУКИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1989)

"Мира Алечковић црпе своје песничке импулсе из племенитости материнства и јаког родољубивог заноса. Топли женствени стихови у ње се често преплићу са дидактичким утопизмом, прејако наглашеним и патетично уобличеним. Она је, у данашњем тренутку, песник који упорно брани и продужава директну етичку и друштвену ангажованост дечје песме..."

Владимир МИЛАРИЋ
(Владимир Миларић: ЗЕЛЕНИ БРЕГОВИ ДЕТИЊСТВА, ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1975)

Илустрација: Михал КИРАЉ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1989)

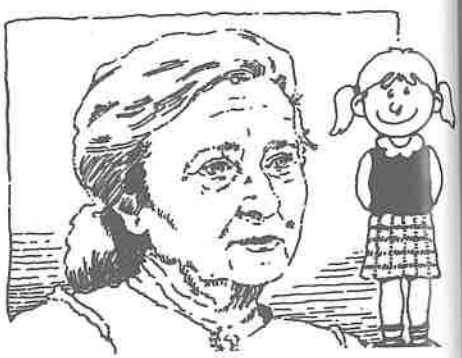

Бранимир Просеник:
МИРА АЛЕЧКОВИЋ
(ТИК–ТАК посебно издање, посвећено ЗДИ, 1992)

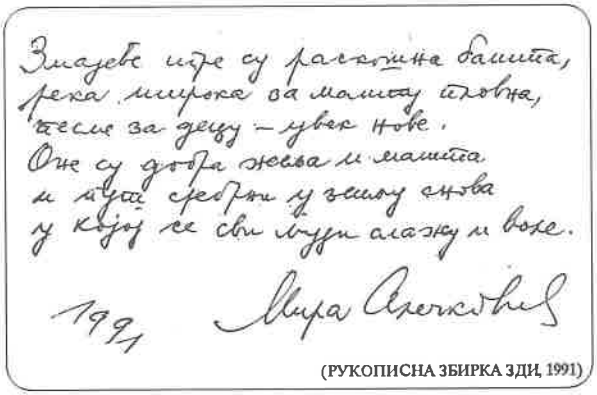
Зимзеље игре су ранкина башта,
река мирока за маштау чолна,
песме за децу – увек нове.
Оне су добра жеља и машта
и чудо сребрни у зимску сњова
у коју се сви људи клању и воле.
1991 Мира Алечковић

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1991)

БРАНКО В. РАДИЧЕВИЋ
/1925 – /

КАД МАТИ ЛАЖЕ

И мати лаже. Ал' у том часу
ослушни: шта дрхти у њеном
гласу.

И гледај: шта се то од ње ствара:
образи букте од пожара.

И још осмотри: какве то муке
одједном згрче њене руке.

Слагала мати, једва жива:
како је она за све крива...

Јер где би дете тако нешто.
Дете је добро и невешто...

И гледај: док се за тебе бори:
како то главу жално обори...

Ал' суза што из ока тече
једног ће дана да те пече.

(Владимир Миларић:
ЗЕЛЕНИ БРЕГОВИ ДЕТИЊСТВА,
антологија српске поезије за децу,
ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1975)

Зузана Халупова: БАКА И УНУЦИ
(Са изложбе ЗДИ, 1970)

ДРАГИША ПЕЊИН
(1925 – /

Драгиша Пењин

СЕЉАЧКА КОЖА

Преко леђа му прешла кола,
па дубоко у месу остала шина;
на плећки белег од убода вола
и зуби гвозденог клина.

На прсима дуборез ножа,
црвени ожиљци од коњичке
сабље,
па се шарени – дедина кожа,
као да су по њој шпартале
грабље.

Још у себи чува: три шрапнела
стара,
оловљике ратне, гранатино семе,
добио их деда од туђинског цара,
да му, кад се мења, предсказују
време.

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1977)

ЂОРЂЕ РАДИШИЋ
/1925 – /

Ђорђе Радишић

ПЕСМА О ЗМАЈЕВОЈ ПЕСМИ

Хранила нас некад мајка
млеком, хлебом.
Хранила нас озвезданим
летњим небом,
осмехом и миловањем,
цветом зове.
Хранила нас и песмама
чика Јове.

За све што детињству та је
песма дала,
што смо уз њу протепали
ЗМАЈУ ХВАЛА!

Још у нама живи Чворак,
Брата мали,
Пачја школа, Циганин што
коња хвали.
Ту још Максим чува стадо
крај салаша,
до Малога коњаника –
Лењи Гаша.

Што у нама већем старим
–није шала –
још понекад дете живи
ЗМАЈУ ХВАЛА!

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1977)

Ликовно решење и насловне стране: Владимир НИКОЛИЋ

ДРАГАН ЛУКИЋ
/1928 – /

ДРАГАН ЛУКИЋ
Цртеж:
Душан ПЕТРИЧИЋ
(М.Пражић: ПЛАВИ ЗЕЦ – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

СВЕ ШТО ДЕЦА РАСТУ ВИШЕ

Све што деца расту више
смањују се маме, тате,
лустер што се тихо њише
одједанпут сви дохвате.

Нека, нека,
стао човек до човека.

Све што деца расту више
све су ближи мами, тати,
граница се брзо брише,
дође време да се схвати.

Нека, нека,
стао човек до човека.

Све што деца расту више
протрчаће маму, тату,
јуре деца испред кише
новом дому, новом јату.

Нека, нека.
Стао човек до човека.

Специјално за 27. Змајеве дечје игре. Песма започета у Београду (само прва строфа) завршена у Новом Саду 17. јануара 1984. у просторијама ЗДИ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1984)

"Поезија Драгана ЛУКИЋА не жели да напусти топлину домаћег огњишта као исконски светог простора у коме се зачиње сентиментална и носталгична дечја песма, једнако у модерном добу као и у столећима која су прохујала. Песме овог ствараоца више су одсањани сан идеалног детињства него груба слика слободног али себи препуштеног детињства. Урбани простори модерног града, најчешћи поетски амбијент Драгана Лукића, представљају отуда нова пространства бајки које се увек и свуда изнова дешавају (...)"

Милан ПРАЖИЋ
(Милан Пражић: ПЛАВИ ЗЕЦ, антологија нове српске дечје поезије, ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

Драган Лукић – Душан Димитров: ШТА ЈЕ ОТАЦ
(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1986)

***Змајеве дечје игре* јесу једна јединствена игра деце и песника коју је започео Змај а будућност је трајно наставља.**

Драган ЛУКИЋ

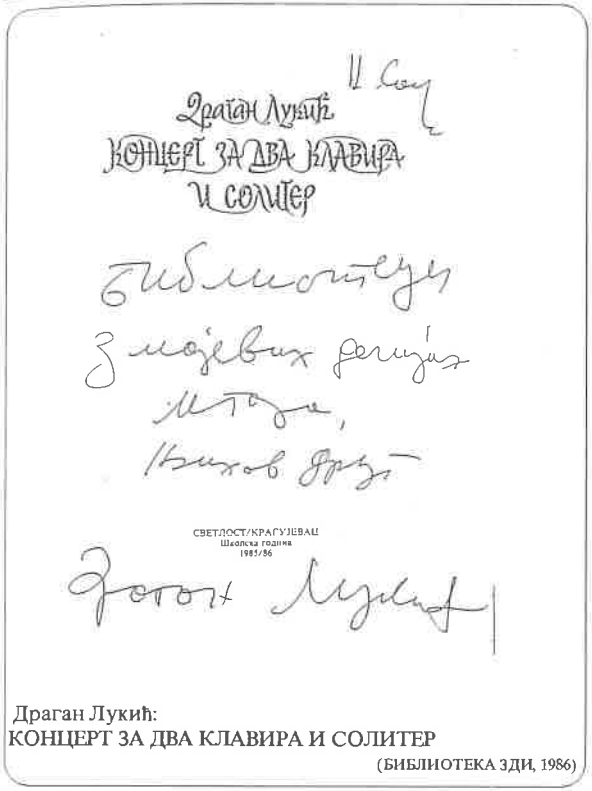

Драган Лукић:
КОНЦЕРТ ЗА ДВА КЛАВИРА И СОЛИТЕР
(БИБЛИОТЕКА ЗДИ, 1986)

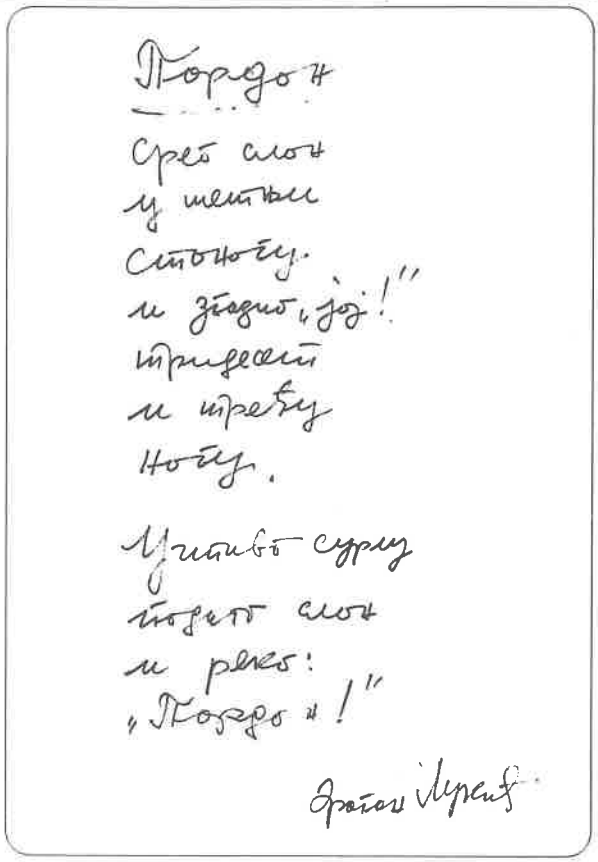

Драган Лукић: ПАРДОН
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1986)

ПЕСНИЧКА РАЗНОВРСНОСТ

По темама и мотивима, Драган Лукић је, ваљда, најразноврснији песник савремене српске дечје поезије. Његове песме казују о односима међу живим бићима; описују, поетизују и персонификују свакидашње, обичне ствари; збијају шале, постављају загонетна питања; изазивају, провоцирају малог читаоца; постају рачунске и словне игре за лакше памћење; а покадшто су компоноване с призвуцима лаке сете или благог хумора као одбране од пролазности.

Лукић је наш први модерни урбани песник за децу. Нови београдски простори су за њега "нова пространства бајки". Његове песме често личе на слике које сама деца стварају као свој доживљај живота и његове музике. Међутим, Лукић није програмски песник, ни када пише о познатим, рекло би се, школским темама, а није ни заговорник стилских бравура, егзибиција, нонсенса. Он је, по речима једног историчара књижевности за децу (Милана Црнковића), "модеран дјечји пјесник без модернистичке ауреоле".

Јован ДУЊИН
(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1989)

СТЕВАН РАИЧКОВИЋ
/1928 – /

Многи би народи били срећни да имају Змаја и његове Игре. Нека живе *Змајеве дечје игре!*

Стеван РАИЧКОВИЋ, академик

ПЕСМА КОЈУ ЈЕ ПЕВАО ГУРИЈЕ

Донесите ми ракије
Из далеке земље Тракије.

Довољајте сву бурад.
Нека ме служи Турад.

Хоћу великог сира
Из снежног Сибира.

Цигерицу од патке
Са Камчатке.

Ћурана
Из Јапан.

И гуске
Из Француске.

Довољајте ми вина
Из Ковина и Книна.

Нека ме служе три мандарина
Чији је завичај Кина.

Насеците ми суве плећке
Из Патријаршије пећке.

И кобасице
С Бјеласице.

Сувих ребара
Из Бара.

Хоћу да мажем кајмаке.
Да једем трешње с Јамајке.

Урме
Из Бурме.

И крушке
Из Корушке.

Кокосов орах цео
Што га рађа Борнео.

Хоћу колаче од ваниље
Из сунчане Севиље.

Па медене гурабије
Из жарке Арабије.

Орахове штанглице
Из неке грчке ванглице.

И пуслице
Из Ницe.

Завијте ми дувана
Из Гвинеје, Судана.

Ил неке друге трафике
Далеке земље Африке.

Принесите чаше.
Изврните флаше.

И ви тамо Турад
Отчепите бурад.

Отклопите чабар.
Испразните амбар.

Нек се пије
Нек се ије

Догод срце бије
У старе бекрије.

Ове овде фурије
Што се зове Гурије.

(Владимир Миларић: ЗЕЛЕНИ БРЕГОВИ ДЕТИЊСТВА, антологија српске поезије за децу, ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1975)

Стеван Раичковић

"Једноставност је одлика песничких остварења Стеве Раичковића – од стварносних до бајковитих. Речи, реченице, појмови, мотиви и теме у његовим песмама и причама су обични, као да су из наших искустава узети, а ипак су свежи и нови, јер у том виду и лику до Раичковића нису откривани. Они немају нејасности и неравнина, па ни загонетности, на којима би се задржавала пажња и тражила одмах неуочљива слојевитост поезије. Но, и у овој својој обичности они доносе нове видике, у препознатљивости изазивају радозналост, у најави подстичу на маштање а у уметничкој реализацији откривају свет са богатим садржајима и значењем. У Раичковићевим делима за децу лепота поетских представа налази се у назнакама које су изазов за игру и асоцирање, у питањима која су позив на дијалог и у низу сликовитих детаља који су ризница доказа о људској постојаности и основа за укључивање у отворен свет детињства (...)"

Слободан Ж. МАРКОВИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1985)

"Обраћајући се младој и најмлађој публици савремени писци траже истину у науци, а сан обликују као фантастику. Значи, њихово стваралаштво тежи да се слије са научном фантастиком. Хтео не хтео, Стеван Раичковић је допринео том сливању, успостављајући покидане споне поетског сна са животном истином..."

Радојица ТАУТОВИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1985)

ФЕРЕНЦ ФЕХЕР
/1928 – 1989/

Ференц Фехер

ЛИРСКИ НАУК О ПТИЦАМА

1.
Сова.
Мотри, хукне са полице, па даље стражари, вреба из свог рова.
2.
Ласте.
Нотни низ у великој симфонији, циктаво расте.
3.
Препелица.
У свом дому кукавна избеглица.
4.
Рода.
Негда гласник тек рођених, сада олупина једног давног брода.
5.
Гавран.
На дрвету живота, црни ковчег, њише време поваздан.
6.
Кукавица.
То је она: одјек у нашем животу, лепа лажљивица!
7.
Ћук.
Не доноси смрт, ал са смрћу мешетари да обмане пук.
8.
Шева.
Узвинута душа неба и земље. Провинцијски песник, кад запева.
9.
Пауница.
Све док ћути, рекло би се, фина госпођица.
10.
Орао.
Моћним именом и моћнијом главу небо поорао.
11.
Галеб.
Краљ модрог краљевства, а просјачи хлеб.

Ференц Фехер – Маја Кокар Мишевић:
ТАЈАНСТВЕНА ПЛАНЕТА
(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА 3ДН, 1986)

12.
Вране.
Нарикаче хумки и усева, у ноћи бесане.
13.
Врапци.
Једном су отпевали све што су напамет знали – отад су празноглавци.

Препев: Јудита ШАЛГО (ДЕТИЊСТВО, бр. 2, 1975)

РАСКОШ РАВНИЦЕ

"Исидора Секулић, као изузетан прималац и процењивач поетске речи, написала је једном, поводом стихова знаменитог српског песника, виртуоза речи и слике, да би његову књигу требало носити уза се стално, уз оне најнеопходније свакодневне интимне ствари. Могло би да зазвучи као извесна парафраза ако у том смислу потражимо такво место, тај кутак за стихове Ференца Фехера.

За стихове у којима су дате раскошне слике сна вијугавих пољских путева, лаке копрене летње измаглице саткане од златасте прашине у којој се назиру обриси самотне колибе и главе сунцокрета, забрађене жутим марамама пуним баршунастих латица, па брујање вршалица уз недокучиву дубину искричавог неба летњих вечери са отегнутом, сутонском девојачком песмом. А ту су одмах и сенке свечаног бдења јесенске тишине и чудесних арабески опустелих, дремљивих врежа још донедавна тако родног бостана. Око и срце нам се потом наслађује призором тек обраног, једрог кукуруза на шкрипућим, од силног терета бременитим запрежним колима, а свуд уоколо, колико год незаситим погледом обухватамо, у атару око нас, под снежним покривачем цветаће исконска, упорна и неумитна зубача."

Андраш ДАВИД
(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1989)

НЕЏАТИ ЗЕКЕРИЈА
/1928 – 1988/

ЦВРЧКОВА ПОПИЈЕВКА

Мајко,
гдје цврчак зими
скрива виолину?
Зашто и зими
виолину не свира?
Да ли тад спава
и сања мрава?
Или можда ноте
на клавиру пребира?

Има ли цврчак клавир у кући?
Има ли књига, слика...?
Ко научи да свира
тог малог умјетника?
Зашто он у школи
учитељ музике није?
Мајко,
гдје цврчак зими
виолину крије?

Препев: Насиха КАПИЦИЋ

(ДЕТИЊСТВО, бр. 1, 1980)

ЂАКОМО СКОТИ
/1928 – /

ПРОДАВНИЦА

Овдје се продају
пиплице и пјевице,
питоме папиге,
пијани пијетлови,
патуљци и паткице,
патике и паприке.

Овдје се јефтино
купују и продају
пчеле пецкаве
и дјечје пелене.

Овдје се паре
дијеле на динаре.

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1977)

АЛЕКСАНДАР ПОПОВИЋ
/1929 – /

КЕСЕ И ТЕГ

МИЛЕСА: Ја сам кеса Милеса. Чија је ово клацкалица?
ТЕГ: Моја.
МИЛЕСА: А ко сте ви?
ТЕГ: Ја сам тег, чисто гвожђе – за брашно, шећер, кафу и грожђе!
МИЛЕСА: Дивно! Да ли бих се могла клацкати са вама?
ТЕГ: Не знам. Морам прво да израчунам. Колико сте тешки, кесо Милесо?
МИЛЕСА: Килограм. Један килограм.
ТЕГ: Извините, кесо Милесо, то је мало. Ја имам два килограма.
АГНЕСА: Ја сам кеса Агнеса. Чија је ово клацкалица?
ТЕГ: Моја.
АГНЕСА: А ко сте ви?
ТЕГ: Ја сам тег, чисто гвожђе – за брашно, шећер, кафу и грожђе.
АГНЕСА: Дивно! Да ли бих се могла клацкати са вама?
ТЕГ: Не знам. Морам прво израчунати. Колико сте тешки, кесо Агнесо?
АГНЕСА: Пола килограма.
ТЕГ: Извините, кесо Агнесо, то је мало. Ја имам два килограма.
МИЛЕСА: Нисте рачунали мене. Ја имам килограм.
АГНЕСА: И ја пола килограма...
ТЕГ: То је килограм и по. А ја имам два килограма.
ДЕСА: Ја сам кеса Деса. Чија је ово клацкалица?
ТЕГ: Моја.
ДЕСА: Ко сте ви?
ТЕГ: Ја сам тег, чисто гвожђе – за брашно, шећер, кафу и грожђе.
ДЕСА: Дивно. Да ли бих се могла клацкати са вама?
ТЕГ: Не знам. Морам прво израчунати. Колико сте тешки, кесо Десо?
ДЕСА: Пола килограма.
ТЕГ: Извините, кесо Десо, то је мало. Ја имам два килограма.
МИЛЕСА: Нисте рачунали мене. Ја имам килограм.
ТЕГ: То је један килограм.
АГНЕСА: Нисте рачунали ни мене. Ја имам пола килограма.
ТЕГ: То је килограм и по.
ДЕСА: И мојих пола килограма?

ТЕГ: Килограм и по и ваших пола килограма – то је два килограма. Ја имам два килограма.
СВЕ КЕСЕ: И ми смо тешке два килограма. То је исто. Два килограма и два килограма.
ТЕГ: Да, то је исто. Два килограма и два килограма...
МИЛЕСА: Ја сам кеса МИЛЕСА...
АГНЕСА: Ја сам кеса АГНЕСА...
ДЕСА: Ја сам кеса ДЕСА...
СВЕ: Да ли се сада можемо клацкати са вама?
ТЕГ: Кесо Милесо, кесо Агнесо, и кесо Десо – ја мислим да ће сада моћи... Покушајмо!

КЕСЕ:

Ја сам кеса Деса,
А ја сам Милеса,
А ја сам Агнеса,
Ми смо жељне плеса!
Племенити теже,
Гвоздени витеже,
Од два килограма,
Хоћете ли с нама?

ТЕГ

Фантастична Десо,
Чаробна Агнесо,
И љупка Милесо,
– са вама бих плес'о
без престанка ја!
Бонго, ча, ча, ча!

КЕСЕ:

Ја сам кеса Деса,
А ја сам Милеса,
А ја сам Агнеса!
Ми смо жељне плеса.
Заиграјмо, кнеже,
Гвоздени витеже,
С килограма два –
Бонго, ча, ча, ча!

(ДЕТИЊСТВО, бр. 2, 1986)

"Александар Поповић прича о свему, и ни о чему: заплет му је пуки изговор за причу ради приче, занемарљиво оправдање игре и стваралачког чина. Деца, нарочито пред спавање, траже да им се прича о било чему, под условом да прича буде лепа. Поповић приповеда баш тако, о било чему, али први захтев деце и уметности испуњава..."

Милован ДАНОЈЛИЋ

(Милован Данојлић: ОНДЕ ПОТОК, ОНДЕ ЦВЕТ, ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1973)

ДАНЕ ЗАЈЦ

/1929 – /

ДАНЕ ЗАЈЦ
Карикатура: Борут ПЕЧАР

(ДЕТИЊСТВО, бр. 1, 1981)

ВЕВЕРИЦА – ПЕКАРИЦА

У густишу
невидишу
лешници миришу.

Веверица
пекарица
отворила продавницу.

С танане се гране
смешка натенане,
паше белу кецељицу

и продаје, дели
оно што пожели
свакоме ко дође:

чувеном крзнару
кртици–рудару
нуди суво грожђе,

а лисици–лукавици
празне љуске по њушкици
проспе кад год прође.

Препев: Гојко ЈАЊУШЕВИЋ

(ДЕТИЊСТВО, бр. 1, 1981)

МИРОСЛАВ АНТИЋ
/1932 – 1986/

Мирослав Антић

ПЛАВИ ЧУПЕРАК

Чуперак косе обично носе
неко на оку,
неко до носа,
ал има један чуперак плави
замисли где!?
– У мојој глави!
Како у глави да буде коса?

Лепо – у глави!
То није мој чуперак плави,
већ једне Сање из другог "а".

Па шта?

Видећеш шта – кад једног дана
чуперак нечије косе туђе
мало у твоју главу уђе,
па се умудриш,
удрвениш,
па мало–мало па... поцрвениш,
па грицкаш нокте
и кријеш лице,
па шаљеш тајне цедуљице,
па нешто куњаш,
па се мучиш,
па учиш – а све којешта учиш,
измешаш роткве и ромбоиде,
измешаш ноте и пирамиде,
измешаш лептире и градове
и спортове
и ручне радове
и тропско биље и старе Грке
и лепо не знаш шта ћеш од муке.

Сад видиш шта је чуперак плави
кад ти се данима мота по глави,
па од дечака – правог јунака
направи туњавка и неспретњака.

(Милан Пражић: ПЛАВИ ЗЕЦ, антологија нове српске дечје поезије – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

Петар Мојак:
МИРОСЛАВ АНТИЋ, уље
Снимио: Гаврило Грујић
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1975)

25 година ПЛАВОГ ЧУПЕРКА
Ликовно решење насловне стране:
Миодраг ЈЕЛАЧИЋ ЈЕЛАЧА

КУЛТ, АЛИ ПТИЦА

"... Све је било звездано, озарено, романтично.

Његова плава звезда тако симболична, и тако витоперна изнад наших сивих обзорја, блиста, управо из *Плавог чуперка*, чисто, племенито, неугасиво.

Са сваким новим издањем тог најљубавнијег бревијара наше дечје поезије, али и поезије уопште, рађа се један нови, можда посве, друкчији АНТИЋ.

Његове разгледнице, успаванке и босоноге песме буде нас најнајније, како би казали наши стари надреалисти.

Све је друкчије: АНТИЋ је тајанствена, чудесна тачка наших говора и разговора, наших реченица (...)"

Драшко РЕЂЕП
(25 ГОДИНА "ПЛАВОГ ЧУПЕРКА", ДЕТИЊСТВО, сепарат бр. 12, ЗДИ, Нови Сад, 1992)

Змајеве дечје игре **за мене су увек биле и остаће једине Игре у нас које се не играју, него чине предиван књижевни, критичарско–поетски, социолошко–педагошки,естетско–идеолошки, етички напор, да свет најмлађих добије право и часно место у литератури...**

Мирослав АНТИЋ

КАД СЕ ОПРАШТАМО СА ДЕТИЊСТВОМ

Посве је евидентно и поуздано да не постоји доба човекова узраста у којем се догађају веће катаклизме, стихови, импулси, релаксије, успони и падови него што је то случај са прелазним периодом. Ту, на последњим ивицама детињства, дојучерашњи шмркавац, татина маза, кликераш и рафинирано кмезавче добија доста нагло, понекад и сурово, често без објашњења, чин одраслог човека, титулу толико почасну, толико жељену и једва дочекану, а толико прозаичну, пословну и конвенционалну у исти мах.

Бити одрастао – то је сан сваког детињства:
Велики и недокучиви занос.
Грозничави импулс.
Тајновити предео иреалног.
Ватромет.
Купање уочи празника.
Дрхтава радозналост скупоценија него завиривање кроз хиљаду туђих прозора.
Дисхармонија уобразиље.
Монт Еверест несанице.
Звезда и оштрица.

Остати детињаст – то је очајнички напор сваке зрелости:
Носталгија и уточиште.
Али и трагична грбавост у старим ружичастим тесним кожама.
Размаженост и тепање у љубави.
Тата који изиграва коња.
Игра лоптом на плажи.
Комплекси.
Шарене кошуље и буби–фризуре.
Сенилност.
Инфантилно сликарство.
Песник за децу.
Растерећење или умор.

Мирослав АНТИЋ
(ТРИБИНА Змајевих дечјих игара, 1962)

Мирослав Антић – Мирјана Раковић: ПЛАВИ ЧУПЕРАК
(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1985)

БИТИ НАИВАН, ОСТАТИ МУДАР

"Песма за децу – то је можда највеће искушење књижевности. Сва лака и лепршава по облику, чини се, почесто, да и по суштини својој може да буде таква. А не може и не сме, ако не жели да се одбије о равнодушност, најтежу осуду најмлађег читаоца. Чини се да је довољно играти се. Али, треба знати играти се, треба дати срце игри, треба поистоветити се са њом.

Треба у тој игри постати наиван, а остати мудар, гледати површно, а видети до дна, узлетети високо а антејски додиривати земљу. Још нешто најтеже од свега. Треба времеплов своје сензибилности вратити до детињства, јер добра песма за децу не може се написати само посматрањем дечјег света. Треба га осећати, живети у њему (...)"

Божидар КОВАЧЕК
(ДЕТИЊСТВО, бр. 1-2, 1992)

ЗВОНИМИР БАЛОГ
/1932 – /

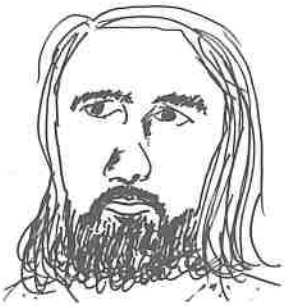

Звонимир БАЛОГ:
АУТОПОРТРЕТ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3, 1979)

ХАЈДЕ ДА СЕ ДОГОВОРИМО

Хајде да се договоримо
да од данас само истину говоримо
Да умјесто бомби повјешамо
по себи бомбоне и банане.
Да нам тенкови буду деве
а шљемови од бундеве.
Хајде да се договоримо
да пред ријеч РАТ слово Б ставимо
па да од РАТ ријеч БРАТ правимо.
Хајде да се договоримо да већ од сутра
једни другима љубав навјестимо
и да се више не жестимо.
Да се играмо и радимо с миром
и да као свој знак носимо руже
за шеширом.
Ја већ почињем!
Умјесто да се браним маљем
непријатељу, ево, пољубац шаљем.

(ДЕТИЊСТВО, бр. 3, 1979)

ЗА КОГА ПИШЕМ

Не пишем за дјецу. Пишем за дијете у себи. Пуштам га у пјесми да се игра. Пишем такође, за све оне који се радују игри дјетета. То су најчешће – маме. Дакле, једнако колико сам дјечји толико сам и мамски писац. Понекад сам и татски и дједски и бабски.

(ДЕТИЊСТВО, бр. 3, 1979)

БОЖИДАР ТИМОТИЈЕВИЋ
/1932 – /

ИДЕ ПОШТАР, НОСИ ПИСМО

Иде поштар, носи писмо,
а у писму слатке речи:
"Само твоје плаво око
може мене да излечи"

Иде поштар, носи писмо,
а у писму срце куца:
"Ја те сањам чак и дању,
од тебе ми глава пуца!"

Иде поштар, носи писмо,
а у писму ситна слова:
"Нек сви виде – скочићу ти
у загрљај чак са крова"

(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1985)

БОЖИДАР ТИМОТИЈЕВИЋ
Карикатура: Мирослав НАСТАСИЈЕВИЋ
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1985)

ПИСАТИ ЗА ДЕЦУ – УНУТРАШЊА ПОТРЕБА

Ко пише за децу мора изнад свега имати у виду посебности света детињства и треба до танчина да упозна дететов однос према животу и свему ономе што га окружује и што чини његов духовни свет. Али, пре свега, онај ко пише за децу мора пажљиво да проучи и добро упозна однос детета према одраслима. Свет детињства и свет одраслих су два антипода, два антитетична стања људског живота и људске природе, коначно. Они се само силом природних закона прожимају и живе у наизглед несебичној симбиози, али се у суштини никако не слажу и ни на који начин не пристају један другоме.

(ДЕТИЊСТВО, бр. 2, 1986)

БРАНИСЛАВ ЦРНЧЕВИЋ
/1933 – /
МРАВ ДОБРА СРЦА

Три милиона и један мрав, живе и спавају
У мрављем граду
Испод велике крушке, у хладу,
Они имају куће на спрат, на три, на девет спратова
Они навијају будилнике на пет да би се на време пробудили.

Тачно у пет зазвони милион сатова,
Тада мрави устају, галаме, праве збрку,
Облаче се, перу зубе у трку,
Када зазвони шест нема никога у граду;
Сви су на раду.

Ујутро мрављe старешине по списковима прозивају:
Мрав тај и тај.
Мрави се по именима одазивају.
Свак мора да каже. Ту сам! И:здрав;
Када се јави три милиона и један мрав
Тада је списку крај.

Пре три дана, тек што се јутро заплавило,
Мрави се три пута у групе престројавали
И три пута пребројавали.
Старешине су из спискова прозивали:
Мрав тај и тај.
Мрави се, по именима, одазивали.
Како год окренеш:три милиона мрава!
И крај!
Шта је са једним мравом? Зар спава!

Сутрадан исто и прекосутра исто,
Три милиона мрава тресе главом:
Ту има нешто чудно! Ту нешто није чисто!

То занимљиво постаје,
Зашто, и који мрав недостаје?
Нема мрава који је највише певао и галамио
Он се, због нечег, осамио.

Шта му је? – чуде се три милиона мрава
У мрављем граду,
Испод велике крушке у хладу.
Шта му је?
Зашто самује?

Три дана није ни реч прозборио,
Мрави који са посла кући хитају
Његову мајку питају:
Да ли се одоброволио? Да ли је проговорио?

БРАНИСЛАВ ЦРНЧЕВИЋ
Цртеж: Душан ПЕТРИЧИЋ
(М. Пражић: ПЛАВИ ЗЕЦ, ЗДИ ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

Три дана ништа није ручао,
Сам је по граду лутао
И замишљено ћутао,
Или на степеништу чучао.

Сви се питају: Шта му је?
Шта му је? Зашто самује?

Све је у мрављем граду збунио.
Мрвицу кекса су му нудили,
А он се узјогунио:
Није ни прстом макнуо, није је такнуо.

А јутрос, тек што се дан заплавио,
Неко је бучно прозор отворио
И мрављем граду јавио:
"Проговорио је! Проговорио!"

Зашто је мрав три дана ћутао?
Што није ручао?
Што је замишљен градом лутао?
И на степеништу чучао?

– Пре неколико дана – вели – мој је тата
Отерао гладног цврчка са врата.
И, сада, нећу ни да се макнем
Док не доведе цврчка да са мном руча
Нећу ништа да такнем!

Па сада
У мрављем граду
Испод велике крушке, у хладу,
Три милиона мрава трчка
И тражи цврчка.

(Милан Пражић: ПЛАВИ ЗЕЦ, антологија нове српске дечје поезије – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

ДУШКО ТРИФУНОВИЋ
/1933 – /

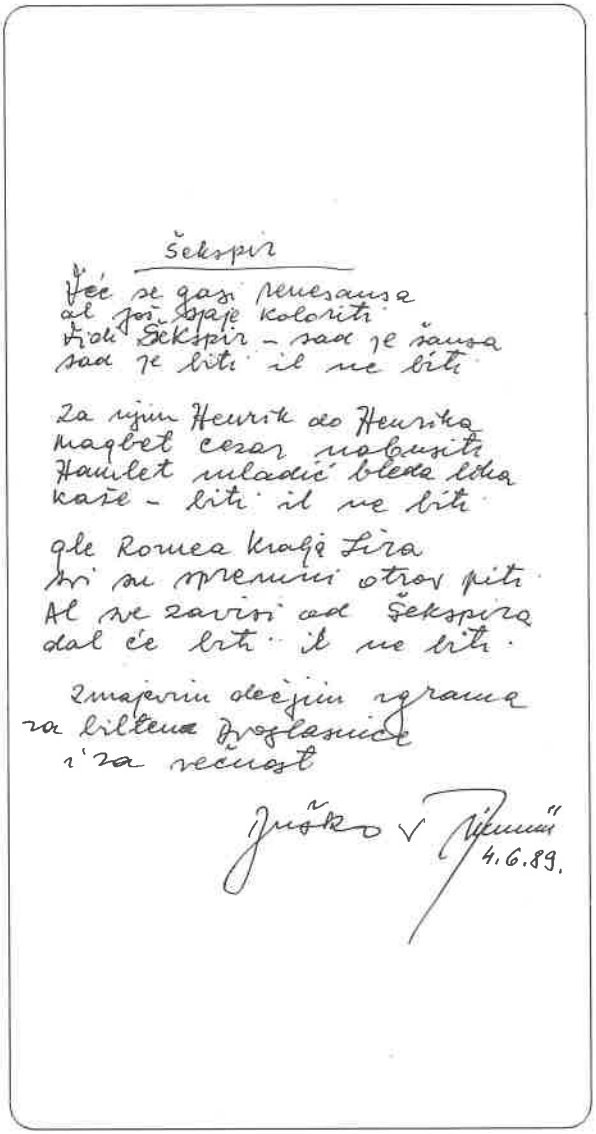
Šekspir

Već se dosi renesansa
al joj ipak kolorita
Duh Šekspir – sad je šansa
sad je biti il ne biti

Za njim Henrik do Henrika
Macbet cezar nabusiti
Hamlet mladić bleda lica
kaže – biti il ne biti

Gle Romea Kralja Lira
Ni za vremena otrov piti
Al ne zavisi od Šekspira
dal će biti il ne biti

Zmajevim oležajim igrama
za liliena dvoglasnica
i za večnost

Душко ✓ Ћупић
4.6.89.

Душко Трифуновић: ШЕКСПИР
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1989)

РАША ПОПОВ
/1933 – /

БОЦКО И МРЦКО

Каква злоба се прерана
Јавила у два дерана
Кадгод могу беж из школе
Да гацају блатом воле
Изују се одмах боси
Сваки од њих трк по роси
А у џепу жапца носи

Вођа им је црвен Боцко
Од малена што се коцко
А другар му крезуб Мрцко
Што је своје зубе скрцко
Кад је гвозден локот гризо
Не бил шећер мами дизо

И данас су шумангеле
Због коњичке клуб ергеле
Хтели би да коње плаше
Кад га млада цура јаше!

Боцко прети: "Што ме Буба
Из коњичког мрзи клуба?!
Нисам вальда жвалав губав
Показаћу ја њој љубав!"

Из школе ће поред радње.
Под прозоре пришли задње
Дијамантом режу окно
Дрветом га Боцко кокно

Прасак стакла! Танак прорез.
"Уберимо сада порез!"
Радосно се клибере
"Дај паприку и бибере!"

Завукао Мрцко прсте
Нарочите крадеж врсте
Танане ко ресице
Мазно њима све кесице
Требаће им за подвале
Да с коњима виц одвале...

На полици нема ништа
Згепила то два дериштa!
Јуре дрско низ улицу
Запалили по лулицу!
(одломак)

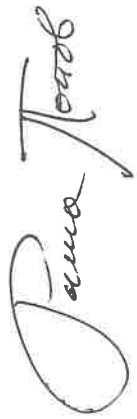

НАПИСАНО СПЕЦИЈАЛНО ЗА 35. ЗМАЈЕВЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ, 9. јуна 1992. У рану зору у Београду, у аутобусу Београд – Нови Сад, у Новом Саду у хотелу Војводина у соби 129. Читано први пут пред децом у Дечјој болници иза Футошког парка 10. јуна.

РАДОМИР СУБОТИЋ
/1933 – /

ДРУГОВИ

Кад је рат,
онда
увек мораш
имати
по неколико
другова
јер ти,
сваки час,
неки
погине.

(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1989)

СТОЈАН ТАРАПУЗА
/1933 – /

ЦВИЈЕТ И ЗЛАТО

Ко милује тај цвијет
к'о од злата?
– Мама,
тата.

Коса му је – сјајна свила,
руке су му – њежна крила,
куд га воде,
куда броде?

– Према сунцу што се злати,
да га дирне
и ухвати!

Препев: Душан ЂУРИШИЋ

(Георги Арсовски: СРЕБРНИ ПОТОЦИ, антологија македонске поезије за децу, ЗДИ, ЋИРПАНОВ, МИСЛА, Нови Сад–Скопље, 1975)

ДОБРИЦА ЕРИЋ
/1936 – /

ДОБРИЦА ЕРИЋ
Карикатура: Мирослав НАСТАСИЈЕВИЋ
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1985)

ЕКОЛОШКА АЗБУЧНА ЈАДИКОВКА

Ал' је грдан овај свет –
Болестан је сваки цвет.
Ветрић носи око кућа
Гареж што нам пуни плућа.
Дунав ваља масно муље,
Ђердап ради на лож–уље.
Еротске нам слике жаре
Живописне булеваре.
Зечеви се клоне лепе
И румене шаргарепе;
Језеро је жива бара
Као гнездо змијског цара.
Лептирићи на свом пиру
Љубе цвеће и умиру;
Милијарду мува пада
На контејнер усред града.
Њиве смрде целог лета
Од мокраће и измета.
Поган из септичких јама
Разлива се по баштама.
Словенске се липе суше–
Толико Словени пуше.
Ћелава су брда шупља,
У њима се свашта скупља.
Фабрика све више ларма–
Хтела би да буде фарма;
Цистерна сад пођи нас,
Чесме служе за украс.
Џентлмени, дане наше
Шећеране загорчаше!

(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1991)

ПРИНЦЕЗА

Лепа принцеза
Цица, из Гривца,
срете на балу
младог принца.

И заљуби се
Цица у принца.
И заљуби се принц у Цицу.
И онда њена мајка – царица
донесе прекрасну венчаницу...

И рече Цици
с росом у оку:
– Устани, кћери,
да пустиш стоку!

(Владимир Миларић: ЗЕЛЕНИ БРЕГОВИ ДЕТИЊСТВА, антологија српске поезије за децу, ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1975)

Добрица Ерић: САД ТИХО ДИШИ – РЕЧ ЈЕ О ПИШИ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1988)

"У поезији Добрице Ерића живи поданичка окренутост селу и природи. Од ње па преко ентузијастичке вокације детињства развија се љубав за дивни животињски свет, за гласове птица, акварел неба, предметни и појмовни арсенал сеоског поднебља... Ерић је цело своје песништво интонирао као израз захуктале озарености према свему што живи и постоји (...)"

Воја МАРЈАНОВИЋ

(Воја Марјановић: ГЛАС АУТОНОМНОГ СВЕТА – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1975)

ГРАЂЕВИНАР КЊИГА

Добрица Ерић је природно народно благо. Сјединили се човек и природа: вода и трава, цвеће и жито, шума и камен, свитац и голуб, сунце и облаци, ветрић и лептир и родио се – песник. Школовали га шумски извори хладне воде, жубори потока и речица, говор птица и животиња, шум ветрова и крила птица, боје неба и земље, људски гласови. Шумски патуљци су му у роду. Шумске виле посестриме, вилењаци побратими. Са њим цвеће разговара, са њим рибе причају, у школском дворишту, у играчкама од дрвета и сламе, у сувим шишаркама, у виолинама од кукурузовине, у венцима од врбових гранчица. Кад дође у град, води са собом малу шуму, једну ливадицу, носи пуну шаку свитаца и другу, пуну изворске воде. Висок је, витак је, с косом пуном увојака, с веселим очима и шареном брадом, кад говори пева, кад пева зачарава, кад га сретнеш пођеш с њим. Такав је Добрица Ерић.

Уме само да пева, да ствара поезију, да гради књиге, тај грађевинар књига.

Драган ЛУКИЋ
(ДЕТИЊСТВО бр. 3–4, 1989)

ДЕТИЊСТВО, 1991.
Ликовно решење насловне стране: Радуле БОШКОВИЋ

Зузана Халупова: НЕСРЕЋА СА ЈАЈЕТОМ, уље
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1970)

БРАНИСЛАВ ПЕТРОВИЋ
/1937 – /

ГРАЂЕЊЕ КУЋЕ

Потребно је много цигала, дрвенарије, гвожђа, креча
да се сагради кућа (од свега креча)

Да буде како доличи (из далека виђена, лепа),
ваља набавити стакла и крепког црвеног црепа.

Да кућа буде јака (јача од сваког земљотреса),
ваља набавити цемента, гвоздених кламфи, песка.

Кад се кућа гради, ништа нема да нема (има да има)
и врућe погаче са сиром (па и ракије мајсторима).

Нарочито за главног мајстора: тај само прозбори реч
и већ се зна ко меша малтер, ко гаси креч.

Грађење куће је одувек и заувек посао нов
– колико само узбуђења када се подиже кров!

Па кад је кућа готова! Па још окречена бело!
То прославља читаво село (па и суседно село!)

Кућаник срећан без мере (чему мера!?)–
Сви кажу: "Домаћине, свака ти част, алал ти вера"!

Свакоме треба пожелети (и варошанину и сељаку)
да стекне кров над главом, засебан улаз, кључ и кваку!

Једноставна је ово жеља (једноставна као свануће):
да нико на свету не буде без укућана и куће.

(ДЕТИЊСТВО, 1981)

ВЕЛИМИР МИЛОШЕВИЋ
/1937 – /

ЗМАЈ ПОЕЗИЈЕ

БРАНИ ЗМАЈЕВЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ

Змај поезије не шири пламен – већ плавет.
Змај поезије не прети – већ лети.
Он је лептир, он је дете, он је славуј, добри Свете.
Он је небо, он је крило, он је сјај, и плаветнило.
Змај поезије је љубав која пролепшава свет.
Музика, слика – за песму, за лет.
То је уранак, то је изданак, то је пропланак,
То је сан, то је санак – и *ђачки састанак.*
Змај поезије је роса која сребри влати,
Па сунце сврати – да их окрилати.
Хајде, Будућности, прошетај по роси,
Да те деца нежно милују по коси.
А ви велики – будите мали: да би сањали, и већи били.
А ви мали – будите велики: да би људовали, да би се људили.
Сви смо ми Змајева деца: нежна љупка, тиха,
Дружина ведра, из Змајевог недра, из Змајевог стиха.
Уиме *Дечјег парламента,* у име *Дечје амбасаде,*
Уиме љубави и слободе, у име истине и правде,
Уиме срца, у име сунца, у име сваког свица и сваке звезде,
Уиме добра и доброте! – Хеј животе! Сачувај наше песме!
Змајеве дечје игре – јесу звездане чигре.
Змајеве игре дечије – јесу очи Човечије.
Једном један песник дошапну славују:
"Ко не слуша песму – слушаће олују".
Сад тај славуј пева усред Новог Сада:
Нека живи песма – Поезијо млада!

Сарајево, децембра, 1991.

РАША ПЕРИЋ
/1938 – /

ВАЊА

У нашем граду
Живи та Вања
Од лутке већа
О маме мања
Врапци говоре
Право је врапче
Жапци говоре
Право је жапче
Лептири кажу
Све на нас личи
А сви у граду
Она нас дичи

И наста свађа
Већа и мања
Није се знало
чија је Вања
А Вања ћути
И расте Вања
Данас је већа
Јуче је мања
Тек једном рече
О децо моја
Ја сам порасла
И сад сам своја.

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1978)

Ликовно решење насловне стране: Владимир БОГДАНОВИЋ
(ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1973)

МИЛОВАН ДАНОЈЛИЋ
/1937 – /

Милован Данојлић

СРБИ

Пођи до на крај света, до најдаљих висова и грбина
И тамо ћеш наћи бар једног Србина!

Откако, у шестом веку, кренуше хода дрхтава
Иза Карпата – доспеше до најдаљих држава.

Отиди у Токио, у Бостон, у Рим ил' у Остенде,
Свуд ћеш открити траг, бар једног Србенде.

Једни стигоше у Бихаћ, други у Ужице
А неки залуташе у Лајпциг и у Лужице.

Од Рима до Гетеборга, од Москве до Магреба
Свуд су по један, по двојица и чекају, ако затреба.

Ћуте и чујају, као пшеница озима,
Као семе, ил мустра, коју нико не узима.

Кад се селе, понесу гусле, и икону на дну ковчега,
И мисле да су важни, мада није јасно због чега.

Свети Сава им је пастир и учитељ у чудесима;
Горде се својим поразима, патњама и удесима!

Сви су народи детињасти и хвалише,
Само се то код Срба запажа понајвише.

Па, иако о себи имају одвећ повољан суд,
Тај луди свет, без њих, не би био довољно луд.

(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1992)

Значај *Змајевих дечјих игара* је управо у тој константној бризи и посвећености текућем стваралаштву за децу.

Милован ДАНОЈЛИЋ

МИЛОВАН ДАНОЈЛИЋ
Цртеж: Душан ПЕТРИЧИЋ
(М. Пражић: ПЛАВИ ЗЕЦ – ЗДИ ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

"Песник је префињену осећајност, машту, игру, звучну реч, лепоту казивања, као постулате своје поетике, уткивао и у песме о пределима изван града, предграђа, варошице и села, као и у песме о даровима природе. Природа и детињство у њеном окрињу, песника нарочито надахњују и озарују. У природи је он као ботаничар са посебним склоностима: ни један отпали лист или цвет не увоштава, не пресује, не одлаже у хербаријум, већ оживљава и ставља на стабљичицу са које је отпао!"

Јован ДУЊИН

(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1992)

"Милован ДАНОЈЛИЋ изражава у својој дечјој поезији феномен детињства као отворену границу слободе која је управо том отвореношћу и бесконачношћу друго име за лепоту саму (...)"

Милан ПРАЖИЋ

(М. Пражић: ИГРА КАО СЛОБОДА – ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1971)

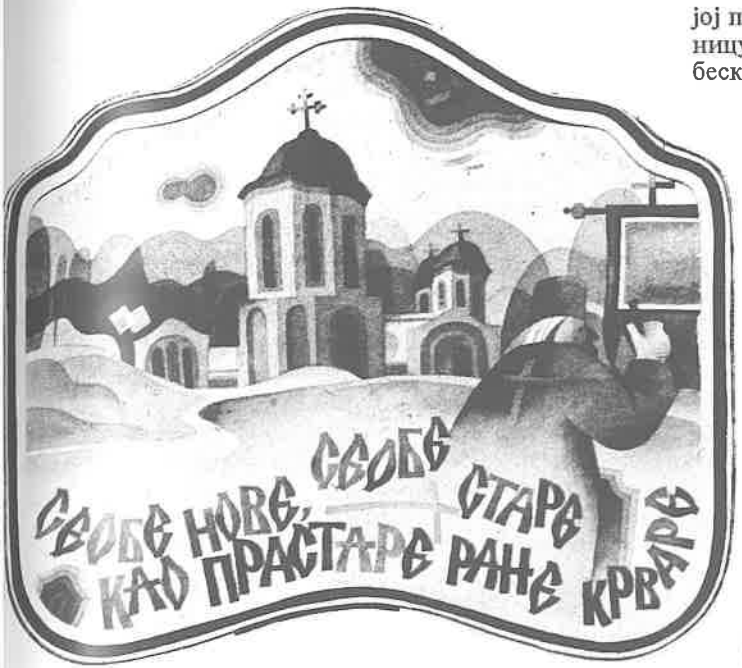

Илустрација: Атлан ЈАГОДИНСКИ

(Библиотека: ЛУНСКИ ПРОГРАМИ ЗДИ, 1992)

(Бранимир Просених – Милован Данојлић – ШТА ЧОВЕК ДА РАДИ, ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1988)

"Дете ништа не презире као детињарије. Ма шта чинило – оно чини пуним плућима заноса. Ма шта чинило – оно је поистовећено са учињеним. Оно не твори разлику између процеса игре и њених резултата. Емотивно жариште Данојлићеве поезије одговара емотивном жаришту детета обузетог игром. Песник није дете, а његова наивност дубоко је условљена. О некаквом назови поистовећивању између песника и детета није допуштено говорити. Песма је само остварена кореспонденција између песника и детета..."

Хусеин ТАХМИШЧИЋ

(Х. Тахмишчић: БИТИ НА ПУТУ – ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1971)

ФЕРЕНЦ ДЕАК
/1938 – /

РАНА УСРЕД РАВНИЦЕ

Без шале: била је то рана.

Одвајкад отворена, неизлечива, рана на коју се жале људи у годинама.

Равница се није жалила.

Као да је помало и уживала у томе што на Виговој парцели, тамо у дољи, из неког прикривеног извора постојано клокоће вода и што су наоколо високо израсли шаш, трска и остало барско биље.

Но, ову малу дивљину одавно обрађеног рита нису поново освојиле само биљке већ и барске птице.

Беше то, дакле, рана у равници, али и у Виговом срцу, јер је дољa остала неупотребљива.

Да: за њега, али није за салашаре.

Елем, негде после жетве, кад сељак мало предахне и кад себи може да дозволи коју безбрижнију недељу, е, онда се овде окупи и мало и велико; жене перу, мушкарци покушавају да у корпама улове какву велику рибу, а деца се брчкају у плићаку.

Једне недеље и ми смо отишли у дољу.

Отац понесе корпу, да окуша срећу. Није волео рибу али је зато волео да се кочопери.

Мајка је кренула с нама највише зато да би се, уз ручни рад, сита напричала са сусеткама–салашаркама. За то је бивало прилике свега два–три пута годишње.

Ја сам се на обали играо са браћом Беловаи. То су веома спретни дечаци: умели су од блата да замесе најфантастичније фигуре. Скупљали смо пера пеликана и чапљи, у једном буџаку доље пронашли смо чак и локвањ.

Беше око подне, диван сунчани дан. Права правцата недеља.

Међу мушкарцима започе гужва.

Потрчасмо онамо.

Мој отац беше уловио неколико малих сомова; копрцали су се у корпи, но, нико се није освртао на њих. Онда приђе зидар, злобни чика–Шаму, презриво погледа рибе које су се праћакале и рече:

– Ако су ово рибе, онда сам ја свети Петар.

Људи, нарочито младићи из околине, презриво су посматрали жучљивог чику који се по старом мађарском салашарском обичају у дугачким белим гаћама шепурио на обали.

Ни отац не беше одушевљен рибама, а није волео ни да их једе; управо је намеравао да их баци у воду кад га старији Беловаи замоли да му да корпу.

Прићоше и оба Тома.

Видим: сви се смешкају а чика–Шаму и даље тера своје.

То је урадио један Тома: сва три сомчића је убацио у чика–Шамуове гаће...Три страшно боцкава сомчића...

(Ференц Деак: СОВЕ И ЧИЗМЕ – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

Илустрација: Ференц ДЕАК
(Ференц Деак: СОВЕ И ЧИЗМЕ – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

ВЛАДА СТОЈИЉКОВИЋ
/1938 – /

КАКО САМ КУПИО КИШОБРАН

Једног дана баш сам се затекао на улици кад је почела киша. А кад сам изишао из куће било је сунце. Зато сам и изишао што је било сунце. То јест, зато што је било топло, штавише вруће. Изишао сам да купим сладолед од кајсија.

И тако сам купио сладолед од кајсија, а кад сам појео сладолед од кајсија почела је да пада киша. У том тренутку пролазио сам поред једне кишобранарнице, и онда сам се сетио једне причице – а можда је то у ствари песмица. Знате оно: "Добар дан" – "Добар дан". – "Имате ли кишобран?" – "Кишобран? Кишобран је распродан. Дођите нам сутрадан". А сутрадан: "Добар дан" – "Добар дан". – "Имате ли кишобран?" "Кишобран? Кишобран је распродан. Дођите нам сутрадан"... и тако даље, и тако даље; та причица – или песмица – може да се настави без краја, све док киша не стане.

Елем, кад сам пролазио поред оне кишобранарнице, сетио сам се тога и ушао да проверим целу ствар. Уђем и кажем "Добар дан". И продавачица мени каже "Добар дан". Онда ја кажем – као што треба у оној причици или песмици – кажем "Имате ли кишобран?" А она, уместо да каже "Кишобран? Кишобран је распродан", вели "Јесте, изволите". "Чекајте, кажем ја," то не иде тако. Кад ја вама кажем "имате ли кишобран? ви треба да ми одговорите "Кишобран"? Кишобран је распродан. Дођите нам сутрадан". Разумете? Ево, да почнемо испочетка: "Добар дан".

"Добар дан", каже она.
"Имате ли кишобран?" кажем ја.
"Имамо, изволите", каже она.
И тако сам купио кишобран.

(Влада Стојиљковић: КИШОБРАН ЈЕ РАСПРОДАН – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

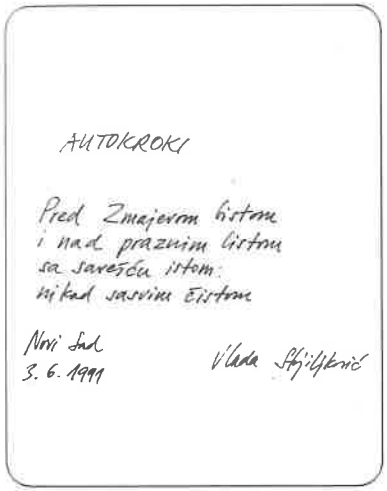
AUTOKROKI

Pred Zmajevom listom
i nad praznim listom
sa savešću istom:
nikad sasvim čistom

Novi Sad
3. 6. 1991

Vlada Stojiljković

Влада Стојиљковић: АУТОКРОКИ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1991)

РИФАТ КУКАЈ
/1938 – /

ČERGARI

Prašnjav put,
dug i žut.
Leta jek,
suncopek.
Red topola,
jedva diše.
Ćute lipe.
Idu kola,
škripe,
škripe,
škripe,
škripe,
i škripaće
još i više,
sve
do prve
kiše.

Rifat Rukaj

Рифат Кукај: ЧЕРГАРИ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1983)

ПАВЛЕ ЈАНКОВИЋ ШОЛЕ

/1939 – /

ЛАЖИКАЖИ ИЗ ЏАКА

ЛИЦА:
КАБАРЕТА
ЧОВЕК (Човек на јајету)
БЛИЗНАКИЊЕ: ВИДА
ЈЕЦА
ЗЛОЋКА (Жена из лонца)
МАЕСТРО (Човек са тестером)
ЕЛВИРА (Уметница–играчица)

ПАВЛЕ ЈАНКОВИЋ ШОЛЕ
Цртеж: Градимир СМУЂА, Снимио: Гаврило Грујић
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1988)

(ПРЕДСТАВА ПОЧИЊЕ У ХОЛУ ПОЗОРИШТА. Кабарета у белом трикоу балерине, у кратком капуту, полуфраку са ширитима, великом црвеном лептир–машном, црним цилиндром на глави и црним ципелама са великим машнама – појави се у холу уз буку добоша у који лупа. Ту лупњаву прекида дречавим оглашавањем трубе (са гуменом лоптом) која јој виси око врата).

КАБАРЕТА:

Народе знатижељни, народе насмејани, народе великих очију и раширених ушију, ја сам Кабарета из трупе Кабареа који вам отвара своја врата! (Изводи неколико мађионичарских трикова!) Купујте улазнице и чврсто их држите да вам не нестану до врата. Без улазница нема кабареа. Кабареа нема без улазница! Слушајте шта вам кажем ја, Кабарета која стоји пред вама: Кабаре је кућа без крова – а не кисне. Кабаре су врата без браве која се сама отварају. Кад помислите да је готово, оно тек почиње. Дан са Кабареом је другачији од осталих дана. Нема више чекања! Што је било далеко, већ је ту. Ту је – КАБАРЕ! Сви за мном да заузмемо своја места – нека сала постане тесна. Не дајте да вам узму место. Ко данас пропусти Кабаре, мора да чека. А нећемо да чекамо, хоћемо – ОДМАХ! Зову вас Кабарета и Кабаре, (назив позоришта на чијем је репертоару). Сви у Кабаре!

Што пре седнете пре ће и почети.

Оно што је најбоље, зове се – КАБАРЕ!

(Кабарета лупајући у добош уз дречаву трубу прва маршира и улази у салу. Води публику до у дубину сале

(лево од улаза), а затим пролази испред сцене и нестаје у вратима с леве стране. Публика у полутами дочекује светлуцање гале од разнобојних сијалица којима је обрубљена сцена (или бар њен горњи део), изнад које великим шареним словима пише – КАБАРЕ.
Потпуно се угаси светло, светлуца само гала.
СА ТРАКЕ ИДЕ НАЈАВНА ШПИЦА КАБАРЕТСКЕ ПРЕДСТАВЕ. Постепено се гаси гала, отвара се завеса и осветљава сцена на којој је Кабарета.

У дну сцене, са леве стране је, велики џак са закрпама. Изводи два мађионичарска трика.
(ФАНФАРЕ)
КАБАРЕТА:
Човек на јајету! Чудо природе!
(ИЗ ЏАКА ИЗЛАЗИ ЧОВЕК СА ЈАЈЕТОМ ВЕЗАНИМ НА ТУР. ИДЕ ТРАПАВО, НА ТУРУ МУ ЛЕЛУЈА ЈАЈЕ.)
ЧОВЕК (БЛЕНТАВО):
То сам ја.
КАБАРЕТА:

Чудо од човека и јајета. Човек на јајету јаје на човеку! Откуда човек на јајету, откуд јаје на човеку? Људи лете у свемир, а ово изненада! Спаваш, устанеш, када – јаје! Дрмај, гурај, мрдај, али – јок, јаје се не одваја. Као што ни нос не можеш да одвојиш. Сада је питање: хоће ли се јаје разбити? Да ли ће га то болети? Најважније је: хоће ли човек моћи да снесе јаје?!
(одломак)

(Павле Јанковић Шоле: ЛАЖИКАЖИ ИЗ ЏАКА – ЗДИ, ДЕЧЈЕ НОВИНЕ, Нови Сад – Горњи Милановац, 1987)

Писац има своје позориште

Прва премијера Јанковићевог театра ВЕСЕЛА КОРЊАЧА на ЗДИ, 1991. године

МИРЈАНА СТЕФАНОВИЋ
/1939 – /

БУБАМАРА

Једна млада бубамара
хоће маму да завара.
"Остала сам скроз без пара"–
лаже студент–бубамара.
"Мама, дај од хонорара."

"Зашто деци дати пара"
гунђа бака–бубамара
гласом као напукла гитара.

"Идем на излет, правац Тара"–
објашњава бубамара.
"За воз до Таре
потребне су паре.
За пут од два дана
треба ми храна."

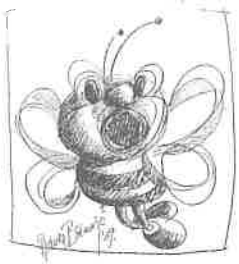

Илустрација:
Радуле БОШКОВИЋ
(ДЕТИЊСТВО бр. 1–2, 1989)

"А зашто си бубамара"–
већ се мама замара –
"И шта ће једној мари воз,
као да не можеш да прелетиш скроз;
уместо воза развиј, ћерко, лет,
а за ручак сврати у најближи цвет."

(Владимир Миларић: ЗЕЛЕНИ БРЕГОВИ ДЕТИЊСТВА, антологија нове српске поезије за децу – ЗДИ, ЂИРПАНОВ, Нови Сад, 1975)

"Песнички свет у *Енца са креденца*, другој књизи дечје поезије Мирјане СТЕФАНОВИЋ, у великој мери продужава оно велико славље маште и зачикавања свега што постоји, које је започето у њеној првој колаж–књизи (записи, писма, песме) *Влатко Пицула*. У тим играма претварања свеколике предметности у свет према детету, у непрестаној хуморној температури, у сталном трагању за парадоксима, за само у свету деце могућим антиномијама, преплићу се разне теме, али су све мотивиране тежњом да се "кобајаги свет" детињства искаже што је могуће ближе оној замаћијаности и весељаштву који трају у самом центру најживље играчке маште детета..."

Владимир МИЛАРИЋ
(КРИТИКА КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ДЕЦУ – ЗДИ, ЂИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

ЉУБИВОЈЕ РШУМОВИЋ
/1939 – /
ТЕЛЕФОНИЈАДА

На широком царском друму
Што пресеца прашуму
Срели су се
Бели слон
И један црни телефон

ХАЛО
Рече бели слон
ХАЛО
Рече телефон
КО ЈЕ
Пита бели слон
КО ЈЕ
Пита телефон

Ни командир шумске страже
Није знао да ми каже
Да л слон телефонира
Ил телефон – слонира

(Љ. Ршумовић: МА ШТА МИ РЕЧЕ – ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1970)

ЉУБИВОЈЕ РШУМОВИЋ
Цртеж: Душан ПЕТРИЧИЋ
(М. Пражић: ПЛАВИ ЗЕЦ – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

"Песме Љубивоја РШУМОВИЋА ослобођене су свих досад познатих и утврђених предрасуда. Оне носе подозрење према свему што је здрав разум утврдио као неприкосновену истину. Песник као да зазире и од дечјег света; он је, дакле, доследан испитивач, бави се преиспитивањем ствари... Да бисте ме уверили како је нешто истинито, морате ме најпре насмејати, као да говори песник. А да бих се насмејао, морам видети или чути нешто заиста необично и чудно, нешто што је и лепо у тој својој чудноћи... Песник се и сам држи захтева који упућује нама. Њега не интересује подела света на ово и оно, на одрасле и децу (...)"

Милан ПРАЖИЋ
(Милан Пражић: ПЛАВИ ЗЕЦ – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

Милан Пражић: ПЛАВИ ЗЕЦ
Ликовно решење корица: Душан ПЕТРИЧИЋ
(ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

Ликовно решење насловне стране:
ЉУБИВОЈЕ РШУМОВИЋ
(ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1970)

"Ако бисмо хтели да у пресеку одредимо поетски свет Љубивоја РШУМОВИЋА у свету за децу, онда ћемо на том поетском стаблу запазити неколико доминантних годова: родољубље, љубав, другарство; ово убличено склоношћу ка хумору, иронији, тј. ведрини речи и исказа, мисли и намера, смехом и подсмехом без злобних жалаца, радозналошћу, жељом за знањем и сазнавањем."

Милован МИЛОВИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 2, 1986)

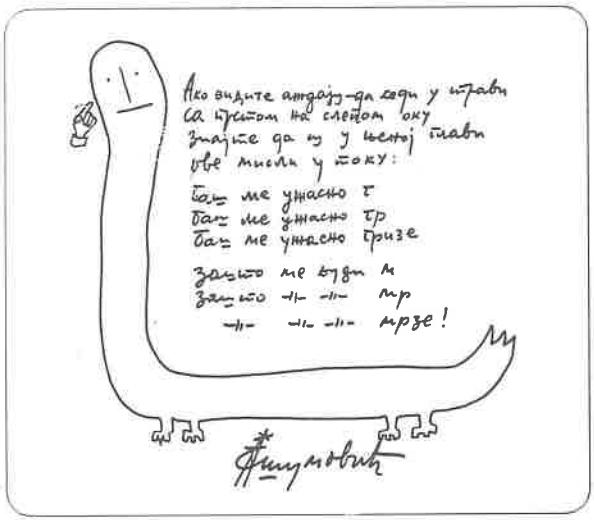

Љубивоје Ршумовић: АКО ВИДИТЕ АЖДАЈУ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1972)

СЛОБОДАН СТАНИШИЋ
/1939 – /

Слободан Станишић: ОСАМ ЉУБАВИ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1992)

Мирјана Стефановић: ОВО СУНЦЕ МАМИ РЕКУ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1971)

МИРОСЛАВ НАСТАСИЈЕВИЋ
/1939 – /

БУБЕ У ГЛАВИ

У левој половини
моје главе
станују бубе
црвене и жуте
зелене и плаве.

Црвене и жуте
увек су љуте
и само тумбају
и претурају
рондају
и брондају
вуку
и гурају
и уопште
русвај праве
од моје главе

Зелене бубе увек ћуте
као да нису у глави
него у зеленој трави
и стално шушкају
и сталано бушкају
и врте се у круг

А плаве
плаветнило неба праве
на плафону моје главе
и причају причу
и песмицу сричу
и кажу да сам им друг

(М. Настасијевић: ИЗМЕЂУ СТРЊИКА АСФАЛТНИ СЈАЈ – ЗДИ–СТРАЖИЛОВО, Нови Сад, 1982)

СТОЈАНКА ГРОЗДАНОВ ДАВИДОВИЋ
/1940 – /

КАКО СЕ МАЈА ШАЛИЛА

Имала Маја корњачу, слона, лопту и мачку, и сви су били од гуме. Хтела Маја да их збуни једнога дана, па је рекла корњачи:

– Како си, лоптице? – а корњача се збунила и рекла:

– Добро сам.

– А ти, мачкице, како си? – питала је Маја свог гуменог слона. Слон је направио од своје сурле један прави знак запрепашћења, што је значило да се чуди, и рекао је Маји:

– Добро сам.

– А, ти, како си? – питала је Маја мачку. А мачка је рекла да је јако добро, и замислила се.

Онда је Маја питала и лопту, овако:

– Кажи ми, слончићу, како си?

Е, али лоптица је одмах погледала у слончића да провери да ли је слончић слончић или није. А кад је видела да јесте, рекла је Маји:

– Хвала, добро сам! – и наљутила се.

Онда је све почело. Мачка се наљутила на Мају, и слон се наљутио на Мају, и корњача, и лоптица. Сви! А Маја је питала зашто се љуте, и, као да би нешто било погрешно кад би слончић био мачкица! Важно је да су сви они код Маје!

Али, гумена корњача је рекла да она не мисли тако, и одмах су сви остали рекли да ни они не мисле тако. Они мисле другачије.

После велике препирке и гужве, Маја је рекла да признаје, и да јој се пола прашта – јер се то тако ради ако неко признаје.

– А шта признајеш – питали су сви.

– Па то! Признајем да сам се само шалила.

(С. Грозданов Давидовић: КЊИГА О МАЈИ – ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1971)

Илустрација:
Нивес КАВУРИЋ КУРТОВИЋ
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1982)

Ликовно решење корица:
Боле МИЛОРАДОВИЋ

ИШТВАН ДОМОНКОШ
/1940 – /

ТАМО У СОБНОМ ДОЛУ

Сред собног дола чаме
мале собне даме
собном реком по собној води
једна собна лађа броди
капетан собни стоји на палуби
за собним галебом губи
му се поглед а собни морнар крочи
до њега склопивши собноплаве очи
из његове сјајне собне гитаре расточи
се песма собноморске душе
гојне собне скуше
у собној мрежи се гуше
а међу собним биљем
у дубини собног кала
собне се пијавке њишу поврх вала
високо изнад собног жала
и понад самих собних облака
собне птице пролећу у кругу
падају у собну дугу
и ко зна зашто и откада
низ собну долину пузе
обле и топле собне сузе
и зашто плаче мајушна собна дама
у собним ципелама?

Препев: Јудита ШАЛГО

(ДЕТИЊСТВО, бр. 2, 1975)

СЛОБОДАН ПАВИЋЕВИЋ
/1942 – /

ДРУГОВИ

(из Змајеве улице)

Постоје другови из детињства
Постоје другови школски
Постоје братство и јединство
И другови сезонски

Постоје другови ратни
Постоје другови из војске
Постоје другови педантни
И другови до коске

Постоје другови с мора и океана
Другови с омладинске пруге
Постоје другови на неколико дана
И другови на стазе дуге

Постоје другови разни
Другови од срца, и широкогруди...
Другарство није по казни –
Ако си друг – прави друг буди

Нови Сад
12. јун 1986.

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1986)

ЗНАК У ПОВОДУ 150. ГОДИШЊИЦЕ
РОЂЕЊА Ј. ЈОВАНОВИЋА ЗМАЈА
Ликовно решење: Оскар ШТЕФАН

(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1983)

ЛУКО ПАЉЕТАК
/1943 – /

Осјећам се сретним, изузетно почашћеним и свечаним у овом лијепом тренутку у којем као и сваке године на *Змајевим дечјим играма*, тријумфира поезија настала из срца детињег, а за срце трајно детиње...
Луко ПАЉЕТАК

И ОПЕТ ЈЕДНА МАЧКА И ЈЕДАН МИШ

Једна је мачка много пила
и никад није тријезна била
само је цугала
само је шљокала
само је цуцлала
само је локала

и једног дана с крова се
скљокала
баш кад је падала киша
на главу једнога миша

Тај миш је прави трезвењак био
јер никада ништа није пио
ни ракију ни цин ни рум
пио је само тоникум
пио је само неке кокте
и грицкао је мало нокте

Кад је та мачка с крова пала
уопће за себе није знала
онако цвркнута
онако звркнута
гдје јој је глава
гдје јој је реп
онако пијана ко чеп

Ни миш за себе није знао
само је као клада пао
онако шизнут
онако звизнут

и тако није било ништа

Мачка је видјела да то не ваља
да јој то углед у друштву кваља
а то јој мило било није
па је одлучила да мање пије

Отад је пила само воду
отад је пила само соду
и више није пила рум
пила је само тоникум
пила је само неке кокте
и грицкала је мало нокте

Мишу се одмах идеја јави
да му то нетко ради о глави
па је од страха једва ходао
па се полако пићу одао

Отад је само дријемао
отад је само шљемао
отад је падао с ногу
тај миш је био г р о г у

Мачка је опет тог миша срела
и опет га је појести хтјела
кад га је видјела како је цврцнут
кад је видјела како је зврцнут
смјеста је у несвјест пала
јер она за то није знала
онако тапирана
онако фрапирана

И миш је видио да треба
клиснути
и видио је да треба збриснути
али онако покисао
ни помаћи се није знао

све му је било нешто на тачкице
све му је било нешто на мачкице
све му је нешто било на пругице
све му је нешто било на дугице
све му је било нешто на пужиће
све му је било нешто на кружиће

и тако није било ништа

(Далибор Цвитан: ВЈЕЧНОТРАЖ, антологија хрватског пјесништва за дјецу – ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1975)

Илустрација: Мирјана РАКОВИЋ (ДЕТИЊСТВО, бр. 1, 1986)

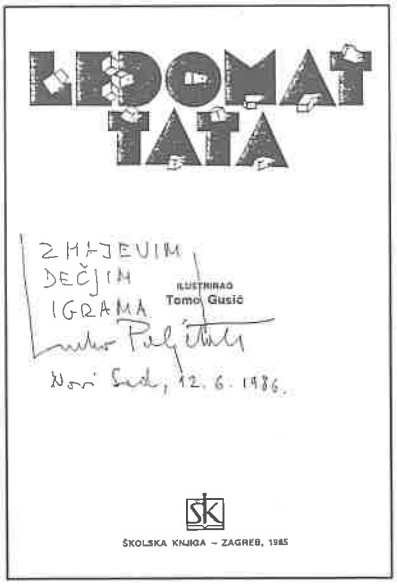

Луко Паљетак: ЛЕДОМАТ ТАТА
(БИБЛИОТЕКА ЗДИ, 1986)

ЛАСЛО БЛАШКОВИЋ
/1943 – /

РАЗВЕЛИ СУ СЕ

Развели су се
мама и тата,
како и зашто –
ко ће знати.
Татина жена
није ми мати
па ипак и њу
зовем мама
јер и она
живи са нама
и родила ми
млађег брата.

У другом стану
живи моја мама,
ни моја мама
није сама.
Тамо имам
сестру и брата,
оца њиховог
и ја зовем тата.

Сви се искрено
брину за мене,
нико ми ништа
лоше не чини.

Што ипак лебдим
у некој празнини?

(М. Настасијевић: ИЗМЕЂУ СТРЊИКА АСФАЛТНИ СЈАЈ – ЗДИ, СТРАЖИЛОВО, Нови Сад, 1982)

Ликовно решење корица: Мирјана РАКОВИЋ
(ЗДИ, СТРАЖИЛОВО, Нови Сад, 1982)

ИСМЕТ БЕКРИЋ
/1943 – /

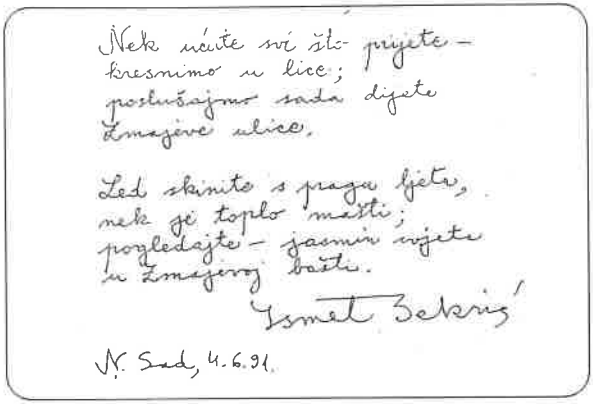
Nek ućute svi što prijete –
kresnimo u lice;
poslušajmo sada dijete
Zmajeve ulice.

Led skinite s praga ljeta,
nek je toplo mašti;
pogledajte – jasmin cvjeta
u Zmajevoj bašti.

Ismet Bekrić

N. Sad, 4.6.91.

Исмет Бекрић: НЕК УЋУТЕ СВИ ШТО ПРИЈЕТЕ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1991)

ВЛАДИМИР АНДРИЋ
/1944 – /

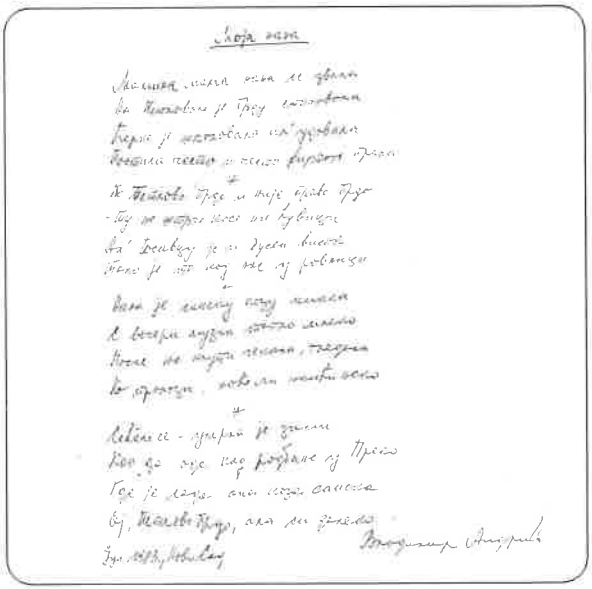
Моја нана

Владимир Андрић: МОЈА НАНА
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1983)

ГОРАН БАБИЋ
/1944 – /

ЗМИЈА

На крају свијета у дну провалије,
гдје нешто гмиже, легло је
змије.

Ту она спава, ту она једе,
дјецу и људе, мене и тебе.

Кад нестане дијете, а нешто га
убије,
у трави се нађу трагови змије.

Она нема срца и хладне је крви,
све што ухвати она и смрви.

Мале је главе, голема репа,
што јој се примакне она и шчепа.

Поједе слона, поједе лава,
па онда легне у траву и спава.

Кад оде тата, оде и мама,
змија једе дјецу која су сама.

(Далибор Цвитан: ВЈЕЧНОТРАЖ. ЗДИ,ЂИРПАНОВ, Нови Сад, 1975)

Илустрација: Мирјана РАКОВИЋ

(М. Настасијевић: ИЗМЕЂУ СТРЊИКА АСФАЛТНИ СЈАЈ – ЗДИ, СТРАЖИЛОВО, Нови Сад, 1982)

ИРИНА ХАРДИ КОВАЧЕВИЋ
/1944 – /

НЕРЕДИШЕ

У двориште Нередиште
изашла крава – Млекодава,
изашла ћурка – Ногомгурка,
изашао миш – Свеквариш,
изашла гуска – Водупљуска,
изашла патка – Шиљократка,
изашло прасе – Преједасе.

Истрчао Јанко Неваљалко
на све стране разјурио Јанко
ову краву – Млекодаву,
ову ћурку – Ногомгурку,
овог миша – Свеквариша,
ону гуску – Водупљуску,
ову патку – Шиљократку,
ово прасе – Преједасе.

Наста мир на том шоришту
смирило се у дворишту.
Животиње мир добише
ал' имена запамтише:
да је крава – Млекодава,
да је ћурка – Ногомгурка,
да је миш – Свеквариш,
да је гуска – Водупљуска,
да је патка – Шиљократка,
да је прасе – Преједасе,
да је Јанко – Неваљалко!

(Мирослав Настасијевић: ИЗМЕЂУ СТРЊИКА АСФАЛТНИ СЈАЈ – ЗДИ, СТРАЖИЛОВО, Нови Сад, 1982)

МИЛОШ КОРДИЋ
/1944 – /

СЕЛО ЈЕ ИЗУЗЕТНО

У вријеме љетно
село је изузетно.

Село је, знаће,
кад зраке злате,
љепота свијета
кад сва цвјета.
Село је с југа
најљепша дуга.
Село је, знате,
кад пшенице злате,
кад птице лете
за свако дијете
најљепше благо
и увијек му драго.

У вријеме љетно
село је изузетно.

Село је, знате,
због маме и тате,
због дједа и баке
има и сокаке.

У вријеме љетно
село је цветно
и веома изузетно.

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ,1975)

МИЛОВАН ВИТЕЗОВИЋ
/1944 – /

МИСЛИ ЗА ЗМАЈЕВЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ

На младима свет остаје. На старима заостаје!

Деци ће остати свет – ако га одрасли не униште!

Деци треба пружити све – али не тестаментом!

Деца потрошачког друштва уместо родних имају робне куће!

Детињство ће бити срећно ако му поклонимо родитеље!

Једва чекамо да нам дете проговори, да бисмо га учили ћутању!

Према деци смо несебични – бар што се бајки тиче!

Деца се више не изводе на пут, већ се пуштају на улицу!

Оче, деда је још увек наша будућност!

Деци неће бити лако, кад су им родитељи лако–ћемо!

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1988)

"Обе књиге Милована ВИТЕЗОВИЋА (песничка збирка *Ја и клинци ко песници* и поема *Ђачко доба Шумарица)* представљају један посебан и оригиналан песнички квалитет у нашој савременој књижевности. Њих у највећој могућој песничкој мери красе изражајна, песничко–фигуративна и мелодијско–интонативна прилагођеност предмету и темама певања, као и јединствена психолошка преламања виђеног кроз свет и машту аутентичног детињства."

Зоран ГЛУШЧЕВИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1976)

Милован Витезовић – Дору Босиок: ИЗВРНУТО
(ПЕСНИЧКА РАЗГЛЕДНИЦА ЗДИ, 1987)

ПЕРО ЗУБАЦ
/1945 – /

ТУСЕЛЕ И ВЕЖНЕ ПЕСМЕ

Драган Лукић

Идеалан писац за децу
мора да личи на доброг мецу,
мора умети да се шали
и мора вечно остати мали.

Мора да познаје душе дечије,
а тај је занат нимало лаган –
све што не уме племе човечије
зна сјајни песник Лукић Драган.

Добрица Ерић

У свету на далеко, а и на ближе,
ко уме стихове ко бисер да ниже,
коме музика спава у речи,
ко уме песмом страх да лечи,
ко уме да опише све што види,
птицу и травку прелет облачка,
Добрица Ерић, песник сневиди,
прва љубав ђачка.

Горан Бабић

Бабић Горан са друге планете
сетио се да је био дете,
па језиком њиховим и нашим
пише песме којим децу плаши.

У њега је све на наопачке,
не признаје деци да су мала,
ускочио у читанке ђачке
па се смеје са школских регала!

Раша Попов

Проналазач, измишљач, антихрист–
Раша је Попов геније чист.
Он песме и приче не пише стално–
кад пише–пише генијално.
С децом разговара на равној нози,
одрасли га не разумеју,
кажу: види Рашу, Боже помози,
а он се радује кад му се смеју.

ПЕРО ЗУБАЦ
Карикатура: Мирослав Настасијевић
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1976)

Драган Радуловић

Таква се душа једном роди,
све је уметност чега се такне,
храни се ветром, хода по води,
дотакнеш ли га одмах ти лакне.

Кад га угледаш, зрачи јуначки
ко преци с Вучјег дола, Чегра,
кад га упознаш – делује ђачки,
песнички принц од Монтенегра.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1992)

ТОДОР БЈЕЛКИЋ
/1946 – /

КАД МОЈА БРАЋА УЛИЦОМ ХОДЕ

Дан се збуни и некуд оде
кад моја браћа улицом ходе.

Најстарији, предобри Дане
натера зору да с њим устане.

Улицом ходи, ево, Илија,
за њим сунце иде и – сија...

А млађани, лепи Ненаде
уме, изгледа, звезде да краде;

па их у оку донесе кући
да им се мама диви – плачући.

Сада су далеко, у туђини
поздрав ми шаљу по месечини.

Улице стране, хладне, далеке,
носе њихове кораке меке...

Јер, дан се ушепртљи и некуд оде
кад моја браћа улицом ходе,

јер, дан се силно обрадује
када их види и кад их чује.

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1977)

РАЈКО ПЕТРОВ НОГО
/1945 – /

Рајко Петров Ного: ЗРЕЛО ЖИТО ВИЛОВ ДОЛЕ БОСИОЧЕ ПЛАВИ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1978)

ДРАГОМИР БРАЈКОВИЋ
/1947 – /

СТАРЕ ФОТОГРАФИЈЕ

Понекад прелистам албум
(Некад се и то мора!)
Ту сам у мноштву поза
О боже, чудна створа!

Иза мене је море;
Испред се не види ништа,
На полеђини запис:
"С групом из обданишта."

На другој – друга прича;
А у тој другој причи
Уплакан један деран
Е, тај на мене личи!

На трећој – сама озбиљност:
(Види се кукуруз на њиви)
Са мамом и татом, код наших,
Здрави и живи били!

Четврта ме показује
У некој рода – пози;
Јеж морски у табанима
А ја на једној нози!

Гледам фотосе старе
Свега се ту нађе!
Ја сам све старији
а оне све млађе и млађе.

(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1990)

МОШО ОДАЛОВИЋ
/1947 – /

Мошо Одаловић:
МАМА ЈЕ ГЛАГОЛ ОД ГЛАГОЛА РАДИТИ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1990)

НЕДЕЉКО ТЕРЗИЋ
/1949 – /

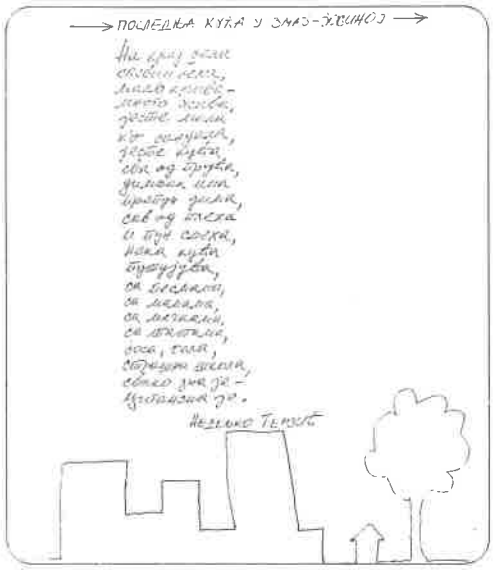

Неделько Терзић: ПОСЛЕДЊА КУЋА У ЗМАЈ ЈОВИНОЈ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1992)

ДРАГАН РАДУЛОВИЋ
/1951 – /

ДАЈ ОДРАСЛИ СВИЈЕТЕ

Дај одрасли свијете,
буди једном дијете.
Моћан си к'о челик,
све ти нешто фали,
буди једном велик,
као што су мали.

Све су твоје слике
тужне, више–мање,
за мале велике
тражим поштовање.

Док јава маршира
кроз мале животе,
дјеци треба мира,
љубави доброте.

Кад сја дјечје око,
бриге расту мање,
за дјецу, дубоко,
тражим поштовање.

(Поетска захвалност на Награди ЗДИ, 1992)

МИРОСЛАВ ДЕМАК
/1948 – /

КАКО СЕ РАСТЕ БЕЗ МАМЕ

Шта ће мени овакве читанке
а шта ће мени извештачене књиге
и часописи у бојама
у којима на сликама
свака девојчица пева,
а сваки дечак весело се смеје.
Мени до таквих књига стало није.
Не желим
да будем весела.
За мене то ништа не значи.
Због чега ме лажу, да је моја мама
као ластавица
облацима одлетела?
Ја знам, да ћу бити
одсада сама.
Мама је умрла и никада више
неће ме подићи на рамена.
О томе не пише ни у једној књизи.
У свакој је само сунце, цвеће и тврдња
да је сутрашњица срећа и за ме.
Због чега ме лажу,
када најбоље знам,
како се расте без маме.

(ДЕТИЊСТВО, бр. 1–2, 1992)

БОЖИДАР МАНДИЋ
/1952 – /

Božidar Mandić

ШАЛА

Ако се врата од собе
нагло отворе сама
немој одмах помислити
да је по тебе дошао
страх

(ДЕТИЊСТВО, 1989)

ДРАГОМИР ЂОРЂЕВИЋ
/1953 – /

ПРИЈАТЕЉА КОЛ'КО ХОЋЕШ

Кад ми је у души магла
А у срцу лом
Ја седнем на меку траву
И причам са њом

Кад ми је у оку суза
А у глави дим
Ја потражим првог мрава
И ћаскам са њим

Одувек је тако било
И још ће да важи
Пријатеља кол'ко хоћеш
Само их потражи

Кад сам килав кад сам празан
Тужан или прек
Ја нахраним гладно мече
И то ми је лек

Кад сам некад препун себе
Ко Холидеј Док
Ја потражим огледало
И све је ОК

Одувек је тако било
И још ће да важи
Пријатеља кол'ко хоћеш
Само их потражи

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1992)

Змајеве дечје игре **походили су и многи писци за децу из света. У Нови Сад, на Јунске програме, долазиле су националне али и светске књижевне величине: Астрид ЛИНДГРЕН (Шведска, аутор књига о *Пипи Дугој Чарапи*), Пјер ГАМАРА (Француска, директор гласовитог часописа *Европа*), Каталин НАЂ (Мађарска), Сергеј АЛЕКСЕЈЕВ (некадашњи СССР, уредник часописа *Дечја литература*), Уве КАНТ и др Егон ШМИТ (негдашња НДР), Ван СТИН и Лизбет АЛГРИН (Данска), Јузеф РАТАЈЧЕК, Кристина ШМЕЈА (Пољска), Евгенија ПАЛЕОЛОГОУ ПЕТРОНДА (Кипар), Ченг ЕН БО и Цинг ЦОНГ (Кина)...**

Комуникација са светом, као и света са нама, обележена је изборима из савремене књижевности за децу у Кини, Сирији, Русији, Чешкословачкој, Шпанији, Мађарској, Пољској... Сви прегледи најпре су публиковани у часопису *Детињство*, а потом и као посебна издања.

Део ове везе *Игара* са светом, следи...

ЈУГОСЛОВЕНСКА ДЕЧЈА КЊИГА
Са изложбе ЗДИ у Прагу (ЧСР), 1979.

(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ)

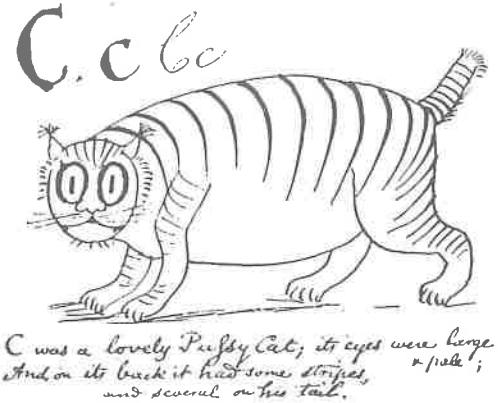

Илустрација: Едвард ЛИР
(КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ – ЗДИ, СТРАЖИЛОВО, Нови Сад, 1974)

ЕДВАРД ЛИР
/1812 – 1888/
БИО ЈЕДАН ЧОВЈЕК

Био је један човјек из Прага,
њему је много сметала влага,
па су му дали масла, и прехлада је прасла;
био је здрав тај човјек из Прага.

Био је један човјек с Југа,
њему су уста била дуга;
док гутао је здјелу и у њој рибу цијелу,
угушио се тај човјек с Југа.

Био је један човјек с Нила;
кад оштри нокте треба му пила;
отпилио је палац свој и рекао је тужно: "Јој!
за све је била крива пила".

Био је један човјек сретни,
скочио је у кратер Етни;
сви вичу: "Јели ти вруће?" Он вели: "Као код
куће".

Тај препредени човјек сретни.
(одломак)
Препев и адаптација Луко ПАЉЕТАК

(Владимир Миларић – Раде Обреновић: КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ – ЗДИ, СТРАЖИЛОВО, Нови Сад, 1974)

ЛАВ Н. ТОЛСТОЈ
/1828 – 1910/
ДЕТИЊСТВО*

Срећно, срећно, неповратно доба детињства! Како да не волим, како да не негујем успомене на њега! Оне ми освежавају, уздижу душу и извор су мојих најмилијих уживања.

Добро се истрчиш, па седиш тако за чајним столом у својој високој столици; већ је касно, давно си попио своју шољу слатког млека, сан ти склапа очи, али се не мичеш с места, већ седиш и слушаш. И како да не слушаш? Мама разговара с неким, и звуци њеног гласа су тако слатки, тако пријатни. Сами ти звуци толико говоре моме срцу. Очима замагљеним од дремања, ја пажљиво гледам њено лице, и одједном, она је сасвим мала – лице јој није веће од дугмета; али га ја ипак видим сасвим јасно; видим како ме је погледала и осмехнула се. Пријатно ми је да је видим тако сићушну. Жмиркам очима још више, и она постаје тако мала као слика дечака који се огледају у зеницама; али ја сам се померио – чари је нестало; скупљам очи, помичем се, свакојако се трудим да је обновим, али узалуд.

Устајем, скупљам ноге и удобно се намештам у наслоњачи.

.....

После молитве замоташ се у свој мали покривач, у души ти је лако, светло и пријатно; маштања гоне једно друго – али каква? Необјашњива су, али пуна чисте љубави и наде у светлу срећу. Сетиш се тако Карла Иванича и његове тешке судбине – тог јединог несрећника кога сам тада познавао – и тако ти буде жао, тако ти постане драг да ти пођу сузе, и мислиш: "Дај му, Боже, среће, дај ми могућности да му помогнем, да олакшам његову невољу, све сам готов да жртвујем за њега". Затим најмилију порцеланску играчку – зечића или псетанце – завучеш у угао перјаног јастука и уживаш што јој је лепо, топло и удобно да ту лежи. Помолиш се још да Бог да среће свима, те да сви буду задовољни, и да сутра буде лепо време за шетњу, обрнеш се на другу страну, мисли и сањарије се побркају, помешају, и заспиш тихо и мирно, с лицем још мокрим од суза.

Да ли ће се икад вратити та свежина, безбрижност, потреба за љубављу и снага вере, које имамо у детињству? Које доба живота може бити лепше од оног у коме су две најлепше врлине – невина веселост и бескрајна потреба за љубављу – биле једине побуде живота?

(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1985)

* ДЕТЕ, СРЕЋА, ЛИТЕРАТУРА била је тема часописа ДЕТИЊСТВО (бр. 3–4, 1985). Приредила га је Бранка СРДИЋ ЖИВАНОВИЋ. Између осталих објављених су прилози Л. Толстоја, А. де Сент Егзиперија и Ш. Силверстејна који су укључени и у овај избор.

АНТОНИО МАЋАДО
/1875 – 1939/
РАЗОЧАРЕЊЕ

Коњу мој дрвени,
јуриш!
Коњу мој дрвени,
понеси ме!
Хајде, зашто не кренеш?
Носи ме!
Коњу мој,
где су ти уши?
Коњу мој, не гризи ме!
Коњу мој, не гази ме точковима!
Јуриш! Би! Трчи! Напред!
Е, више не волим коње, дрвенс!

Препев: Душка РАДИВОЈЕВИЋ

(Неуес Саес МАРТИН: ШПАНСКА КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ, ЗДИ, 1988)

Ликовно решење насловне стране: Оскар ШТЕФАН

(ЗДИ, 1988)

МАРИЈА КОВНАЦКА
/1894 – 1982/

ДОЖИВЉАЈИ ПЛАСТЕЛИНКА

Зашто се зовем Пластелинко

Ја сам мали човечуљак од пластелина.

Због тога се зовем Пластелинко.

Имам диван стан: посебну дрвену собицу. Поред мене у соби станује дебела гумица. Она се зове Мишка.

Одмах поред гумице станују четири сјајна, оштрача за перо.

А са друге стране, у другом ходнику, станују перо, оловка и пероpез.

У почетку нисам знао како се зове наша кућа. Сад већ знам. Оловка ми је испричала како сам ја доспео овде.

То је било овако:

На првом часу, одмах после распуста, учитељица је деци дала зелени и црвени пластелин. Деца су правила шта су хтела. Бронка је направила гнездо са јајима. Вићуш је направио печурке, дечаци испод прозора направили су авионе, а Тосја је направила мене – малог човечуљка. Ја имам дуги црвени нос, клемпаве уши и зелене гаћице. Сви у разреду су рекли да сам диван.

Тосја ми је оловком нацртала очи и одмах сам почео да гледам на све стране. А кад ми је Тосја налепила уши, одмах сам почео да слушам шта се дешава у разреду.

И сада све видим и чујем и станујем у Тосјиној ператоници.

Превела: Драгица ЖИВАНОВИЋ

Кристина Шмеја:
САВРЕМЕНА ПОЉСКА КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ
Ликовно решење насловне стране: Душан ДИМИТРОВ
(ЗДИ, 1988)

БЕРТОЛД БРЕХТ
/1898 – 1956/

КОЊ

Био једном неки коњ
Не беше много омиљен он
За трке је био напросто глуп
Пред колима је падао–туп
Али гле чуда, зар:
постаде одједном цар.
Сада је познат његов споменик

Препев: Раде ОБРЕНОВИЋ
(Владимир Миларић – Раде Обреновић: КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ – ЗДИ, СТРАЖИЛОВО, Нови Сад, 1974)

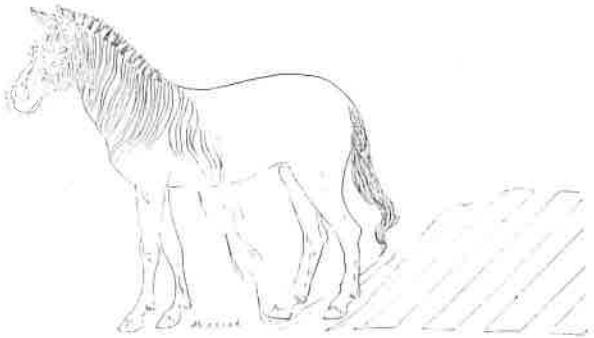

Илустрација: Босиок ДОРУ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 2, 1986)

ДЕТИЊСТВО
DETINJSTVO

АНТОАН ДЕ СЕНТ ЕГЗИПЕРИ
/1900 – 1945/
МАЛИ ПРИНЦ

... Од тада је прошло већ шест година... Још никада нисам причао ову причу. Када су ме другови поново угледали, били су веома задовољни што сам жив. Био сам тужан, али сам им говорио: "То је због умора..."

Сада сам се мало утешио. То јест... не сасвим. Али поуздано знам да се вратио на своју планету, јер у зору нисам пронашао његово тело. Није то било тако тешко тело... А ја волим ноћу да слушам звезде. То је као да звони пет стотина милиона прапораца...

Али гле, догађа се нешто необично. Брњици коју сам нацртао за малог принца, заборавио сам да додам кожни ремен! Никада неће моћи да је намести својој овци. Па се питам: "Шта ли се догодило на њеној планети? Можда је овца појела цвет?..."

Час кажем себи: "Наравно да није! Мали принц ставља сваке ноћи своју ружу под њено стаклено звоно, и добро мотри на своју овцу..." Тада сам срећан. А све звезде се благо осмехују.

Час кажем себи: "Једном или два пута човек буде расејан, и то је довољно! Он је једне вечери заборавио стаклено звоно, или се овца ноћу бешумно искрала..." Тада се сви прапорци претварају у сузе!...

У томе је велика тајна. За вас, који исто тако волите малог принца, као и за мене, нема ничег важнијег на свету од тога да ли је негде, незнано где, нека овца коју не познајемо појела или не једну ружу... Погледајте небо. Запитајте се: Да ли је овца појела цвет или није? И видећете како се све мења...

А ниједна одрасла особа неће никада разумети зашто је то толико значајно!

Ово је за мене најлепши предео на свету. Исти је као и на претходној слици, али ја сам га још једанпут нацртао да бих вам га добро показао. Овде се Мали принц појавио на Земљи, а затим ишчезао.

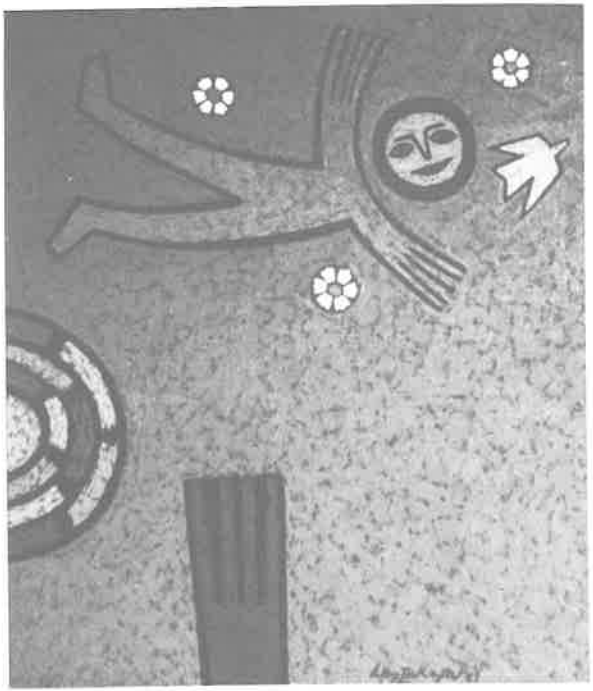

Лазар Вујаклија: МАЛИ ПРИНЦ, уље,
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1972)

Гледајте пажљиво тај предео да бисте га сигурно могли препознати, ако једног дана отпутујете у Африку, у пустињу. А ако вам се деси да прођете туда, преклињем вас, не журите се, причекајте мало, тачно испод звезде! Ако вам тада прође неко дете, ако се смеје, ако му је коса златна, ако не одговара на постављена питања, сигурно ћете погодити ко је. Тада будите добри! Не остављајте ме тако тужног: брзо ми пишите да се вратио...

(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1983)

АСТРИД ЛИНДГРЕН
/1907 – /

ПИПИ ЗА ПОЗЛАТУ ДЕТИЊСТВА

Рођена сам на једном имању у Смоланду. То је један предео у Шведској, који је много ближи Северном полу него Нови Сад. Било нас је четворо деце и имали смо дивно детињство у Несу – тако се звало имање. Од малена смо учили да радимо, али нам је преостајало пуно времена за игру. Играли смо се до изнемоглости. Често су то биле прилично дивље игре. Своје детињство сам описала у књизи *Ми, деца из Булербија*...

Школу сам похађала у једној малој варошици која се зове Вимерби. Тамо су ми стално говорили:

– Ти ћеш бити писац кад одрастеш...

А, онда се и то догодило, 1944. године, када се моја кћерка Карин, којој је било седам година разболела. Морала је да лежи у постељи. Сваке вечери је захтевала да јој причам. Једне вечери сам рекла:

– Шта да ти причам?

– Причај ми о *Пипи Дугој Чарапи!*

Карин је тог тренутка измислила то име, које је, морате признати, било чудно.

Зато је *Пипи* тако чудна. Карин је волела *Пипи* и касније није хтела да слуша ништа друго осим прича о *Пипи*. Ове приче о *Пипи Дугој Чарапи* су желеле да слушају и њене другарице, па сам морала да причам до изнемоглости.

Неколико година касније сам и ја била везана за постељу због ишчашења ноге и написала сам приче о *Пипи*...

Пролазиле су године и ја сам написала много књига. Мислим да их је четрдесет. Моје двоје деце су одавно одрасли људи који имају своју децу. Сада имам седморо унучади и једно праунуче. Понекад ме људи питају:

– Да ли добијаш инспирацију од своје деце и унучића?

А ја им одговорим:

– Ни једно дете не може да ме инспирише. Инспирише ме сопствено детињство.

(одломак)

(Реч А. Линдгрен у Новом Саду, приликом примања ПОВЕЉЕ ЗДИ, 1985)

Астрид ЛИНДГРЕН
(у тренутку примања ПОВЕЉЕ ЗДИ, 1985)
Фотографија: Љубиша САВИЋ

Изузетно ми је драго да се налазим овде, и просто ми је несхватљиво да сам добила *Повељу Змајевих дечјих игара*. Између свих писаца широм света ви сте изабрали баш мене, из далеке Шведске, па није ни чудо што се осећам почаствованом и што осећам захвалност. Зато пре свега, желим да вам се топло захвалим. Знам да је Јован ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ био велики као песник и као човек. И одиста бих волела да могу да га читам на његовом језику. Мора да су његове песме, уистину, изузетне пошто још увек живе и пошто су толико вољене у целој вашој земљи. Он наставља да живи као велики пријатељ деце у недогледно време.

Интересује ме шта ли би он рекао на то што сте доделили *Повељу* мени. Надам се да не би имао ништа против.

Астрид ЛИНДГРЕН,
Нови Сад, 4. јуна 1985. године

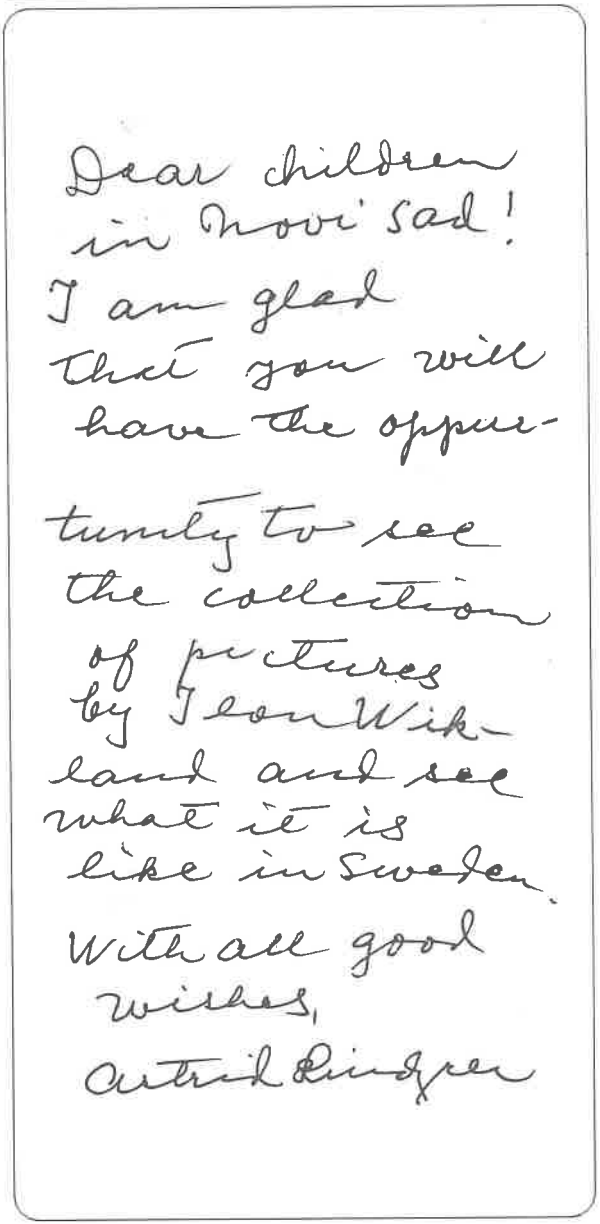
Dear children
in Novi Sad!
I am glad
that you will
have the oppor-
tunity to see
the collection
of pictures
by Jon Wik-
land and see
what it is
like in Sweden.
With all good
wishes,
Astrid Lindgren

ФАКСИМИЛ
ПИСМА А. ЛИНДГРЕН ДЕЦИ НОВОГ САДА
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1989)

СЕРГЕЈ МИХАЛКОВ
/1913 – /
ТРИДЕСЕТ ШЕСТ СА ПЕТ

Сад имам опет
Тридесет шест са пет.

Мисли ми са зебњом
броде,
Топломеру оком зборим
Температура куд оде?
Ватром зашто не горим?
Зашто се болест скрива?
Здрав сам! Шта се то збива?

Сад имам опет
тридесет шест са пет.

Трбух опипам – не боли!
Кијам – слабо ми уздање:
Не кашљем! – и поглед
голи
Одаје нормално стање!

А сутра, без поговора,
У школу се опет мора
И до дванаест бити ђак:
Учити све – певати чак!

Пред таблом стајати
мрачан:
Не рећи одговор тачан.

Сад имам опет
тридесет шест са пет.

Топломер сад грабим
снажно–
Да буде млак, врло је
важно.
Трљам га и дахом грејем
Док у себи молбу вејем:
"Рођена и мила живо,
Још малко подигни ниво;
Пожури, де – твој ход
гледам–
Стани на тридесет седам!"

Тридесет седам са два, гле!
У глави ми се врти све.
Пламте образи (од стида!)
– Болестан си, сине мој?
– Да..

У постељи ми дух блиста:
Не мучи ме школе свет.
А ја сада имам одиста
Тридесет шест са пет.

Препев:
Лука ХАЈДУКОВИЋ
(Софија Николајева: МАШТАРЕЊА, савремена руска књижевност за децу – ЗДИ, 1991)

Ликовно решење насловне стране:
Радуле БОШКОВИЋ
(ЗДИ, 1991)

ЈОЗЕФ КАЈНАР
/1917 – 1971/
КРЕНУО ГОСПОДИН, КРЕНУО ЈЕ ПОЉЕМ

Кренуо господин пољем у миру
па главу повери црном шеширу.

Подне је, и усред траве
легао господин под небо ведро,
ставио шешир даље од главе.

Подневно звоно. Баш у тај трен
провири кртица поглед јој снен,
из рупе, тачно испод шешира:

– И свет је црн,
то ме нервира!

Брзо се онда у рупи смири
да никад више–
не провири.

Превод: Томаж ЧАЛОВСКИ
Препев: Павле ЈАНКОВИЋ ШОЛЕ
(Здењек Слаби: САВРЕМЕНА ЧЕШКА ПОЕЗИЈА ЗА ДЕЦУ – ЗДИ, 1987)

Ликовно решење насловне стране: Богданка МАРКОВИЋ
(ДЕТИЊСТВО, сепарат бр. 1, ЗДИ, 1987)

ЂЕРЂ ВЕГ
/1919 – 1982/
СЛАВОЉУБИВА ПЕРТЛА

Била једном једна лепа, црна пертла за плитке ципеле. (Више се и не сећам добро од кога сам чуо за овај догађај, од Мики Моке или од Јанчике Хари, али је сигурно да се догодило)

Ова лепа, црна пертла за плитке ципеле – са Мики Моком или Јанчиком Хари, што је у овом случају сасвим свеједно – доспела је једном у зоолошки врт, заједно са газдом, будући да је била одређена да служи једној од ципела.

Дуго је власник пертле стајао пред стакленим кавезом са циновским змијама, кад циновска змија – хоп! – одједном прогута, тек онако, да изазове апетит, једну двоспратну жабу. Лепа, црна пертла за плитке ципеле са дивљењем је посматрала како се циновска змија увија – јер је и она радознало извирила из најгорњег отвора на ципели Мики Моке или Јанчике Хари – а онда је погледала себе, и сместа закључила да је све досад била у заблуди што се тиче свог позива и занимања. Та она је, у ствари, и сама једна врста змије, и циновска змија јој дође или стриц, или чак главом и брадом – краљ свих пертли. И ако циновска змија поједе двоспратну жабу, онако, да изазове бољи апетит, зашто њој не би приличило да за ужину узме бар једну приземну, малу жабу.

Па, ако јој већ приличи, она учини први корак да то и оствари. Чим је са газдом изашла од циновске змије, без неке посебне најаве и без сентименталног опраштања, она се осамосталила, па се лепо, на црно, извукла из ципеле Мики Моке или Јанчике Хари! То је ишло сасвим лако, јер није била завезана, ни у чвор, ни на машницу на ципели Мики Моке или Јанчике Хари, и тако, један окрет десно, један окрет лево, и већ се извукла, па је охоло пузала по лепом смарагднозеленом травњаку.

И шта мислите, шта је прво угледала? Ништа друго него једну лепу смарагднозелену приземну жабицу на лепом смарагднозеленом травњаку!

"Е, сад ћу да поједем ову лепоту за ужину!" – помисли лепа, црна пертла, и хам! – хтеде да про-

гута жабицу. Али и жабица је приметила њу, и помислила да је то мало дужа, у нешто црно увољана бубица – добро је избуљила оне своје жабље очи – па и она хам! – хтеде у истом тренутку да прогута пертлу. Сва срећа што је пертла секунд раније приметила збуњујућу и њој неразумљиву намеру жабе, па се једним јаким замахом сместа обавила око жабиних полуотворених уста, и она су се одмах затворила и чак почела да подрхтавају. Сад, ето, ни једна од њих не сме ни да мрдне: жаба се боји да ће је зграбити пертла, а пертла, да ће је дограбити жаба.

Од тог доба оне се гледају вучјим очима и биће тако док је света и века. Дакле, кад год се нађете са жабом чија су уста везана пертлом, лепом, црном пертлом, помислите на то да се овај догађај не би никад догодио да је Мики Мока или Јанчика Хари – не знам већ који – случајно пажљиво завезао пертлу у чвор, или на машницу, онако како и доликује.

Превела: Сеја БАБИЋ

Сеја Бабић: СВЕ ИМА СВОЈУ ПРИЧУ,
савремена прича за децу у Мађарској
Ликовно решење насловне стране: Деса КЕРЕЧКИ
(ЗДИ, 1990)

Мирослав Б. Митровић:
САВРЕМЕНА СИРИЈСКА КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ
Ликовно решење насловне стране: Ласло КЕРЕКЕШИ
(ЗДИ, 1989)

АБДУЛАХИ АБДУ
/1928 – /
ПУТНИК

Кад је сунце зашло, мајка је са кћерком села на праг улазних врата. Девојчица тада тужно упита:

– Где је тата?

– На путу – одговори мајка.

– А неће ли се изгубити по овом мраку?

– Неће, мила, јер сваки путник има своју звезду која му пут осветљава – рече мајка насмешивши се, па јој показа на прву звезду што је затрептала на небу и настави:

– Ено, оно је звезда твога тате!

Али када је после још једна звезда засветлуцала, девојчица диже руку и рече:

– Ово неки други тата путује!

Тако је наставила да зури у небо посматрајући како се звезде појављују једна за другом. Када је број звезда постао већи него је знала да броји, она тужно прошапута:

– Ох, колико само очева путује ноћас под звездама!

Превео: Мирослав Б. МИТРОВИЋ

ЈУЗЕФ РАТАЈЧАК
/1932 – /
НАД ЈЕЗЕРОМ

Над језером које снева
два дрвета витка, блиска.
На једноме риба пљиска
а на другом славуј пева.

Једно своје лишће кити,
ка плавети њега диже,
друго чак у води, ниже
удицом ћеш уловити.

На једноме риба пљиска,
а на другом славуј пева.
Над језером које снева
два дрвета, да л' су блиска?

Препев: Мирослав НАСТАСИЈЕВИЋ

(Кристина Шмеја: САВРЕМЕНА ПОЉСКА КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ – ЗДИ, 1988)

МОСКВА
ДЕТСКАЯ ЛИТЕРАТУРА
1986

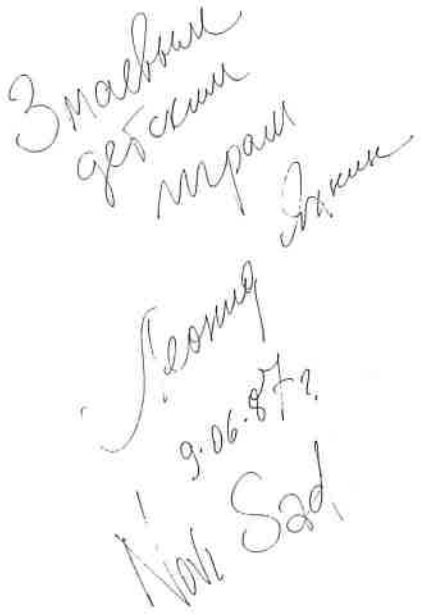

Леонид Јахнин (СССР): ДАВАЈТЕ РАСТИ!

(БИБЛИОТЕКА ЗДИ, 1987)

JOVAN JOVANOVIĆ-ZMAJ

jaki piękny świat

Thumaczyli: Tadeusz Kubiak
i Bronisław Cirlić
Ilustrował Zdzisław Byczek

KRAJOWA AGENCJA WYDAWNICZA

(БИБЛИОТЕКА ЗДИ, 1982)

МИХАИЛ ПЉАЦКОВСКИ
/1935 – /
ОВАН И СУНЦЕ

Једном после кише спазио је ован како се у широкој бари насред пута купа сунце.

"Види на", помисли ован. "Сигурно је вода овде чиста кад се на сунцу не види ниједна кањава мрља..."

Бућнуо се ован у мутну бару и толико се замазао да су му све беле коврџе постале црне. Тада зачуђен ован у пролазу упита кокошку.

– Чуј, ћубаста, зашто се за мене залепило блато, а за сунце уопште није?

– Па зато што је оно сунце, одговорила је кокошка.

Али ован није ништа разумео.

Превод с руског: Оливера ШИЈАЧКИ

(Владимир Миларић – Раде Обреновић: КЊИЖЕВНОСТ ЗА ДЕЦУ – ЗДИ, СТРАЖИЛОВО, Нови Сад, 1974)

ДАРМААГИЈН БАТБАЈАР
/1941 – /
АЛИМА

Памтим, у детињству...

Било је лето, живели смо на обали реке Селбе. Ми, дечурлија, лутали смо поред реке од изласка сунца до ноћи. Међу нама је била једна хрома девојчица. Звали смо је Алима, а ишла је помоћу две штаке. Сваки пут када смо ловили рибу у реци, она је, наместивши се удобно на обалу, намерно, да би нас ометала, бацала у реку каменчиће. Наљутивши се, ми смо јој узимали штаке, а затим се разбежали где је ко стигао и зауставивши се недалеко, чекали смо да видимо шта ће бити даље. Алима се обично одмах намрштила и злобно нас посматрала. Очи су јој се од тог тренутка напуниле сузама, а продоран крик одједном би нарушио тишину и натерао нас све да задрхтимо. Ми смо јој тихо прилазили с разних страна, желећи да је умиримо, али је Алима, приметивши крајичком ока, почињала да се дере још јаче. Онда је један од нас падајући на земљу изигравао кловна, кревељећи се ужасно. Дуго смо се кревељили, док се на крају она није смирила и осмех јој све више и више развлачио усне. Одједном је Алима узимала одавно поред ње остављене штаке и млатнула би њима несрећног кловна, што је значило да је она престала да се дере и кловн може да престане да изиграва будалу.

Једном смо поново увредили Алиму. Али тако да ни кловн својим провереним "нумерама" није успео да је насмеје. Већ смо очајавали када јој је неко предложио: "Хоћеш ли, нахватаћемо ти лептире. Пуну капу?" На нашу срећу, она је изненада климнула главом, а ми смо се дали у потеру за лептирима. Тихо смо се прикрадали, погађали и покривали капама трапаве лептире и односили их Алими. Осмех се све јаче и јаче расцветавао на њеном лицу. Изненадивши се сваки пут: "Како су им лепа крила!" стављала је лептире у корпу под савијену капу и ослањајући се на своје штаке, брзо је храмала за нама. Ухватили смо тада много лептира. Почели смо се већ свађати међусобно како их је најбоље чувати. Али је одједном Алима, која нас је и раније често одушевљавала својим чудним испадима, узела и отворила капу с лептирима. Лептири су зачас окитили небо. У капи је остао само лептир чија су се крила пресијавала црвеном бојом. Мада смо га бацали према небу, лептир није полетео. Разилазећи се кућама, оставили смо га на жутом цветићу. Тек сам код куће приметио на прстима црвенкасти прах, очигледно је био од тог лептира. Не знам да ли је тада полетео или је угинуо на жутом цветићу. Такође не знам шта се догодило са Алимом и где је она сада.

Превод: Оливера ШИЈАЧКИ

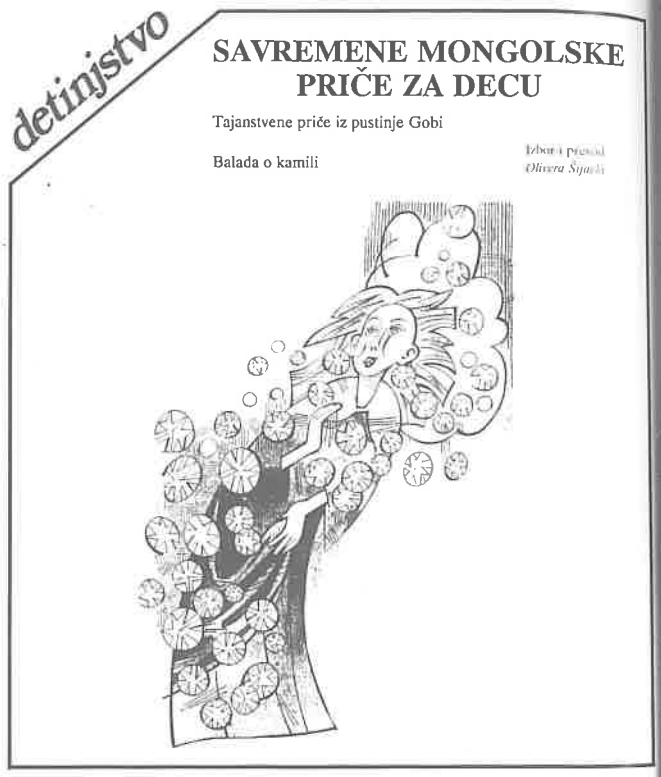

Оливера Шијачки:
САВРЕМЕНЕ МОНГОЛСКЕ ПРИЧЕ ЗА ДЕЦУ
Ликовно решење насловне стране: Михал КИРАЉ
(ЗДИ, 1989)

ЗХЕНГ ЈУАНЈИЕ
/1955 – /
ЛОШЕ ПОРЕКЛО МИША СХУ КЕА

"Сху Ке, одрастао си, од сада сам можеш да се бринеш о храни." Овако се једнога дана мама обратила малом мишу Сху Ке–у.

"Стварно?" обрадова се Сху Ке. Откако се родио живи у рупи; никада није излазио да се поигра.

"Вечерас ћу те повести са собом, најпре да упознаш пут, после можеш сам." Говорећи, мама је оштрила зубе.

Сху Ке је радио исто што и она, оштрио је зубе. Он је сладокусац, волео је да једе само укусна јела. Сваки пут када би му мама доносила нешто лепо за јело, чинило му се да нема доста.

Када је пао мрак, Сху Ке је следећи маму изашао из рупе.

"Како је велика ова соба!" Сху Ке изненађено узвикну.

"Тише мало!" Мама га опомену. Затим га је упознала са околином – оно је велики орман, оно је писаћи сто, оно је кревет. Сху Ке зину од чуда, свет му се чинио веома занимљивим.

"Овај орман је за нас најважнији. У њему је све укусно, зову га орман за намирнице." Одведе га до испод ормана и рече: "Али он је готово увек закључан, мора се дуго чекати прилика. А сада идемо до писаћег стола, на њему је тацна са кикирикијем."

Кад чу за кикирики, Сху Ке се поче облизивати и успуза се на сто за мамом. И стварно, на столу је била тацна са миришљавим кикирикијем.

Навалише халапљиво. Баш је укусан!

"Лопови! Како је мали, а већ лопов!" Глас је допирао из таме. Сху Ке поскочи од страха.

"Крадете и једете туђе, како вас није срам!" опет се зачу.

На месечини, Сху Ке спази на столу једног крпеног пса и једну дрвену јагу. Глас који га је уплашио, био је њихов.

Кад чу да га зову "лопов", Сху Ке поцрвене. Погледа маму, али она као да ништа није чула, јела је без престанка.

"Сит си?", упита га она, видевши да он више не једе.

"Мама, да ли смо ми лопови?" тихо је упита.

"Блесаво дете, лопов или не, ми мишеви из генерације у генерацију живимо овако. Не обраћај пажњу на њих, брзо, једи још."

Сху Ке поједе још два кикирикија, али учини му се да нису укусни као они пре.

Следеће ноћи, Сху Ке сам крену у потрагу за храном. Стиже опет до писаћег стола, али на њему није било кикирикија. Баш када је хтео да сиђе, крпени пас повика: "Срам те било! Срам те било! Лопове, опет си дошао!"

"Вала баш, каква мама, такав син." Додаде дрвена јага.

Придружише им се и многе друге играчке којима Сху Ке није знао правог имена.

"Глупости! Моја мама каже да ми нисмо лопови!" У једном даху рече Сху Ке, вичући на крпеног пса.

"Јеси ли ти зарадио то што једеш?" упита га пас.

"То..." Сху Ке не успе да изговори.

"Ако ниси зарадио, онда си украо!" дрвена јага напући носић.

"Хм, твоја мама није само лопов, она је и велики штеточина. Изгризла је одело у орману!" додаде неко.

"Изађи и распитај се мало, сви знају да сте ви мишеви обични покварењаци! Смеш ли да изађеш по дану напоље? Сви би повикали, миш на улици, удри га!" рече пас.

Сху Ке није ни слутио да му је породица на тако лошем гласу, би му много тешко. Зашто се родио као миш? Сху Ке заплака.

Превела с кинеског: Драгана КУБОТА ШУТИЋ

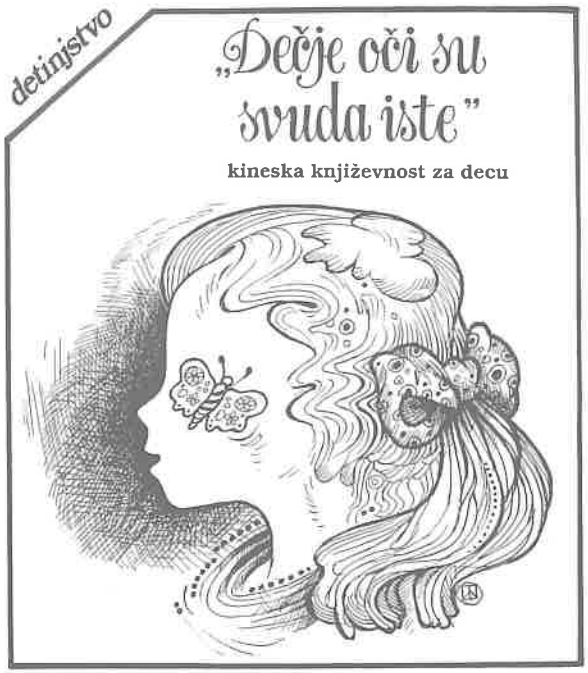

Ванг Јиди и Д. Кубота Шутић: ДЕЧЈЕ ОЧИ СУ СВУДА ИСТЕ (кинеска књижевност за децу)
Ликовно решење насловне стране: Атлан ЈАГОДИНСКИ (ЗДИ, 1991)

ВИНЦЕТ ШИКУЛА
/1936 – /
ЧОВЕК СЕ И НЕ НАДА

Човек се и не нада, а пролеће је већ ту. Једнога дана изаћете тако у башту и на дрвећу угледате и једног и другог комшију. Можда ћете помислити да с њима нешто није у реду, да су решили можда да се врате у дечачко доба. Један комшија струже тестером, други сече маказама. Ах, јасно, дрвеће треба очистити, подшишати. Насред баште гомила сувог лишћа, хартија и друго смеће. Сигурно ће све то запалити.

Чика Јанко, шта ћете с тим лишћем? – питам преко ограде десног комшију.

– Молим? јави се леви комшија. И он се зове Јанко и чује боље него десни, који је нешто наглув.

Прећем преко дворишта и поведем разговор са левим комшијом.

– Чика Јанко, шта ћете с толиким лишћем?

– Нешто ћу већ смислити.

– Хоћете ли га запалити?

– Таман посла!

– А шта ћете онда с њим?

– Пребацићу га до оног зида.

– До зида?

– Баш тако.

– А зашто тамо?

– Тамо ћу да га оставим годину–две, да труне.

– А после?

– Шта после? После ће од њега постати ђубре.

– И од хартије?

– Откуд да од хартије буде ђубре?

– Може.

– Може, може! Нисам ни рекао да не може. Хтео сам само да кажем да хартија труне дуже него трава или лишће.

– Могу ли вам помоћи?

– Што да не?

Прескочио сам преко ограде и почео да бацам ђубре у дрвена колица. Кад напуним колица, превезем ђубре на место које је одредио чика Јанко. Ускоро је гомила нестала. Узмем грабље и још једном прочешљам травњак. Чика Јанко прелази с дрвета на дрво и весело сече маказама.

– Комшија! – одједном се јави онај наглуви.

– Да? – јави се и чика Јанко.

– Чини ми се да имаш помоћника! – насмеја се гласно.

– Ето, имам, – одговори чика Јанко и поче да звижди.

– Комшија, чини ми се да си весео, – каже онај други, јер није сасвим сигуран да ли то чика Јанко, заиста звижди или му се само тако чини.

– Весео, весео! – каже чика Јанко.

– И ја сам весео, – каже леви комшија.

Нешто касније настави: – Биће да је дошло пролеће...

– Мооолим? – чика Јанко се прави као да је и он наглув.

– Кажем да је дошло пролеће.

– Баш то и ја кажем.

– Молим?

– Кажем да је пролеће!

Да вас реч комшија можда не збуњује? У нашој улици скоро се сви тако ословљавају. Кад будем мало старији, и мене ће. А и ја ћу друге тако ословљавати.

Превео: Јурај ТУШЈАК

Винцет Шикула: РАСПУСТ СА ЧИКА РАФАЕЛОМ
Ликовно решење насловне стране: Јован ЛУКИЋ
(ЗДИ, ЂИРПАНОВ, Нови Сад, 1974)

ШЕЛ СИЛВЕРСТЕЈН

ДОБРО ДРВО

И тако, било једном једно дрво...
и волело једног дечака.
Дечак му је долазио свакога дана
и скупљао лист по лист
и сплитао лишће у круну и као краљ шуме шумом
се шетао.
Или би се уз стабло успентрао
на грану засео, и
јабуке јео, у сласт.
Понекад су се играли жмурке.
А кад би се уморио, заспао би у његову хладу.
Дечак је дрво волео...
много, врло много.
И дрво бејаше срећно.
Протицало је време.
И дечак поодрасте.
Дрво је све чешће самовало.
Једног дана дечак се појави
и дрво му рече: Хајде,
Дечаче, попни се уз стабло,
објаши ми грану,
наједи се јабука,
у хладу мом се поиграј, и срећан буди поново."
"Порастао сам, и нисам више
за пентрање нити за игру", рече дечак.
"Хоћу да купујем ствари,
да се забављам! Пара ми треба!
Ако имаш, пара ми дај."
"Жао ми је", рече дрво, "то немам.
Све што имам, то су листови
и јабуке. Побери моје јабуке,
Дечаче,
и однеси их у град, и продај. Тако ћеш
доћи до новца,
и бићеш срећан."
На то се дечак попе на дрво,
отресе
јабуке
у град их однесе.
И дрво је било срећно.
И опет су године пролазиле
а дечак се није појављивао...
Дрво је туговало.
Док једног дана, опет,
дечак не изби преда њ,
и дрво задрхта од радости
и рече: "Хајде, Дечаче,
уз дебло се успентрај,
гране ми ногама објаши
и уживај, ко некад."
"Журим се, немам времена
по дрвећу да се пентрам",
прозбори дечак.
"Хтео бих кућу да скућим",
рече.
"Гнездашце топло, удобно,
са женом и са дечицом.
Сад ми је кућа потребна."
"То немам", дрво ће, "кућа ми
гора чарна, зелена.
Можеш ми гране посећи,
па од њих кућу начини
То ће те усрећити."
Дечак посече гране
с дрвећа
и однесе их
дом себи да изгради.
И дрво беше срећно.
Опет су пролазиле године,
и од дечака ни трага ни гласа.
Кад, најзад, однекуд искрсну,
дрво се толико обрадова
те реч није могло да изусти.
Ходи, Дечаче," прошапта,
"Дођи и поиграј се."
"Стар сам и тужан да бих се
играо",рече дечак.
"Да ми је сад каква лађа,
да отпловим на њој далеко,
далеко одавде.
Да немаш ти такву лађу?"
"Посеци ми дебло, од њега
лађу себи истеши",
дрво му рече.
"Потом исплови на море,
и нек ти је са срећом."
Дечак посече дебло

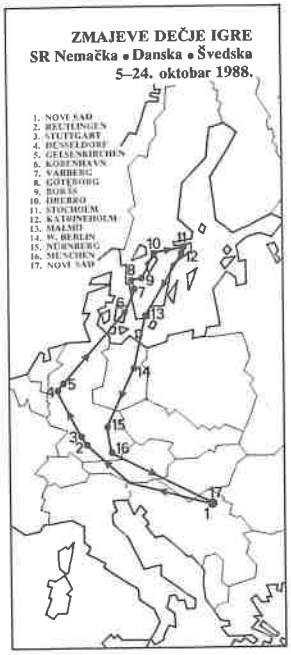

МЕРИДИЈАНИМА ЕВРОПЕ

(Програми ЗДИ у СР Немачкој, Данској и Шведској, 1988)

Начини лађу, и отплови.
И дрво је било срећно...
ал не баш сасвим, истински.
Прођоше многе године,
кад, дечак се опет појави.
"Дечаче, жао ми је",
прозбори дрво, "ал немам
баш ништа да ти дам –
не рађам више јабуке."
"Ни моји зуби нису више
за јабуке", дечак рече.
"Све гране", дрво ће на то, "погубих. Сад немаш
више
по чему да се вијаш."
"Стар сам и престар да бих се
по гранама вијао", дечак ће.
"Дебло ми паде", рече дрво,
"немаш се уз шта пентрати."
"Уморан сам", дечак одврати,
"да бих се уз стабла пентрао."
"Жао ми је", дрво уздахну.
О, да ми је
бар нешто да ти понудим...
ал ничег више. Ја сам ти
сад пањ остарели. Опрости..."
"Мени сад", рече дечак,
богзна шта и не треба,
тек: миран кутак, скривен,
да седнем и да починем.
Много сам уморан."
"Ако је до тога", рече дрво,
напе се, и усправи
колико год је могло,
"пањ, и кад је стар, може
одлично да послужи
да кости на њем одмориш.
Овамо, Дечаче, седи.
Седи, душу одмори."
И дечак тако учини.
И дрво је било срећно.

Препев: Милован ДАНОЈЛИЋ
(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1983)

ПОЗИВ ЗА ИЗЛОЖБУ ИЛОНЕ ВИКЛАНД (Шведска)
(ЗДИ – ВОЈВОЂАНСКИ МУЗЕЈ, 1989)

Издања ЗДИ...

Озарити детињство

Озарити детињство: **пружити му неспутану слободу, а игру учинити битним својством детињства – био је непрекидни ехо изреченог на *Змајевим дечјим играма*. Подједнако су на тај начин размишљали, делали академици и млађани стваоци, они који су се тек упућивали у свет детета. Тако су *Игре*, непрекинуто, настојале да детињство озаре.**

Фотографија: Бора ВОЈНОВИЋ

(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1987)

ЖИВАН МИЛИСАВАЦ

ПРВА ЧЕТВРТИНА ВЕКА

Прошло је већ равно четврт века од дана када је 13. октобра 1957. године Друштво пријатеља музеја у Новом Саду одлучило да у част и славу великог дечјег песника Јована ЈОВАНОВИЋА ЗМАЈА сваке године организује сусрет деце и њихових омиљених писаца у Змајевом дому у Сремској Каменици.

Први од тих сусрета, одржан почетком јуна 1958. године под скромним, али прикладним именом *Змајев дан*, показао је пуну оправданост овога подухвата. Скромна по обиму, ова свечаност је била прави празник, како за децу, тако и за окупљене писце. Многи од присутних, и не само деца, доживели су тада први сусрет са истакнутим песником Војводине Вељком ПЕТРОВИЋЕМ, који је топлим речима о ЗМАЈУ ову свечаност и отворио; са свима познатом и драгом песникињом Десанком МАКСИМОВИЋ, са Бранком ЋОПИЋЕМ, Божом КОВАЧЕВИЋЕМ, Миром АЛЕЧКОВИЋ, Гвидом ТАРТАЉОМ, Николом ДРЕНОВЦЕМ, Душком РАДОВИЋЕМ, Стеваном РАИЧКОВИЋЕМ и многим другим млађим песницима и књижевним стваралоцима (...)

Градимир Смуђа:
ЖИВАН МИЛИСАВАЦ
Снимио: Бора Војновић
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1988)

У размишљањима о садржини будућих сусрета мисао о неговању и развијању савремене литературе за децу већ на самом почетку избила је у први план. Стога је већ следеће, 1959. године, поред књижевне приредбе истакнутих дечјих писаца и изложбе дечјих цртежа, одржано и саветовање о литератури за децу и издавачкој делатности из те области. Тако се већ од те друге године ова манифестација почела развијати у два правца: поред већ утврђене праксе сусрета писаца са њиховим најмлађим читаоцима, ударен је темељ саветовању стваралаца из једне веома важне а до тада прилично запостављене области уметности.

Од тада, све до данашњег дана *Змајеве дечје игре* постају стециште, састајалиште, дискусиона трибина...

ТАКО ЈЕ ТО НА ПОЧЕТКУ БИЛО:
Александра Марјановић, Григор Витез, Милан Вранић, Милован Данојлић, Оливера Зечевић, Олга Новковић, Душан Радовић, Казимир Висковић, Душица Лукић, Драган Лукић.
Стоје:
Живојин Илић, Мирољуб Јефтовић, Јован Дунђин, Вела Ивона, Бранко Ђурђевић.
(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1960)

Змајеве дечје игре већ годинама развијају плодну и веома корисну издавачку делатност, скоро увек у сарадњи с познатим издавачима литературе за децу... Од четрдесетак наслова, колико се појавило у овом периоду, ваља подвући неколико антологија поезије за децу: српске у два издања, словеначке, хрватске и македонске, а никако се не може не споменути и дивот–издање песама Јована ЈОВАНОВИЋА ЗМАЈА.

Година 1975. је значајна не само због ове четири антологије него и по томе што је те године покренут часопис *Детињство,* јединствена публикација у периодици намењеној стваралаштву за децу.

У том периоду, године 1976. постављена је основа и *Документационом центру* при *Змајевим дечјим играма* у коме је убрзо потом започет рад на *Лексикону писаца за децу.*

Тако се ова институција од скромне приредбе 1958. године, за ово четврт столећа развила у веома разгранату и сложену организацију која је постала значајан и моћан чинилац у развоју савремене књижевности за децу. Ту институцију сви омладински и дечји писци Југославије, без обзира којој националној књижевности припадају, осећају својом организацијом и својом институцијом. А углед *Змајевих дечјих игара* почео је последњих година прелазити границе Југославије. О томе угледу сведочи присуство све већег броја представника литературе за децу из разних земаља Европе: СССР–а, Мађарске, Немачке, Пољске, Чехословачке, Румуније, Данске, Француске, Грчке и Норвешке (...)

(Реч Живана Милисавца у Матици српској поводом 25. ГОДИШЊИЦЕ ЗДИ, 1982)

Ференц Барат: ЈУБИЛАРНИ ЗНАК И НАЛЕПНИЦА поводом 25. годишњице Игара

(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1982)

ВУКОВА НАГРАДА Змајевим дечјим играма, 1970

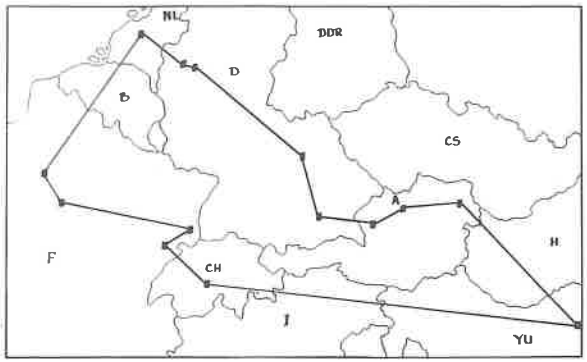

NETHERLANDS	FRANCE	DEUTSCHLAND	ÖSTERREICH	SCHWEIZ
Rotterdam	Montbéliard	Reken	Salzburg	
Den Haag	Mulhouse	Gelsenkirchen	Linz	
Amsterdam	Sens	Nürnberg	Wien	
Utrecht	Paris	München		
Alkmaar				

МЕРДИЈАНИМА ЕВРОПЕ

(Програми ЗДИ у Холандији, Француској, СР Немачкој, Аустрији и Швајцарској 1989)

ВЕЉКО ПЕТРОВИЋ

ЉУБАВ ПРЕМА МАЛОМ – ВЕЛИКОМ СВЕТУ

Можда, баш зато, што неувела Чика–Јовина дечја поезија толико, на прво чувење пријања нашем човеку од његове друге године до његове дубоке старости, и то не подједнако већ све више присније, до саме смрти, док сви остали стихови, и његови и других старијих песника, из деценије у деценију потребују све више приношења обнављајући и освежавајући при томе асоцијације за асоцијацијама (...)

У регистру човекове душе многобројне су и звонке жице нежности према подмлатку; ту је и брига за његов, подмлатков, напредак, страх за његов опстанак и за његово разбирање међу кобним силама и струјама живота, ту је пријемчивост за дечије облике, за дечју мутаву, грцаву, тепаву грацију, за дечје непосредно истинољубље и провидну дипломацију; ту је проживљавање дечјег

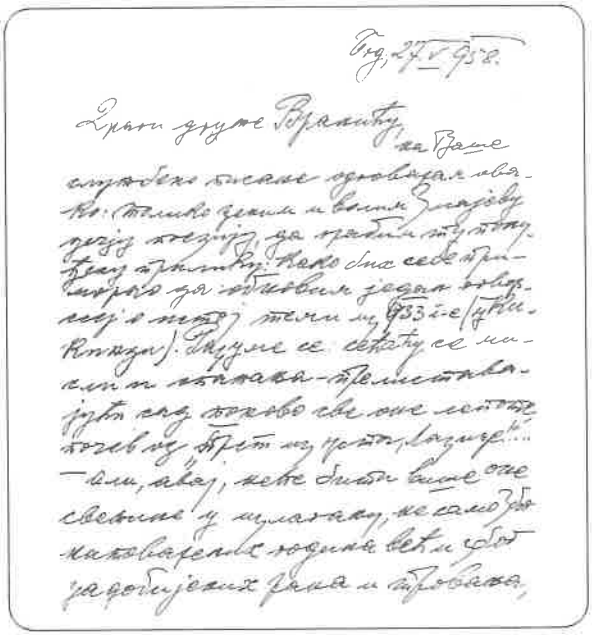

ФАКСИМИЛ ПИСМА ВЕЉКА ПЕТРОВИЋА
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1958)

ВЕЉКО ПЕТРОВИЋ отвара 7. Јунске програме ЗДИ, 1964
(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1964)

дорашћивања, прогледања, наговештавања; уопште то је љубав према томе малом–великом свету, та чиста љубав неизмућена страшћу, али силнија у датим тренуцима, врелија од човекољубља, од професионалне пасије а узвишенија и од најплеменитијих навика и "фобија" – зар она није достојан фонд и довољно значајна тема и за таквог песника као што је био Змај? Зар он, тај велики поет, није сав свој живот завештао своме народу па се по својој исповести у свом песничком делу, родитељски везао и за генерације кад њега телесно већ не буде ни било:

Све што могу, то ћу дати
све што имам, то вам дајем,
да ме веже стара веза
с најновијим наштајем–

такав је аманет Чика–Јовин.

(Академик ВЕЉКО ПЕТРОВИЋ беседио је о Змају, као почасни председник ЗДИ, 1958)

ЛИКОВНА ОБРАДА АЗБУКЕ:
Атлан ЈАГОДИНСКИ
(Библиотека: ЈУНСКИ ПРОГРАМИ ЗДИ, 1992)

ДУШАН РАДОВИЋ
ДЕТИЊСТВО У СВИМА НАМА

Ко зна шта ће се догодити са овим светом? Шта ће наши потомци осећати и да ли ће осећати? Машине већ саме граде и ко зна шта ће се догодити са човеком.

Човек, међутим, не одустаје од своје радозналости. Треба га само оружати маштом, ведрим духом и здравом осећајношћу, то је једина шанса да остане супериорам над техником, над бетоном и гвожђем.

Тек сад кад смо одрасли, схватили смо да су блаженства детињства и његове најлепше тренутке трајно формулисали и ЗМАЈ, и ДЕСАНКА и БРАНКО, да су на пртљагу нашег великог путовања и потуцања остале налепљене неке песме и неке Слике, успомене на она заборављена места где смо некад боравили и срцем и душом.

Детињство је присутно у свима нама. То се тешко може објаснити. Били смо деца, чедни и радосни као пролеће, било је лепо што живимо, што се крећемо, са узбуђењем смо легали и са још већим узбуђењем се будили, халапљиво живели међу малим стварима и безначајним радостима.

Апотеоза тој дивној простоти, тој чистој ведрини, том животу и здрављу јесу дечје књиге.

(Изговорено на ТРИБИНИ ЗДИ, 1959)

Градимир Смуђа: ДРАШКО РЕЂЕП
Снимио: Бора Војновић
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1988)

ДРАШКО РЕЂЕП
ПРВА РЕЧ – ДОБРОДОШЛИЦА

Традицији *Змајевих дечјих игара* потпуно је страна искључивост сваке врсте. Окупљајући писце, критичаре, уреднике, издаваче, интерпретаторе, илустраторе и читаоце књижевности за децу, негујући навике разговора и међусобног комплетнијег упознавања, инсистирајући – не од јуче – на плурализму и специфичностима књижевности за децу. *Змајеве игре* су, може се без претеривања рећи, успеле да се афирмишу као јединствена и неопходна трибина, али и као особена комора за дечју књижевност.

Прва реч на *Змајевим дечјим играма*, одувек, заувек, била је у знаку добродошлице(...)

(Добродошлица о Јунским програмима ЗДИ, 1970)

БРАНКО ЋОПИЋ
ЖИЖА КОЈА ЗРАЧИ

Оплемењен својом старом културном традицијом, Нови Сад се из дана у дан све више афирмише као један од општејугословенских центара, који повезује, обједињује и приказује културна достигнућа свих наших народа и народности, а у сутрашњој перспективи већ се пред њима отвара реална могућност да се претвори у једну од жижа која ће и зрачити на плану духа и културе и ван граница, националних и државних, што је јединствен циљ свих наших подухвата у овоме правцу.

Змајеве дечје игре, већ од самог свог почетка, поставиле су као свој основни задатак да афирмишу стваралаштво за децу на језицима свих наших народа и народности, да му дају право и заслужено место у процесу духовног развоја и оплемењивања младе генерације и да се боре за што виши квалитет уметничких остварења у дечјој литератури. У томе циљу *Змајеве дечје игре* мобилишу не само писце и сликаре, већ и читаву ону многобројну и толико неопходну и потребну армију јавних радника, научника, политичара, психолога, педагога, социјалних радника, наставника, преводилаца, критичара који ће заједничким напорима остваривати замашну акцију на креирању лика слободног, потпуног и обогаћеног човека, човека и ове земље и грађанина света у исто време. На овим *Играма* родила се идеја о изградњи *Змајевог дома* и ми је морамо што пре реализовати и од тога дома створити заједничку кућу све југословенске деце као и стециште свих маштовитих људи и стваралаца који обогаћују овај свет који се све више шири.

(Отварајући 13. јунске програме ЗДИ, 1971)

"Свима нам је знано да *Змајеве дечје игре* непрестано осмишљавају и обогаћују књижевност за децу. Оне ми делују као сигурна адреса да ће "лепа књижевна мисао деци – остати и опстати."

Душан КОСТИЋ, академик

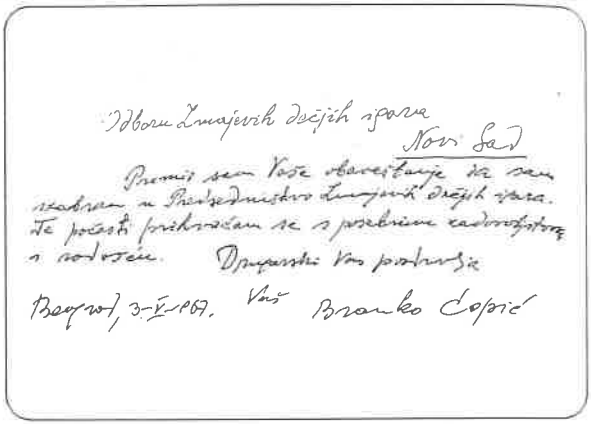

ФАКСИМИЛ ПИСМА БРАНКА ЋОПИЋА Одбору Игара
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1967)

"*Змајеве дечје игре* племенито су дело љубави и поезије..."

Велибор ГЛИГОРИЋ, академик

Ј. Јовановић Змај:
КУПАЊЕ
Цртеж: Злата БИЛИЋ
(Ј. Јовановић Змај: ПЕСМЕ ЗА ДЕЦУ. Избор: Душан Радовић – ЗДИ, ЋИРПАНОВ ДНЕВНИК, НАРОДНА КЊИГА, 1983)

"Мислим да цео амбијент Новог Сада потпуно одговара *Змајевим дечјим играма*.. Игре представљају озбиљан доживљај и за децу и за одрасле."

Др Слободан Ж. МАРКОВИЋ

"Зато неће бити ни претеривање ни куртоазија ако кажем да су *Змајеве дечје игре* на путу наше културе један од светлих миљоказа... Допринеле су да уметничка разина наше литературе за децу буде без низбрдица, када се упоређује са осталима у Европи..."

Др Божидар КОВАЧЕК

БРАНКО ЋОПИЋ
ОТКРИВАМ ТАЈНУ...

Примајући Награду за *бајке детињства и револуције*, како је то у својој одлуци навео Савет *Змајевих дечјих игара*, ја сам пријатно изненађен, између осталог, и тиме што видим да је овај проницљиви жири открио једну, од неколико мојих, добро чуваних тајни: да ја, у ствари, у најбољим својим тренуцима, пишем бајке. Бајке за децу, за очеве, деде и бабе, омладинце и ратнике. Просањане и недосањане бајке, рођене у тишини идиличног деда Тришиног млина, а стасале и каљене у стравичном тутњу рата и револуције. Осећам, по властитом искуству, да је бајка једно моћно и преко потребно оружје које се узима још у детињству и више се не испушта из руку. Блиставо оружје, крхко оружје, помало смешно и рђаво оружје племенитог ратника Дон Кихота...

Весели ме што та награда долази баш од *Змајевих дечјих игара* које, из године у годину, проширују и обогаћују ЗМАЈЕВ цветни врт детињства и бајке. Бајка и детињство не познају и не признају никаквих граница међу људима и народима а то је оно најлепше што чини основу и срж *Змајевих дечјих игара*.

(Примајући НАГРАДУ ЗДИ, 1971)

КАО...

Отварајући изложбу слика Миљенка СТАНЧИЋА, у Салону примењених уметника Војводине, књижевник Душан РАДОВИЋ предложио је да на великом картону писци напишу једну метафору... Радовић је за почетак рекао ово:

– Као да све спава.
– Као да још само сунце треба да заспи.
– Као да је све потрошено и још трошимо само светлост.

А затим су се на паноу потписали:

Непрестано спајање времена /Александар ВУЧО/
Као Гроздана /Драшко ШЋЕКИЋ/
Најблажа врата умирања /Милован ДАНОЈЛИЋ/
Као... гумени кликери из флашице "Синалка" /Мирко ПЕТРОВИЋ/
Као распуст /Радојица ТАУТОВИЋ/
Најдуже стазе сећања /Мирослав НАСТАСИЈЕВИЋ/
Као најлепше КАО /Љубиша ЂИДИЋ/
Као детињство које не уме да буде болесно /Милан ПРАЖИЋ/
Како во мојот крај /Живко ЧИНГО/
Видим птицу детињства /Вехби КИКАЈ/
Као земља под месецом /Ђакомо СКОТИ/
Као кад си дечко питом – па те хране лактовитом /Љубивоје РШУМОВИЋ/
Деца су лепша кад се смеју /Нецати ЗЕКЕРИЈА/

(БИЛТЕН ЗДИ, 1971)

Шеретлуцима БРАНКА ЋОПИЋА смешкају се, између осталих, Десанка Максимовић и Мира Алечковић, на Змајевцу у Сремској Каменици, – 2. јунски програми ЗДИ, 1959

(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ)

АЛЕКСАНДАР ВУЧО

ЗМАЈЕВЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ – ОСТРВО И ОАЗА

Збориште као што су ***Змајеве дечје игре*** могу се упоредити са острвима–оазама у данашњем стравично узбурканом свету. Јер, ево већ четрнаест узастопних година, баш у овом лепом и мирном месту где је један део живота провео и где је умро незаборавни лиричар ЗМАЈ, састају се сваког пролећа људи од ума, срца и пера да своје љубави за књижевност слију у један заједнички тон...

У овом веку стројева и атома, речи као да немају више потребан простор у коме би могле да се расцветавају. И баш зато што су оне потиснуте у говорној традицији, треба им путем уметности вратити изгубљени простор...

Литература за децу дејствује у доба формирања личности, дакле у најосетљивијем раздобљу људског живота, и њен утицај не могу да избришу ни позне године...

Дете је човек иако још малог раста, и задатак је писца да се издиже до детињства, а не да се спушта на ниво детињег раста...

И дечји снови и сновиђења, ти претходници људских жеља, права су драгоценост за књижевног стваоца, јер откривају изворишта са свежином која припада једино детињству и младости...

Код нас се потцењује литература за децу. Уверен сам, да не треба чинити никакву разлику између литературе за децу и оне која је намењена одраслима...

(Отварајући 14. јунске програме ЗДИ, 1971)

Дијана Мојак: ЦВЕТ
Снимио: Гаврило Грујић

(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1992)

Змајеве дечје игре **одиста играју велику, суштинску улогу презентирањем књижевних токова...**

Чедо ВУКОВИЋ, академик

Змајеве дечје игре **су драгоцен животни простор... Примам и прихватам их као високу мјеру демократизације духовног живота и комуницирања очева и дјеце...**

Хусеин ТАХМИШЧИЋ

Змајеве дечје игре? **Незабораван догађај, радост виђења, топлина сусрета, дани који обогаћују! Нека их буде још много, много!**

Анђелка МАРТИЋ

"Змајеве дечје игре **су уписале значајну страницу у културној историји Новог Сада, Војводине па можемо, без опасности од самохвалисавог претеривања, рећи – и у културној историји Југославије..."**

Живан МИЛИСАВАЦ, академик

Илустрација: Атлан ЈАГОДИНСКИ

(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1991)

ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ
ОСТАНИ ДУГО ДЕТЕ!

Играјте се, децо, данас у славу ЗМАЈА! Оживите и игре којих су се играла деца и омладина у његово време и којих се он играо. Играјте се пиљака, клиса, бацајте лопте увис, прескачите ватру, рвите се, одбацујте камен с рамена, трчите, трчите певајући.

Зовите у игру и књижевнике који пишу за вас и о вама, зовите све људе који су се сетили да вас око ЗМАЈЕВОГ гроба окупе, који су много учинили да се рађају песници за децу, да се штампају књиге какве деца воле, да оне постану и у школи важне као читанке, који су допринели да свет почне ценити дечју књижевност.

Играјте се, децо! Нека вам се и машта разигра као и срце великог саобраћајца на путевима ваше младе крви. Говорите наизуст ЗМАЈЕВЕ стихове и стихове савремених песника, претварајте се у јунаке његових песама, уписујте се у пачје школе, пријатељите се са птицама и домаћим животињама, играјте се са мачком Тошом, са страшним лавом, са малом Јуцом, са лењим Гашом. Играјте се јунака из народних песама, из прича и бајки, из наше борбе за слободу. Дружите са са Робинзоном КРУСОМ, са ГУЛИВЕРОМ, са Пером КВРЖИЦОМ, са девојчицама из села Липе, са Звезданом, идите у Пуму где дрвеће хода, можда ћете тамо срести и Пиргу. Натерајте тате да побегну из канцеларија и поиграју се с вама, украдите чувеног лутка ЧЕТВРТКА и поразговарајте насамо с њим, молите Драгана ЛАКОВИЋА да уместо серенаде отпева под прозорима љутих тата песму о пруту. Загрлите своје деде и баке, плачите углас ако и они неће да пођу с вама на *Змајеве игре,* одреците се биоскопа и слаткиша па и ви приложите бар један пиљак за темељ дома који ће најпре бити ваш и где ћете са више права улазити знајући да сте и ви своју љубав у њега утемељили.

И кад протутње *Змајеве дечје игре,* искрадите се до Змајевог гроба, положите цвет и ослушните, можда ћете чути штогод – у самоћи се боље чује него кад има много света. Можда ће ЗМАЈ рећи: *Остани дуго дете. Можда ме нећеш волети кад одрастеш. Остани дуго мало дете!*

(ПОРУКА о 20. Јунским програмима ЗДИ, 1977)

Градимир Смуђа:
ДЕСАНКА
МАКСИМОВИЋ
Снимио
Бора Војновић
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1988)

СТЕВАН РАИЧКОВИЋ
ПЕНТРАЈУЋИ СЕ ТАНАНИМ ЛЕСТВАМА ОД СТИХОВА

По оном старом и познатом обрту, који се већ толико пута чуо поводом других пригода, могло би да отпочне и ово слово: да се није сам појавио Јован ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ, морали бисмо га ми измислити! Срећом, ЗМАЈ није чекао на нас, он се појавио на време, 1833. године, у својој поетској машти измислио читав један дотад непостојећи свет, који постоји и данас, жив и свеж, као да је колико јутрос створен. Тај свет је огроман, али по њему не морамо путовати и лутати да би га упознали: он је смештен у корицама једне књиге – може га свако од нас имати у своме џепу, може га знати наизуст и носити у својој глави.

Иначе, Јован ЈОВАНОВИЋ из Сремске Каменице, као човек, није био велики растом, али је преко своје поезије за децу, пентрајући се тананим лествама од стихова, израстао у ЗМАЈА сви га видимо како деценијама кружи по самом небу наше уметности – нико га још није достигао. Ми, који смо у писању поезије за вас кренули ЗМАЈЕВИМ стазама, окупљени из разних крајева Југославије, боравићемо неколико дана, заједно са вама, нашим читаоцима, у Змајевом завичају. Указана ми је заиста велика част, да од овог тренутка, прогласим да су овогодишње, 21. *Змајеве дечје игре,* започеле.

(Отварајући 21. Јунске програме ЗДИ, Сремска Каменица 1978)

АЛЕКСАНДАР ВУЧО

ПОЕЗИЈА – ЧОВЕКОВА СТРАСТ

Ја врло много полажем на литературу за децу, али нисам имао довољно времена у животу да се њоме бавим више, јер сам био занет и писањем такозване озбиљне литературе. Иначе, не правим разлику између поезије и прозе за децу и одрасле. Поезија, по мом мишљењу, је модерна само ако је против догматизма и академизма у свим њиховим видовима. Права поезија је она кроз коју се изражава истинска страст човека, тј. превратничка снага духа, која самим тим разара норме и рационалне стеге које ометају спонтано и слободно изражавање жеље.

То подједнако важи и за поезију за децу и озбиљну.

Мислим да су *Змајеве дечје игре* то схватиле и својим радом дају значајан допринос истинском вредновању књижевности за децу у Југославији.

(Поводом уручења ПОВЕЉЕ ЗДИ у песниковом стану, Београд, 1978)

Какве бих желео да буду Игре у будућности? Знате како је, песник кад почиње песму никада не зна како ће је завршити. Ко је могао на почетку да замисли да ћемо после 30 година имати овакве Игре? Зато мислим да ће будућност *Змајевих дечјих игара* сама од себе, бити као природна појава, са више боја, више цвећа и више плаветнила...

Нецати ЗЕКЕРИЈА (1987)

Све је у процесу кретања, сталних измена и новина, па тако и Игре. Некада сам их волео једном љубављу, данас их волим другом, а можда неком трећом љубављу. Чини ми се да Игре нису "бидермајерске", већ Игре које окупљају писце свих генерација, књижевних жанрова и стваралачких хтења...

Др Воја МАРЈАНОВИЋ (1987)

***Змајеве дечје игре* су се увек смело упуштале у трагање за суштински новим видовима "примене" уметничког стварања за децу и постале су услов без којег се не може!**

Душица ЛУКИЋ (1988)

ЈА, ДЕТЕ...
Илустрација: Вангел НАУМОВСКИ
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1989)

Александар Вучо прима ПОВЕЉУ Игара од Радета Обреновића, Београд 1978.
Фотографија: Јон МАРКОВИЋАН
(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1978)

ЧЕДО ВУКОВИЋ

УМЕСТО: ХВАЛА...

Пјесник ЗМАЈ освојио је поезији за дјецу достојно мјесто у историји књижевности и у свијести и срцима свих наших генерација у вијеку двадесетом.

Полазећи са тог прага, окупљање младих око књижевне ријечи у Змајевој Каменици, у Новом Саду или било гдје у нашој земљи, окупљање око пјесме има и шири смисао – здруживање младих и у радовању и пред изазовима времена. Ведре очи дјетињства, ведрина над крововима и читанкама бране се у оним несагледивим коријенима људскости – братимљењем наших књижевних токова и братимљењем дјечјих руку и разбијањем тамног прамења с наших видика за данас, за сјутра.

Хвала и похвала пјеснику ЗМАЈУ.

Хвала и похвала *Змајевим дечјим играма*,

Хвала и похвала свима вама, драги пријатељи!

(Примајући ПОВЕЉУ ЗДИ, 1981)

БОЖИДАР КОВАЧЕК

СА ЗРНОМ ДЕТИЊСТВА У СРЦУ

Градимир Смуђа:
БОЖИДАР КОВАЧЕК
Снимио: Бора Војновић
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1988)

Каже се да је човек онолико добар и благородан колико је детињства у себи сачувао. А *Змајеве игре* основане су, пре четврт века да би детињство чувале; у деци, у литератури, у уметности, у друштву.

Године су прошле, а циљ *Змајевих игара* остао је исти: окупити, спријатељити, збратимити све са зрном детињства у срцу да би своју доброту, свој таленат и своје умеће, здружени даривали онима за које живимо – деци ове земље, будућности њеној. И због те племените мисије коју истрајно негују и унапређују, *Змајеве игре* постале су и остале мезимче културне јавности, и овога града, мада већ више нису у годинама за цупкање на колену. Или још увек можда јесу – у Новом Саду где се поносно кочопере часне старине – *Српско народно позориште* пет пута старије и *Матица српска* шест пута старија од *Змајевих игара*.

Но, добром се коњу у зубе не гледа, лепој се жени пролећа не броје – а доброта и лепота *Змајевих игара* обнављају се сваке године новом радошћу стварања, новом љубављу према чистоти уметничког чина. Обнављају се постојаношћу старих привржeника и новим именима која се курзивом уписују у нашу културу. Обнављају се тужним а драгим и верним сећањем на оне који су нас заувек напустили, а своје нам дело оставили у аманет.

Зато неће бити ни претеривање ни куртоазија ако кажем да су *Змајеве игре* на путу наше културе један од светлих миљоказа, видљивих из сваког места наше земље. Да су стваралаштво за децу уздигле у свести наше јавности од недоумице, до уметности која није оградама омеђена. Допринеле су да уметничка разина наше литературе за децу буде без низбрдица када се упоређује с осталима у Европи...

(Отварајући исложбу о 25. годишњици ЗДИ, Галерија Матице српске, 1982)

"*Змајеве дечје игре* су таква манифестација која заслужује да се са њеним концептом упозна и иностранство. ЗМАЈ то заслужује."
Анто СТАНИЧИЋ (1991)

"Завртеле се игре: *Змајеве дечје игре!* Адреса од плавог плавија: песници – Југославија!"
Стојанка ГРОЗДАНОВ ДАВИДОВИЋ

"ЗМАЈ је највећи српски песник за децу. Поезију за децу, српску поезију, већ на самом почетку, ЗМАЈ је учинио европском поезијом. *Змајеве дечје игре* чине све да тако и остане – да српска поезија за децу, која јесте европска, и не само поезија, дође до деце, до читалаца на најнепосреднији начин."
Драгољуб ЛЕКНИЋ

МИРОСЛАВ АНТИЋ
ЈЕДНО ИСТО СРЦЕ

Змајеве дечје игре у Новом Саду и Сремској Каменици за мене су увек биле и остаће једине игре у нас које се не играју, него чине предиван књижевни, критичарско–поетски, социолошко–педагошки, естетско–идеолошки, етички напор да свет најмлађих, од ЗМАЈА до данашњих дана, добије право и часно место у литератури, а литература тог света у југословенској књижевности, где је деценијама сматрана некаквом полукњижевношћу. Изборивши високо место у европској, па чак и светској литератури за децу, наша мисао намењена најмлађима, па до оних који су на прагу петнаест година, може са поносом, а и захвалношћу да се поклони новосадском скупу, одакле је и понела своју праву крштеницу и почасно место вршњака такозване литературе за одрасле.

Уосталом, шта је то литература за децу и за одрасле, ако не један исти свет, једно исто срце, једна иста далековидост не у правцу старости, него младости и човечанства.

(ПОРУКА о 25. годишњици ЗДИ, 1982)

Градимир Смуђа:
МИРОСЛАВ АНТИЋ
Снимио: Бора Војновић

(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1988)

Ликовно решење корица:
Јован ЛУКИЋ

(ЗДИ, ЋИРПАНОВ, Нови Сад, 1974)

ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ
НЕМА ВЕЋЕ РАДОСТИ

Радује ме што могу да вас поздравим овде, на једном од најсвечанијих, најкултурнијих и нама најмилијих скупова. Нема веће радости него кад после сто и двесто, и ко зна колико година васкрснемо једног песника који нам је свима драг и кога ни време, ни ма какве промене нису могле заувек сахранити. Има она дивна песма Добрише ЦЕСАРИЋА, када мртви песник моли читаоца да отвори његову књигу и да је прочита, јер док се песме читају и песник ће бити жив. Мило ми је, а и свима нама што смо овде сви на окупу који смо били и за време оснивања овог великог празника. Сва она лица која сам пре толико година сретала видим и данас.

А, *Змајевим дечјим играма* желим још десет оваквих јубилеја, желим им да их имају и када никог од нас више не буде, јер желим, а сигурно и ми сви да ЗМАЈ живи и да деца тако своје детињство имају и лепше и богатије.

(Изговорено у Матици српској, поводом 25. годишњице ЗДИ, 1982)

ПРВА "ЛИЧНА КАРТА" ЗДИ
Ликовно решење насловне стране:
Ференц БАРАТ

(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1982)

МИРКО ПЕТРОВИЋ

ИЗВОРИШТЕ У СРЦУ

...Кад им се родио син Јоца, мама и тата су се много, много обрадовали.

... Кад се, знатно касније, појавио оглас доктора Јована, сви они, који су побољевали, обрадовали су се јер су стекли стражара свога здравља који "јавља поштованој публици у Новом Саду и околини да је, као практични лечник, свугде, свакоме и у свако доба спреман притећи у помоћ!"

... Кад је песник Јован ЈОВАНОВИЋ испевао *Ђулиће*, сви су били задивљени лепотом песничке речи, богатством душе, човековом срећом, његовом оданом љубављу; а кад је исплакао *Ђулиће увеоке*–жалост је била голема и туга непреболна због растанка с најрођенијима.

Кад се чика Јова кроз песму здружио с децом, њиховим родитељима и учитељима, добили смо зачетника широких плаветних простора југословенске песме за најмлађе.

... Кад су наши песници наставили ЗМАЈЕВО дело, стекли смо стазе, путељке и друмове којим у живот закорачује млади човек.

... Кад смо ЕЛА, ДАНКО, НЕЦАТИ и ја проглашени за добитнике награда ЗМАЈА и његових ИГАРА, били смо и јесмо срећни, поносни и горди – уписани смо у одане следбенике и поклонике великог човека и песника.

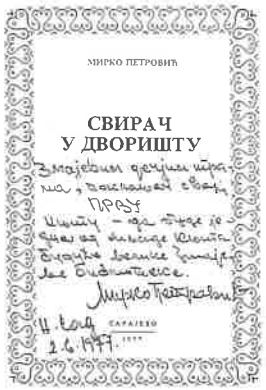
МИРКО ПЕТРОВИЋ

СВИРАЧ
У ДВОРИШТУ

Мирко Петровић:
СВИРАЧ У ДВОРИШТУ
(БИБЛИОТЕКА ЗДИ, 1977)

Деца кажу:

– Хвала!

И ми понављамо исту реч. Њено извориште је у срцу Еле ПЕРОЦИ, Данка ОБЛАКА, Нецати ЗЕКЕРИЈЕ и мене – Мирка ПЕТРОВИЋА.

(Примајући признање ЗДИ, 1983)

НАСИХА КАПИЏИЋ – ХАЏИЋ

ЗМАЈ НАМ ЈЕ УЉЕПШАО ДЈЕТИЊСТВО

У доба мога дјетињства ЗМАЈЕВЕ пјесме биле су нераздвојни дио дјечјих игара. Играли смо их свуда – под столом, на дрвету, на ријеци, у пољу, у дворишту... Било их је од сваке руке и за сваку прилику. ЗМАЈ нам је уљепшавао дјетињство својом ведрином, шалом, досјетком, али и неком силном добростивошћу и милостивошћу, која је знала и да нас гане. Тужне пјесме, као што је она *На твом гробу*, тешко смо подносили, али и оне су нас оплемењивале.

Никада нећу заборавити како су ми тајанствено звучали ЗМАЈЕВИ опроштајни стихови:

Ако пита врабац с крова
куд је отишао чика Јова,
песмо моја, ти му реци:
–Чика Јова отишао деци...

(Поводом 150. годишњице рођења Јована Јовановића Змаја, Нови Сад, 1983)

То што у свијету за Србију чине *Змајеве дечје игре* не може нити један појединац, нити једна друга институција. Шта би за свијет био Нови Сад без својих *дечјих игара*, управо у годинама у којима је постао општепознат по међународној награди за стваралаштво за дјецу. Напротив, напротив, Игре треба ширити, развијати, у њих улагати, а оне ће вратити, као дрво из Змајеве пјесме.

Да се још много људских година дружимо на Играма.

РАНКО РИСОЈЕВИЋ

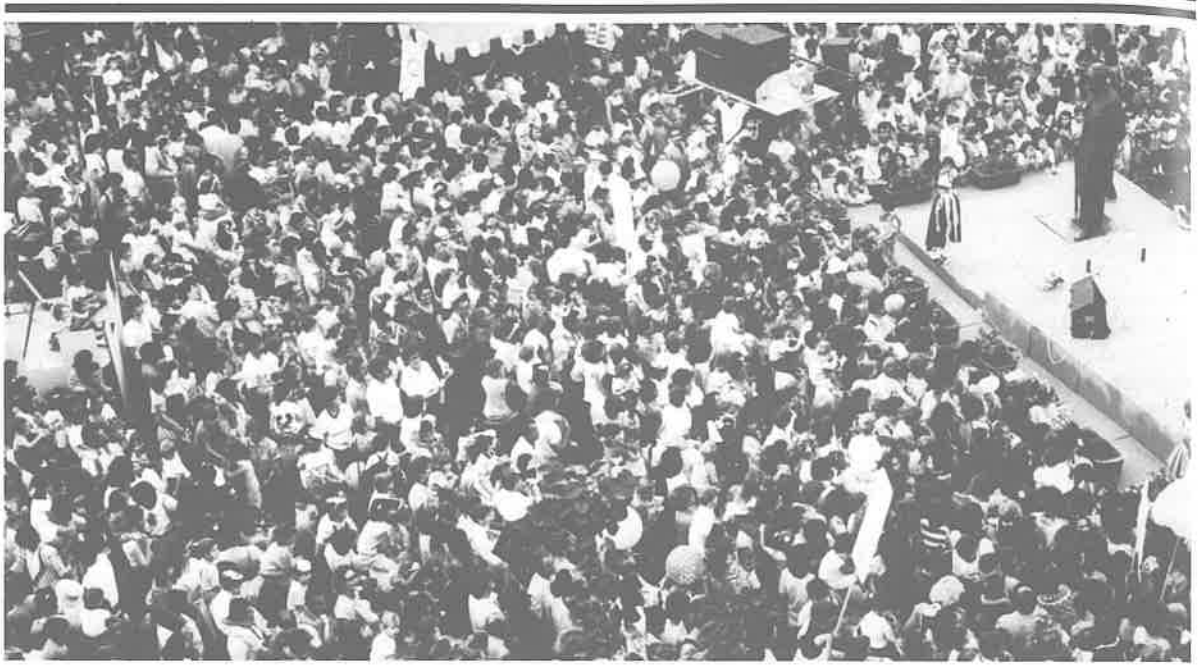

ЗМАЈ ЈОВИНА – ЈУНИ У НОВОМ САДУ
Фотографија: Љубиша САВИЋ

(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1989)

МИРОСЛАВ АНТИЋ

ЗМАЈ НИЈЕ ПАРАСТОС И СЕЋАЊЕ

Ако у новинама сутра будете прочитали да је у Новом Саду откривен споменик ЗМАЈУ, ви то можете веровати, јер ту сте, били сте присутни. Мени је тешко да верујем баш зато што сам ту. Баш зато што сам присутан.

Јер никако ми не иде у главу да стојим пред некаквим одливком једне огромне нежности мога детињства. У овом граду, у овим улицама, пре 150 година проходао је један дечак Јован ЈОВАНОВИЋ. И ево, век и по касније, после толико распитивања, после толико освртања, расчишћавања путоказа и расчишћавања немира, још увек детињаст, још увек жив, а тако уморан од свега, он се вратио, једноставно, тамо где је и почео: у своју рођену улицу, на своје парче света, да се скраси од лутања по беспућима песама.

Људи, ЗМАЈ нам се вратио кући.

Нема никаквог ЗМАЈЕВОГ или НЕЗМАЈЕВОГ доба. Човеков живот је вредео, вршњак је свих, свих живота. А ЗМАЈ је сваком времену био садашње време.

Па шта онда ако сутра, у новинама, испадне да је овде откривен један једини споменик. Откривене су стотине споменика, хиљаде споменика. Јер свако ко овуда наврати и поштује га и воли, понеће ЗМАЈА у оку негде у своје крајеве, негде у своје светове. И где год буде безазлених, биће по један ЗМАЈ засађен као песма која одлучује о животу.

Па смакнимо му тај повез, ту удаљеност временског са очију. ЗМАЈ није парастос и сећање, већ препознавање безброј узнемирених питања која су тада, у њему, већ постављена у нама.

(Поводом откривања споменика Змају, на дан отварања 27. ЗДИ, Нови Сад, 1984)

МИРОСЛАВ АНТИЋ
ДЕТИЊСТВО – ДО НАЈУМОРНИЈИХ ДАНА

Двадесетседми пут Нови Сад отвара капије *Змајевих дечјих игара* и ја, који у рукама држим вековни свежањ времена узалуд тражим браву да златним кључем откључам откључано.

Како откључати игру кад она постоји у нама од дана кад смо проходали? Чиме откључати детињство кад оно траје у људима до најуморније старости? И коме пуштати змајеве кад они већ лете у мислима и наткриљују небо својом шареном лепотом.

Песма је то што садржи ЗМАЈА у нама самима и нас садржи у ЗМАЈУ, једнако осветљене у свим тачкама трајања.

Отуда сав тај склад, та хармонија без напора, сазвучје равнотеже огромних раздаљина у којима се проналази сваки пут старо, а ново, исто а друкчије учешће у тајанствима стихова што испуњавају просторе, везују раздвојено и стоје окомито и племенито и часно као гранате рашље једне те исте крошње огрнуте у цветања.

Понад свакога пре и поврх свега после, постоји нешто веће од обичног живота, нешто живље од лепог: постоји умеће љубави, моћније него сва звона што са торњева повесног и визионарства митског откуцавају вечност.

Постоји огромно морање да се створи и остави истина о људским надама, о чежњама и сновима.

Постоји крилатост говора, довикивање поруке, творачка мајсторија ума. Поезија је дочек. Хлеб и со поверења. Поезија су широм изговорена врата која воде у људе.

Па зашто онда, уопште, како и чиме отворити и једне *Змајеве игре* кад су оне у вама давно отворене? Ви пролазите кроз песму. Песма пролази кроз вас. И у том прожимању, кроз ту свечаност додира, *Змајеве дечје игре* постоје и остају празник од Каменице до *Невена*, од *Тихо ноћи*... до *Ђулића*, од јуче до данас, заувек.

(Реч на отварању 27. ЗДИ, 1984)

"Данас су *Змајеве дечје игре* спој свих стваралачких израза за децу, о деци и од деце, од речи гласа и слике. А за то је основ уравнотежење свих активности и што више, више младих у и око *Змајевих дечјих игара*. Све што је остварено основ је за будућност, а будућност Игара у истинска "догађања" у току целе године на југословенској али и шире на светској позорници стваралаштва за децу и са децом."

Др Бранка ЛАЗИЋ

ИВАН ИВАЊИ
РЕКОХ ЛИ – ДЕЧЈИХ КЊИГА?

Пред нама је око три стотине дечјих књига тридесет југословенских издавача, резултат њиховог двогодишњег рада за најмлађе.

Рекох ли – дечјих књига?

Као дете нисам знао шта је то. Мој отац провинцијски лекар у тадашњем Великом Бечкереку, имао је повелику библиотеку. Имао је обичај да ми "позајмљује" књиге, одвео би ме у радну собу до своје ординације. Сви су зидови били прекривени књигама на црним полицама. И, бајаги размишљајући шта да ми понуди, однекуд је извлачио неку књигу:

– Па, можда би ти препоручио ову...

Касније сам открио, да је, наравно, бавећи се некаквом својом педагогијом, оно, што би сматрао, да је време, да прочитам, предходно стављао међу дела ТОЛСТОЈА, ГЕТЕА или ПЕТЕФИА или чак међу своје гинеколошке стручне књиге. На тај начин никад нисам имао осећање да сам још прогнан из света

Ликовно решење корица:
Владимир НИКОЛИЋ
(ЗДИ, ЂИРПАНОВ, Нови Сад, 1972)

одраслих и никад нисам правио разлику између "дечјих" и оних других, каквих ли, књига.

Још увек мислим да дечјих књига нема.

Највише сам волео бајке Ханса КРИСТИЈАНА АНДЕРСЕНА и Оскара ВАЈЛДА. Поетику туге сам схватио много касније. Заволео сам "срећног принца" не разумевајући љубав ласте, која гине помажући му да помаже. Пошто су у детињству осећања јача, нису још ускраћена конвенцијама или програмом, можда је тајна у ословљавању нескривене емоционалности, која своје рационално објашњење може доживети и деценијама касније. Али не верујем да контакт са дечјом психом може да се оствари без већ припремљеног терена за буђење разума, макар и доцније.

Можда је једна од лепих карактеристика овогодишње изложбе, што се пред нама налазе и изабрана или сабрана дела југословенских дечјих писаца, као што су Душан РАДОВИЋ, Мирослав АНТИЋ, Душан КОСТИЋ, Стева РАИЧКОВИЋ, Добрица ЕРИЋ. Говори о пажњи издавача и о занимању читалаца, кад је то могуће и потребно.

Али – рекох ли дечјих писаца?

Што важи за ВАЈЛДА или АНДЕРСЕНА, не мање важи за њих, који нимало нису мање значајни. Зар су дечје љубавне песме Мике АНТИЋА непогодне за било коју љубав, док љубави има? Или је љубав, она права, увек детињаста, јер је невина и искрена? А могу мало и да политизирам своје размишљање и да вам признам, да сам често био у искушењу, слушајући наше свађе, полемике, препуцавања, наше изненада букнуле нетрпељивости, да не кажем мржње, узвикнем цитирајући нашег дечјег ли песника:

Не разумем те односе
Ни зашто се
Не подносе...

Још једна тужна мисао. А можда није ни тужна.

Хоћемо ли ускоро овде наићи на екране монитора и поред књига видео–касете са играним бајкама? Хоће ли једног дана електроника да уништи књигу, као што, колико ми је познато, у нашим породицама баке више не причају бајке и не певају успаванке, него то чини механички глас преко звучника, док слика на малом екрану титрајући квари светле дечје очи?

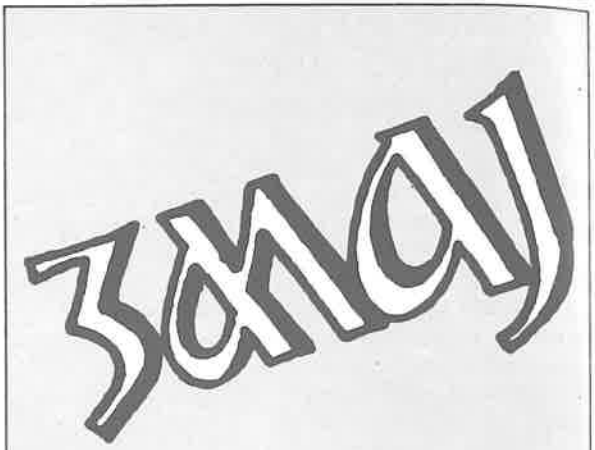

Оскар Штефан: ЗНАК БИБЛИОТЕКЕ ЗМАЈ
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДЦ, 1987)

Не знам, да ли ћу вас разочарати, али ја нисам исувише забринут. Готово да бих рекао: па шта?! Није ми стало до технике, него до мисли и поезије. Да ли је песма преписана гушчјим пером, штампана на лепи, стари Гутенбергов начин знак по знак или фото–слогом, или извдена, па снимљена електронском камером, више је формална ствар. На почетку стоји аутор. Како пише у једној доста старој, доброј књизи бајки и легенди, коју наша деца још увек не добијају званично за читање, јер је се, изгледа, наши политизирани педагози боје, као да је заиста света ствар, а не збирка прича: – У почетку беше реч! Реч ће увек бити основ песме и приче, без обзира ко их како пренео не на децу, него на мале будуће људе.

Тај мој већ цитирани отац ми је увече говорио напамет на српском, немачком и мађарском ЗМАЈА, ПЕТЕФИЈА и ШИЛЕРА, мешајући језике и оно што је за децу са оним што је за одрасле. Не, не, ја ту ништа не бринем, једног оца, који ће говорити стихове или читаве књиге свом детету, ни најбољи глумац са екрана никад неће моћи да замени.

Веома сам срећан што сам вечерас ту са вама, на овој изложби, која је заједничко дело *Змајевих дечјих игара* и југословенских издавача и што сам чак имао част да говорим и да сад отворим изложбу.

(Отварајући изложбу југословенских издавача књига за децу, 1984)

МИРОСЛАВ АНТИЋ

ЗАМОЧИТЕ СЕ У МАШТУ

Кад потрошите фломастер, немојте га бацити, него га замочите у чашицу сирћета, држите га пола сата и трајаће вам још сто дана.

Кад потрошите снове, немојте себе бацити. Замочите се у машту, тамо држите себе пола нежности и трајаћете још сто година.

(Порука Змајевим дечјим играма, 1985)

АРСЕН ДИКЛИЋ

ОД ЗМАЈА СЕ МОЖЕ МНОГО НАУЧИТИ

Шта овом приликом рећи о већ традиционалном скупу под Змајевим именом и знамењем?

Можда то да је ово скуп стваралаца који се никада нису затварали у границе и регије. Никада се нису груписали у кланове и котерије. Страни су им сви ексцеси и застрањивања. Не користе лажну помпу, фразе и замагљивање. Врло су разноврсни по таленту и домету, а врло су јединствени и одлучни кад је у питању њихова одговорност према делу које стварају, према друштву у коме живе, још прецизније: према генерацијама које се на њиховим делима одгајају...

Једна од порука ЗМАЈЕВИХ, садржана је у стиху: *Где ја стадох, ти продужи...* Јасна је и недвосмислена, а односи се на генерације које су долазиле и одлазиле, које долазе, које су управо дошле и које ће доћи...

(Реч на отварању 28. Јунских програма ЗДИ, 1985)

"Да не постоје *Змајеве дечје игре* – требало би их измислити. то је апсолутно најлепша манифестација дечје поезије у Европи и свету".

Гроздана ОЛУЈИЋ

"На великој теми детињства у Новом Саду се окупља сваке године све оно што Игре чини јединственим и незаборавним..."

Др Драшко РЕЂЕП

"*Змајеве дечје игре* су ту да не би било кризе дечјег духа и здравља, дечјег весеља..."

Душко ТРИФУНОВИЋ

"*Змајеве дечје игре* су велике управо зато што су осјетиле, схватиле и слиједиле природу пјесника и пјесме..."

Насиха КАПИЦИЋ ХАЏИЋ

ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ

ДА ЗМАЈ НЕ ОСТАРИ

Не смемо дозволити да ЗМАЈ остари, да падне у заборав, ма данас имали и стотине младих даровитих песника за децу. Дужни смо све учинити да што више деце упозна његове песме – више због деце него и ЗМАЈА. Дужни смо обавестити малишане и њихове родитеље и учитеље да ниједан народ у ЗМАЈЕВО време није имао таквог песника. Дужни смо издавати све више заједничких збирки – ако је хартија скупа може и на обичној, јефтиној хартији. Дужни смо спречавати поплаву стрипа, која смета читању ЗМАЈЕВИХ песама као што коров смета цвету. Дужни смо га уносити у читанке, у зборнике, дечје листове. Могли бисмо на транспарентима у време Игара носити његове стихове, и штампати разгледнице са његовим песмама...

(ПОРУКА о 150. годишњици рођења Јована Јовановића Змаја, Нови Сад, 1983)

Ј. Јовановић Змај: ЗАШТО ЈЕ ВОЈСКА ЗАЛУТАЛА
Цртеж: Мерсад БЕРБЕР

(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1977)

ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ

ЧАСТ ЈЕ БИТИ ПЕСНИК ДЕЧЈИ

Од тренутка кад су *Змајеве дечје игре* биле тек у зачетку, биле семенка из које ће се разрасти гранато дрво, или идеја о томе да не смемо дозволити да на великог песника падне заборав, па до данас, прошло је тридесет година. Дрво се разгранало, с песама ЗМАЈЕВИХ спадале су сенчице заборава, почели смо га васкрсавати, ближити деци. Из књига је дошао у ћачке вртиће, у основне школе међу учитеље, изашао у паркове и на улице. Млади песници су схватили да је част бити песник за децу, бити друг и пратилац ЗМАЈА. Као што земља која је била дуго на угару почне богато рађати кад је се сетимо, кад је пробудимо, наједном је наша књижевност намењена деци оживела, родио се одједном низ обдарених песника разноликог правца.

Змајеве дечје игре као каква државна установа за бригу о дечјој души, дечјој радости, установа која гаји књижевни укус деце, одвраћа их од испразних забава.

Ова установа зближује писце Југославије. Да се на *Змајевим играма* не видимо, често бисмо одлазили са овог света не видећи једни другима лица, не чујући гласа.

Нови Сад је овом културном установом посвећеном ЗМАЈУ додао још једну вредност, поред других, већ традиционалних.

(Порука о 30. годишњици ЗДИ, 1987)

"За децу и дечју игру треба живети. *Змајеве дечје игре* окупљају поштоваоце и љубитеље деце, али се не смемо заваравати – оне не треба да замене дечје саиграче већ да их умноже. У тмурним временима их морамо чувати да би трајно биле стожер нашега окупљања и подстицај да не заборавимо да постојимо због деце, а ко пише за децу мисли и осећа будућност."

Др Слободан Ж. МАРКОВИЋ (1991)

"За мене су *Змајеве дечје игре* најлепши букет деце света и људи добре воље."

Павле ЈАНКОВИЋ ШОЛЕ

"Једним од својих најважнијих циљева *Змајеве игре* су одувек сматрале брисање вештачке предрасудама уврежене границе између књижевности и књижевности за децу. Омогућивши да се писци који пишу за децу, или само за децу, окупе и боље чују као скупина, *Змајеве игре* су подоста учиниле и да се анимира критика да пажљивије, равноправније и са више система прати књиге намењене деци. Све више ишчезава мишљење о литератури за децу као о минорној подврсти књижевности. Колико је то заслуга *Змајевих игара*, тешко је рећи, али је неоспорно да су *Змајеве игре* том циљу стремиле и доста учиниле да му се приближимо."

Др Бошко КОВАЧЕК (1974)

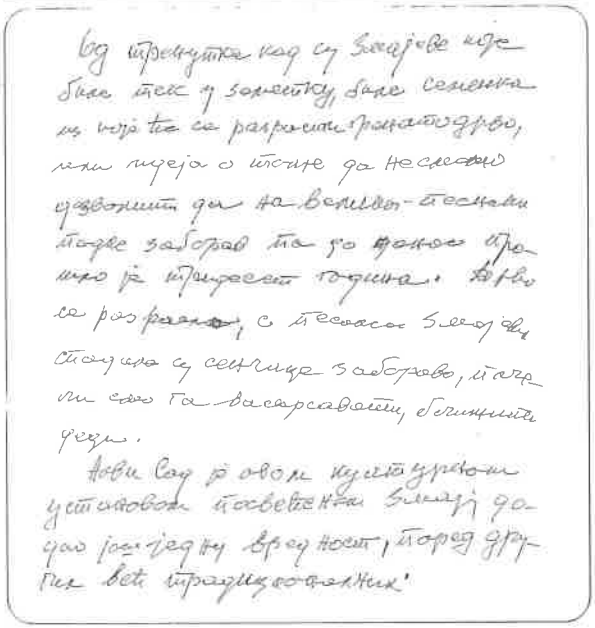

ФАКСИМИЛ РУКОПИСА Д. Максимовић о ЗДИ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1987)

"Када смо почињали, нисмо знали али смо осећали и веровали да ће *Змајеве дечје игре* једног дана изаћи из овог града у равницу а онда даље, широм земље. Постепено, из године у годину, уверавали смо се да смо били у праву, па су данас *Змајеве дечје игре* најзначајнија манифестација литературе за децу у Југославији. Сматрам да је добро што Игре имају неколико врста награда, иако писци не пишу за награде. Пишу из осећања. Али, свакоме је лепше када ти неко каже лепу реч, јер нажалост, често се догађа да се тихи стваралачки рад не примећује. *Змајеве дечје игре*, међутим, сваке године уводе писце у најдраже коло, оно око ЗМАЈА и захваљујући *Играма* ми смо, ето, у прилици да корачамо Змај Јовином улицом иза чика Јове ЗМАЈА..."

Мира АЛЕЧКОВИЋ

МИРА АЛЕЧКОВИЋ

НЕКА ЈЕ СРЕЋНО И ДУГОВЕЧНО!

Годину за годином покривали су ову земљу снегови бели и чисти на овим пространствима.

Тридесет пролећа забехарили се на њој воћњаци, заметнуло фрушкогорско грожђе, и тридесети пут зазлатила се војвођанска пшеница белица, а ми се окупили по тридесети пут на *Змајевим дечјим играма*, деца и писци, родитељи и учитељи, и песме.

Златиле се за то време дечје косе светле као лан и заиграло на челу прамење као угљен, заплавиле и загаравиле најчистије на свету очи оних који нас сустижу и оних који нам верују – ваше, децо, очи.

Деца која су се први пут окупила у Каменици сада су већ одрасли људи и имају своју децу, а *Змајеве дечје игре* су још младе, тридесет година младе и Сремска Каменица је постала Змајева Каменица а ЗМАЈ, тај наш Јован ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ, изашао је из књига да прошета новосадским улицама, пошао тамо негде од Матице српске или од моје мале прелепе улице Лукијанове, у којој се спајају крошње дрвећа у зелену надстрешницу, дошао до Двора и окренуо се Светозару.

И ту застао, заувек Светозару окренут.

Змај, велики дечји песник и диван лиричар, сатиричар и борац, онај који је испевао стихове Светозару:

Диж'те децу из колевке, враћа нам се мученик,
Диж'те децу из колевке, да запамте његов лик!

А лик ЗМАЈЕВ и његове песме памтиће деца целе Југославије, ушао је он заувек у ризницу детињства на овом нашем пространству и закорачио даље, до норвешких фјордова, и досегао и до далеког Истока, јер деца су свугде деца и умеју да осете праву реч и праву љубав, а ЗМАЈЕВА реч је права и љубав одистинска.

И ево тридесет година та права уметничка реч и та велика љубав за детињство и децу окупља нас у Новом Саду и Змајевој Каменици и посеје нас од Петроварадина по Војводини. Тако *Змајеве дечје игре* путују, путују и нека се никад не зауставе на том племенитом путовању! Нека им је ведар тридесети рођендан и нека им је срећно и дуговечно!

А вама децо, *Змајеве дечје игре* желе да порастете у људе који умеју да осете лепоту, да не дају на правду и слободу, да воле, да вам завичај буде цела Југославија.

(Отварајући у Српском народном позоришту 30-те ЗДИ, 1987)

PROGRAM

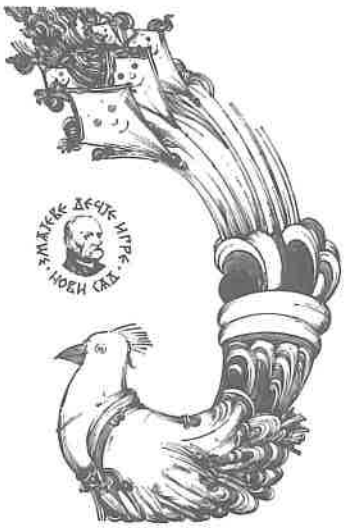

zmajeve dečje igre

ПРОГРАМ ЈУНСКИХ МАНИФЕСТАЦИЈА, 1988
Ликовно решење корица:
Ивица АНТОЛЧИЋ
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1987)

ДАНКО ОБЛАК

ДИВНО ЈЕ БИТИ ЗМАЈ

Дивно је бити ЗМАЈ. Змај ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ – пријатељ, изнад свега то, лијепа душа пјесничка, маштар и Вуковац, једноставан и мудар мислилац, човјек који је стихом у колоне сврстао свој народ и малишане тога народа, у колону јужнословенску, у условима црно–жутог стања, гдје се илиризам мијешао с визионарством југословенства, кад је мисао о заједништву била поштена и чиста к'о суза.

Били смо јаки, јер смо се опирали јачима. У прошломе стољећу ЗМАЈ је, с *Бранковим колом,* у дунавским равницама писао родољубне и одгојне ретке, као и, на свој начин, поете на другим странама заједничке домовине.

Градило се неизграђено. Чак: тек замишљено. Али пуним срцем.

И тада је, 1899, у Загребу, ћирилицом, у Српској штампарији, тискана књига *Змајовини Ђулићи и Ђулићи увеоци у спомен педесетогодишњице пјесникова књижевнога рада. Фотографија у јајоликом оквиру, потпис: Пјесник и љуба му Ружа. С додатком: Из прве године брачна им живота.*

Дјело на почасној полици мојих књига, цијело, старинско, од читања разбарушено. У њему, на страници 105, ЗМАЈ је казао:

Све што даље време хити,
Све се већма прошлост грли,
Све се већма моји мртви
Мени чине неумрли.

Отприлике четврт вијека касније, као предшколско дијете, рецитирао сам своме дједу рођенданску пјесму: Туди јаз сем так, кот прави Облак, ин правим ти на твој ројстни дан, да сем ин останем Југослован!

ЗМАЈ је пјесник дјетињства. Можда зато што му је срце чисто – као дјетиње. Зато и постоје *Змајеве дечје игре,* часопис *Детињство,* књижевни часопис за дјецу *Змај.* Дјечја чистоћа мисли преноси се и на људе који раде с дјецом. Тридесет година *Змајеве дечје игре* су југословенске, без оптерећења и трвења света одраслих...

Осјећати дјецу значи бити чист пред самим собом.

(Изговорено на отварању 26. ЛУНСКИХ ПРОГРАМА – ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1988)

ПРОГРАМ јунских манифестација, 1987. Ликовно решење насловне стране: Градимир СМУЂА (ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ)

ПРОГРАМ јунских манифестација, 1990. Ликовно решење корица: Оскар ШТЕФАН (ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1989)

"Не мијешајте ЗМАЈА са другим идолима који падају на наш очиглед. Око ЗМАЈА се окупљају људи који ће оставити трага и о "укидачима". Није ово ратно доба за сва времена. Ко ће на *Светлим гробовима* рећи да је и наше доба дио вјечности нашег народа? Пружите руку ЗМАЈУ и у свом очају."

Душко ТРИФУНОВИЋ (1991)

***"Змајеве дечје игре* – јесу звездане чигре.**
Змајеве дечје игре јесу очи Човечије.
Једном један песник дошапну славују:
"Ко не слуша песму – слушаће олују".
Сад тај славуј пева усред Новог Сада:
Нека живи песма – Поезијо млада!"

Велимир МИЛОШЕВИЋ (1991)

"А Игре змајевите се играју, трају, доглашавају.
На ползу у радост детињу, са људима тек пристиглим са звезда, са златним прахом на прстима – сви у бескрајном Змајевом лепом кругу..."

Светозар МАЛЕШЕВ (1992)

"Увек је лепо доћи у Змајеву Каменицу, а још добити и награду *Змајевих дечјих игара*, заиста је дирљиво! Змајевим *Невеном* смо почели. *Невен* нас је "прославио", а чика Јова научио како да радимо за децу и оне који су у срцу остали деца. На *Змајевим играма* сећамо се ЗМАЈА и имамо част да будемо у друштву са Тетка Десанком, Миром, Душком, Добрицом и другим Змајевим путницима..."

Мила и Тимоти БАЈФОРД (1988)

"Зар је тако безнадежно завладао расап духовности, да треба спасавати *Змајеве дечје игре?!* Могу се угасити наше термо и хидроелектране, ал' ако се угасе *Змајеве дечје игре*, биће угрожена елементарна, полазна тековина *ДЕТИЊСТВО*. По овој, следи одлука: *укидају се хлеб и млеко.*"

Пун зебње

Мошо ОДАЛОВИЋ (1991)

***"Змајеве дечје игре* израстају у једну општејугословенску културну институцију која ће, верујем, по много чему прећи оквире наше земље и послужити као узор другим земљама и народима..."**

Бранко ЋОПИЋ (1978)

"У општој студи треба нам жара,
да осмијех угрије наше крајеве,
против опасних–одраслих игара,
љековите су ДЕЧЈЕ–ЗМАЈЕВЕ!"

Драган РАДУЛОВИЋ (1992)

"Уметност се увек креће – упркос. Мислим да је велики смисао *Змајевих дечјих игара* што у ова тешка времена, рекао бих скоро на ивици апокалипсе, држе свој континуитет, што су окренуте деци. Јер, деца су и будућност и излаз. Да смо интензивније мислили о деци, не бисмо сигурно правили такве страшне потезе у историји. Често управо о томе размишљам и имам утисак да су се одрасли већ "испуцали" у борби око власти. Волео бих да дође владавина деце, јер мислим да би деца све разумније урадила и да би, у сваком случају радила чистије, праведније и крилатије. Заиста, што каже песник: човек је велики док је дете..."

Мирослав БЕЛОВИЋ (1992)

ПРОГРАМ јунских манифестација, 1989. Ликовно решење насловне стране: Лидија ТАРАНОВИЋ

(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ)

"Стварајући нову, дечју, значи лепу, стварност, уместо ове наше, укаљане и истрошене, изопачене и опасне, подижући пало небо, оживљавајући птице, будећи цврчке, враћајући боју дуги, чаролију песми и осмех детету, *Змајеве дечје игре* морају да преживе, можда су само оне то и заслужиле. Оне и оно што покрећу, шире и значе, једина су будућност којој треба веровати.

***Змајеве дечје игре*, космички су скуп деце и оних који би да се у детињство врате, а пред њима чика Јова, вечнији и живљи од свега што вене и тугује, корача и шири руке, штити свој неуништиви дечји народ."**

Др Емил КАМЕНОВ (1992)

МИОДРАГ ЂУКИЋ

ИСКРИЧАВЕ МОГУЋНОСТИ ПАМЕТИ

Традиција одржавања *Змајевих дечјих игара* лепотом и маштовитошћу спада у најплеменитије манифестације љубави према деци и поштовања дечје културе. Овај основ радости живљења и дивљења свему што песничка душа запажа, најдубљи је интерес сваке интелектуалне радозналости којој је хуманизам својствен, којој је фантазија иманентна а природа блиска као рођени брат или сестра, мајка или отац. Чика Јова је то, срећом добро знао; умео је, међутим, не само да живот детета преобрази у космос фантастичних чињеница и релација, већ да читаве генерације нашег доброчестивог српског народа сасвим примакне бајци у којој су снови дражи од реалности, у којој нико радо не одраста, где се срца топе од милине а очи искре од светлости. Али, парадокс живота по којем није лако бити дете поготову данас, када сви неправедно страдамо од ирационалне непогоде у облику мржње, рата и хаоса, упозорава нас да своје највеће благо, нашу децу, добро обезбедимо неизмерном пажњом и љубављу, да их већма богатимо духом и лепотом, да одржимо свету традицију Јована ЈОВАНОВИЋА ЗМАЈА, да их из зоне сумрака изведемо и вратимо им сав квалитет живота који им самим рођењем припада. Посебно се обраћам апостолима њихових радости и игара, дечјим стваоцима, да својим необичним и предодређеним сензибилитетом прикупе позитивну енергију и трансформишу је у чисти дечји свет зарад чијег трезора смо се сви ми данас овде окупили. Да заједно завиримо у искричаве могућности памети.

(ПОЗДРАВНО СЛОВО
М. Ђукића, министра за културу Републике Србије,
35. Јунски програми ЗДИ, 1992)

"Поносан сам што сам активни учесник у *Змајевим дечјим играма*. Поготово ми је драго када дођем у Нови Сад, да приликом свог гостовања, као Новосађанин суделујем у програму, који се одвија баш у Змај Јовиној улици, којом сам као гимназијалац сваког дана пролазио."

Мића ТАТИЋ (1983)

ЛИЧНА КАРТА ЗДИ
Ликовно решење
насловне стране:
Атлан ЈАГОДИНСКИ
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1991)

"Змајеве дечје игре **сматрам значајном и виталном културном институцијом... Смисао даље егзистенције и акције Игара видим у настојању да се настави са афирмацијом књижевности за децу као специфичним феноменом који младе генерације читалаца треба да уведе у велику књижевност".**

Милош И. БАНДИЋ

"Само што је полетела, та Змајева песма–птица а већ, ево, прославља се тридесетогодишњица!"

Драган ЛУКИЋ (1988)

ЗАФИР ХАЏИМАНОВ

ДИСКО – ПИСМО ЗМАЈЕВИМ ДЕЧЈИМ ИГРАМА

ИЗВОР

Ако нешто уме, народ непогрешиво уме да човеку одабере, надене, накачи надимак. Име добијамо углавном фамилијарним договором, презиме нам остаје као тестамент, аманет предака, а надимак освајамо искључиво својим заслугама или манама. Требало би због тога да сама чињеница да су поету, лекара, човекољупца Јована ЈОВАНОВИЋА звали ЗМАЈ, много тога о њему да казује, али је наравно утисак о нашем чика Јови и тачнији и богатији ако се прочита макар делић његових огромних ПЕВАЊА. Делећи ваљда ово моје мненије, а притом знајући да народ колико уме и воли да измишља надимке, толико не уме и не воли да чита, неки су се паметни и добри људи досетили да сваке године у Новом Саду организују јавно читање песама за децу (Змајевих и иних) и да се то зове *Змајеве дечје игре*.

Постоји легенда да су песници древне Хеладе, када им понестану стихови, одлазили пут једног планинског извора и напивши се његове

Илустрација: Атлан ЈАГОДИНСКИ

(ДЕТИЊСТВО, бр. 3–4, 1991)

"Срећна сам што су *Змајеве дечје игре* стекле свој дом, што је он зрачан, диван, намештен. Лепо је што је друштво, што су руководиоци запазили како велику књижевну, југословенску улогу играју *Змајеве игре*. Прво су биле поток, па речица, па река, а сада се као језеро проширише по свој нашој лепој земљи. Најлепше је што је Нови Сад окупио писце свих наших народа! Нек имамо бар једно место где се сви волимо, слажемо и ценимо. Покој душе великана Змаја, који нас и мртав учи".

Десанка МАКСИМОВИЋ, академик (1988)

волшебне воде добијали нову инспирацију, па се ето у зору нових 35–тих *Змајевих игара* сећам небројених, дивних дружења са најбољима међу нама – са децом и све силније схватам да сам у Нови Сад одлазио на њихов и Змајев извор инспирације, лепоте, будућности... Све силније то схватам и све очајније маштам како би то волшебно било када би се овог јуна у *Змајеву улицу* у Новом Саду сјатио сав људски род ове несрећне земље, да клекне, да се помоли, покаје и измири. Да се напије чисте, ведре, једноставне, паметне, лековите дечје песме, не би ли опет почео од самог почетка и побегао од безумног краја који нам тутњи над главама и душама.

Могу да се закунем да и сви остали песмопојни змајевци са којима сам имао среће да се на овом извору сретнем, од мајчице Десанке до дугогодишњег оца храниоца ових *Змајевих игара* Радета ОБРЕНОВИЋА – ТИХОГ, сањају исти сан. Могу да се закунем да и Добрица и Моша и Луко и Вељa и Мира и Стојанка и Стојан и Драган и Сенка и Перо и сви, животом стоје иза ЗМАЈЕВЕ песме НАСТАСИЈЕВИЋА млађег:

Увек кад се песма чује,
то ти песник руку пружа–
спајајући век са веком
и човека са човеком.

ПС.
Могу да се закунем да само машта може свашта.

БОРБА, Београд, 18. јун 1992.

РАДЕ ОБРЕНОВИЋ

НА ВИДЕЛО ЗНАТИЖЕЉНИКА

Понеко ће зачуђено упитати: Музеј *Змајевих дечјих игара?* Зар су *Игре* већ доспеле до музеја?

Наравно, *Змајеве дечје игре*, тако верујем, осећам, никада неће бити музејске.

Никада неће престати да окупљају децу и многе ствараоце за најлепши део човечанства.

Оне ће остати оно што и јесу: стално у покрету и стварању.

Ипак, како су године, па ево и више од три деценије, одмицале, мноштво лепих, драгоцених података за културу нашло је место у оквиру *Змајевих дечјих игара*. А *Игре*, знано је никада нису постојале себе ради. Зато су и одлучиле да у сталној поставци изнесу на видело занимљиве појединости о ствараоцима за децу Југославије.

И ништа природније, *Змајеве дечје игре* нашле су се у скуту великог ЗМАЈА, у његовом Музеју, његовој кући.

Ова поставка се употпуњава сваке године. Кко "расту" Игре, тако је и она све већа и разноврснија.

А ко зна, можда је њоме зачето стварање музеја књижевности за децу, музеја каквог још нема?

(КАТАЛОГ сталне поставке о Змајевим дечјим играма – Змајев музеј, Сремска Каменица, 1989)

МУЗЕЈ ГРАДА НОВОГ САДА
Змајев музеј
ЗМАЈЕВЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ

КАТАЛОГ СТАЛНЕ ПОСТАВКЕ

НАСЛОВНА СТРАНА КАТАЛОГА
Ликовно решење: Оскар ШТЕФАН
(ЗДИ, 1989)

***"Змајеве дечје игре* имају стимулативно значење за све који свој рад посвећују најмлађима..."**

Душан ВУКОТИЋ, академик

"Ако желите да нам се деца играју и радују у селу и у граду – молимо Вас да сачувате *Змајеве дечје игре* у Новом Саду."

Добрица ЕРИЋ

***"Змајеве дечје игре* расле су и надрасле бројне генерације. Надам се да ће надрасти и децу која су данас рецитовала Змајеву поезију."**

Др Живан ЖИВКОВИЋ (1991)

СВЕТОЗАР МАЛЕШЕВ
ЗАПИСИ СА КЛУПЕ, ПРЕД СПОМЕНИКОМ

Твој глас чујемо и после једног столећа. Песма није смртна.

Тхај, једанпут само још
волео бих бити дете,
играти се пун радоште,
ерберечке, лонгамете.

Отварамо очи и гледамо у даљину одакле, преко стотину грбавих лета, стиже Твоја Песма.

Ерберечке, лонгамете.
Грлити се с друговима..
А живот посивио. Горак.

Зујимо около као муве у бубњу. Деца пишу:

"Кад је бомбардовање, онда сви бјежимо. У подрум носимо пуно ћебади. Сестра и ја ухватимо се за руке, па ми се чини да смо све понијеле..."

Како да заподенемо Твоју Игру? А морамо

Долом грести, трешње трести,
грлити се с друговима,
цвеће брати, венце плести...

КЉУЧАРИ

Нека дође коме прија
каламандарија!
(ПОЗИВ У КОМЕНДИЈУ)

Лично *Маестро од Карневала* позва Цветомира БРЗИЋА да се прикладно обуче и дође. "Сад ћу ја...!" рече Цветко, облачећи коцкасту пелерину, на главу стави дедину ноћну капу, исплетену, сву шарену. Затвори улазна врата и крене према лифту. Тада се сети кључа. "Нисам закључао врата. Ух... шта би ми све рекли..?" Врати се и погледа на ноћни сточић, али – кључа нема. Тада се почну дешавати чудне ствари: сточић потражи кључ у спаваћој соби, спаваћа соба у солитеру а солитер по Лиману четири. Ту се Цветомир заустави, јер за излазак на улицу био му је, ипак, потребан кључ од врата.

(Док је узалудно покушавао да позове Маестра од Карневала и објасни му да је он заиста чувени капетан киша и кротитељ северних ветрова, другар белог облака и сусед далеких звезда, са пребивалиштем на петнаестом спрату једног солитера, кључ од улазних врата беспомоћно је висио испод мајице, о Цветковом врату)

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1992)

СЛОБОДАН Ж. МАРКОВИЋ
ДЕЧЈЕ ШТИВО – ИЗАЗОВ И ЛЕПОТА ЧИТАЊА

У историји настанка појма дечје штиво, односно издвајања у посебну област дела која читају и прихватају деца, ванлитерарни елементи – ликовност, музика и драматичност, који су из других уметничких области – имали су значајну улогу. Слика, музика и драмско догађање побуђују у дечјем бићу и његовој психи асоцијацију и битне стране сна, изазивају машту и халуцинацију, емоцију и свест. Они утичу на стварање поетске стварности у којој су активни фантазија и игра, осећање и разум. Деловањем и ових "ванкњижевних" елемената књига или штиво постају дечја својина, јер их деца у процесу односа прихватају или као "своју реалност" или као "својеврсну играчку". Према томе, они значајно утичу на однос детета према поетској представи и према делу.

Што су уметничка визија и дело одређенији и дотеранији – са разрађеним или конкретизованим ликовима, музичким и драмским компонентама – дете читалац дело боље прихвата, саживљује се или опонаша, а што су ове особине неодређеније и уопштеније, односно што су ближе свом изворном језику и апстрактном казивању, њихове назнаке доприносе да дете приликом прихватања текст истовремено и мења, оне подстичу дете да иницијалну представу домашта и догради. Дете је позвано на појачану активност која одговара његовој градилачкој природи и у назначеној уметничкој визији довршава оно што му подстицајна основа пружа. Боја, звук и драмски заплет изазивају реакције којима се употпуњује поимање предмета, појаве и доживљаја. Што је тих реакција више, текст или штиво су подобнији детету за читање – дело постаје дечје штиво. Отуда ова три "ванлитерарна елемента", заједно са осталима "чисто књижевним", имају значајну улогу у одабирању и прихватању књиге за децу, у њиховом опредељивању да постану дечје штиво.

(ДЕТЕ И КЊИГА ДАНАС, ЗДИ, 1990)

МИЛОСАВ МИРКОВИЋ
ДОСПЕТИ ДО БУЂЕЊА

Откриће књиге је за свако дете равно открићу природе; прве књиге су као откриће ливаде, стада оваца, језера, мора, голуба, њурњевка, калопера, јабуке, лептира, облака, снега, месеца, Кумове сламе, млађег брата или сестре, народа других боја и шарене дуге испод које се пролази ради среће.

Детету књига, као малом Андрићу, долази из невидљиве руке, али има чаробну полугу руке. Књига на домаку дечије руке је изазов природе, твораштва са неке друге обале, са неке друге изохипсе; као летилица изнад главе дечије републике. Стога је књига синоним природе за сваког читаоца који расте.

Прелаз од нагона ка књизи на чињеницу да се она воли јесте догађај у коме биће, које је у стварности најавило своје постојање, намеће на такав начин да нагони да се воли и следи на светлости и у тами. Књига је за дете које прочитава, као што сриче азбуку, први стварни, практични доказ његовог – *ега!*

(ДЕТЕ И КЊИГА ДАНАС, ЗДИ, 1990)

ДУШАН МАТИЋ
Кад помислим на своје детињство

Кад помислим на своје детињство, или кад оно бане на тајанствена врата која воде к њему, прва слика која се јави јесте ограда дворишта. Чим покушам да је добро сагледам, фиксирам, појави се друго двориште и друга ограда. И тако редом.

(ДЕТИЊСТВО, бр. 2, 1976)

МИЛАН ПРАЖИЋ
ИГРА КАО СТВАРАЛАЧКА ДЕЛАТНОСТ

Игра је начин егзистирања детета као својеврсног људског бића. Кад дете каже: хајде да се играмо, то значи: хајде да живимо на свој, дечји начин. Да живимо као деца, не као одрасли. Живот на начин деце и живот на начин одраслих – то су два начина људског постојања. Први није мање вредан од другог, нити други од првог, они су равноправни по вредности.

Игра је негација света сазнатог на један начин (начин одраслих) и афирмација света сазнатог на други (дечји) начин. Релације које свет одраслих успоставља према феномену дечје игре, по правилу, битно су различите од односа који постоји између света детињства и игре. Често је та разлика толика да између два односа нема ниједне додирне тачке. Може се рећи да дете у игри види смисао (свога) постојања, док одрасли у тој манифестацији гледају недовољност (људског) постојања. У поимању феномена дечје игре свет одраслих озбиљно се разилази са светом игре деце. "Јер дете све схвата и види озбиљно и оно је дубоко револтирано ако одрасли смехом прекидају игру", каже Г.Р. ТАМАРИН.

(Милан Пражић: ИГРА КАО СЛОБОДА – ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1971)

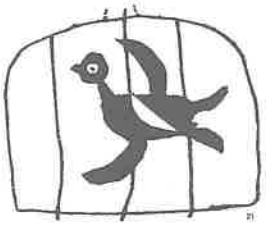

"Игра припада свима. На њу и дете и песник полажу право. И свако је остварује на свој особен начин..."

Хусеин ТАХМИШЧИЋ

(Хусеин Тахмишчић: БИТИ НА ПУТУ – ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1971)

Милан Пражић:
ИГРА КАО СЛОБОДА
(ЗДИ, КУЛТУРНИ ЦЕНТАР, Нови Сад, 1971)

ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ

ПЕСНИЦИ ДАНАШЊИ ПОСТАЋЕ ПЕСНИЦИ ОД ЈУЧЕ

Песници данашњи постаће песници од јуче,
а сутрашњи ће постати прошли,
они који се данас броје левим,
сутра ће бити проглашени као десни,
биће потиснути и које данас хвале,
ретко која слава траје без престанка.
Није мерило песника и поезије
колико песама му имају читанке,
да ли га сматрају новим или старим
је ли љубимац критике или није,
разумете ли га или не разумете–
да ли си песник, одлучују ствари
сасвим девете.

Али добро је што се никад не зна
шта ће остати од младалачких плима,
од заглушних навијачких граја,
речима нехаја,
од песника каменована
од оних чије је на барјаку име,
од разговора који засмејава и дете:
треба ли писати с римом или без риме,
треба ли протерати тачке и запете,
шта ће остати од јучерашњих тема,
од песама где се помињу птице,
од песама где се кликери помињу.
Ако иза песама песника нема,
не вреде све новине ни доколице.

Песник који стари зна одавно
да нису једнака сва деца на свету,
што не знају, можда, критичари,
а знају лекари и дечје забавиље.

Деца некад воле оно
на шта критика диже хајке.
Зачудо, та бића мала
често привлачи више
туга него шала.
Долазе тако и одлазе песници,
неки се за живота угасе као свећа,
неке непријатељски сусретну повици,

Илустрација: Деса КЕРЕЧКИ

(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1990)

понеки се млади науживају славе,
а потом их будући забораве.
Само ретки преживе времена чистилиште,
остану што су и после хајки, памфлета,
не односе их мода и мена река.
Прође век а некад и два века
и пронађе их однекуд неко дете,
па се за дететом и критичари прену,
подигне се око њих граја,
у живот га поново позову,
као ми с мајушним закашњењем
свога неумрлог Змаја.

(Песникиња прочитала на свечаној седници Савета о 25. годишњици ЗДИ, 8. јуна 1987)

(ПОШТАНСКИ ЖИГ
са даном почетка 25.
Јунских програма ЗДИ,
1977)

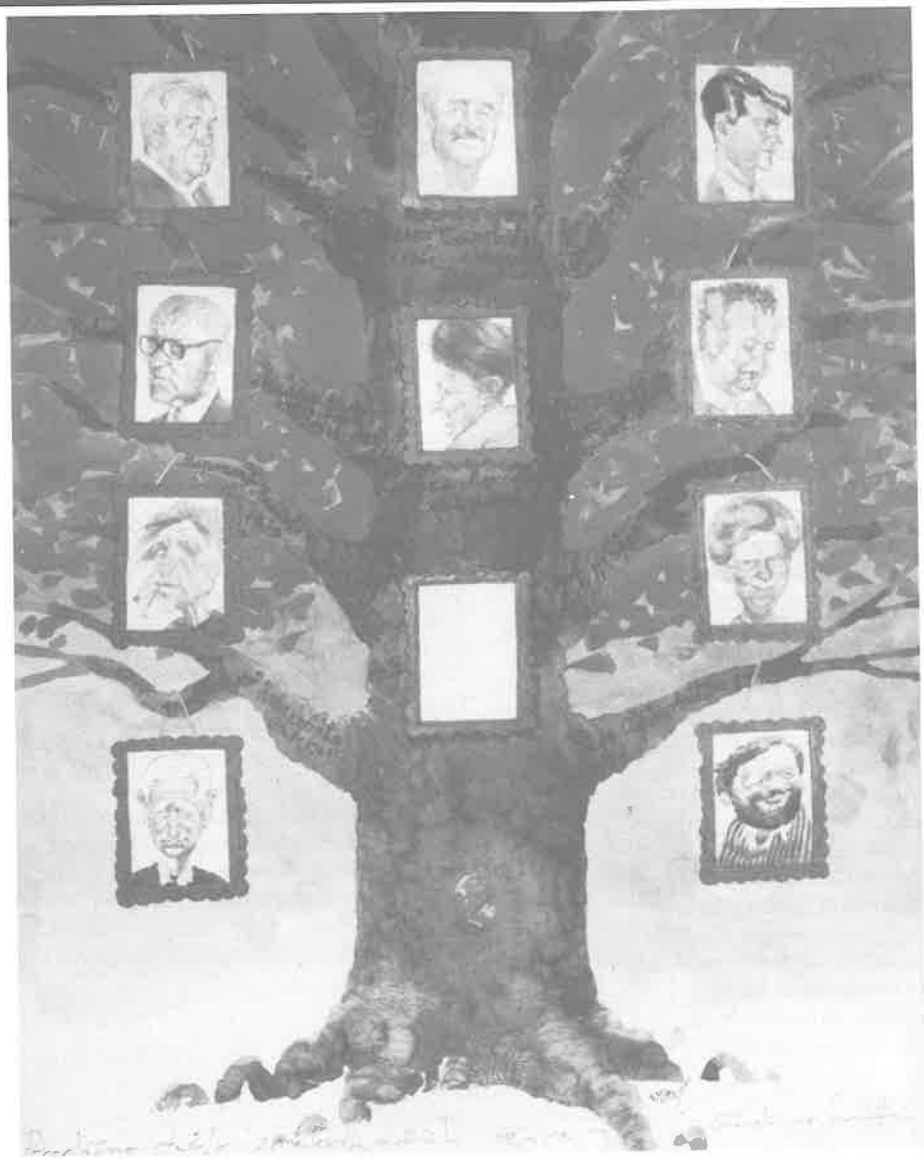

Градимир Смуђа: "ПОРОДИЧНО" СТАБЛО ЗДИ
У средини: почасни председници, академик Вељко ПЕТРОВИЋ и Десанка МАКСИМОВИЋ.
На левим гранама: председници Милан ВРАНИЋ, академик Живан МИЛИСАВАЦ,
Мирослав АНТИЋ и др Бошко НОВАКОВИЋ.
На десним гранама такође председници и један директор: др Божидар КОВАЧЕК,
др Драшко РЕЂЕП, др Бранка ЛАЗИЋ и Раде ОБРЕНОВИЋ.

(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1988)

Има на свету и лепших крајева али нигде као улица Змајева

Наслов овог прилога позајмили смо од Пере Зупца. И уопште се није тешко са њиме сложити. Јер, *Змајева улица* у Новом Саду, око Змајевог споменика, у пешачкој оази Новосађана, заиста је велелепна. Посебно у време Јунских програма. Лепоту јој дају пре свега најмлађи, али и одрасли којима није нити страно а још мање тешко да подетиње. У *Змајевој улици,* док трају змајевите Игре, веселим догађањима као да нема краја. Ваљда су се зато многи песници окушали у писању стихова о *Змајевој улици,* и *Песничком карневалу.*

КАПИЈА ЗДИ, на улазу у Змај Јовину улицу у Новом Саду, 1992.
Осмислио: Арх. Милан ШАИНОВИЋ
Фотографија: Гаврило Грујић

(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1992)

Никога нећемо гњавити ни кињити, можете слободно – подетињити.
Анђелко ЕРДЕЉАНИН

ДРАГАН ЛУКИЋ
НОВИ ВАЛ – ЧИКА ЈОВИН КАРНЕВАЛ!

Нови тон, нов шампон!
Од улаза до излаза
Свуд је само наша стаза!
Сад пред вама крећу, журе,
Станари литературе!
Пред вама су сада гости
Лепе дечје књижевности!
Има маште, нема трика,
Свуд нек сија електрика!
(Из сценарија за ПЕСНИЧКИ КАРНЕВАЛ, 1984)

Весело као на балу у ПЕСНИЧКОМ КАРНЕВАЛУ
Фотографија: Бора Војновић

ЗВОНИМИР БАЛОГ
ГОРЕ ДОЉЕ, ЗМАЈЕВОМ УЛИЦОМ У НОВОМ САДУ...

*
У Змајевој улици
јучер сам запросио Гогу
намјесто руке
дала ми ногу.
То ме неће обескуражити
већ сутра
другу ћу потражити.
*
У Змајевој улици
Не пропустите кад идете пјешке
да у пролазу
добацујете смијешке.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1985)

ЗВОНИМИР БАЛОГ
ЉУБАВ ПРЕМА СВЕМУ

Ево нас и ми смо догурали своја колица циљу
из прекрасног сна
У још љепшу збиљу.
Улица што ју доби Змај Јова
и сама је
као из снова

Дакле драги наши дјетињасти тате, и још драже дјетињасте маме и најдража дјетињаста дјецо наш Пјеснички карневал стигао је циљу.
Премда смо били на циљу још прије него смо кренули
јер је наш циљ игра, поезија и радосно дружење.
А изнад свега циљ нашег поетског карневала је љубав.
Љубав према слатким стварима. Љубав према жваки, сладоледу... Затим љубав према...
Наш циљ је дакле љубав према свему што је слатко, према свему што је глатко. Наш циљ је, јасно,
љубав према свему што је красно.
Љубав према свему што оку и уху годи.
Љубав према слободи.
Наш циљ је љубав сама.
Љубав са шлагом!
Љубав према неком драгом.
Због чега смо се онда ипак овдје скупили.
Најприје да чујем како се зове ова улица?
А тко је био Змај Јова?
Пјесник!
Велики пјесник који је гајио велике симпатије према малима.
Који је гајио велику љубав према малима, према на око малима,
а великима изнутра по својој чистоти игри и љубави.
Зауставили смо се овдје да би одали почаст великом пјеснику својом заљубљеношћу у љубав.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1985)

**Не гледајте ТВ, не читајте новине,
дођите са децом до Змај Јовине!**
Перо ЗУБАЦ

ЛУКО ПАЉЕТАК

ДА СЕ СВИЈЕТ БЛИЖЕ ЗГУСНЕ

*Весела наша каравана стигла је ево збиља,
бројећи миљоказе бајки, полако до свог циља.
Ишла је као од стиха до стиха улицама Новог Сада,
помало бучна, помало тиха
стигла је на циљ и ту је сада.*

*Циљ њен је и близак и далек, он је чудесно царство.
Како му је име? Које му је име? Име му је – ДРУГАРСТВО!
А што је, молим, другарство?
Другарство је пчеларство, рударство и цвјећарство,
кипарство, пекарство, зидарство, бродарство и грађевинарство,
урарство, сликарство, банкарство и лађарство,
планинарство, браварство, перадарство,
кулинарство,
вртларство, повртарство, ратарство, зубарство
стакларство, бачварство, шумарство, стројарство
штампарство, бубњарство, рибарство,
рачунарство, јастучарство, вунарство, клесарство,
лончарство, грнчарство, птичарство, голубарство,
грличарство, моделарство, наутичарство,
шаптарство, загрљарство и пољубарство...*

*Увијек се нешто с нечим и неко с неким дружи,
пчела са цвијетом, грана са птицом,
пијетао са сунцем, тањур са жлицом,
чим згодна се за то прилика пружи;
а прилика за то баш се увек нуди,
и због тога, хајде, дружимо се, људи,
млади и стари, стражњи и предњи,
они са страна и они средњи,
зашто постоје руке, зашто постоје усне?
Да се свијет ближе збије, да се свијет ближе згусне.
Не желимо да нитко стоји са стране као странац,
јер онда хвата ме туга и онда хвата бјес ме,
наша је каравана од бајки састављен ланац
повезан стиховима непрекинуте пјесме,
и ту је крај
А сада,
чека нас чика Змај,
да нас чује, да се весели,
да радост Игара са нама дијели.*

(Из сценарија за ПЕСНИЧКИ КАРНЕВАЛ ЗДИ, 1986)

ДРАГАН ЛУКИЋ

УЛИЦА КАО – ПУСЛИЦА

Змајева је улица слатка као пуслица
*
У Улици Чика Јове потражите своје снове
*
Свако воли, свако иште то Змајево игралиште
*
И Змај има Змајевиће, млеко им је прво пиће

(СЛОГАНИ ЗДИ, 1984)

Лидија Тарановић – Раде Обреновић: ТИК И ТАК ХОЋЕ НА ЗДИ, 1989.

ВЕЛИМИР МИЛОШЕВИЋ
ЗМАЈЕВА УЛИЦА

Змајева улица лети
Да загрли свет–
Сваки је песник лептир,
Свака је песма цвет.

Крила од дечјих снова–
Чудесних дуга сјај
Између из стихова
Деци у загрљај.

Песме су дугласнице
Сунчевих зрака бруј,
Песниче, радосниче,
Запевај ко славуј.

И, тако, тридесет лета,
И, тако, у бескрај,
Овде је срце света
И песмин завичај!

Змајева улица сања,
Лети у сунчан дан
Све нас је одржала
Змајева песма и сан!

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1987)

ИСМЕТ БЕКРИЋ
КАДА УЛАЗИШ У УЛИЦУ ЗМАЈА

Када улазиш у улицу Змаја,
препуну чудесног сунчевог сјаја
и кад су времена облачна, тешка,
из кола брига испрегни ата,
буди, у исти мах, и дјечак и тата,
срећан због само једног смијешка.

Када улазиш у улицу Змаја,
препуну ведрине и загрљаја
и онда кад ти се, можда, јеца,
сагни се, сићушни кликер потражи
и живот ће ти бити дражи,
док око тебе трчкарају дјеца.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1988)

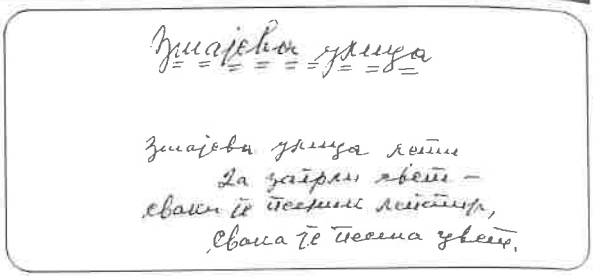
Змајевна улица

Змајева улица лети
Да загрли свет –
сваки је песник лептир,
свака је песма цвет.

ДОБРИЦА ЕРИЋ
ПОГЛЕДАЈТЕ ОВУ РЕКУ

Погледајте ову реку
ову дечју бујицу
Све улице данас теку
у Змајеву улицу!

ДОБРИЦА ЕРИЋ
КАД БИ ВИШЕ УЛИЦА

Кад би више улица
имало имена песника као ова

Било би мање убица
било би мање ратова
било би више Змај–Јова!

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1988)

ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1990.
Ликовно решење насловне стране:
Оскар ШТЕФАН
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ)

ЛАЈОШ ПИНТЕР
ИМА ДА ИМА – ВЕСЕЉА СВИМА

Поштована публико, Змајева Републико!
Драга добра децо, миле моје маске!
Драги моји окупљени, ваш скуп ме весељем и шаренилом плени!
Ви под маскама и актери на даскама,
акробати речи, жонглери мисли, еквилибристи осећања,
извођачи са свих уметничких грања,
одавде па докле поглед досеже, све је то ваше царство,
којим влада литерарство, глумарство, певарство, музикарство, комичарство, вајарство – што ће рећи другарство!

Одавде па докле поглед досеже, све је то мој престо,
јер ја сам карневалски Маестро!

Зато чујте и почујте! Свима вама хвала
проглашавам проглас карневала!
Од сада па до даљег најстрожије је забрањено:
прљање улица и откривање правог лица,
Забрањује се такође:
попут белој врани држање по страни!
Забрањено је надаље:
чачкати нос и не правити штос!
Тишину ширити и под туђе маске завирити!
А од сада до даљег најстрожије је обавезно:
не бити тих и смишљати стих,
не бити миран а бити диран!
Најстрожије је допуштено:
не бити кисео већ бити весео!

Има да се ликвидира бес, има да буде урнебес!
А на крају нек' се бирају маске најлепше!
Има да има весеља свима!
Нема да ико случајно задрема!
Ето, обистинило се што се већ недељама говорка:
кренула је карневалска поворка!

На челу шјор и барба,
и немој да ме неко фарба,
јер ја знам шта се испод сваке маске крије:

велико срце што за радост бије!

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1987)

СЛОГАНИ ЗА ЗМАЈЕВУ УЛИЦУ

Оде киша, сунце сину,
сви јурнуше у Змај Јовину!

Милан МРДАЉ МРЂА
(1989)

Чика Змај за нас је увек НАЈ!

Лајош ПИНТЕР

Признајемо на крају крајева
највеселија је данас
улица Змајева.

Звонимир БАЛОГ
(1986)

Све док нам трају Змајеве играрије
нека дете буде од мајке старије.

Мошо ОДАЛОВИЋ
(1990)

ПЕРО ЗУБАЦ
ТОГА СРЦЕ ИШТЕ

Змајева улица, Змајево дворište,
Змајеве игре – тога срце ište.
*

Мада као озбиљни клинци словимо –
дођите у Змајовину да позмајовимо!

(СЛОГАНИ ЗДИ, 1987)

Знам игру за почетак и крај,
заклопи очи и кажи – Змај!
Луко ПАЉЕТАК

АНЂЕЛКО ЕРДЕЉАНИН
ПРОГЛАС МАЕСТРА ОД КАРНЕВАЛА

Поштовани публикуме!

Добро дошли, са свих страна,
на скупштину добре воље,
на фестивал малишана!

Широко вам дечје поље!

Са овога славног места,
уз сагласност добрих Лала,
поздравља вас Моја Висост–
Маестро од карневала!

Док ви испред слатке радње
мажњавате разне сласти,
мислим да је време задње
да бирамо дечје власти!
Час је куцно изузетни:
бринуће се о опстанку
сви грађани малолетни,
основаће дечју странку!

Скупићемо све гласове
за јунаке и асове!
Са нама ће овде бити
сами дечји фаворити!
Наша странка има ниво:
на нашој су сада страни
дечји писци, а уживо,
и јунаци нацртани!
(одломак)

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1990)

ЗВОНИМИР БАЛОГ
ПУРА МОЦА

Ја сам Пура Моца
не слушам матер
а још мање оца.

МОЦА ПУРА

Можете ме звати и Моца Пура
а наћи ћете ме тамо
где је много цура.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1985)

ЛУКО ПАЉЕТАК
КАД ЗМАЈЕВОМ ОНА ШЕТА

Улицом Змаја Чика Јове
стихови као лађе плове.
*

Месечина, – ал месеца нема,
на Змајеве игре он се спрема.
*

Сви у пустоловину
у улицу Змај Јовину!
*

Змајева је Улица царство
за пријатељство и другарство.
*

Кад Змајевом она шета,
не треба ми друга света!
*

Пољубац ми један дај,
да не види Чика Змај.
*

Усне нам се састају–
то стихови настају.

(СЛОГАНИ ЗДИ, 1986)

БОРИСЛАВ ПУТНИК ПУБ
МИ НИСМО НИЧИЈА МЕТА – МИ СМО СТАНОВНИЦИ СВЕТА

Драга децо – становници света, Ово данас није шала поздравља вас Маестро од Карневала, Ми нисмо ничија мета ми смо једноставно – становници света...

Нама не требају заступници – младост је наш стални представник. Прикључите се возу будућности. У овај воз се не улази са картом више, али ни са картом мање. Овде престаје свако картање. Ми се не коцкамо са будућношћу – ми стварамо будућност. Ако је младост радост овог света, не дозволите ником да мути воду на извору. Децо – прикључите се! Овде су сва места по истој цени. А цена је младост и поштење и жеља да будемо једно – без обзира на језик и порекло.

Прићите ближе, Нећемо дозволити ником да понавља у школи врлина. Зато будите весели да би могли озбиљно да радите... Радујте се и туђим успесима – тако се лакше стиже на циљ. А циљ је школа живота. У њој капија историје никада није затворена. Генерацијо – Циљ вам је исти.

И најмањи мрав је део мравињака, а највише вреде прочитане књиге. Мисли покрећу, а знање ствара путеве. Омогућите да питањем стигнемо даље. Нека нас новим стазама поведе памет. Борите се и у сновима, али не губите ни битке на јави. Прави путеви за лепшу будућност, увек су довољно широки.
(одломак)

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1991)

Милена Дравић, Пипи Дуга Чарапа (лутка) и Мима Јанковић у ПЕСНИЧКОМ КАРНЕВАЛУ
Фотографија: Бора Војновић

(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1987)

АНЂЕЛКО ЕРДЕЉАНИН
ОВИМ ШОРОМ ПСОВАТИ СЕ НЕ СМЕ

То није могло да се спречи:
Догодио се народ дечји!
*

Нама не треба ништа боље
него Улица добре воље.
*

Овим шором псовати се не сме
барем док се рецитују песме.
*

Нема места за лажце, прзнице и шпицлове
у шору Змај Јове.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1991)

Змај Јовином док Пегази
језде
ћиха, ћиха, одосмо међ
звезде
Душан ПОП ЂУРЂЕВ

ДРАГАН РАДУЛОВИЋ
ДОНЕСИТЕ СНОВЕ

Маштањима никад краја
у улици чика Змаја!
Лађом маште дјеца плове
уличицом чика Јове!
Уличица то је славна
у којој је пјесма главна!

(СЛОГАНИ ЗДИ, 1990)

ДУШАН ЂУРИШИЋ
У НЕДОГЛЕД

Пружа се
улица Змајева,
весела,
дјетиња,
од Новога Сада
до мог Титограда,
и до Цетиња.
И до ових крајева–
без краја
прати ме сунце
младога Змаја!
И на све четири
стране свијета
Змајева улица
са мном се сријета.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1987)

Сви клинци и песници
вични златној фрулици
ових дана станују
у Змајевој улици

Добрица ЕРИЋ
(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1987)

ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1991
Ликовно решење насловне стране:
Атлан ЈАГОДИНСКИ
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ)

АЛА ЈЕ ЛЕП ОВАЈ СВЕТ

Музика: Јован АДАМОВ
Текст: Јован ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ

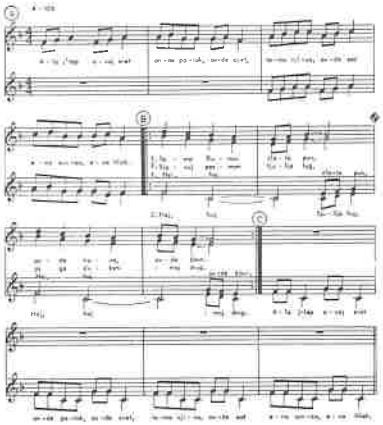

ДОБРИЦА ЕРИЋ
ЛЕПИ ДАНИ

Лепи дани
ко липе у цвату.

Журе деца
на јунску параду

Нема лепше
улице на свету

Од Змајеве
у Новоме Саду!

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1988)

Комшинице немој бити бесна
и за нас би била права срећа
да Улица није тако тесна
да је барем за два броја већа.

Душан ПОП ЂУРЂЕВ
(1992)

– Хоћемо нову пустоловину!
– ОК, дођите у Змај Јовину.
Раде ОБРЕНОВИЋ

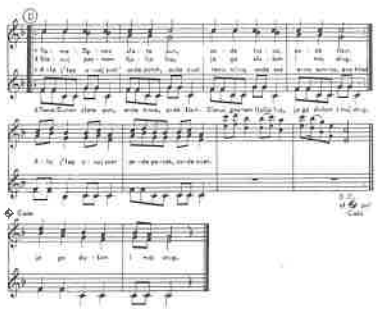

(Јован АДАМОВ: БРАВО ШКОЛА, УРА ЗА ИГРАЊЕ, ЗДИ, 1990)

РАНКО ПАВЛОВИЋ
ЗАВИЧАЈ ПЈЕСМЕ

Змај–Јовина је завичај пјесме,
ту се стих у риму лудо заљуби,
строфа са строфом подруку шета,
а радост никада не дангуби.

Док у Змај–Јовиној стихови
пљуште,
попут прољетне кише над гајем,
тада рука чврсти стисак тражи,
а раме чезне за загрљајем.

Чим на Змајев споменик слети
голуб,
у кљуну му стих, у гугуту рима.
И ето одмах за њим голубице
с перјем неба на крилима.

Кад је пјесма, сретна што срећу
носи,
долази ведра у Змај–Јовину,
то се она, пуна радости,
враћа у своју постојбину.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1989)

ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1992.
Ликовно решење насловне стране:
Милан БАЈАЦ

ПРОГЛАС "МАЕСТРА ОД КАРНЕВАЛА".
Мима Јанковић, Миша Јанкетић, Пипи Дуга Чарапа (лутка) и Бане Јанковић у Змајевој улици
Фотографија: Љубиша САВИЋ

(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1988)

ДУШКО ТРИФУНОВИЋ
ПРОГЛАС

Проглашавам да су деца
већ порасла и те како
и да с њима фолиранти
не могу ни наопако

Деца прате из близине
шта одрасли људи чине
па што лоше започнете
наставиће ваше дете

Дете може све и свашта
јер се њему све опрашта
да правило не прекршиш
да вам лошост усавршиш

А сјај круне те лошости
наша слика из прошлости
сви одрасли нек науче
да се деци не јауче

У то име проглас гласи:

Што се пали – то се гаси
Што се диже – то ће пасти
Власт пропада од превласти

Кад наступи померање
велико ће бити мање
кад сустигне криза кризу
далеко ће бити близу

Ко се жури – успориће
Ко се бори – оборише
Тужни кад се развеселе
горке љуте и киселе

Запахнуће дах слаткоће
и живеће како хоће
под заставом божјег дара
Змаја деце и Игара

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1992)

СВЕТОЗАР МАЛЕШЕВ

ЗМАЈЕВО ДВОРИШТЕ – КОСМОС ИГРЕ

Оптерећени увек једном једином представом стварности, кад нам са свих страна прети да се посве изгубимо, а дрвеће одлучује да бежи из града, све мање је сунца у нама, и месеца у нама; морамо посегнути за још нетакнутим залихама љубави и бескрајног поверења у мудро и маштовито детињство, у његов космос апсолутне игре која не трпи неслободу, страх, немаштину, сузе, самоћу и растанке.

Пројекат и идеја, град замишљен и нацртан (Павле Јанковић Шоле, Сава Суботин) у дворишту Змај Јовине 26, где су и *Змајеве дечје игре*, са улазом само десетак корака од бронзаног песника и помало тајновитим изласком на просторе око Дома културе; са својим *Слатким* и *Дебелим улицама, Дај–дам сокаком, Улицом цвећа* и *Улицом заната*, нуди граду Новом Саду могућност да деци у трајно наслеђе остави простор који ће бити само њихов, Златно двориште на чијим ће вратима деца поставити своје цртеже, да их, како се то радило некада на капијама старих двораца, сачувају од мрачних зала извана.

Нови Сад има шансу да постане Град који не заборавља да има увек нову децу. И да су кључеви Града код њих најсигурнији!

Дечја душа ће сањати у *Змајевом дворишту*. Свет будући биће њен сан.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1992)

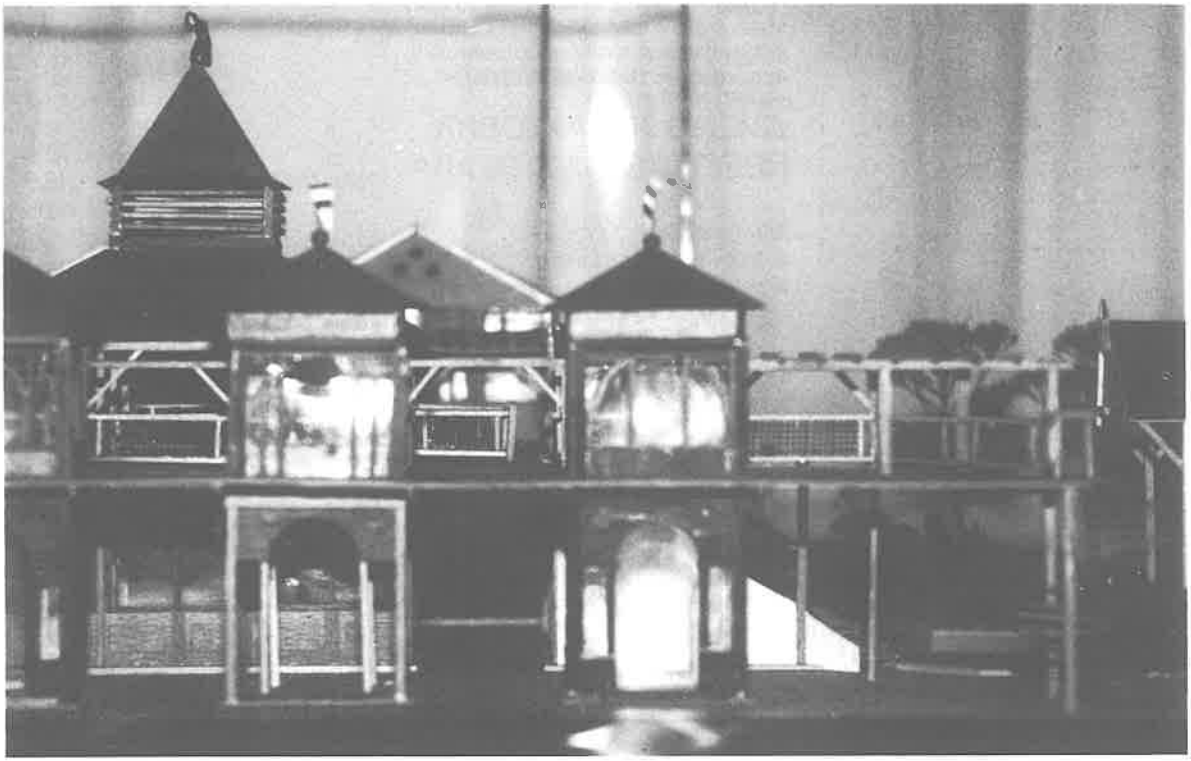

Много фини: дечјих Змај игара домаћини

Поштујући игру као врховну "заповест" детињства, *Змајеве дечје игре* су трагале за новим облицима "удовољавања" деци. Један је свакако и *домаћинство* у лепотама јунских програма. А бити домаћин на *Змајевим дечјим играма* нити је лако, нити једноставно, али је – лепо.

Домаћински су се понели многи писци, глумци, вокални солисти, сликари, редитељи, композитори... Њихова прва обавеза била је да нам открију властита детињства...

Насловне стране ЛИЧНИХ КАРАТА домаћина

ВЕЛИКЕ РЕЧИ

Дајемо реч Змају
малој и великој деци
да ће Игре вечно да трају
као и наши преци

ДРАГАН ЛУКИЋ
(Ово је ЧАСНА РЕЧ свих главних домаћина ЗДИ од 1984)

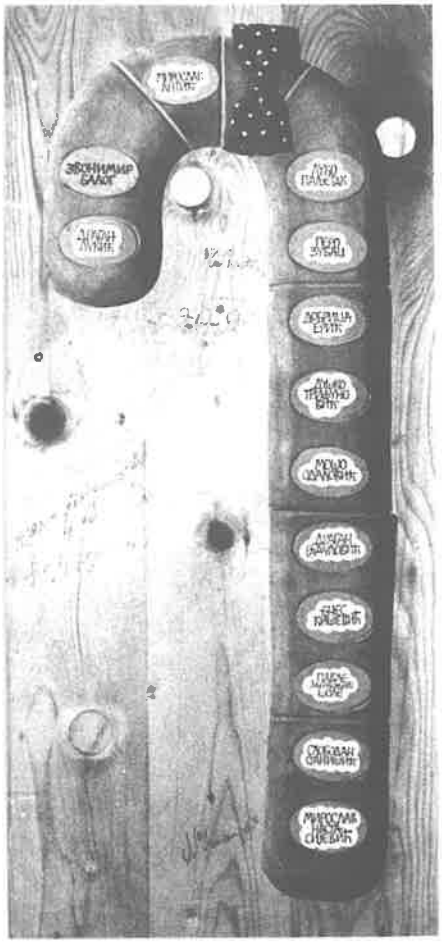

Дијана Мојак – Атлан Јагодински: ЗМАЈЕВ ШТАП
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1992)

Др Томислав Тома С. ПАВЛОВИЋ
О ВЕЛИКИМ РЕЧИМА

(...) " Не постоји прецизан и потпун језички израз, збир реченица или говор пера, који би могли описати значење и последице ВЕЛИКИХ РЕЧИ.

Фундамент њиховог рађања и њихов одјек одређени су карактером нације и осећањем људскости. Њихову снагу не именује појединац, макар им био извориште, већ истина и мудрост, а значај и трајање потврђује историја.

Оне нас, на срећу, увек надживе, шире се и нарастају, ослобађајући потомке страха и показујући им пут ка невероватним могућностима слободе мисли и стварања.

Једноставне су и поштене, инспиришу и обавезују.

Вечерас ће се, као и великани у годинама које памтимо, још једном уписати у наше сећање и трајно утиснути у непрекидност ових сусрета, потписујући ВЕЛИКЕ РЕЧИ Змајевих дечјих игара, они које волимо и ценимо, они који су несебично даривали свој раскошни таленат деци и нама (...)"

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1989)

ЗМАЈЕВ ШТАП, симболично признање писцима – домаћинима ЗДИ, установљен је 1984. године. Први се с њим "послужио" Мирослав АНТИЋ

МИРОСЛАВ АНТИЋ

РАДИО САМ СВАШТА

Рођен сам 1932. године у северном Банату, у селу Мокрину, где сам ишао и у основну школу. У гимназију сам ишао у Кикинди и Панчеву, а студирао у Београду. Живим у Новом Саду.

То је сва моја биографија.

У ствари, ја свима кажем да праву биографију, онакву какву бих желео, још немам, и поред толико књига које сам написао, слика које сам излагао, филмова које сам снимио, драмских текстова, репортажа у новинама...

Сваког јутра пожелим да почнем једну одличну биографију, која би послужила, ако ником другом, оно бар ђацима у школи, јер они, на жалост, морају да уче и живот писца.

Ја бих био најгори ђак, јер ни свој живот нисам научио. А радио сам свашта. Био зидарски помоћник, физички радник у пивари, кубикаш на пристаништу, морнар, позоришни редитељ, бавио се водоводом и канализацијом, радио компресорима, обрађивао дрво, умем да направим кров, глумио у једном луткарском позоришту, чак и правио лутке, водио телевизијске емисије, био конферансије...

Највише бих ипак волео да сами измислите моју биографију. Онда ћу имати много разних живота и бити најживљи међу живима.

Остало што није за најаву писца, него за шапутање, рекао сам у песми IN MEMOARIAM у једној од својих књига.

И у свим осталим својим песмама.

(Библиотека: ПИСАЦ-ДОМАЋИН ЗДИ – МИРОСЛАВ АНТИЋ, 1984)

Мирослав Антић међу најближима, 1984.
(Библиотека: ПИСАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, 1984)

АЗБУКА
Типографија: Оскар ШТЕФАН

(Ликовна збирка ЗДИ, 1992.)

ДРАГАН ЛАКОВИЋ
НАЈРАДИЈЕ САМ С ДЕЦОМ

Родио сам се у Скопљу 1929. године и одмах порекао једну изреку. Кажу: човек се рађа сам – а ја сам угледао свет заједно са својим братом Пепијем.

Детињство ми је било безбрижно и пуно игре. Али, прекинуо га је рат. Тако се десило да сам се школовао у разним местима, све ближе Београду. Из сваког места понео сам по неку лепу успомену.

У Београду, уписао сам се на факултет. То је била мала породична трагедија, јер се нисам уписао на медицину, како је мој отац желео, него на Академију за позориште, филм и телевизију. Завршио сам студије године 1955. и званично постао глумац. Можда сам могао да постанем лекар, али овако ми је лепше.

Но, нисам тиме био задовољан. Човек не треба да буде сувише задовољан оним што је постигао – увек треба тежити да постигнемо још више. Тако сам ја, успут, школовао глас код професора СТАНОЈА ЈАНКОВИЋА и то није остало узалудно. Постао сам првак *Позоришта на Теразијама*. Одиграо сам велики број главних улога у мјузиклима и оперетама. Ређали су се: *Оклахома, Розмери, Занесењаци, Кандид, Студентска свадба, Пут око света*... Кад је 1968. године слављена стогодишњица Народног позоришта у Београду, певао сам улогу Максима у опери Петра КОЊОВИЋА *Кнез од Зете* и насловну улогу у *Мезепи* Петра ИЉИЧА ЧАЈКОВСКОГ.

Али, нисам остао само у позоришту. Глумио сам на телевизији, наступао на приредбама за децу и снимио неколико ЛП плоча за најмлађе, од којих је *Нема земље Дембелије* проглашена за најбољу плочу године 1982. Учествовао сам на многим приредбама УНИЦЕФ–а, играо у неколико филмова, али и данас најрадије се дружим с децом.

Тако је растао и развијао се Драган ЛАКОВИЋ кога данас познајете.

(Библиотека ВОКАЛНИ СОЛИСТА – ДОМАЋИН ЗДИ, ДРАГАН ЛАКОВИЋ 1984)

(Библиотека ВОКАЛНИ СОЛИСТА – ДОМАЋИН ЗДИ, ДРАГАН ЛАКОВИЋ, 1984)

ТОМА КУРУЗОВИЋ
ЈЕСТЕ Л' ЧУЛИ?

ЈЕСТЕ Л' чули људи, верујте без шале, то је Тома глумац без иједне мане.
А како и не би био кад се у позоришту и родио.
Отац му је Јован правио за глумце бркове, перике и браде,
а мајка му Јованка шила костиме, као за променаде.
Сестре Нада и Ксенија и он од малена играли су децу,
јер су били деца...

(Библиотека: ГЛУМАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, ТОМА КУРУЗОВИЋ, 1984)

Тома Курузовић
(Библиотека: ГЛУМАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ 1984)

МИЊА СУБОТА
ДЕЦА СУ УКРАС СВЕТА

Играо сам се, играо, и кроз игру и због игре доспео и до домаћина *Змајевих дечјих игара.*

Родио сам се у Сарајеву 1938. године у знаку шкорпиона, у кући пред којом је Гаврило ПРИНЦИП испалио оне судбоносне хице.

Живим у Београду где сам и провео дивне дане школовања у основној школи *Браћа Рибар* и *Првој београдској гимназији,* учио клавир у Музичкој школи *Станковић,* играо се каубоја и Индијанаца на Калемегдану, купао у Сави и Дунаву, учио, студирао и добио титулу инжењера на Електротехничком факултету.

Све је то лепо, и електроника и компјутери, али да ли има нешто лепше од света уметности, света музике? Ја сам запловио тим непрегледним и прелепим морем.

Волим да компонујем, волим да певам, а изнад свега волим да слушам музику. Написао сам многе композиције забавне музике, многе шансоне, а мислим да сам највише композиција написао за децу.

Почео сам са *Телефонијадом, Поврћијадом, Ишли смо у Африку...* био сам пресрећан када сам једног дана, пролазећи поред школе, чуо како деца певају моју песму *Деца су украс света.* Сада знам да су највеће моје богатство песме које сам компоновао за децу и које она певају...

(Библиотека: ВОКАЛНИ СОЛИСТА – ДОМАЋИН ЗДИ, МИЊА СУБОТА 1985)

Prvu ploču za mališane, Minja je snimio sa „Kolibrijima". Evo ih na jednom jesenjem televizijskom snimanju

zmajeve dečje igre
PEVAČ
1985.
MINJA
SUBOTA

(Библиотека: ВОКАЛНИ СОЛИСТА – ДОМАЋИН ЗДИ, Мања Субота, 1984)

ПЕРО ЗУБАЦ
ОКУС ДЕТИЊСТВА

Враћа се понекад у сну као мирис давно упамћен, мирис дуња на орманима, мрис првих дрењина, опор и опојан мирис бејтурана. Враћа се мирис детињства, невесињских махала, Вишњаве, Јадрана, Требовине, Беговине, Циганмале, Коркутовине, Шеховине. Углачан и врео камен чатрње невесињске у којој се лето задржавало све до јесени, уз коју сам одрастао. Врева и галама у ђачком дому преко пута моје родне куће. Моји другови, дивни, ратна сирочад празних стомака и пуног срца. Делили смо оно хлеба, биљног сира, млека у праху и Труманових јаја, братски, од срца. Расли уз бригу наших мудрих, скромних и стрпљивих учитеља. Мој први и најдражи учитељ Ибрахим КАРАЏА светла је тачка у многој ноћи моје осаме. Видимо се за лета, дружимо се, попричамо, сретни што се нисмо удаљили.

Имао сам већ неколико књига иза себе кад сам почео писати за децу. МИКА, НАСТА, РАДЕ наговорили су Перу. Прву песму написао сам на једном озбиљном саветовању Змајевих дечјих игара као прилог дискусији о деци и књижевности и показао је РШУМУ. Узео је папир, није хтео да га врати, па ту песму *Не волим песме нечије* објавио на плочи са својим песмама. Тако је почело и није престајало...

(одломак)

(Библиотека: ПИСАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, ПЕРО ЗУБАЦ, 1987)

ЗИЈАХ СОКОЛОВИЋ
СВИ МОЈИ ЦМ

Кад сам био висок 50 цм одлучио сам да се родим, а то је било дана 22. децембра 1950. године рано ујутро. Тако сам пробудио своју маму.

Када сам се родио тата је радио, а брат возио камион на тути. Само један цм је био довољан да порастем, а већ сам научио да плачем, да се смијем, једем и наравно каким. Пази, само један цм!

Био сам нестрпљив шта ми носи слиједећи цм, јер је све било заиста занимљиво...

Са 60 цм знао сам да се љутим, да тражим, да гризем, да разбијам, да примам батине, да скоро ходам. Са 61 цм сам почео да псујем, али само до 62 цм, више би било непристојно. На висини од 75 цм (пази то је да ти се заврти у глави) ишао сам у школу, знао слова, бројеве, шта је десно, а шта лијево, да играм шах, учио сам *Лијепа је ово земља*... Да ли 82. цм или 83. цм или 84. цм, али да сам сигурно био заљубљен, први пут! Са 100 цм био сам као Ајфелов торањ: глумио у дјечијем позоришту, ишао у школу (морао сам), мрзио математику, научио да пливам, заволио да читам књиге, а када сам слушао *Битлсе* осјећао сам да растем. Ја мислим да сам на 135. цм добио прве бркове, мале, али кад се добро примакнеш, видиш. 160. цм мала пауза: завршио сам гимназију и глумачку школу и схватио, ако хоћу да још растем морам много да једем. А био сам гладан!

161. цм – почео сам да радим у позоришту, 162–уписао факултет.

(Библиотека: ГЛУМАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, ЗИЈАХ СОКОЛОВИЋ, 1986)

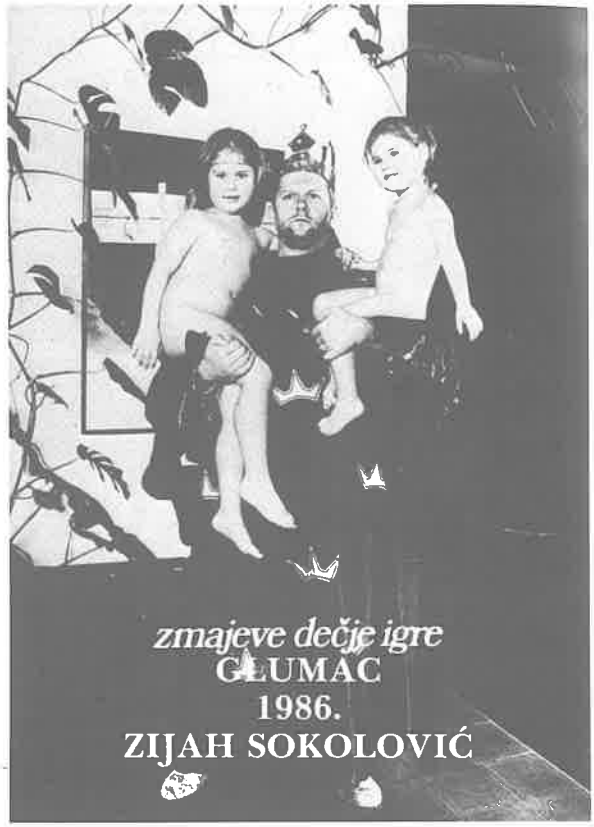

Фотографија: Кемал ХАЏИЋ

Драгољуб Милосављевић Гула: ДЕЦО, ЈА САМ ЛЕЊИ ГАША...

(Библиотека: ГЛУМАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, 1985)

ДРАГОЉУБ МИЛОСАВЉЕВИЋ ГУЛА
ПЕТ ДУГМАДИ – УЛАЗНИЦА У ЦИРКУС ИЛИ ГУЛА, ДОКЛЕ ЋЕШ БИТИ ДЕТЕ?

– Гула, Гула, та докле ћеш ти да будеш дете?

– Па, док се дружим са децом.

– Ти си значи мали Гула?

– Нисам ја мали. Ја сам велики Гула иако сам још дете.

Извините децо, и ја сам био мали као ви. Пио сам млеко и купао се у Млави. Млава мокра и влажна, ту сам се и родио, крај Млаве.

Волео сам лубенице и трешње. А ви их као не волите? И правио сам циркус. Не овај што ви правите мамама и татама, него прави, иза тата Митине абаџијске радње. Улаз је био пет дугмади. Мачак је играо тигра а ја Хајдук Станка. То је моја највећа улога...

У петнаестој години био сам путујући глумац. У рату сам јурио Немце, играо сам на ливадама партизане и викао: *Живела слобода*. Па сам после рата завршио државну позоришну школу у Новом Саду. Постао сам Војвођанин рођен у Петровцу на Млави...

У позоришту, на телевизији и филму свашта сам играо: брадате и људе без браде, сиромашне, богате, добре, невољале. Свима сам уденуо у душу нешто лепо, јер сви су људи у суштини добри и лепи.

А шта ми сад опет фали што сам дете?

(Библиотека: ГЛУМАЦ–ДОМАЋИН ЗДИ, ДРАГОЉУБ МИЛОСАВЉЕВИЋ ГУЛА 1985)

ДРАГАН ЛУКИЋ
ПИШЕМ ЗА ЦЕО СВЕТ

У касну јесен 1928. године, с мирисом пахуљица, дошао сам на свет у Београду, општина Палилула, као син графичког радника Аце и домаћице Тоне. Они су имали један мали али топли станчић и ту ми је било лепо, па сам, тако, до данас остао у Београду. У почетку сам се играо само с књигама и тек с понеком играчком, јер књига је било посвуда зато што је мој отац доносио кући сваку књигу коју одштампа. Али, најлепше сам се играо кад је касније стигао и мој, три године млађи, брат Јоца и кад је мало порастао. А играли смо се свега: возова, аутомобила, вукова, коња, мачака, ловаца, лавова, жандара и лопова, каубоја, Индијанаца, шутирали лопту, све док ја нисам постао један од чувених, опасних, врло вештих мускетара. После смо се играли другачије. А осим тога, после сам ишао и у школу, па још више у школу, па све више у школу, све док нисам завршио студије на Филолошком факултету у Београду и стекао диплому професора српскохрватског језика и књижевности. Али, у међувремену, стекао сам и једну малу, лепу славу као песник за децу. Јер, ја сам волео да пишем песме и писао сам их најпре као клинац, онако, само за себе, па за оца, после и за највернији пријатеље, па за наш улични лист који смо "штампали" оловком у нашој шупици, затим за себе и своју девојку, па за своју *Шесту мушку гимназију*. После кад се то већ прочуло, као што се увек све прочује, почео сам да пишем – и за цео свет.

(Библиотека: ПИСАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, ДРАГАН ЛУКИЋ, 1986)

ЛУКО ПАЉЕТАК

УПРАЖЊАВАЊЕ ПИСАЊА

За разлику од оних које је донијела, или однијела рода, а таквих, вјерујте, има, мене је родио тата уз помоћ моје маме (формула је једноставна: тата мама = матамата/таматама). Када сам сазнао за то, био сам већ увелико рођен и више се ништа није могло учинити. Ипак су, мислим, прозревши некако моје намјере, око града у којем сам се омаматио, односно отаматио, подигли велике зидине, за сваки случај. Ја сам, међутим, имао паметнијег посла. На њима су, свеједно, направили врата, једна на запад, једна на исток, једна на сјевер и једна према мору. Ја сам се у то доба налазио под столом. Питат ћете зашто? Има много разлога за то. Зашто су на примјер ноге под столом, а руке на столу? Зашто је рецимо под под столом, а строп над главом? Управо зато што је строп над главом, ја сам се и налазио под столом. Мама се бојала да ми строп не падне на главу. (Касније ми је свашта падало на главу, и на памет, строп на срећу ипак није). Над градом су тада летјели недобронамјерни авиони с бомбама, била је 1943. година. Већ слиједеће године, могао сам изићи испод стола – дошла је Слобода. Нисам је чуо, нисам је видио, али сам се одмах привикао на њу, а и она на мене – ваљда зато што сам био годину дана старији од ње. Нисам ту своју предност никада користио, као ни друге своје предности. Радије сам користио своје недостатке. На њима ми нитко није завидио и могао сам их несметано упражњавати. То сам и чинио. Упражњавао сам стакленке с медом и пекмезом, пишкио сам у кревет, пио рибље уље, упражњавао сам нос, упражњавао гаће, употпуњавао сам могућности упражњавања. Чиним то и данас...

Тако сам научио и говорити.

... Да потјечемо од мајмуна, увјерио сам се када сам први пут видио колико волим банане, али то је било пуно касније. Требало је да до тада поједем много много мркве, тако да сам био увјерен да барем ја потјечем од зеца, што јест згодно, али зар зец нема дуге уши? Због тога је сигурно у роду с магарцем, а магарац у роду са зидом, јер кажу да и зидови имају велике уши. А ја нисам хтио бити у роду са зидом.

Због те збрке око поријекла, јер је поријекло почело бивати све важније, више сам волио птице, него магарце и мајмуне. Од свих птица највише сам волио, и сада највише волим, ону коју никад нисам успио видјети. Мама су ме и тата једном повели фотографу а он (фотограф је заправо био она), у парк, да ме фотографира. Рекла је: "Стани мирно! Гледај овамо! Сад ће птица!!!" Гледао сам ја, гледао, али птице нигдје... Онда је нешто шкљоцнуло. То је ваљда убило птицу. Тада сам био преварен. По први пут. Касније се то често упражњавало. Доста је времена прошло док сам сазнао да је тој птици име можда Ариное. Тако је говорио КРЛЕЖА.

Насједао сам и другим триковима. Али највећи је био када сам научио читати. Самим тим, морао сам научити и писати. И сада ми више нема спаса. Пишем, пишем, пишем, сваки дан. Пишем, пишем, пишем... ево чак и сад пишем...

(Библиотека: ПИСАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, ЛУКО ПАЉЕТАК, 1987)

zmajeve dečje igre
PISAC
1987.
LUKO PALJETAK

МИЛЕНА ДРАВИЋ
КАКО САМ ПУБЛИЦИ ОКРЕНУЛА ТУР

Рођена сам у Београду, у његовом најстаријем крају Дорћолу што на турском значи четири раскрснице. Са једне од тих раскрсница кренула сам у школу, живот и уметност.

Моји први кораци у свет уметности били су балетски. Имала сам четири године када сам почела да учим шпанске игре. Са пет сам већ имала свој први наступ. Не бих толико причала о том првом наступу да се није догодила једна мала незгодација. У лихт плавој хаљини на беле туфне, у белим чарапицама и белим ципелицама са цветом од славске свеће на глави (то је била 1947) заиграла сам свој први плес. Све је било дивно до пред крај када сам се уместо публици дубоко поклонила својој наставници за коју сам знала да је иза завесе. А публици сам окренула тур. Настао је општи смех. Моја мама је била жалосна. Није ми се то никада више догодило.

После тога пошла сам у основну школу па у гимназију. Упоредо сам наставила да идем у балетску школу и учила класичан балет.

Једног лепог мајског дана дошао је на час у балетску школу редитељ Франтишек ЧАП. Мене са плавим коњским репом и пегама на лицу одредио је да играм главну улогу у његовом филму: *Врата остају отворена*. Дубоко сам му захвална што ми је помогао да одаберем позив који бескрајно волим.

Милена Дравић и Драган Николић у ЧИКА ЈОВИНОЈ ХИМНИ ПРИРОДЕ.
Сценарио и режија: Мила и Тимоти Бајфорд, ЗДИ 1987.
Фотографија: Бора Војновић

(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1987)

ДРАГАН НИКОЛИЋ
МОЈ ПРВИ КОМШИЈА ТОМ СОЈЕР

Рођен сам у Београду, у једном крају који није ни село ни град, у улици која није ни сокак ни булевар, у кући која није ни уцерица ни палата. Моје село звало се и зове се *Црвени крст*.

Налази се негде на граници између Вуковог споменика, Чубуре, Булдбудера, Звездаре и Душановца.

Сада када је глума моја једина и права вокација, признајем да сам глумац био целог живота. Мој први комшија био је Том СОЈЕР. Прва љубав Винетуова сестра НШОЧИ. Био сам мускетар и каубој, Алекса ДУНДИЋ (велики јахач на метли) и чувени аутомобилиста (на колицима са куглагерима), ФАЊЂО. Под водом капетан НЕМО, на небу ГАГАРИН. Највише Немаца (који су се скривали испод напуштених шлемова на напуштеним рушевинама), побио сам (дрвеном пушком) између своје шесте и девете године. И све је то било у машти или тачније речено у игри.

Важно је да сам у све то веровао. И то траје и дан данас.

Маштам, верујем и играм се.

Зато сам и сада ту са вама.

(Библиотека: ГЛУМАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, МИЛЕНА ДРАВИЋ И ДРАГАН НИКОЛИЋ 1987)

ЗАФИР ХАЏИМАНОВ

РАЗГОВОР ОКОМ

Сенку сам упознао недавно – пре двадесет година. Одмах сам знао да ћемо бити верни другари. Не само зато што смо волели исте песме, људе и ствари, него зато што смо умели оком да разговарамо. Тако је најискреније.

Сенкине очи имају хиљаду нијанси плавет-нила: од оловно–хладне, када је тужна, до изворско бистре кад је насмејана. Ако хоћете да сазнате тајну њеног певања погледајте је у очи. Њен глас изванредно прати њихове мене, па јој је песма кадифасто–мекана и брилијантски бритка.

Како то обично бива у животу, Сенка није слутила да ће са песмом живети. Учила је велике школе у Загребу (Тамо је рођена. Мама Розалија и тата Мехмед су се ту заволели). Хтела је да буде доктор економских наука, а да пева само за своју душу. Али са душом се није шалити. Заволела душа песму, те наша Сенкица постаде докторица за певање.

Сви знамо да је наш чика Јова био доктор – песник, па није никакво чудо што нам је јубиларна домаћица докторица – певачица.

СЕНКА ВЕЛЕТАНЛИЋ

ЗМАЈ – ЗАФИР ПЛАНЕТА

Зафир Вам је, драги моји, једно сврдло од човека. Са њим вам никад није досадно. Таман помислим: "Аха, добро је, решио је да се посвети певању (а руку на срце, то мајсторски ради), кад он глуми ли глуми у позоришту или на филму. Таман схватим да пише музику и да га ништа више не интересује, кад он објавио три књиге поезије. Таман уживам како са нашим сином Василом расправља о школи и животу, кад он нестао нетрагом неким својим путем.

Чудо природе! Дружим се с њим онолико, а чини ми се да смо се управо срели.

Чврсто је везан за своје корене: родне Кавадарце, оца Васила, мајку Веру, другаре из детињства, а номадски лута телом и духом земаљском лоптом и мало даље. Ако га пажљиво пратите као домаћина наших тридесетих Игара, можда ћете заједно са њим, бивајући у Новом Саду, бити и на Новом Зеланду, или на некој потпуно новој Змај–Зафир планети.

(Библиотека: ВОКАЛНИ СОЛИСТА – ДОМАЋИН ЗДИ – СЕНКА ВЕЛЕТАНЛИЋ И ЗАФИР ХАЏИМАНОВ, 1987)

Љубиша Бачић

ЉУБИША БАЧИЋ
АЛИ...

...још пре но што сам се родио,
цео мој свет у сну се догодио.
И наша кућа у белом плашту
и поток што је текао кроз башту
и добре змије белоушке,
на зиду дремеж дедине пушке,
што се одавно није огласила
и бара што ми је ноге квасила
и топле летње шаптаве кише
и орах што га нема више
и сребрн коњић златних дизгина
на зидном сату код берберина.

То вече кад ми се мајка удала,
зрикавци су се латили свадбених гудала.
Свирали на радост строгог свата
као мајстори од заната.
А кад је мајка остала трудна,
башта је била ноћима будна
и зујала је без престанка
њена зелена успаванка.
Док сам спавао под срцем мајке,
врбино лишће смишљало бајке
и срицало баби на оба ува,
пошто је била помало глува.
Ја сам слушао у топлој утроби
из штале тихо жвакање зоби
и док се месец са неба склањао,
ја сам дуго спокојно сањао,
тај слатки бол од првог дисања
и беле, беле дане сисања.

Уочи тога свечаног дана
чуо се шапат укућана.
Кад су ми за дочек одредили место,
за хлеб је баба замесила тесто.

И сви смо чекали тај хлеб што се меси
и живот што ће да ми се деси.

(Библиотека: ГЛУМАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, ЉУБИША БАЧИЋ 1988)

ДОБРИЦА ЕРИЋ
ЗГРМС

Чик погодите шта значи ова необична реч! То је наслов једне моје будуће књиге за вас и везан је за моје бивше школске дане, али ви опет не можете знати шта та реч значи, док вам не кажем.

Кад сам ја био тако млад и леп као што сте ви сад, био сам много стидљив и стално сам туговао због понеке девојчице, којој то нисам смео ни у сну да кажем. Такво је онда било време и такви су били сви моји другови и остала деца у школи и око школе. Кад би се онда за неког дечака сазнало коју девојчицу воли, а која о томе нема ни појма. А сви смо некога волели и због некога се радовали и туговали; а ја, чини ми се, понајвише.

Те ране љубави нису биле баш много дуге, али биле су много лепе, жарке и звездане, као и све што је тајно и што мора да се крије. Зато сам једнога дана скупио храброст и предложио мојим најбољим друговима да поверимо један другом имена својих девојчица. То су били: Томо, Радиша, Љубиша и Драгутин, звани Букачица. Ко зна како ми је синула та мисао! За чудо моји другови су то радо прихватили, али под условом да се закунемо. Уболи смо се у прсте под школским дудом, помешали крв и заклели се тешком заклетвом да нико неће одати тајну. Тек тада је сваки од нас, румен као булка, изговорио име своје девојчице.

Сви смо били помало изненађени, јер сумњали смо у неке друге девојчице, али свима нам је и лакнула малчице. Нисмо више носили своје тајне као мору у души, већ као радост у срцу и светлост око главе, коју нико други, сем нас, није могао да додирне. И није се, срећом, догодило да двојица од нас изговоре исто име, а и од тога смо се прибојавали. Пошто сам већ тада био велики сањар и маштовњак, ја сам одмах издвојио почетна слова тих имена која смо поверили један другом и сачинио од њих једну необичну реч. ЗГРМС. И то се мојим друговима много свидело, и то је од тог тренутка био наш свакодневни поздрав. При сусретима, ми један другом више нисмо говорили *Добро јутро, Добар дан и Добро вече*, већ кратко и тајанствено ЗГРМС. Други ђаци су нас гледали и слушали с великим чуђењем и радозналошћу. Чини ми се да су им уши расле и језици их сврбели од жеље да сазнају шта ми то говоримо и шта то значи, али нико од нас није одао тајну.

(Библиотека: ПИСАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, ДОБРИЦА ЕРИЋ 1988)

МИРА БАЊАЦ
ЧЕЗНУЛА САМ ЗА ЦИРКУСИМА

Рођена сам последње године једног дивног мирног живота 1929. Већ наредне године наслућивао се фашизам и немир у људима, као предосећање великог и трагичног рата.

Детињство сам провела у једном лепом селу у Срему, у Ердевику, где сам и рођена. Ту у том месту била је надалеко чувена школа на два спрата, лепа, са богатим ружичњаком. Њега смо ми деца, заједно са нашим учитељима, неговали.

Била сам осредњи ђак. Моје фантазије су биле ван свих школских програма. Ја сам чезнула за циркусима. У моје село није долазило ни једно позориште – само циркуси... Циркуси! Моја велика љубав!

Не, не... мене нису занимале циркуске вештине, трапези и остало. Кловнови, кловнови! То је био мој свет. Тражила сам их целог живота. У мени се рађао један велики кловн!

У основној школи, на школској забави, моја прва велика улога био је кловн. Тај велики забављач тужног лика растао је у мени. Носим га ево цео свој живот. Волим га! Чувам га! Негујем ту тужну радост.

Велика је срећа радовати и умети забављати људе. Коначно, то је постао мој позив...

Сваки сусрет са децом, богати мој живот и чини ме бољом!

Децо! Свет гледа у вас! Немојте га разочарати!

(Библиотека: ГЛУМАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, МИРА БАЊАЦ 1989)

ДУШКО ТРИФУНОВИЋ
СТО ГОДИНА

Ове године су мене изабрали да будем песник–домаћин. Да замењујем чика–Јову Змаја. Да носим његов штап, примам почасти и учествујем у добром расположењу деце и одраслих.

Захвалан сам људима који су ми то омогућили.

Они су знали да је Змај моја прва лектира још из времена пре моје писмености. Али ја се хвалим још једним податком: Змај је од мене старији тачно сто година.

Велика је срећа за једну културу кад неко ко је сто година млађи може с лакоћом да настави идеју свога славног претходника.

Осећам понос пред тим историјским континуитетом у култури...

(Библиотека: ПИСАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ – ДУШКО ТРИФУНОВИЋ, 1989)

ДУШКО ТРИФУНОВИЋ
МИ СМО ДЕЦА, ДАКЛЕ ЉУДИ

Ми смо деца дакле људи
од којих се и то чека
да будемо једног дана
славна прича памтивека.

Из прошлости не носимо
ништа друго осим гена
а у њима све раскоши
фантастазме феномена.

Без намере да будемо
ми главни у свему живом
идемо а то ће једном
да се зове перспективно.

Ми немамо успомена
све што знамо пред нама је
имаш наше поверење
поведи нас чика Змаје.

Полазимо а то значи,
крећемо са мртве тачке
да играмо Игре своје
карневалски наопачке.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1992)

Илустрација:
Мирослав ШУТЕЈ
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1983)

ЏОН ТИМОТИ БАЈФОРД
НЕ КАО СТРАНАЦ...

Кад се 1945. завршио рат, послата су на фарму мога оца, на југу Енглеске, два италијанска ратна заробљеника да помажу за време жетве. Били су то симпатични, весели и духовити момци, који су мене, четворогодишњака, просто очарали. Одлучио сам да кад порастем обавезно постанем Италијан. Ова ми се жеља није испунила, али сам зато ипак успео да постанем југословенски зет и живим у Југославији, ево већ 18 година. Али, нисам провео сву своју младост желећи да постанем странац. Неко време сам маштао да будем војни пилот, затим свештеник а онда учитељ. На крају сам постао аутор дечјих телевизијских емисија-а то је занимање које у себи садржи многе елементе она три претходна занимања којих сам се одрекао!

(Библиотека: РЕДИТЕЉ – ДОМАЋИН ЗДИ – ЏОН ТИМОТИ БАЈФОРД 1989)

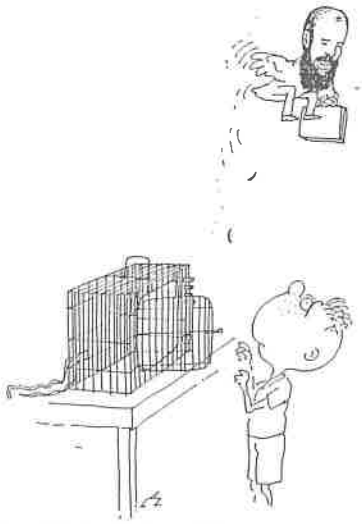

ЏОН ТИМОТИ БАЈФОРД
Илустрација: Душан ПЕТРИЧИЋ

(Библиотека: ДОМАЋИН ЗДИ, 1989)

zmajeve dečje igre
REDITELJ–SCENARISTA
1989.
MILA STANOJEVIĆ BYFORD
TIMOTHY JOHN BYFORD

МИЛА СТАНОЈЕВИЋ БАЈФОРД
ДЕТЕ У "СЕНДВИЧУ"

Рођена сам као "средње" дете, између старијег брата и млађе сестре и тако расла као дете у "сендвичу". Показало се, бар у мом случају, да то није лоше. Од најстаријег се много очекује, на најмлађе сви мотре а оно "између" остављају да слободно живи. Године детињства провела сам у Новом Саду у улици Цара Душана 8, у пространој кући с великом баштом. Са нама су живели још и баба и деда, тетка и теча, а за летњи распуст су нам долазили брат и сестра од тетке из Београда, две бабине сестре и још по неко! Кад смо радили *Невен*, користили смо језик Чика Јове али и језик мога детињства, моје тадашње околине. Можда зато што су ми те ране године биле испуњене присуством многобројних занимљивих особа, разноврсним биљним светом и многобројним старим и новим књигама, развили су ми се моћ запажања и машта. И то је мој главни улог у пословима које већ двадесет година радим!

(Библиотека: ПИСАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, МИЛА СТАНОЈЕВИЋ 1989)

ДРАГАН РАДУЛОВИЋ
У МАЛЕНОЈ, НАКРИВЉЕНОЈ КУЋИ...

Имам почетак: Први мај 1951. године, у кући Радуловића у Никшићу, почео је малом цикутавом пјесмом дечјег плача.

У маленој накривљеној кући са бројем 13 отац Мирко и мајка Божана грлили су букет од петоро дјеце. Понекад се њих двоје, онако кришом, готово плашили да су наша дјетињства недовољно шарена – лишена жељених играчкица које нијесу могли да купе... Наша фудбалска лопта звала се крпењача, а била је направљена од старих маминих чарапа... Многе ствари које смо у дјетињству жарко жељели морали смо сами да направимо, нацртамо, сашијемо или макар опишемо једни другима. Зато је, можда, Мики добар сликар, зато је Мићо био сјајан столар, зато је Ратко маестро за шивење и фискултуру, зато је и сестра Нада изузетан кројач, зато сам ја, можда, писац...

Оног давног никшићког дјечака затекао сам ових дана у једној титоградској гарсоњерици. Провирио сам кроз прозор: па он се дивно блескасто игра са својим синовима Огњеном и Синишом, а "помаже" им и мама Марија...

(Библиотека: ПИСАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ – ДРАГАН РАДУЛОВИЋ, 1990)

Драган Радуловић: ЗМАЈЕВ ШТАП
(Са изложбе Змајевих дечјих игара, Галерија Матице српске, 1992)

ДРАГАН РАДУЛОВИЋ
КРИЛА ПЈЕСМЕ

Крила пјесме су над градом
свако мало око будно,
сваког јуна Новим Садом
дешава се нешто чудно.

На лептира личи дијете,
очи пјесмом заблистају
у кочије маште лете
док Змајеве игре трају.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1991)

zmajeve dečje igre
PESNIK
1990.
DRAGAN RADULOVIĆ

РАДЕ ОБРЕНОВИЋ

ЗВУКОВИ ИЗ ДЕТИЊСТВА АЛЕКСАНДРА КОРАЋА

Композитор Александар КОРАЋ одрастао је у маленој, суботичкој улици, уз надвожњак. Снови су му постали – возови. Њихови одласци и доласци, њихови одласци у непознато и доласци из непознатог.

Возови су пролазили кроз ту малену улицу Детињства. тутњали, пиштали, примамљивали дечју знатижељу. Најпре се том подвожњаку није смело прићи. Зато се вирило, криомице гледало. Ослушкивало...

Његови пријатељи из детињства, његови другари игром никада задовољни, а жељни нових простора, напуштали су Суботицу – возовима.

Остали су – звукови.

И кад је требало написати музику на стихове Драгана ЛУКИЋА, кад је нотним "шинама" требало да крене Ивин воз, Александру КОРАЋУ није било претешко. Он је једноставно звукове преписао из сопственог детињства. Ваљда је зато та композиција толико игрива, привлачна: генерације су већ "путовале" тим возом...

Знакови детињства још дописују, буде и успављују. И зато ваља бити детињаст и кад се зађе у зреле године детињства. И љубоморно чувати измишљени кофер детињства. Са њиме се путује у незнане пределе чак и онда кад се и не мрдне из своје радне собе...

(одломак)

(Библиотека: КОМПОЗИТОР – ДОМАЋИН ЗДИ, АЛЕКСАНДАР КОРАЋ 1990)

ИВИН ВОЗ

Aleksandar Koracc Dragan Lukicc

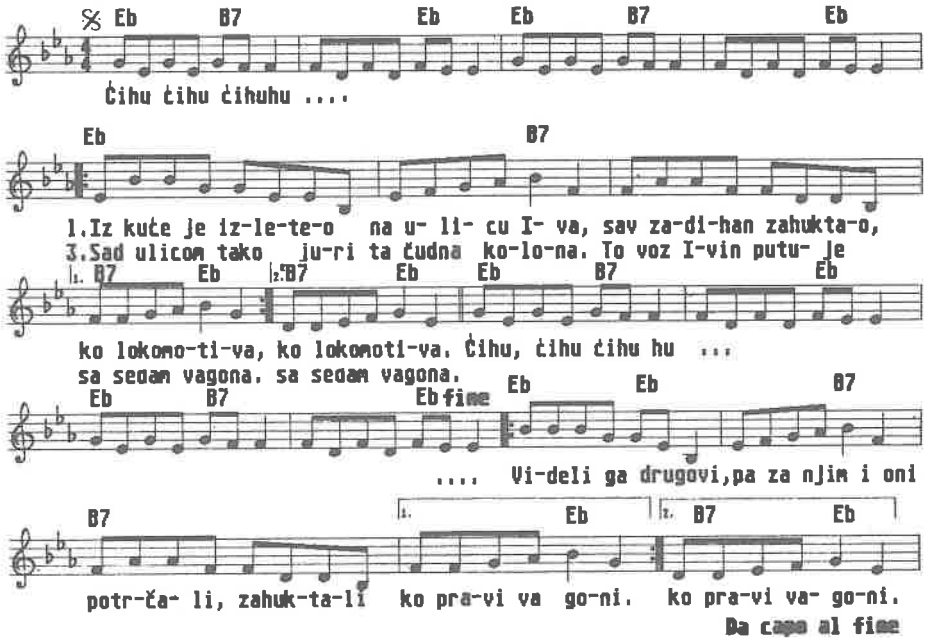

zmajeve dečje igre

KOMPOZITOR 1990. ALEKSANDAR KORAĆ

(Библиотека: КОМПОЗИТОР – ДОМАЋИН ЗДИ, АЛЕКСАНДАР КОРАЋ 1990)

МЛАДЕН АНДРЕЈЕВИЋ
НИТИ ЛЕКАР, НИТИ ПИСАЦ – ВЕЋ ГЛУМАЦ

Мени је 27. јуна 1955. године постало претесно. Морао сам да променим топли мамин стан за неки други – много већи и хладнији. Тамо су ме лупали и држали наглавце. Било ме је страх, али сам открио да је мама и даље ту, поред мене. Брине и гледа како растам и започињем разне "уметничке" подухвате. Ни један од њих нисам завршио: Од великог, значајног романа испале су две стране, од песама – само неке строфе.

Сећајући се својих сећања једна песма је остала цела:

Чувајте Маме у Вашим
срцима и главама,
Сваки од Вас!
Да није њихових топлих, малих
станова
Не би било никог од нас.

Ето, толико од једног глумца који је глуму одабрао да обухвати и доврши своје младалачке подухвате.

(Библиотека: ГЛУМАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, МЛАДЕН АНДРЕЈЕВИЋ 1990)

ЕНЕС КИШЕВИЋ
ЗАВИЧАЈ ЖИВОТА

Родио сам се, мало већи од срца. 1. маја 1947. у Босанској Крупи на Устиколини, понад ријеке Уне. Чим су ме дочекали на руке, Уном су ме повили. Имао сам срећу да ме је баш моја Мајка родила, могао сам се задесити у некога тко не носи у себи толико доброте и благости попут моје родитељке. Имао сам и ту срећу да је моје рођење пало на Празник рада, због тога ми је сваки дан празник кад радим, а кад не радим као да сам себи на грбачи сједим – тако се осјећам.

Да се отац у 39. години није опростио од свијета, наша би се обитељ повећала још најмање за десеторо чланова. Овако нас је остало шесторо: три сестре и три брата, а између нас Мајка.

Док су моји другови одлазили у Њемачку на рад, Мати је једно по једно дијете подизала, тако да се није имала времена поново удати. Иако тешко, моје дјетињство је захваљујући Мајци најљепши бивак, најљепши завичај мога живота. Тамо је коријен мојих очију, и у коријену гнијездо за снове. Ево већ кључном кроз опну из њега пишти пјесма:

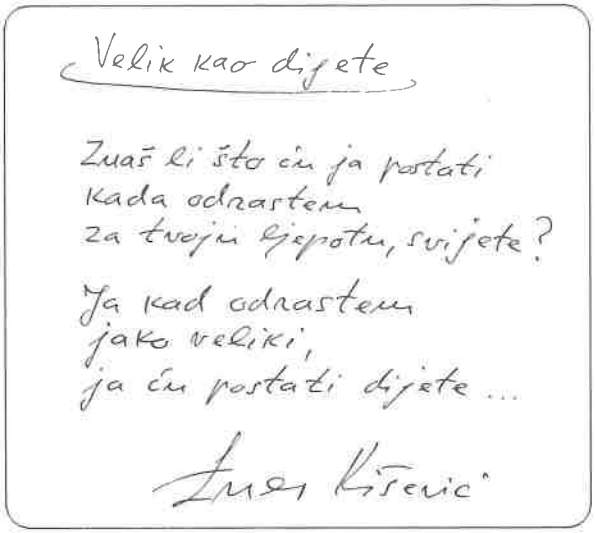
Velik kao dijete

Znaš li što ću ja postati
kada odrastem
za tvoju ljepotu, svijete?

Ja kad odrastem
jako veliki,
ja ću postati dijete ...

Enes Kišević

Енес Кишевић: ВЕЛИК КАО ДИЈЕТЕ
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1991)

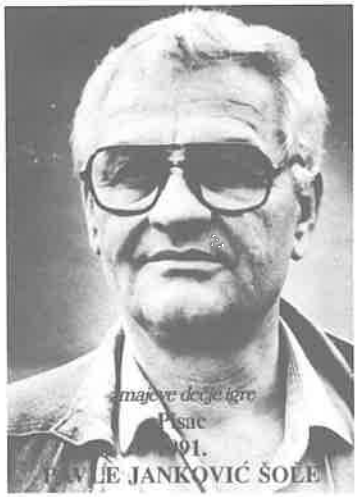

Фотографија: Боривој МИРОСАВЉЕВИЋ

ПАВЛЕ ЈАНКОВИЋ ШОЛЕ
И РОДИХ СЕ ЈА

Све је почело још пре рата у Новом Бечеју чији су житељи толико волели реку Тису да су јој ископали ново корито да би текла одмах испред првих кућа њиховог градића. Тиме су, једним ударцем, постигли три трајне историјске вредности. Прво, Банат је, само на том делу, са обе стране ове реке. Бачка почиње тек тамо далеко иза старог корита Тисе коју су прозвали Мртва Тиса. Друго, између Тисе и Мртве Тисе створили су Бисерно острво са виноградима од чијег се грожђа, са лозе донете из Африке, једино ту добија чувено царско вино Крокан. И треће, по мени најважније, створили су све услове да се родим у градићу крај реке и заволим је за читав живот. Отуда су за мене све реке света само варијанте Тисе, а сва мора само разни видови ове реке када набуја и прелије се изван свог корита. Нови Бечеј од вајкада има јаке бедеме и насипе који служе да са њих безбедно и заљубљено гледамо своју реку која, поред Јанг Ценг Јанга, једина толико ЦВЕТА. Са њеног дна и обала израњају ларве из чијих кошуљица полећу милион чудесних речних вилиних коњица да се воле и живе само један дан. Они се зову Тиски Цвет.

У таквом месту и са таквим житељима ни ја се нисам могао родити сасвим обично.

Све је почело тачно 19. јануара, на Богојављење, године 1939. у 11 часова и 30 минута. Пола сата пре ручка, како је и ред, и тек пола сата након рођења мога брата Душана када сам изгубио сваку наду да ће се вратити. Шта сам најзад и могао, онако усамљен, после дружења са њим пуних седам месеци – иако сам знао да до рођења имам право још на два месеца безбрижности.

Одлучујућа је била превелика емотивност мога брата Душана, јер смо знали да нас мама Тина (Отилија) и тата Богдан жељно очекују. Зар сам, у таквим околностима, и ја могао да испољим и трунку безосећајности према рођеним родитељима.

Одигравало се то у кући број 12 у улици која је тада носила име Цара Душана, по којој мој брат није добио име, већ по куму Душану Радивојевићу.

"Сад, шта је – ту је", помислио сам и кренуо.

Први с ким сам се срео био је лекар Спајић. Онако без искуства, успаничио сам се на помисао да на свету постоје само мушкарци. Онда угледам бабицу Кристину и лакне ми. Мајку и оца сам одмах препознао по радосном осмеху, а брата први пут и чуо па сам му се одмах јавио, испуштајући неке гласове за које сам касније сазнао да је плач...

(одломак)

(Библиотека: ПИСАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ – ПАВЛЕ ЈАНКОВИЋ ШОЛЕ, 1991)

У дворишту Змајеве куће. када је Павле Јанковић Шоле примио Награду Змајевих дечјих игара у друштву са Душаном Петричићем, Весном Парун, Светланом Макаревич и др Слободаном Ж. Марковићем. Сремска Каменица 1987. године.

СЛОБОДАН НИНКОВИЋ КИЗА

НЕ ДАЈТЕ СВОЈЕ СНОВЕ...

Децо. Ја као мали уопште нисам имао појма о пушењу. Једног УТОРКА око пола три, одем до "трафике" да купим цигаре. Купим цигару, ставим је у уста, запалим је и повучем дим–кад оно–оде дим кроз рукав. Повучем ја и други дим–опет исто. Ко велим: што да пушим кад не умем да пушим – боље да једем.

ЗАРЕ је рођен као један од многобројне браће и сестара из породице чаробњака над чаробњацима, врховног вилењака ванвременске земље МАШТАРИЈЕ, доктора за све наше проблеме – ДУШКА РАДОВИЋА. А ја. Ја сам рођен крајем новембра 1956. године у Смедереву, као шест година млађи–шест година старијег брата мог.

Њему имам много да захвалим за то што припадам малобројној групи одраслих који заједно са свом децом света чине грађанство најсрећније земље фантазије и маште у којој је све могуће и у којој се све сме. У жељи да достигнем свог у музичком свету већ признатог "бату", крадомице сам узимао његову гитару, окретао је наопако, јер ми тако више одговара, и невешто али упорно покушавао да изразим оно што ме је *сврбело.* Убрзо сам нашао неколико истомишљеника, касније и великих пријатеља и са њима сам направио групу. Један од првих а уједно и најдражих задатака је био рад сонгова за једну представу и... ето. Требало је да уз "живо" певање на сцени нешто и кажем и тада сам постао потпуно свестан истине да ја свој сан више не сањам већ живим.

Зато, децо, не дајте своје снове. Чувајте их и трудите се да их не преспавате, јер без њих нема ни наше најдраже и најсрећније земље фантазије и маштарије а без ње сасвим сигурно неће бити ни нас.

(Библиотека: ГЛУМАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, СЛОБОДАН НИНКОВИЋ КИЗА 1991)

Душан Димитров: ЗАШТИТНИ ЗНАК ДОМАЋИНА ЗДИ, 1992.

МИРОСЛАВ НАСТАСИЈЕВИЋ

ДА СЕ ЗМАЈЕВЕДЕЧЈЕ ИГРАШ...

Ја сам писац... и тако даље. Наравно, нисам се родио као писац. То се постаје, као што се све у животу постаје: посластичар, сладоледар, пекар, лекар, апотекар. А постао сам писац можда случајно, можда зато што је у мојој породици, пре мене, било писаца и неких других уметника, па сам се заразио од њих. али, нико од њих није писао за децу. Ту сам баш најпрви у фамилији. Онда сам неко време сликао, и сада још понекад сликам, можда зато што ми је најстарији стриц био сликар. Онда сам дуго свирао виолину, можда зато што ми је други стриц био музичар. Онда сам се бавио телевизијом, можда зато што то нико од њих није радио. А писац сам остао за стално.

Иначе, родио сам се пре другог светског рата у Београду и био сам добро дете. Живели смо тада доста јадно и бедно, само се мама досетила да нам шије овако лепа оделца од својих предратних хаљина. Ишао сам у школу која се лепо звала *Свети Сава*. Онда некоме то није било право, па су отерали СВЕТОГА САВУ, а школи залепили неки број чини ми се 12. Моја школа се сада опет зове *Свети Сава*, и ја се због тога радујем. После сам дошао у Нови Сад, па сам ту студирао и завршио факултет, оженио се и добио дечицу, па ми је одједном постало јасно да сам одрастао. Брже–боље сам потражио у себи своје детињство и нашао га у песмама, романима, радио–драмама, драмама и телевизијским емисијама за децу. Много је лакше живети кад си бар још мало, макар и сасвим мало, дете. Малкице. Тек толико да можеш да се поиграш кад ти дође, да се играш. Да се змајевеиграш, змајеведечје играш, да и сам будеш некакав Чика Јова, али онај из песме, што се једио што је мали, па се попео на столицу и залепио бркове и браду од кудеље. Али, најлепше се играм са својом децом, нарочито кад ми се учини да су постали одједном старији од мене...

(Библиотека: ПИСАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, МИРОСЛАВ НАСТАСИЈЕВИЋ 1992)

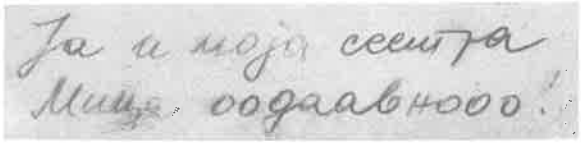

МИРОСЛАВ НАСТАСИЈЕВИЋ (лево)
(Библиотека: ИЗЛОЖБА ЗДИ, 1985)

ЈЕЛИЦА СРЕТЕНОВИЋ

ДА ИГРА НИКАД НЕ ПРЕСТАНЕ...

У слободно јутро једног марта, први пут сам заплакала оглашавајући своје постојање.

Плачем и данас гледајући своје две беле девојчице како расту окружене речима: рат, издајник, рањеник, смрт...

Оне ту не могу ништа да промене.

Покушавам ја.

Постала сам глумица зато што сам желела да моје игре не престану, да моје шарене сличице не избледе, да моје слагалице увек сложе бајку.

Постала сам глумица да бих се борила речју и мишљу за срце, за душу, за осмех и цвет.

(Библиотека: ГЛУМАЦ – ДОМАЋИН ЗДИ, ЈЕЛИЦА СРЕТЕНОВИЋ 1992)

ЗМАЈЕВА ПРИЧАОНИЦА, ПЕВАОНИЦА, ИГРАОНИЦА
1. Фестивал монодраме за децу, 1992.
Аутор заштитног знака: Оскар ШТЕФАН
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ)

ДОЂИТЕ У НОВИ САД
ЗМАЈЕВИХ ДЕЧЈИХ ИГАРА ГРАД...

Порука свих, као и
Слободана Ж. Марковића
Фотографија: Гаврило Грујић

(ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1992)

Знам игру за почетак и крај, заклопи очи и кажи Змај!

У дечјој игри, или игри деце, нема краја, има само почетка. А ЗМАЈ је одавно означен као почетак свих лудорија, каламбура, али и озбиљних послова. Луко ПАЉЕТАК је то лепо приметио стиховима који су узети за мото овог дела књиге.
При крају смо једне игре, а следе још многе...

ЗМАЈЕВА КАПИЈА

Ово је година 35–та
како се отвара капија света
та зачарана капија стара
капија дечјих Змај – Игара.

Душко ТРИФУНОВИЋ
(1992)

ЗВОНИМИР БАЛОГ
ЖЕЉА

Прва, желео бих да у пуном сјају
Змајеве дечје игре стално трају.

Друга ми је жеља да они који
одлучују
сву озбиљност Игара схвате
и да их на рачун озбиљности
ни за трен не скрате.

Трећа жеља, од које сав горим,
да стоте Игре ја лично отворим.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1985)

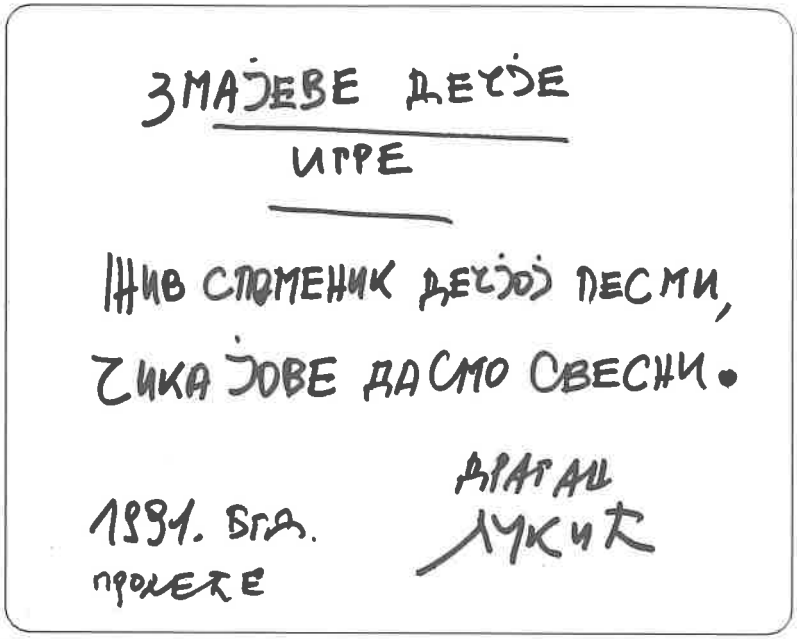

Драган Лукић: ЗМАЈЕВЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ (РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1991)

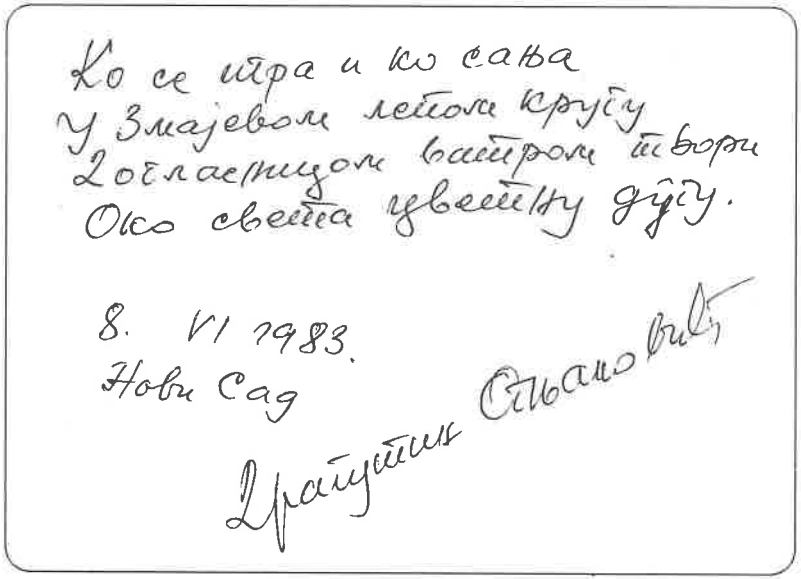

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1983)

Добросав Живковић Боб:
ТИК – ТАК посвећен у целости
Играма, насловна страна
(ЛИКОВНА ЗБИРКА ЗДИ, 1989)

СЛОБОДАН СТАНИШИЋ

ЗМАЈИЗМИ

Ал су лепе
Игре ове
то Змај децу
песмом зове.

*

Ђиха–ђиха, четир' ноге
ко четири чигре,
ђиха – ђиха, ми журимо
на Змајеве Игре!

*

Тражио сам леп осмех
ал не нађох ни грама,
најзад разбих овај пех
на Змајевим Играма!

ЗМАЈОТЕКА

Нека Игре Змајеве
трају нам без краја
у следећи век –
понећемо Змаја.

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1992)

Жеља

Змајеве игре су велики цвет
са безброј мирисних латица.
Змај нас окупља сваке године
као матица.

Нека цветају игре и даље
без застоја и венења,
и нека се на Змајевом врелу
напајају нова поколења!

5. 06. 1990.
Нови Сад

Момчило Тешић

Момчило Тешић: ЖЕЉА

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1990)

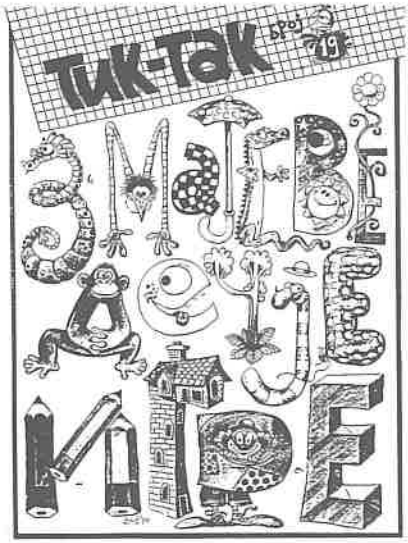

Лидија Тарановић: НАСЛОВНА СТРАНА ТИК – ТАКА, 1990)

Змаевите игри се возбудливи, красни,
неизмерно привлечни, ко птичји хор гласни.
Со нив Војводина е РЕПУБЛИКА ДЕТСКА,
Нови Сад – престолнина европска и светска.

Стојан ТАРАПУЗА

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1991)

Змајеве игре у Новом Саду:
Тада ми с браде опада иње
Деца порасту за ту параду
А одрасли подетиње.

Добрица ЕРИЋ

Змајеве су дечије игре
Они пути,
Где се песма мила чује
Где се лепи санак снује.
Они пути,
Где се сунце, звезде виде
Где са тобом цвеће иде.

Драгољуб Гула МИЛОСАВЉЕВИЋ

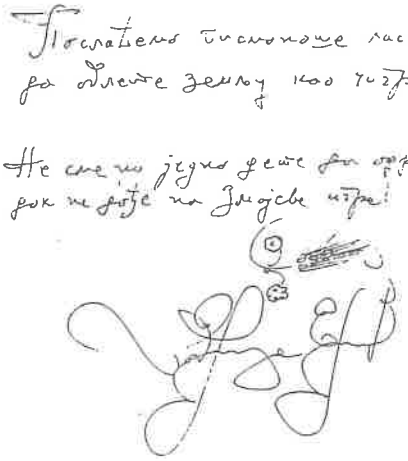

Добрица Ерић: ПОСЛАЋЕМО
(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1988)

Пошаљемо
писмоноше ласте
Да облете
земљу као чигре:
Не сме ни једно
дете да одрасте,
Док не дође
на Змајеве игре!

Добрица ЕРИЋ
(1988)

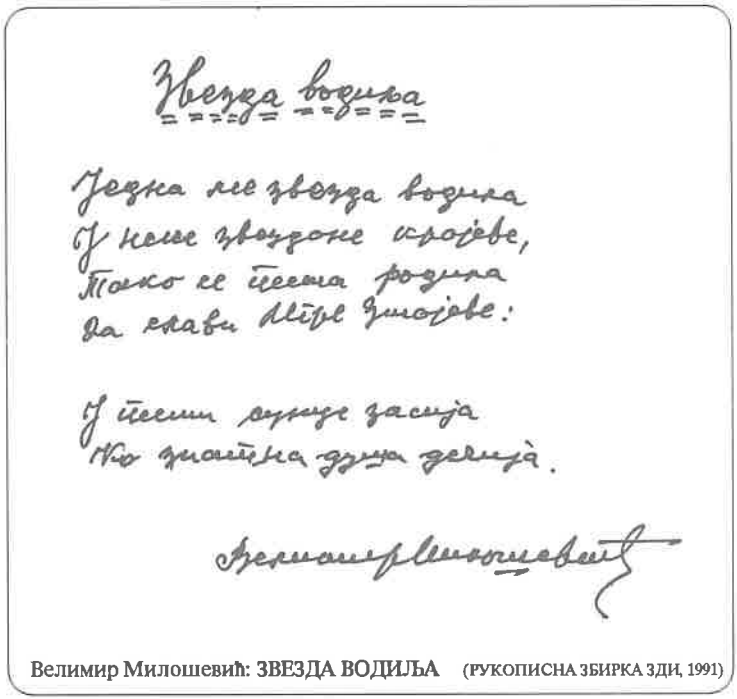

Велимир Милошевић: ЗВЕЗДА ВОДИЉА (РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1991)

Љубивоје Ршумовић – Боб Живковић:
ЈОШ НАМ САМО АЛЕ ФАЛЕ,
ТИК – ТАК посвећен ЗДИ, 1992)

ДОБРИЦА ЕРИЋ
ЗДРАВИЦА

Чуј, Змај Јово, тринаесте петле
што стигоше с брда, из долина, –
да Ти Светле гробове *осветле*
купом вина с Петроварадина!

(БИЛТЕН ЗДИ, бр. 1, 1970)

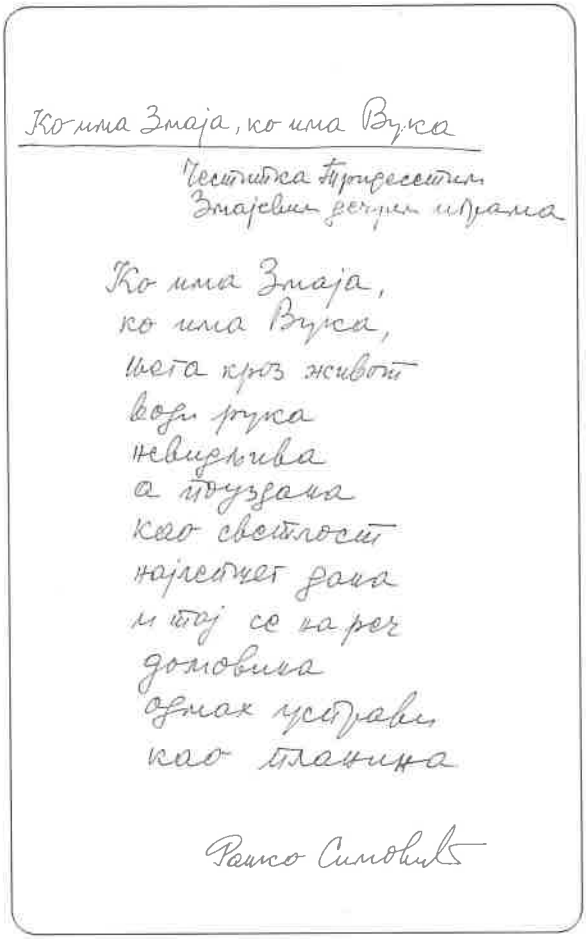

Ранко Симовић: КО ИМА ЗМАЈА, КО ИМА ВУКА

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1987)

ЗИЈАХ СОКОЛОВИЋ
ТИХО НОЋИ...
На Змајевим дечјим играма

Окрену се птица небу – тихо ноћи
Окрену се мрежа пауку – тихо ноћи
Окрену се ларва лептиру – тихо ноћи
Окрену се море рибама – тихо ноћи
Окрену се сликар бојама – тихо ноћи
Окрену се глумац позорници – тихо ноћи
Окрену се свијет, пардон цвијет С саксији – тихо ноћи
Окрену се космонаут звјездама – тихо ноћи
Окрену се други канал првом и поче Дневник – не почињи тихо ноћи
Окрену се разум од политике – почеше Змајеве игре
Окрену се мрав славују – реци Лафонтену – тихо ноћи
Окрену се динар и изгуби три нуле
Окрену се земља – ми старији за један дан

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1992)

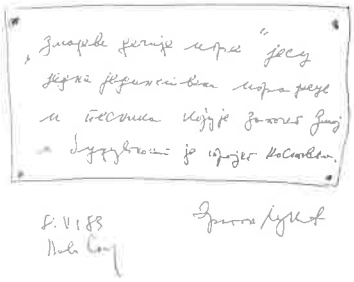

Драган Лукић: ЗМАЈЕВЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ...

(РУКОПИСНА ЗБИРКА ЗДИ, 1983)

Пошто су ово *Змајеве игре*, пошто је ЗМАЈ рођен у непосредној близини места на коме се налазимо, пошто су гости Новог Сада ових дана све сами песници, дозволите ми да се обратим стихом:

За тренутак радости
не треба педигре,
добродошли, драги гости,
на Змајеве игре.

Влада ПОПОВИЋ

(Реч Градоначелника Новог Сада, приликом симболичног даривања деци Змај Јовине улице, 1991)

НОВИ САД ОБАСУТ ВАТРОМЕТОМ, Фотографија: Мирослав ВАЈДЛ (ФОТО ЗБИРКА ЗДИ, 1991)

СУЗА

Нас двадесет у чамцу
Још само суза
да потонемо.

/Из дневника 10. годишњег дечака
из Трбиње после преласка Дунава
у избеглиштво/

(ДОГЛАСНИЦЕ ЗДИ, 1992.)

ZMAJ'S CHILDREN GAMES 1958 – 1992

JOVAN JOVANOVIĆ ZMAJ

Jovan Jovanović Zmaj (1833 – 1904) is one of the founders of Yugoslav poetry for children. He is the author of many poems which still retain their popularity. He was the editor of a number of magazines, among which the most important was NEVEN, a journal for children.
Zmaj's Children Games have been established in honour of this outstanding man of leters.

MEETINGS OF WRITERS WITH CHILDREN

The meetings of with children are the most popular acitivities covered by Zmaj's Children Games. A great number of writers recite their verses to children in schools and nurseries, in labour units and cultural centres, sitting around campfires or standing by the monuments and on the banks of the Danube. Every year numerous poets from all over the country and a few from abroad take part in Zmaj's Children Games.

EVENTS

In addition to poetry readings and discussing the children books, there are other programms organized within of Zmaj's Children Games. The participants in these programms are actors, puppeteers and reciters; children films, puppet shows, theatricall performances and painting exhibitions are also presented to the audience.

So far the Games have featured a number of performances by a large number of children drama groups, children literary workshops, children film workshops and children workshops dealing with journalism, art and dancing.

DISCUSSIONS

The second day of the Games is devoted to discussions of children books. The discussions are based upon a very broad approach in the research of children literature. The most outstanding scholars, pedagogues, psychologists, sociologists and educators present the results of their researches.

PUBLISHING

Zmaj's Children Games in Novi Sad have been co-publishers for many years of the popular children's book series CHILDHOOD.

THE RECORD CENTRE

The Record Centre was founded by the Statute of Zmaj's Children Games in 1976. The activities of the Centre are the following:
- launching some larger research projects (A Guide To Children's Literature, the commemorative volume of the Games)
- setting up book exhibitions
- classifying and sorting out evidentiary data on Zmaj's Children Games.
- exchanging information with similar institutions in the country and abroad.

"CHILDHOOD" – MAGAZINE

CHILDHOOD, the magazine devoted to shildren's literature, was started in 1975. Its chief purpose is to publish literary criticism concerning literature for children. It is published four times a year.
The contributors to the magazine are authors from all over Yugoslavia. Its chief columns are: portraits of authors, selections, essays, criticism, surveys, and bibliographies. Occasionally the editors publish an issue or a series of issues dedicated to a single topic.
The magazine has remained faithful ot the original conception outlined in its first issue: "Literature for children has been recognized by the whole society, thus for the purpose of its having authentic aesthetic foundations it as absolutely necessary to try to interpret its phenomenon and essence, as well as to evaluate with a critical insight its current output."

FOREIGN AUTHORS AT ZMAJ'S CHILDREN GAMES

Since 1975 the Games have been cooperating with similar cultural institutions from other countries. Many foreign writers from all over Europe take part in the literary events organized at the Games.

PLAQUES AND AWARDS

At the opening ceremony in June THE PLAQUE and AWARDS are distributed to winners.
ZMAJ'S CHILDREN GAMES PLAQUE is given "in recognition of a highly creative contribution to literature for children as a result of deep understanding of the childhood world and deep devotion to the noblest human aspirations". THE PLAQUE has been awarded to the outstanding Yugoslav writers.
For the first time THE PLAQUE was awardet to a foreign author in 1985. The first winner of the prize has been the Swedish woman writer Astrid Lindgren.
Zmaj's Children Games AWARDS are given for "a creative contribution to the modern expression in literature for children as well as for bringing this type of literature to wider public attention."

We have, in the first place, explained what Zmaj's Children Games are. We have done this because the book CHILDHOODS WHISPER would not exist if there were not this outstanding Yugoslav cultural institutuion. On its pages the most beautiful prose and poetry extracts both by Yugoslav and foreign authors have been presented. The basic idea was to present, through the book, the literal and artistic creative work initiated by Zmaj's Children Games. Within the Games over 300 books and appropriate brochures have been published written by almost 1,000 authors both from Yugoslavia and abroad.
CHILDHOODS WHISPER does not represent an anthological selection (although the book is not far from that). It is simply a **reading book** and **a picture book** of an instituttion which for more than three decades deals with books and creative work for children in general.
Everything published in this book has its former review in some of numerous Games' publications. Readers will have the opportunity too follow the development of contemporary literature for children in Serbia and Yugoslavia. In the same time, the book shows the maturing of our literature for children into a literature which has to be respected all over the world.

ИМЕНИК

Абду, Абдулахи 72
Адамов, Јован 114
Алгрин, Лизбет 65
Алексејев, Сергеј 65
Алечковић, Мира 32, 80, 85, 97
Андерсен, Ханс Кристијан 94
Андрејевић, Младен 132
Андрић, Владимир 59
Андрић, Иво 15
Арсовски, Георги 27, 45
Антић, Мирослав 7, 40, 41, 90, 92, 93, 94, 95, 106, 118, 119
Антолчић, Ивица 12, 21, 97

Бабић, Горан 60, 62
Бабић, Сава 9
Бабић, Сеја 72
Бајац, Милан 115
Бајфорд, Мила 99, 125, 129
Бајфорд, Тимоти 99, 125, 129
Балог, Звонимир 42, 108, 111, 112, 138
Бандић, Милош И. 100
Бањац, Мира 128
Барат, Ференц 81, 90
Батачарја, Амијаканти 10
Батбајар, Дармаагијн 74
Бачић, Љубиша 127
Бекрић, Исмет 13, 59, 110
Беловић, Мирослав 99
Бербер, Мерсад 6, 22, 95
Билић, Злата 84
Бјелкић, Тодор 62
Блашковић, Ласло 59
Богдановић, Владимир 47
Босиок, Дору 21, 61, 67
Бошковић, Радуле 46, 53, 70
Брајковић, Драгомир 63
Брехт, Бертолд 67

Вајдл, Мирослав 142
Вајдл, Оскар 94
Вег, Ђерђ 71
Вела, Ивона 80
Велетанлић, Сенка 126
Викланд, Илона 78
Висковић, Казимир 80
Витез, Григор 24, 80
Витезовић, Милован 10, 61
Витошевић, Драгиша 23
Војновић, Бора 15, 29, 79, 80, 83, 87, 89, 90, 108, 113, 125
Вранић, Милан 80, 106
Вујаклија, Лазар 68
Вуковић, Чедо 86, 89
Вукотић, Душан 102
Вучо, Александар 16, 17, 85, 86, 88

Гал, Ласло 22
Гамара, Пјер 65
Глигорић, Велибор 84
Глушчевић, Зоран 61
Грозданов Давидовић, Стојанка 56, 89
Грујић, Гаврило 15, 25, 52, 86, 107, 136

Давид, Андраш 37
Данојлић, Милован 8, 26, 28, 39, 48, 49, 78, 80, 85

Деак, Ференц 50
Демак, Мирослав 64
Диклић, Арсен 30, 95
Димитров, Душан 7, 27, 34, 67, 134
Добановачки, Бранислав 28
Домонкош, Иштван 57
Дравић, Милена 113, 125
Дреновац, Никола 22, 80
Дунђин, Јован 35, 48, 80

Ђидић, Љубиша 85
Ђорђевић, Драгомир 64
Ђукић, Миодраг 100
Ђурђевић, Бранко 80
Ђуришић, Душан 45, 114

Егзипери, Антоан 68
Ердељанин, Анђелко 108, 112, 113
Ерић, Добрица 13, 45, 46, 62, 94, 102, 110, 114, 127, 140, 141

Живановић, Драгица 67
Живковић, Добросав Боб 138
Живковић, Живан 102
Жупанчич, Отон 22

Зајц, Дане 39
Зекерија, Нејати 38, 85, 88, 91
Зечевић, Оливера 80
Зубац, Перо 62, 107, 109, 111, 122

Иванји, Иван 93
Илић, Живојин 80

Јагодински, Атлан 4, 30, 49, 75, 83, 86, 100, 101, 114, 118
Јаин, Сјорај Синг 9
Јаневски, Славко 27
Јањушевић, Гојко 39
Јанкетић, Миша 115
Јанковић, Бане 115
Јанковић, Мима 115
Јанковић, Павле Шоле 52, 71, 96, 133
Јахнин, Леонид 73
Јекнић, Драгољуб 8, 20, 89
Јелачић, Миодраг 40
Јефтовић, Мирољуб 80
Јиди, Ванг 75
Јовановић, Јован Змај 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 22, 69, 80, 81, 84, 95, 96, 97, 98, 99, 114
Јолер, Предраг 10
Јосифов, Георги 17, 19, 26
Јуањие, Зхенг 75

Кавурић Куртовић, Нивес 56
Кајнар, Јозеф 71
Каменов, Емил 99
Капишић Хајић, Насиха 38, 91, 95
Керекеш, Ласло 72
Керечки, Деса 29, 72, 105
Кикај, Всхби 85
Кираљ, Михал 10, 32, 74
Кишевић, Енес 132
Ковачек, Божидар 41, 84, 89, 96, 106
Ковнацка, Марија 67

Кокар Мишевић, Маја 37
Кораћ, Александар 131
Кордић, Милош 60
Костић, Душан 84, 93
Крклец, Густав 21
Кубота Шутић, Драгана 75
Кукај, Рифат 51
Курузовић, Тома 121
Кушанић, Иво 23

Лазић, Бранка 93, 106
Лаковић, Драган 87, 120
Линдгрен, Астрид 65, 69, 70
Лир, Едвард 65
Лукић, Драган 11, 19, 26, 32, 34, 35, 46, 62, 80, 100, 108, 109, 118, 123, 131, 138, 141
Лукић, Душица 80, 88
Лукић, Јован 24, 76, 90

Махаревич, Светлана 133
Максимовић, Десанка 18, 19, 22, 80, 85, 87, 90, 95, 96, 101, 105, 106
Малешев, Светозар 98, 103, 116
Мандић, Божидар 64
Марјановић, Александра 80
Марјановић, Воја 46, 88
Марковић, Богданка 8, 71
Марковић, Слободан Ж. 17, 36, 84, 96, 103, 133, 136
Марковићан, Јон 20, 88
Мартин, Неуес Саес 66
Мартић, Анђелка 86
Матић, Душан 104
Маћадо, Антонио 66
Маурич, Ференц 31
Миларић, Владимир 20, 21, 25, 30, 32, 36, 45, 53, 65, 67, 73
Милисавац, Живан 20, 80, 86, 106
Милић, од Мачве 6
Миловић, Милован 55
Милорадовић, Боле 56
Милосављевић, Драгољуб Гула 123, 140
Милошевић, Велимир 47, 98, 110, 140
Мирковић, Милосав 104
Митровић, Мирослав Б. 72
Михајловић, Борислав 29
Михајловић, Мића 12
Михалков, Сергеј 70
Мојак, Дијана 86, 118
Мојак, Петар 40
Мрдаљ, Милан Мрђа 111

Нађ, Каталин 65
Настасијевић, Мирослав 4, 42, 45, 56, 59, 60, 62, 73, 85, 135
Наумовски, Вангел 88
Николајева, Софија 70
Николић, Владимир 27, 33, 93
Николић, Драган 125
Нинковић, Слободан Киза 134
Новаковић, Бошко 10, 106
Новковић, Олга 80
Ного, Рајко Петров 62

Облак, Данко 91, 98

Обреновић, Раде 3, 20, 65, 67, 73, 88, 102, 106, 109, 114, 131
Огњановић, Драгутин 19, 138
Одаловић, Мошо 12, 63, 99, 111
Олујић, Гроздана 95

Павићевић, Слободан 57
Павловић, Ранко 12, 115
Павловић, Томислав 118
Палеологоу Петронда, Евгенија 65
Пањетак, Луко 58, 65, 109, 112, 124, 137
Парун, Весна 31, 133
Педовић, Александар 30
Пењин, Драгиша 33
Перић, Раша 47
Пероци, Ела 91
Петричић, Душан 5, 8, 16, 25, 34, 43, 48, 54, 129, 133
Петровић, Бранислав 47
Петровић, Вељко 80, 82, 106
Петровић, Мирко 85, 91
Печар, Борут 39
Пинтер, Лајош 111
Пљацковски, Михаил 73
Поп, Павел 13
Поп Ђурђев, Душан 114
Попов, Раша 44, 62
Поповић, Александар 38
Поповић, Влада 141
Поповић, Љиљана 24
Пражић, Милан 16, 17, 28, 29, 34, 40, 43, 49, 54, 85, 104
Просеник, Бранимир 32, 49
Путник, Борислав Пуб 113

Радивојевић, Душка 66
Радишић, Ђорђе 14, 33
Радичевић, Бранко В. 33
Радовић, Душан 5, 8, 23, 28, 29, 80, 83, 85, 94
Радуловић, Драган 13, 14, 62, 63, 99, 114, 130
Раичковић, Стеван 8, 36, 80, 87, 94
Раковић, Мирјана 41, 58, 59, 60
Ратајчек, Јузеф 65, 73
Ређеп, Драшко 15, 25, 40, 83, 95, 106
Рисојевић, Ранко 91
Ршумовић, Љубивоје 54, 55, 85, 140

Савић, Љубиша 18, 69, 92, 115
Силверстејн, Шел 77
Симовић, Ранко 11, 141
Скоти, Ђакомо 38, 85
Слаби, Здењеек 71
Смуђа, Градимир 15, 28, 30, 52, 80, 83, 87, 89, 90, 98, 106, 137
Соколовић, Зијах 122, 141
Срдић Живановић, Бранка 136
Сретеновић, Јелица 136
Станишић, Слободан 12, 13, 55, 139
Станковић, Борислав 14
Станчић, Анто 89
Станчић, Миљенко 15, 85
Стефановић, Мирјана 53, 55
Стојиљковић, Влада 14, 51
Ступица, Марија Луција 10
Субота, Миња 121
Суботић, Радомир 45

Тарановић, Лидија 99, 109, 139
Тарапуза, Стојан 45, 139
Тарталја, Гвидо 20, 80
Татић, Миња 100
Таутовић, Радојица 30, 36, 85
Тахмишчић, Хусеин 8, 17, 49, 86, 104
Терзић, Недељко 63
Тешић, Момчило 23, 139
Тимотијевић, Божидар 42
Толстој, Лав Николајевич 66
Трифуновић, Душко 11, 44, 95, 98, 115, 128, 138
Тушјак, Јурај 76

Ћопић, Бранко 25, 26, 80, 84, 85, 99

Узелац, Миња 11

Фехер, Ференц 37

Хајдуковић, Лука 70
Халупова, Зузана 33, 47
Харди Ковачевић, Ирина 60
Хашиманов, Зафир 4, 101, 126
Хашић, Кемал 122

Цвитан, Далибор 21, 24, 58, 60
Црнчевић, Бранислав 43

Чаловски, Томаж 71
Чинго, Живко 85

Шапновић, Милан 107
Шалго, Јудита 22, 37
Шијачки, Оливера 73, 74
Шикула, Винцет 76
Шмеја, Кристина 65, 67, 73
Шмит, Егон 65
Шоп, Иван 24
Штефан, Оскар 9, 14, 57, 66, 94, 98, 102, 110, 119, 136, 137
Шћекић, Драшко 85
Шутеј, Мирослав 128

САДРЖАЈ

Раде Обреновић: ЗМАЈЕВЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ, БИСТРА РЕКА ДЕТИЊСТВА . . . 3
СВЕЧАНА ПЕСМА ЗМАЈЕВИХ ДЕЧЈИХ ИГАРА . . . 4
Душан Радовић:ЗМАЈОВА . . . 5

ТАЈНА ДЕТИЊСТВА, ТАЈНА ПЕСНИШТВА

Јован Јовановић Змај: МАЛИ КОЊАНИК . . . 8
Милован Данојлић: ЗМАЈ У НАШЕМ ПАМЋЕЊУ . . . 8
Хусеин Тахмишчић: ЗМАЈ У СВЕТУ ДЕЦЕ . . . 8
Сава Бабић: КАКО ПРЕВОДИТИ ЗМАЈА . . . 9
Јован Јовановић Змај: МАЛИ БРАТА . . . 9
Јован Јовановић Змај: НАПОМЕНА МАТЕРИ . . . 10
Милован Витезовић: ВЕЛИКИ ПОСМАТРАЧ ДЕТИЊСТВА . . . 10
Ранко Симовић: ПЕСНИК ЧИКА–ЈОВА . . . 11
Душко Трифуновић: СРЕМСКА КАМЕНИЦА – СКАМЕНИЦА . . . 11
Слободан Станишић: ЗМАЈУ . . . 12
Ранко Павловић: ЗМАЈЕВА ПЈЕСМА . . . 12
Исмет Бекрић: ЗМАЈ . . . 13
Слободан Станишић: ЗМАЈИЗМИ . . . 13
Драган Радуловић: ЗМАЈЕВ СПОМЕНИК . . . 14
Драган Радуловић: ЗМАЈЕВ ШТАП . . . 14
Иво Андрић: ДЕТИЊСТВО . . . 15
Драшко Ређеп: ПУТУЈУЋИ, С АНДРИЋЕМ . . . 15
Александар Вучо: ВЕСЕЛИ СПОЈЕВИ РЕЧИ . . . 16
Александар Вучо: МОЈ ОТАЦ ТРАМВАЈ ВОЗИ . . . 17
Десанка Максимовић: ЗИМА НА ВИРУ ВОДЕНОГ ЦВЕТА . . . 18
Драгутин Огњановић: ПРИРОДА – ЖИВОТ . . . 19
Драган Лукић: НАЂИМО ВРЕМЕНА ЗА ТРАВЕ . . . 19
Десанка Максимовић: КО ХОЋЕ ДА ДОЖИВИ ЧУДО . . . 19
Гвидо Тартаља: ДЕДИН ШЕШИР И ВЕТАР . . . 20
Густав Крклец: ТЕЛЕГРАФСКЕ БАСНЕ . . . 21
Ласло Гал: ИГРА I . . . 22
Отон Жупанчич: ЦИЦИБАН ЗАСПИ . . . 22
Никола Дреновац: НИКО НЕ ТРЕБА ДА ЗНА . . . 22
Момчило Тешић: КОС . . . 23
Душан Радовић: ПОЕЗИЈА ПРВИХ СЛИКА . . . 23
Григор Витез: ШЕВИНА ЈУТАРЊА ПЈЕСМА . . . 24
Иван Шоп: ИГРА СЕ НАСТАВЉА . . . 24
Бранко Ћопић: БОЛЕСНИК НА ТРИ СПРАТА . . . 25

Драган Лукић: НЕЋЕШ МИ ВЕРОВАТИ, ЗНАО САМ БРАНКА ЋОПИЋА . . . 26
Славко Јаневски: КОНЦЕРТ . . . 27
Душан Радовић: ТУЖНА ПЕСМА . . . 28
Душан Радовић: О ДЕЦИ . . . 29
Арсен Диклић: ПЛАВИ КИТ . . . 30
Весна Парун: ПРОЗОР . . . 31
Весна Парун: ЗАШТО ПИШЕМ . . . 31
Мира Алечковић: РАВНИЦОМ МОЈОМ ЗАСИПА СНЕГ . . . 32
Бранко В. Радичевић: КАД МАТИ ЛАЖЕ . . . 33
Драгиша Пењин: СЕЉАЧКА КОЖА . . . 33
Ђорђе Радишић: ПЕСМА О ЗМАЈЕВОЈ ПЕСМИ . . . 33
Драган Лукић: СВЕ ШТО ДЕЦА РАСТУ ВИШЕ . . . 34
Јован Дунђин: ПЕСНИЧКА РАЗНОВРСНОСТ . . . 35
Стеван Раичковић: ПЕСМА КОЈУ ЈЕ ПЕВАО ГУРИЈЕ . . . 36
Ференц Фехер: ЛИРСКИ НАУК О ПТИЦАМА . . . 37
Андраш Давид: РАСКОШ РАВНИЦЕ . . . 37
Нецати Зекерија: ЦВРЧКОВА ПОПИЈЕВКА . . . 38
Ђакомо Скоти: ПРОДАВНИЦА . . . 38
Александар Поповић: КЕСЕ И ТЕГ . . . 38
Дане Зајц: ВЕВЕРИЦА – ПЕКАРИЦА . . . 39
Мирослав Антић: ПЛАВИ ЧУПЕРАК . . . 40
Драшко Ређеп: КУЛТ, АЛИ ПТИЦА . . . 40
Божидар Ковачек: БИТИ НАИВАН, ОСТАТИ МУДАР . . . 41
Мирослав Антић: КАД СЕ ОПРАШТАМО СА ДЕТИЊСТВОМ . . . 41
Звонимир Балог: ХАЈДЕ ДА СЕ ДОГОВОРИМО . . . 42
Божидар Тимотијевић: ИДЕ ПОШТАР, НОСИ ПИСМО . . . 42
Бранислав Црнчевић: МРАВ ДОБРА СРЦА . . . 43
Душко Трифуновић: ШЕКСПИР . . . 44
Раша Попов: БОЦКО И МРЦКО . . . 44
Радомир Суботић: ДРУГОВИ . . . 45
Стојан Тарапуза: ЦВИЈЕТ И ЗЛАТО . . . 45
Добрица Ерић: ЕКОЛОШКА АЗБУЧНА ЈАДИКОВКА . . . 45
Добрица Ерић: ПРИНЦЕЗА . . . 45
Драган Лукић: ГРАЂЕВИНАР КЊИГА . . . 46
Добрица Ерић: САД ТИХО ДИШИ – РЕЧ ЈЕ О ПИШИ . . . 46
Бранислав Петровић: ГРАЂЕЊЕ КУЋЕ . . . 47
Велимир Милошевић: ЗМАЈ ПОЕЗИЈЕ . . . 47
Милован Данојлић: СРБИ . . . 48
Бранимир Просеник – Милован Данојлић: ШТА ЧОВЕК ДА РАДИ . . . 49
Раша Перић: ВАЊА . . . 49
Ференц Деак: РАНА УСРЕД РАВНИЦЕ . . . 50
Влада Стојиљковић: КАКО САМ КУПИО КИШОБРАН . . . 51
Рифат Кукај: ЧЕРГАРИ . . . 51
Павле Јанковић Шоле: ЛАЖИКАЖИ ИЗ ЦАКА . . . 52
Мирјана Стефановић: БУБАМАРА . . . 53
Љубивоје Ршумовић: ТЕЛЕФОНИЈАДА . . . 54
Љубивоје Ршумовић: АКО ВИДИТЕ АЖДАЈУ . . . 54
Слободан Станишић: ОСАМ ЉУБАВИ . . . 55
Мирослав Настасијевић: БУБЕ У ГЛАВИ . . . 56
Стојанка Грозданов Давидовић: КАКО СЕ МАЈА ШАЛИЛА . . . 56
Иштван Домонкош: ТАМО У СОБНОМ ДОЛУ . . . 57
Слободан Павићевић: ДРУГОВИ . . . 57

Луко Паљетак: ОПЕТ ЈЕДНА МАЧКА И ЈЕДАН МИШ . . . 58
Ласло Блашковић: РАЗВЕЛИ СУ СЕ . . . 59
Исмет Бекрић: НЕК УЂУТЕ СВИ ШТО ПРИЈЕТЕ . . . 59
Владимир Андрић: МОЈА НАНА . . . 59
Горан Бабић: ЗМИЈА . . . 60
Милош Кордић: СЕЛО ЈЕ ИЗУЗЕТНО . . . 60
Ирина Харди Ковачевић: НЕРЕДИШЕ . . . 60
Милован Витезовић: МИСЛИ ЗА ЗМАЈЕВЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ . . . 61
Перо Зубац: ТУСЕЛЕ И ВЕЖНЕ ПЕСМЕ . . . 62
Тодор Бјелкић: КАД МОЈА БРАЋА УЛИЦОМ ХОДЕ . . . 62
Рајко Петров Ного: ЗРЕЛО ЖИТО ВИЛОВ ДОЛЕ . . . 62
Драгомир Брајковић: СТАРЕ ФОТОГРАФИЈЕ . . . 63
Мошо Одаловић: МАМА ЈЕ ГЛАГОЛ ОД ГЛАГОЛА РАДИТИ . . . 63
Недељко Терзић: ПОСЛЕДЊА КУЋА У ЗМАЈ ЈОВИНОЈ . . . 63
Драган Радуловић: ДАЈ ОДРАСЛИ СВИЈЕТЕ . . . 63
Мирослав Демак: КАКО СЕ РАСТЕ БЕЗ МАМЕ . . . 64
Драгомир Ђорђевић: ПРИЈАТЕЉА КОЉКО ХОЋЕШ . . . 64
Божидар Мандић: ШАЛА . . . 64
Едвард Лир: БИО ЈЕДАН ЧОВЈЕК . . . 65
Лав Н. Толстој: ДЕТИЊСТВО . . . 66
Антонио Мађадо: РАЗОЧАРЕЊЕ . . . 66
Марија Ковнацка: ДОЖИВЉАЈИ ПЈАСТЕЛИНКА . . . 67
Бертолд Брехт: КОЊ . . . 67
Антоан де Сент Егзипери: МАЛИ ПРИНЦ . . . 68
Астрид Линдгрен: ПИПИ ЗА ПОЗЛАТУ ДЕТИЊСТВА . . . 69
Сергеј Михалков: ТРИДЕСЕТ ШЕСТ СА ПЕТ . . . 70
Јозеф Кајнар: КРЕНУО ГОСПОДИН, КРЕНУО ЈЕ ПОЉЕМ . . . 71
Ђерђ Вег: СЛАВОЉУБИВА ПЕРТЛА . . . 71
Абдулахи Абду: ПУТНИК . . . 72
Јузеф Ратајчак: НАД ЈЕЗЕРОМ . . . 73
Михаил Пљацковски: ОВАН И СУНЦЕ . . . 73
Дармаагијн Батбајар: АЛИМА . . . 74
Зхенг Јуанјие: ЛОШЕ ПОРЕКЛО МИША СХУ КЕА . . . 75
Винцет Шикула: ЧОВЕК СЕ И НЕ НАДА . . . 76
Шел Силверстејн: ДОБРО ДРВО . . . 77

ОЗАРИТИ ДЕТИЊСТВО

Живан Милисавац: ПРВА ЧЕТВРТИНА ВЕКА . . . 80
Вељко Петровић: ЉУБАВ ПРЕМА МАЛОМ – ВЕЛИКОМ СВЕТУ . . . 82
Душан Радовић: ДЕТИЊСТВО У СВИМА НАМА . . . 83
Драшко Ређеп: ПРВА РЕЧ – ДОБРОДОШЛИЦА . . . 83
Бранко Ћопић: ЖИЖА КОЈА ЗРАЧИ . . . 84
Бранко Ћопић: ОТКРИВАМ ТАЈНУ . . . 85
Александар Вучо: ЗМАЈЕВЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ – ОСТРВО И ОАЗА . . . 86
Десанка Максимовић: ОСТАНИ ДУГО ДЕТЕ! . . . 87
Стеван Раичковић: ПЕНТРАЈУЋИ СЕ ТАНАНИМ ЛЕСТВАМА ОД СТИХОВА . . . 87
Александар Вучо: ПОЕЗИЈА – ЧОВЕКОВА СТРАСТ . . . 88
Чедо Вуковић: УМЕСТО: ХВАЛА . . . 89
Божидар Ковачек: СА ЗРНОМ ДЕТИЊСТВА У СРЦУ . . . 89
Мирослав Антић: ЈЕДНО ИСТО СРЦЕ . . . 90
Десанка Максимовић: НЕМА ВЕЋЕ РАДОСТИ . . . 90
Мирко Петровић: ИЗВОРИШТЕ У СРЦУ . . . 91

Насиха Капидић Хаџић: ЗМАЈ НАМ ЈЕ УЉЕПШАО ДЈЕТИЊСТВО . . . 91
Мирослав Антић: ЗМАЈ НИЈЕ ПАРАСТОС И СЕЋАЊЕ . . . 92
Мирослав Антић: ДЕТИЊСТВО – ДО НАЈУМОРНИЈИХ ДАНА . . . 93
Иван Иванъи: РЕКОХ ЛИ – ДЕЧЈИХ КЊИГА? . . . 93
Мирослав Антић: ЗАМОЧИТЕ СЕ У МАШТУ . . . 95
Арсен Диклић: ОД ЗМАЈА СЕ МОЖЕ МНОГО НАУЧИТИ . . . 95
Десанка Максимовић: ДА ЗМАЈ НЕ ОСТАРИ . . . 95
Десанка Максимовић: ЧАСТ ЈЕ БИТИ ПЕСНИК ДЕЧЈИ . . . 96
Мира Алечковић: НЕКА ЈЕ СРЕЋНО И ДУГОВЕЧНО! . . . 97
Данко Облак: ДИВНО ЈЕ БИТИ ЗМАЈ . . . 98
Миодраг Ђукић: ИСКРИЧАВЕ МОГУЋНОСТИ ПАМЕТИ . . . 100
Зафир Хаџиманов: ИЗВОР . . . 101
Раде Обреновић: НА ВИДЕЛО ЗНАТИЖЕЉНИКА . . . 102
Светозар Малешев: КЉУЧАРИ . . . 103
Слободан Ж. Марковић: ДЕЧЈЕ ШТИВО – ИЗАЗОВ И ЛЕПОТА ЧИТАЊА . . . 103
Милосав Мирковић: ДОСПЕТИ ДО БУЂЕЊА . . . 104
Милан Пражић: ИГРА КАО СТВАРАЛАЧКА ДЕЛАТНОСТ . . . 104
Душан Матић: КАД ПОМИСЛИМ НА СВОЈЕ ДЕТИЊСТВО . . . 104
Десанка Максимовић: ПЕСНИЦИ ДАНАШЊИ ПОСТАЋЕ ПЕСНИЦИ ОД ЈУЧЕ . . . 105

ИМА НА СВЕТУ И ЛЕПШИХ КРАЈЕВА АЛИ НИГДЕ ОВАКВА УЛИЦА ЗМАЈЕВА

Драган Лукић: НОВИ ВАЛ – ЧИКА ЈОВИН КАРНЕВАЛ! . . . 107
Звонимир Балог: ГОРЕ ДОЉЕ, ЗМАЈЕВОМ УЛИЦОМ У НОВОМ САДУ . . . 108
Звонимир Балог: ЉУБАВ ПРЕМА СВЕМУ . . . 108
Луко Паљетак: ДА СЕ СВИЈЕТ БЛИЖЕ ЗГУСНЕ . . . 109
Драган Лукић: УЛИЦА КАО ПУСЛИЦА . . . 109
Велимир Милошевић: ЗМАЈЕВА УЛИЦА . . . 110
Исмет Бекрић: КАДА УЛАЗИШ У УЛИЦУ ЗМАЈА . . . 110
Добрица Ерић: ПОГЛЕДАЈТЕ ОВУ РЕКУ . . . 110
Добрица Ерић: КАД БИ ВИШЕ УЛИЦА . . . 110
Лајош Пинтер: ИМА ДА ИМА – ВЕСЕЉА СВИМА . . . 111
Перо Зубац: ТОГА СРЦЕ ИШТЕ . . . 111
Анђелко Ердељанин: ПРОГЛАС МАЕСТРА ОД КАРНЕВАЛА . . . 112
Звонимир Балог: ПУРА МОЦА – МОЦА ПУРА . . . 112
Луко Паљетак: КАД ЗМАЈЕВОМ ОНА ШЕТА . . . 112
Борислав Путник Пуб: МИ НИСМО НИЧИЈА МЕТА – МИ СМО СТАНОВНИЦИ СВЕТА . . . 113
Анђелко Ердељанин: ОВИМ ШОРОМ ПСОВАТИ СЕ НЕ СМЕ . . . 113
Драган Радуловић: ДОНЕСИТЕ СНОВЕ . . . 114
Душан Ђуришић: У НЕДОГЛЕД . . . 114
Добрица Ерић: ЛЕПИ ДАНИ . . . 114
Ранко Павловић: ЗАВИЧАЈ ПЈЕСМЕ . . . 115
Душко Трифуновић: ПРОГЛАС . . . 115
Светозар Малешев: ЗМАЈЕВО ДВОРИШТЕ – КОСМОС ИГРЕ . . . 116

МНОГО ФИНИ: ДЕЧЈИХ ЗМАЈ ИГАРА ДОМАЋИНИ

Драган Лукић: ВЕЛИКЕ РЕЧИ . . . 118
Томислав С. Павловић: О ВЕЛИКИМ РЕЧИМА . . . 118
Мирослав Антић: РАДИО САМ СВАШТА . . . 119
Драган Лаковић: НАЈРАДИЈЕ САМ С ДЕЦОМ . . . 120
Тома Курузовић: ЈЕСТЕ Л' ЧУЛИ? . . . 121
Миња Субота: ДЕЦА СУ УКРАС СВЕТА . . . 121
Зијах Соколовић: СВИ МОЈИ ЦМ . . . 122

Перо Зубац: ОКУС ДЕТИЊСТВА 122
Драгољуб Милосављевић Гула: ПЕТ ДУГМАДИ – УЛАЗНИЦА У ЦИРКУС ИЛИ ГУЛА, ДОКЛЕ ЋЕШ БИТИ ДЕТЕ? 123
Драган Лукић: ПИШЕМ ЗА ЦЕО СВЕТ 123
Луко Паљетак: УПРАЖЊАВАЊЕ ПИСАЊА 124
Милена Дравић: КАКО САМ ПУБЛИЦИ ОКРЕНУЛА ТУР 125
Драган Николић: МОЈ ПРВИ КОМШИЈА ТОМ СОЈЕР 125
Зафир Хаџиманов: РАЗГОВОР ОКОМ 126
Сенка Велетанлић: ЗМАЈ – ЗАФИР ПЛАНЕТА 126
Љубиша Бачић: АЛИ 127
Добрица Ерић: ЗГРМС 127
Мира Бањац: ЧЕЗНУЛА САМ ЗА ЦИРКУСИМА 128
Душко Трифуновић: СТО ГОДИНА 128
Душко Трифуновић: МИ СМО ДЕЦА, ДАКЛЕ ЉУДИ 128
Џон Тимоти Бајфорд: НЕ КАО СТРАНАЦ 129
Мила Станојевић Бајфорд: ДЕТЕ У "СЕНДВИЧУ" 129
Драган Радуловић: У МАЛЕНОЈ, НАКРИВЉЕНОЈ КУЋИ 130
Драган Радуловић: КРИЛА ПЈЕСМЕ 130
Раде Обреновић: ЗВУКОВИ ДЕТИЊСТВА АЛЕКСАНДРА КОРАЋА 131
Александар Кораћ: ИВИН ВОЗ 131
Младен Андрејевић: НИТИ ЛЕКАР, НИТИ ПИСАЦ – ВЕЋ ГЛУМАЦ 132
Енес Кишевић: ЗАВИЧАЈ ЖИВОТА 132
Енес Кишевић: ВЕЛИК КАО ДИЈЕТЕ 132
Павле Јанковић Шоле: И РОДИХ СЕ ЈА 133
Слободан Нинковић Киза: НЕ ДАЈТЕ СВОЈЕ СНОВЕ 134
Мирослав Настасијевић: ДА СЕ ЗМАЈЕВЕДЕЧЈЕ ИГРАШ 135
Јелица Сретеновић: ДА ИГРА НИКАД НЕ ПРЕСТАНЕ 136

ЗНАМ ИГРУ ЗА ПОЧЕТАК И КРАЈ, ЗАКЛОПИ ОЧИ И КАЖИ – ЗМАЈ

Душко Трифуновић: ЗМАЈЕВА КАПИЈА 138
Звонимир Балог: ЖЕЉА 138
Драган Лукић: ЗМАЈЕВЕ ДЕЧЈЕ ИГРЕ 138
Слободан Станишић: ЗМАЈИЗМИ 139
Момчило Тешић: ЖЕЉА 139
Добрица Ерић: ПОСЛАЋЕМО 140
Велимир Милошевић: ЗВЕЗДА ВОДИЉА 140
Добрица Ерић: ЗДРАВИЦА 141
Зијах Соколовић: ТИХО НОЋИ 141
Ранко Симовић: КО ИМА ЗМАЈА, КО ИМА ВУКА 141
Summary 144
Именик 146